

„Orice războinic are datoria de onoare de a colecționa ceva special, continuă don Juan, un album care să-i descopere personalitatea și împrejurările vieții sale. [...] Evenimentele remarcabile din albumul unui șaman trec testul timpului tocmai pentru că nu au nimic de-a face cu el, el fiind totuși în mijlocul lor. El va fi întotdeauna în mijlocul lor pentru tot restul vieții și chiar și după moarte, deși nu într-un mod personal. [...] Evenimentele remarcabile de care avem noi nevoie poartă amprenta întunecată a impersonalului. Această amprentă le pătrunde. Nu știu altfel cum să-ți explic acest lucru.”

CARLOS CASTANEDA LATURA ACTIVĂ A INFINITĂȚII

Dedic această carte celor doi oameni care mi-au dat energia și mijloacele de a face muncă de teren antropologică - profesorului universitar Clement Meighan și profesorului universitar Harold Garfinkel.

Urmîndu-le sugestiile, am început o căutare pe care nu am mai terminat-o niciodată. Dacă nu am reușit să respect spiritul învățăturii lor, îmi pare rău. Dar o foiță mai mare, pe care șamanii o numesc infinitate, m-a înghițit înainte ca eu să reușesc să formulez enunțuri clare, demne de un om de știință.

Sintaxa

Un om care se holba la ecuațiile lui
A spus că universul are un început.

„Fusese o explozie, a zis.

Big-bang-ul cel mare și universul s-a născut.

Și se extinde”, a mai zis.

Chiar îi calculase lungimea vieții:

Zece miliarde de rotiri ale Pământului în jurul Soarelui.

Tot globul l-a aplaudat.

Și toți i-au declarat calculele ca fiind știință.

Nici unul nu s-a gândit că, dacă omul spusese că universul a început, El nu făcuse decît să ilustreze sintaxa limbii sale materne: O sintaxă care are nevoie de începuturi, ca viața, De dezvoltări, ca maturizarea, Și de sfîrșituri, ca moartea, ca exprimarea faptelor. „Universul a început, Și îmbătrînește, ne-a asigurat omul, Și va muri, așa cum mor toate ființele", , Așa cum el însuși a murit după ce a confirmat matematic Sintaxa limbii sale materne.

Cealaltă sintaxă

Universul chiar are început?

Este, oare, adevărată teoria big-bang-ului?

Acestea nu sînt întrebări, chiar dacă par a fi.

Este, oare, sintaxa care are nevoie de începuturi, dezvoltări

Și sfîrșituri singura sintaxă?

Aceasta este adevărata întrebare.

Există și alte sintaxe.

Există una, de exemplu, care cere ca tipuri diferite

De intensitate să fie luate drept realități.

În această sintaxă nimic nu începe și nimic nu se sfîrșește;

Astfel, nașterea nu este un eveniment clar, bine definit,

Ci doar un anume tip de intensitate,

Și la fel sînt și maturizarea, și moartea.

Un om al acestei sintaxe, verificîndu-și ecuațiile, descoperă că

A calculat destule tipuri de intensitate

Pentru a spune cu autoritate

Că universul nu a început niciodată

Și nu se va sfîrși niciodată,

Ci doar a trecut, și trece, și va mai trece

Prin nenumărate fluctuații de intensitate.

Acel om ar putea foarte bine să spună că universul însuși

Nu este decît caleașca intensității

Și că ar putea să îl închirieze cineva Pentru a călători prin schimbări

fără sfîrșit. Va trage această concluzie și încă multe altele, Poate fără să

înțeleagă Că nu face altceva decît să confirme Sintaxa limbii sale

materne.

INTRODUCERE

Această carte este o înșiruire a evenimentelor remarcabile din viața mea. Le-am adunat la recomandarea lui don Juan Matus, un șaman indian yaqui din Mexic. În calitate sa de profesor, el s-a străduit timp de treisprezece ani să îmi dezvăluie *lumea cognitivă* a șamanilor care trăiau în Mexic în timpurile străvechi. Don Juan Matus mi-a sugerat să întocmesc această suită de fapte remarcabile de parcă ar fi fost vorba despre ceva obișnuit, ca și cum ar fi fost un gând ce îi venise pe moment. Acesta era stilul său de a te învăța. Ascundea importanța metodelor sale în aparențele cotidianului. Ascundea, astfel, semnificația finalității, înfățișând-o ca pe ceva ce nu era cu nimic diferit de preocupările vieții de zi cu zi.

Don Juan mi-a dezvăluit, în timp, faptul că șamanii vechiului Mexic se gîndeau la această suită de evenimente deosebite ca la o modalitate de a stîrni energia ascunsă, stocată înlăuntrul sinelui. Ei spuneau că aceste stocuri sînt compuse din energia ce-și are originea chiar în trup și care se împrășteie, devenind inaccesibilă din cauza evenimentelor de zi cu zi. Astfel, pentru don Juan și pentru șamanii din spița sa, această suită de fapte remarcabile era modul de a-și *redirecționa* energia nefolosită.

Condiția esențială pentru întocmirea acestei suite era actul sincer și extenuant de a aduna totalitatea emoțiilor și împlinirilor cuiva, fără a omite nimic. Conform spuselor lui don Juan, strămoșii săi șamani erau convinși că această înșiruire a evenimentelor remarcabile era mijlocul de pregătire emoțională și energetică necesar pentru a te aventura -în termenii percepției - în necunoscut.

Don Juan descria scopul ultim al cunoașterii șamanice deținute de el ca fiind pregătirea pentru *călătoria finală*: călătoria pe care fiecare om trebuie să o facă la sfîrșitul vieții. El spunea că, prin disciplina și hotărîrea lor, șamanii erau capabili să își conserve după moarte conștiința lor individuală și hotărîrea. Pentru ei, starea vagă și idealizată pe care omul modern o numește „viața de după moarte” era un spațiu concret plin de lucruri practice de o altă natură decît lucrurile practice din viața de zi cu zi, care aveau totuși o funcționalitate

asemănătoare. Don Juan credea că, pentru șamani, a-și însuma faptele remarcabile constituia pregătirea pentru intrarea în acel ținut concret pe care ei îl numeau *latura activă a infinității*.

Într-o după-amiază, vorbeam cu don Juan sub *ramada* sa, o construcție încropită din stâlpi subțiri de bambus. Părea o verandă acoperită care era parțial ferită de soare, dar care nu proteja deloc de ploaie. Erau și câteva cutii mici și zdravene, dintre acelea care se foloseau, de obicei, pentru transportul mărfii, pe post de bănci. Etichetele lor nu se mai deslușeau și păreau, mai degrabă, ornamente decât semne de identificare. Stăteam pe una dintre aceste cutii, sprijinit de zidul din față al casei. Don Juan stătea pe o altă cutie, sprijinit de unul din stâlpii care susțineau *ramada*. Tocmai ajunsesem cu mașina. Fusesse o călătorie care îmi luase o zi întreagă, pe o vreme fierbinte și umedă. Eram nervos, agitat și transpirat.

Don Juan începu să îmi vorbească de îndată ce m-am așezat confortabil. Cu un zîmbet larg, comenta că oamenii grași nu prea știu cum să lupte cu greutatea. Zîmbetu] de pe buzele sale mă făcu să înțeleg că nu glumea. Pur și simplu, îmi spunea, într-un mod cât se poate de direct și de indirect, în același timp, că eram supraponderal.

M-am enervat așa de tare, că am răsturnat cutia pe care stăteam și m-am izbit cu spatele de peretele subțire al casei. Lovitura a cutremurat casa pînă în temelii. Don Juan s-a uitat la mine mirat, dar, în loc să mă întrebe dacă mă simt bine, el m-a asigurat că nu darîmasem casa. Apoi, s-a apucat să îmi explice pe larg că această casă era doar o locuință temporară și ca, de fapt, locuia în altă parte. Cînd l-am întrebat unde locuia, de fapt, m-a privit fix. Nu părea pus pe ceartă, dar privirea sa arăta că pusesem o întrebare nepotrivită. Nu înțelegeam ce voia. Eram pe punctul de a-l întreba același lucru, dar el mă opri:

- Nu se pun astfel de întrebări pe aici, îmi spuse el ferm. Poți întreba orice privitor la idei sau proceduri. Atunci cînd voi fi gata să îți spun unde locuiesc, dacă acest lucru se va întîmpla vreodată, o să-ți spun fără să mă întreb tu.

Brusc m-am simțit respins. Fără să vreau, m-am înroșit. Fusesem, în mod clar, jignit. Risul lui don Juan îmi spori durerea. Nu numai că mă respinsese, dar mă și insultase și apoi rîsese de mine.

- Locuiesc aici doar temporar, continuă el fără să-i pese de starea mea jalnică, pentru că acesta este un loc magic. De fapt, locuiesc aici

datorită ție.

Aceste cuvinte veniră ca să-mi dezlege un mister. Nu puteam să cred. M-am gândit că îmi spunea, probabil, aceste cuvinte ca să mă liniștească și să uit că fusesem jignit.

- Chiar locuiești aici datorită mie? l-am întrebat într-un final, nefiind în stare să mă abțin.

- Da, a spus el calm. Trebuie să te pregătesc. Tu ești ca mine. Îți voi spune din nou ceea ce ți-am mai spus deja: căutarea oricărui nagual sau conducător din fiecare generație de șamani sau vrăjitori se orientează spre găsirea unui bărbat sau a unei femei care să aibă o structură energetică dublă; eu *am văzut* acest lucru în tine când am fost împreună în stația aceea de autobuz din Nogales. Când îți *văd* energia, *vad* doua cercuri luminoase suprapuse unul peste altul și acest lucru ne unește. Nu-ți pot refuza nimic, așa cum nici tu nu îmi poți refuza mie.

Cuvintele sale mi-au produs o neliniște stranie. Cu câteva secunde în urma fusesem furios, acum îmi venea să plîng.

Continuă spunînd că voia să mă pornească pe un drum pe care șamanii îl numeau *drumul războinicilor*, ajutat fiind de puterea locului în care trăia, acesta fiind centrul unor emoții și reacții foarte puternice. Oameni luptători locuiseră acolo timp de mii de ani, îmbibînd pămîntul cu *preocuparea* pe care o aveau pentru război.

În acea vreme, don Juan locuia în statul Sonora din nordul Mexicului, cam la o sută șazeci de kilometri la sud de orașul Guaymas. Mergeam mereu să-l vizitez acolo, ajutat fiind de faptul că îmi făceam munca de teren.

- Trebuie să intru în luptă, don Juan? l-am întrebat eu, sincer îngrijorat după ce mi-a spus că, într-o bună zi, preocuparea pentru război era ceva de care voi avea nevoie, învățasem deja să primesc cu cea mai mare seriozitate tot ce îmi spunea el.

- Fără îndoială, îmi răspunse el, convins. După ce vei învăța tot ce trebuie să înveți aici, eu o să plec.

Nu aveam de ce să mă îndoiesc de ce spunea, dar, pur și simplu, nu mi-l puteam imagina locuind în altă parte. Făcea, efectiv, parte din tot ce îl înconjură. Totuși, casa lui avea aspectul unei locuințe temporare. Era o colibă caracteristică indienilor yaqui: era făcută din argilă, cu un acoperiș drept din paie. Avea o cameră mare pentru mîncat și dormit și o bucătărie fără acoperiș.

- E greu să ai de-a face cu oameni supraponderali, spuse el. Părea a fi vorba despre un *non sequitur*, dar nu era așa.

Don Juan revenea doar la subiectul pe care îl abordase înainte ca eu să mă lovesc de perete.

- Acum un minut, mi-ai lovit casa de parcă ai fi fost o grenadă, spuse el, dînd ușor din cap. Ce lovitură! Un impact demn de un om greoi.

Aveam sentimentul neplăcut că îmi vorbea de parcă nu îl mai interesam. Imediat am început să mă apăr. Asculța, zîmbind ironic, explicațiile mele repezite cum că greutatea mea era normală pentru structura mea osoasă.

- Așa este, cedă el, făcînd pe amuzatul. Ai oase mari. Ai putea avea în plus încă cincisprezece kilograme și nimeni, te asigur, dar absolut nimeni, nu și-ar da seama. Eu unul nu mi-aș da seama.

Zîmbetul său batjocoritor îmi spunea clar că sînt grăsun. Apoi, mă întrebă despre sănătatea mea, în general, și eu continuam să vorbesc, încercînd disperat să scap de subiectul greutății mele corporale. Don Juan schimbă chiar el subiectul:

- Ce se mai aude cu excentricitățile și aberațiile tale? întrebă el fără nici o expresie a feței.

I-am răspuns stupid că sînt în regulă. „Excentricitățile Și aberațiile” se refereau la interesul meu de colecționar. În acea vreme, începusem, cu un entuziasm sporit, ceva ce îmi plăcuse să fac întotdeauna: să colecționez tot ce se putea colecționa. Colecționeam reviste, timbre, discuri, arsenal din cel de-al doilea război mondial, precum pumnale, căști, steaguri etc.

- Tot ce pot să îți spun despre aberațiile mele, don Juan, este că încerc să îmi vînd colecțiile, am spus eu cu aerul unui martir care e nevoit să facă ceva odios.

- A fi colecționar nu e un lucru așa de rău, spuse el de parcă ar fi crezut ce spunea. Problema nu este colecționarea în sine, ci ce anume colecționezi. Tu colecționezi nimicuri, lucruri fără nici un fel de valoare, care te subjugă la fel cum te subjugă și cîinele tău. Nu poți, pur și simplu, să pleci, cînd știi că ai un cîine de care trebuie să ai grijă sau niște obiecte cărora nu știi ce li se poate întîmpla dacă nu mai ești prin preajmă.

- Dar eu caut cumpărători în modul cel mai serios, don Juan, crede-

mă, am protestat eu.

- Ah, nu, să nu crezi că te acuz de ceva, replică el. De fapt, chiar îmi place spiritul tău de colecționar. Dar nu îmi plac colecțiile tale. Totuși, mi-ar plăcea să profit de ochiul tău de colecționar. De data asta ți-aș propune ceva serios.

Don Juan făcu o pauză lungă. Părea că își caută cuvintele sau, poate, era doar un moment dramatic și bine ales. Se uită la mine cu o privire pătrunzătoare, sfredelitoare:

- Orice războinic are datoria de onoare de a colecționa ceva special, continuă don Juan, un album care să-i descopere personalitatea și împrejurările vieții sale.

- Și de ce numești asta „colecție”, don Juan? l-am întrebat eu pe un ton ridicat. Sau, poftim, album?

- Pentru că este și una și alta, replică el. Dar, dincolo de orice, este ca un album de imagini făcute din amintiri, imagini constituite din amintirea unor fapte extraordinare. Sînt acele evenimente extraordinare remarcabile într-un fel anume? am întrebat eu.

- Sînt remarcabile pentru că au o semnificație anume în viața fiecărui om, îmi răspunse el. Propunerea mea este ca tu să-ți alcătuești propriul album prin însumarea tuturor evenimentelor care au avut o semnificație profundă pentru tine.

- Dar toate evenimentele din viața mea m-au marcat profund, don Juan! am spus eu sigur pe mine, simțind numaide-cît prețiozitatea cuvintelor mele.

- Nu chiar, mi-a răspuns el zîmbind, vizibil încîntat de reacțiile mele. Nu chiar toate evenimentele din viața ta te-au influențat profund. Sînt cîteva, aș spune, care au schimbat lucrurile pentru tine, care ți-au schimbat drumul. De obicei, evenimentele care ne schimbă cursul vieții sînt lucruri impersonale, dar, în același timp, extrem de personale.

- Nu vreau să par dificil, don Juan, dar, crede-mă, tot ce mi s-a întîmplat pînă acum poate fi considerat extraordinar, am spus eu, conștient fiind de faptul că mințeam.

Imediat după ce am spus aceste cuvinte, am vrut să îmi cer scuze, dar don Juan nu mi-a acordat nici cea mai mică atenție. Ca și cum nu aș fi spus nici un cuvînt.

- Te rog să nu te gîndești la acest album ca la o sumă de banalități

sau ca la o transpunere superficială a experiențelor tale de viață, îmi spuse el.

Am respirat adînc, am închis ochii și am încercat să imi liniștesc mintea. Mă gîndeam înnebunit la problema mea fără soluție: pur și simplu, nu îmi plăcea deloc să îl vizitez pe don Juan. În prezența lui mă simțeam amenințat. Mă ataca verbal întotdeauna fără să mă lase niciodată să mă pun în valoare. Uram să mă pun într-o lumină nefavorabilă de fiecare dată cînd deschideam gura; uram să fiu mereu prostul.

Dar mai era o voce în mine care venea de undeva, de mai departe, o voce care era aproape o șoptă. În mijlocul tiradei cunoscute, m-am auzit spunîndu-mi că era prea tîrziu ca să mă mai întorc. Dar ce auzeam eu nu erau, de fapt, vocea și gîndurile mele; era, mai degrabă, o voce necunoscută care îmi spunea că, de-acum, eram mult prea prins în lumea lui don Juan și că aveam mai multă nevoie de el decît de aer.

- Poți spune ce vrei, părea să îmi șoptească vocea, dar să știi că, dacă nu ai fi atît de egocentric, nu ai fi atît de supărat.

- Aceasta este vocea celeilalte minți pe care o ai, spuse don Juan de parcă mi-ar fi ascultat sau citit gîndurile.

Am tresărit involuntar. Spaima mea era așa de mare, încît mi se umeziră ochii. I-am mărturisit lui don Juan chinul meu.

- Conflictul tău interior e cît se poate de firesc, îmi spuse el. Și, crede-mă, eu nu-l măresc deloc. Nu sînt genul. O să îți spun eu mai tîrziu ce obișnuia să îmi facă învățătorul meu, nagualul Julian. Îl uram cu toată ființa mea. Eram tînăr și vedeam cum îl adorau femeile și i se ofereau pe nimic, dar, atunci cînd încercam să le salut, se repezeau asupra mea ca niște leoaice, gata să mă sfîșie. Femeile îmi urau curajul și îl iubeau pe el. Cum crezi că mă simțeam?

- Și cum ai rezolvat acest conflict interior? l-am întrebat cu mult mai mult decît un simplu interes.

- Nu am rezolvat absolut nimic, îmi răspunse el. Acest conflict sau ce-o fi fost, era rezultatul luptei dintre cele două minți ale mele. Orice om are două minți. Una dintre ele este a noastră în întregime și este ca o voce șoptită care ne aduce întotdeauna ordine, claritate, finalitate. Cealaltă minte este o *instalație străină*. Aceasta nu ne aduce decît conflicte, ambiții, îndoială și deznădejde.

Eram atît de obsedat de gîndurile mele, încît am pierdut complet

sensul spuselor lui don Juan. Îmi puteam aminti perfect cuvintele sale, dar acestea nu aveau nici un înțeles pentru mine. Foarte calm și uitându-se direct în ochii mei, don Juan repetă ce spusese câteva secunde mai devreme. Eram, în continuare, incapabil să înțeleg ce voia să spună. Pur și simplu nu mă puteam concentra asupra cuvintelor lui.

- E ciudat, don Juan, dar nu reușesc să mă concentrez asupra a ceea ce îmi spui, i-am zis eu.

- Înțeleg perfect de ce nu poți să te concentrezi, îmi spuse el zimbând larg, și vei înțelege și tu într-o bună zi, cind îți vei fi rezolvat conflictul pricinuit de întrebarea dacă mă placi sau nu și cînd vei fi încetat să mai fii *centrul lumii*. Între timp, continuă el, să lăsăm puțin deoparte povestea cu cele două minți și să ne întoarcem la ideea pregătirii albumului cu fapte extraordinare. Ar trebui să adaug că un astfel de album este un exercițiu de disciplină și obiectivitate. Consideră-l un act de război.

Cuvintele lui don Juan, referitoare la faptul că doar atunci cînd voi înceta să fiu egocentric se va termina și chinul provocat de plăcerea și neplăcerea de a-l vizita, nu mă ajutau deloc. De fapt, aceste cuvinte mă făcură să mă simt și mai nervos, și mai frustrat. Iar în momentul cînd l-am auzit pe don Juan vorbind despre album ca despre un act de război, m-am năpustit asupra lui cu tot veninul din mine:

- Ideea că e vorba despre o colecție de evenimente e deja greu de înțeles, am spus eu pe un ton de protest. Dar dacă, pe deasupra, îl mai și numești „album” și spui că este un act de război, este prea mult pentru mine. Este prea obscur. Obscuritatea face metafora să-și piardă înțelesul.

- Ce ciudat! Eu văd situația exact invers, spuse don Juan, calm. Faptul că un astfel de album este un act de război îi dă, pentru mine, tot sensul din lume. Nu mi-ar plăcea ca albumul meu să fie altceva decît un act de război.

Am continuat să îmi susțin mai departe punctul de vedere, spunîndu-i că înțelegeam ideea unui album de evenimente memorabile. Obiectam însă împotriva modului său ciudat de a-l descrie. În acea perioadă, mă consideram un avocat al clarității și al funcționalismului în folosirea limbii.

Don Juan nu spuse nimic despre dispoziția mea beligerantă. Dădu doar din cap de parcă era întru totul de acord cu mine. După un timp,

m-am simțit complet stors de energie și, în același timp, extraordinar de împrăștiat. Cert e că, brusc, fără nici un fel de efort, mi-am dat seama de inutilitatea ieșirii mele. M-am simțit cumplit de stînjenit.

- Ce Dumnezeu m-a apucat să mă port așa? l-am întrebat pe don Juan cît se poate de serios. Eram cît se poate de uluit. Am fost așa de șocat de revelația mea că, fără să vreau, am început să plîng.

- Nu-ți face griji din cauza unor detalii stupide, spuse don Juan. Orice om e la fel, indiferent dacă e bărbat sau femeie.

- Vrei să spui, don Juan, că ne-am născut meschini și contradictorii ?

- Nu, nu ne-am născut așa. Meschinăria și contradicțiile noastre sînt, mai degrabă, rezultatul conflictului transcendental care ne afectează pe toți, dar de care numai vrăjitorii sînt conștienți în mod dureros și iremediabil: e vorba despre conflictul celor două minți.

Don Juan se uită atent la mine. Ochii săi erau ca doi cărbuni negri.

- Mi-ai tot vorbit despre cele două minți, dar creierul meu nu poate să înregistreze ce spui. De ce?

- O să afli de ce la timpul convenit, îmi răspunse el. Deocamdată, e suficient să îți repet ce ți-am spus deja despre cele două minți ale noastre. Una este mintea noastră adevărată, produsul tuturor experiențelor noastre de viață. Această minte ne vorbește foarte rar pentru că a fost înfrîntă și ascunsă în obscuritate. Cealaltă minte, pe care o folosim zilnic pentru tot ce facem, este *o instalație străină*.

- Cred că adevărata problemă este că acest concept de minte *ca instalație străină* este atît de ciudat, încît mintea mea refuză să îl accepte, am spus eu simțind că am făcut o adevărată descoperire.

Don Juan nu comentă. Continuă să explice problema celor două minți de parcă nu aș fi spus nici un cuvînt:

- Rezolvarea conflictului celor două minți ține de *voință*, a mai spus el. Vrăjitorii își cheamă intenția spunînd clar și răspicat cuvîntul *Intenție*". *Intenția* este o forță extraordinară a universului. Atunci cînd vrăjitorii cheamă *intenția*, se stabilește o cale de realizare a sa, ceea ce înseamnă că vrăjitorii realizează întotdeauna ceea ce își propun.

- Vrei să spui, don Juan, că vrăjitorii obțin tot ce doresc, indiferent că este vorba despre ceva arbitrar? am întrebat eu.

- Nu, nu asta am vrut să spun. Bineînțeles că poți chema *intenția* într-o groază de împrăjurări, dar vrăjitorii au înțeles că *intenția* se

realizează doar atunci cînd este vorba despre ceva abstract. Aceasta este, de altfel, supapa de siguranță în ceea ce îi privește; altfel, tagma lor ar fi de nesuportat. În ceea ce te privește, chemarea *intenției* tale adevărate nu este un lucru lipsit de importanță și arbitrar. Dimpotrivă, este ceva abstract, dar de o importanță absolută în viața ta.

Don Juan se opri un moment. Apoi, continuă să vorbească despre album:

- Fiind un act de război, propriul meu album a necesitat o selecție foarte dură, a spus el. Acum, acest album este o înșiruire de evenimente de neuitat din viața mea. Am strîns acolo tot ce m-a condus la aceste evenimente. Am adunat tot ce a avut și va avea vreodată sens pentru mine. Eu cred că albumul unui războinic este ceva extraordinar de concret, ceva atît de palpabil, încît se poate sparge.

Nu îmi dădeam seama ce urmărea don Juan, dar îl înțelegeam perfect. Mi-a recomandat să mă așez în singurătate și să îmi las gândurile, amintirile și ideile să vină la mine de bună voie. Mi-a spus să încerc să îmi ascult vocea dinăuntru care îmi va spune ce să aleg. Apoi don Juan mi-a recomandat să merg în casă și să mă întind pe pat. Acesta era făcut din cutii de lemn; zeci de saci goi făcuți din pînză groasă erau puși acolo în chip de saltea. Mă durea tot corpul, dar m-am simțit extraordinar de bine după ce m-am întins pe pat.

I-am luat în serios cuvintele și am început să mă gîndesc la trecutul meu, căutînd acele evenimente care lăsaseră o urmă în viața mea. Brusc, mi-am dat seama că afirmația mea referitoare la faptul că fiecare întîmplare din viața mea fusese importantă pentru mine era o prostie. Chinuindu-mă să îmi amintesc ce trăisem, mi-am dat seama că nici nu știam de unde să încep. Îmi treceau prin minte tot felul de gînduri și amintiri legate de ce trăisem pînă atunci, dar nu puteam să îmi dau seama dacă însemnaseră ceva pentru mine. Impresia mea era că nimic nu avusese vreo semnificație anume. Era ca și cum aș fi trecut prin viață ca un cadavru care putea să meargă și să vorbească, dar nu și să simtă ceva. Nereușind să mă concentrez mai mult, am renunțat și am adormit.

- Ai reușit ceva? m-a întrebat don Juan cîteva ore mai tîrziu cînd m-am trezit.

În loc să mă simt relaxat după somn și odihnă, am redevenit

certăreț și prost dispus:

- Nu, nu am reușit absolut nimic, i-am spus eu, plin de năduf.

- Ai auzit vocea din adâncul ființei tale? m-a întrebat el.

- Cred că da, am mințit eu.

- Și ce ți-a spus? m-a întrebat el rapid.

- Nu pot să mă gândesc la asta acum, don Juan, am murmurat eu.

- Aha, ai revenit la mintea ta cea de toate zilele, mai spuse el și mă bătu pe spate cu putere. Iar a învins mintea ta de zi cu zi. Hai să o liniștim vorbind despre colecția de lucruri importante din viața ta. Trebuie să îți spun că nu e ușor să alegi ce să pui în albumul tău. De asta spun eu că seamănă cu un act de război. Trebuie să te reconstruiești de zeci de ori ca să știi ce să alegi.

Pentru o secundă am înțeles clar că aveam două minți; totuși, gândul era așa de confuz, că l-am pierdut imediat. Nu a mai rămas decât senzația că nu putem să îndeplinesc ce îmi ceruse don Juan. În loc să accept liniștit că nu pot să fac acest lucru, l-am transformat în ceva amenințător. În acea perioadă, tot ce îmi doream mai mult era să apar întotdeauna într-o lumină bună. A fi incompetent era sinonim pentru mine cu a fi un ratat, iar acest lucru era de neacceptat pentru mine. Așa că, neștiind cum să reacționez la provocarea lui don Juan, am făcut și eu singurul lucru de care eram în stare: m-am înfuriat.

- Trebuie să mă gândesc serios la asta, don Juan, i-am spus eu. Am nevoie de timp ca să mă obișnuiesc cu ideea.

- Bineînțeles, mă liniști don Juan. Gândește-te cât vrei, dar grăbește-te.

Nu am mai vorbit nimic despre asta atunci. Acasă am uitat complet ce vorbisem până într-o zi când, în mijlocul unui curs pe care-l audiam, comanda de a căuta evenimentele importante din viața mea mă lovi ca o zguduitură, ca un spasm nervos care-mi zdruncină tot corpul, din cap până în picioare.

Am început să muncesc serios. Am avut nevoie de câteva luni bune ca să găsesc experiențe pe care să le consider importante pentru șinele meu. Totuși, trecându-mi în revistă momentele din viață, mi-am dat seama că mă ocupam doar de idei care nu aveau nici un fel de fond. Erau doar niște vagi puncte de referință despre care îmi aminteam într-un mod abstract. Am avut din nou bănuiala neliniștitoare că fusesem crescut să acționez fără să simt vreodată ceva.

Una dintre cele mai vagi amintiri, pe care voiam neapărat să o fac memorabilă, era ziua când am aflat că fusesem admis la UCLA. Însă, oricât de tare m-am chinuit, nu am reușit să îmi amintesc nimic din ce făcusem în ziua respectivă. Nu era absolut nimic interesant sau unic în acea zi, în afara ideii că trebuia să fie ceva deosebit. Admiterea la facultate ar fi trebuit să mă facă fericit sau mîndru de mine, dar eu nu am simțit așa ceva.

Un alt eveniment la care m-am gîndit a fost ziua în care aproape m-am căsătorit cu Kay Condor. Numele ei de familie nu era, de fapt, Condor, dar ea și-l schimbase pentru că dorea să devină actriță. Drumul ei spre celebritate spera să-i fie deschis de faptul că semăna cu Carole Lombard. Ziua aceea era vie în mintea mea, dar nu datorită evenimentelor care au avut loc, ci pentru că ea era frumoasă și dorea să se căsătorească cu mine. Era mai înaltă decît mine cu un cap, lucru care o făcea și mai interesantă în ochii mei.

Eram teribil de emoționat la gîndul că mă voi căsători cu o femeie înaltă la biserică. Am închiriat un costum gri. Pantalonii erau cam largi. Nu erau evazați, erau, pur și simplu, largi, iar asta mă enervase teribil. Un alt lucru care m-a iritat a fost faptul că mînecele cămășii roz pe care o cumpărasem special pentru acea ocazie erau mai lungi cu vreo opt centimetri. A trebuit să le prind sus cu niște bucățele de elastic. În afară de asta, totul a mers excelent pînă în momentul când am aflat, o dată cu invitații, că Kay Condor răcise și nu o să apară.

Fiind o domnișoară foarte bine crescută, îmi trimisese un mesaj printr-un motociclist. Mi-a scris că nu credea în divorț și nu putea să se lege pe restul vieții de cineva care nu gîndea la fel ca ea. Îmi reaminti că de fiecare dată când rosteam numele „Condor” chicoteam, ceea ce arăta o totală lipsă de respect față de persoana ei. Mi-a mai scris că discutase serios problema cu mama ei. Amîndouă țineau foarte mult la mine, dar nu într-atît încît să mă facă membru al familiei lor. A mai adăugat apoi că, într-un mod curajos și înțelept, toți trebuie să ne debarasăm de poverile care ne țin în loc.

Eram complet zăpăcit. Nu îmi puteam aminti dacă mă simțisem teribil de umilit după ce fusesem lăsat acolo, în fața oamenilor, în costumul meu închiriat de culoare gri și cu pantaloni largi, sau dacă mă simțisem zdrobit pentru că frumoasa Kay Condor nu s-a mai căsătorit cu mine.

Acestea au fost singurele evenimente la care m-am putut gândi mai clar. Erau destul de nesatisfăcătoare, dar, după ce m-am gândit mai bine la ele, am reușit să le interpretez ca pe niște istorisiri cu substrat filosofic. M-am gândit că eram o ființă care trece prin viață fără să aibă sentimente adevărate și care are doar o abordare intelectuală a tot ceea ce o înconjoară. Luînd metaforele lui don Juan ca model, mi-am construit și eu una. Eram o ființă care își trăiește viața prin procură, în funcție de ce ar trebui să fiu.

De exemplu, credeam că ziua în care fusesem admis la UCLA trebuie să fi fost o zi deosebită. De vreme ce nu fusese, am făcut tot ce am putut să o încarc cu o importanță pe care nu reușeam deloc să o simt. Același lucru s-a întîmplat și cu ziua în care ar fi trebuit să mă însor cu Kay Condor. Ar fi trebuit să fie o zi de coșmar pentru mine, dar nu se întîmplase așa. În momentul rememorării, mi-am dat seama că nu era nimic de amintit din punctul de vedere al trăirii mele interioare și, atunci, m-am străduit să construiesc ceea ce ar fi trebuit să simt în mod natural.

Cînd am ajuns din nou la don Juan i-am povestit, imediat după ce am sosit, despre cele două exemple de evenimente memorabile.

- Dar totul este complet lipsit de sens! Nici unul din ele nu este bun. Ambele povestiri sînt legate de tine ca persoană care gîndește, simte, plînge sau nu simte absolut nimic. Evenimentele remarcabile din albumul unui șaman trec testul timpului tocmai pentru că nu au nimic de-a face cu el, el fiind totuși în mijlocul lor. El va fi întotdeauna în mijlocul lor pentru tot restul vieții și chiar și după moarte, deși nu într-un mod personal.

Cuvintele sale m-au abătut de tot, făcîndu-mă să mă simt un învins. În acele zile, credeam sincer că don Juan era un bătrînel intransigent care găsea o plăcere aparte în a mă face să mă simt stupid. Îmi amintea de un meșter artizan pe care-l întîlnisem la topitoria unui sculptor la care lucram în timp ce mergeam la școala de artă. Meșterul obișnuia să le găsească nod în papură ucenicilor săi în tot ce făceau și le cerea să refacă lucrul respectînd întocmai recomandările sale. Ucenicii reveneau la ce făcuseră, pretinzînd că îl refac conform indicațiilor meșterului. Îmi amintesc bucuria extraordinară a acestuia atunci cînd spunea, în fața lucrului pe care ucenicii i-l prezentau complet neschimbat: „Acum ai realizat ceva adevărat!”

- Să nu te simți prost, spuse don Juan, smulgându-mă din reverie. Și eu m-am simțit la fel ca tine. Ani de-a rîndul nu numai că nu am știut ce să aleg, dar credeam că nu am deloc experiențe din care să aleg. Mi se părea că nu mi se întîmplase absolut nimic. Bineînțeles că totul mi se întîmplase, dar nu găseam nici timpul, nici dispoziția de a vedea ceva din cauza obsesiei mele de a-mi apăra ideea de sine.

- Don Juan, poți să îmi spui exact ce e greșit în povestirile mele? Știu că sînt lipsite de importanță, dar tot restul vieții mele este la fel.

- Am să repet, îmi răspunse el. Povestirile din albumul unui războinic nu sînt personale. Povestea zilei în care ai fost admis la facultate nu se referă decît la tine, tu ești centrul universului. Simți, nu simți; înțelegi, nu înțelegi. Vezi ce vreau să spun? Toată povestea nu este decît despre tine.

- Dar cum ar putea fi altfel, don Juan?

- În cealaltă poveste, ajungi foarte aproape de ce îmi trebuie mie, dar iar o transformi în ceva extrem de personal. Știu că ai putea să mai adaugi niște detalii, dar acestea nu ar fi decît o prelungire a persoanei tale, atît și nimic mai mult.

- Sincer, nu îmi dau seama ce vrei să spui, don Juan, am protestat eu. Orice poveste văzută prin ochii unui martor este personală prin forța împrejurărilor.

- Da, absolut, a spus el zîbind, încîntat ca de obicei în fața confuziei mele. Dar atunci nu mai sînt povestiri pentru colecția unui războinic. Sînt povestiri ce vor fi folosite în alte scopuri. Evenimentele remarcabile de care avem noi nevoie poartă amprenta întunecată a impersonalului. Această amprentă le pătrunde. Nu știi altfel cum să-ți explic acest lucru.

În acel moment, am avut senzația că înțeleg ce vrea să spună cu acea „amprentă întunecată a impersonalului”. M-am gîndit că se referă la ceva puțin morbid. Asta însemna pentru mine ceva întunecat. Și, atunci, i-am povestit o întîmplare din copilăria mea.

Unul dintre verii mei mai mari studia medicina. Era rezident și într-una din zile m-a dus la morgă. Mă asigurase că orice tînar are o datorie față de sine să vadă oameni morți, pentru că avea foarte mult de învățat din această experiență care te făcea să vezi vremelnicia vieții. Îmi vorbise întruna ca să mă convingă să merg. Cu cit îmi spunea mai mult că sîntem insignifianți în moarte, cu atît deveneam mai curios. Nu mai

văzusem niciodată un cadavru. În cele din urmă, curiozitatea de a vedea unul m-a copleșit și am mers la morgă.

Mi-a arătat diferite cadavre și a reușit să mă îngrozească de-a binelea. Nu găseam nimic educativ sau revelator. Pur și simplu, erau cele mai înspăimântătoare lucruri pe care le văzusem vreodată. În timp ce îmi vorbea, se tot uita la ceas de parcă aștepta pe cineva. Fără îndoială voia să mă țină acolo mai mult decît mă țineau puterile. Avînd spirit de competiție, am crezut că îmi testa bărbăția și capacitatea a de a îndura. Am strins din dinți și m-am hotărît să rezist.

Sfîrșitul veni într-un mod absolut neașteptat. Un cadavru care era acoperit cu un cearșaf se mișcă cu zgomot pe masa de marmură pe care erau întinse toate celelalte corpuri, de parcă ar fi fost gata să se ridice. Cadavrul a scos un sunet ciudat ca un rigîit și acel sunet a fost atît de îngrozitor, încît mi-a provocat o senzație dureroasă de arsură. Nu voi uita niciodată acel sunet. Vărul meu, doctor și om de știință, mi-a explicat că era cadavrul unui om care murise de tuberculoză și că plămînii îi fuseseră mîncăți de bacili care îi lăsaseră imense caverne pline de aer. În cazuri ca acestea, atunci cînd aerul își schimbă temperatura, forțează uneori corpul să se ridice sau, cel puțin, îi provoacă niște convulsii.

- Nu, nu ai înțeles ce vreau, îmi spuse don Juan, scuturin-du-și capul. Asta nu este decît o poveste despre frica ta. Și mie mi-ar fi fost groază. Totuși, a fi atît de înfricoșat nu iluminează calea nimănui. Dar sînt curios ce s-a întîmplat mai departe.

- Am țipat ca o *banshee*, ca o zînă prevestitoare a morții, am răspuns eu. Vărul meu mi-a spus că sînt un laș și un pa-pă-lapte pentru că mi-am ascuns fața în pieptul lui și pentru că am vomitat pe el.

Fără îndoială că ancorasem pe țărnul morbidității din viața mea. I-am povestit, apoi, despre un băiat din liceu care avea șaisprezece ani și care, din cauza unei afecțiuni endocrine, ajunsese la o înălțime de gigant. Inima lui însă nu ținuse pasul cu dezvoltarea corpului și, într-o zi, a murit. M-am dus, împreună cu un alt băiat, la morgă dintr-o curiozitate morbidă. Antreprenorul de pompe funebre, care era, probabil, mai morbid decît noi amîndoi la un loc, deschise ușa din spate și ne lăsă să intrăm. Apoi ne-a arătat capodopera sa. Pusese băiatul imens, care avea mai mult de doi metri, într-un sicriu obișnuit. Îi tăiasе picioarele și acum ne arăta cum i le aranjase, de parcă băiatul

ar fi ținut două trofee în mâini.

Spaima pe care am trăit-o era comparabilă cu cea din copilărie, dar aceasta nu mai era o reacție fizică, ci, pur și simplu, era o reacție de repulsie psihologică.

-Te apropii, spuse don Juan. Totuși, povestea ta este încă prea personală. Este revoltătoare. Îmi face rău, dar văd un mare potențial acum.

Don Juan și cu mine am început să rîdem gîndindu-ne la cîtă groază există în viața de zi cu zi. Pe atunci, mă prinsese viitoarea morbidității de care, apoi, m-am eliberat. I-am spus du-pâ aceea povestea celui mai bun prieten al meu, Roy Goldpiss. De fapt, avea un nume polonez, dar i se spunea Goldpiss, pentru că pe ce punea mîna se transforma în aur. A fost un niare om de afaceri. Talentul său pentru afaceri l-a făcut să fie foarte ambițios. Voia să fie cel mai bogat om din lume. Dar a descoperit că lupta era prea dură. Credea că, deși făcea afaceri pe cont propriu, nu putea totuși să concureze cu șeful unei secte islamice care, în acel moment, primea anual greutatea sa în aur. Șeful sectei se îngrașă cît îi permitea corpul înainte de a se cîntări.

Apoi, prietenul meu Roy se restrînsese la a deveni cel mai bogat om din Statele Unite. Competiția era feroce. Mai coborî puțin ștacheta: poate reușea să ajungă cel mai bogat om din California. Dar era prea tîrziu și pentru acest lucru. Renunță la speranța că va reuși vreodată să concureze cu familiile vechi din California posedînd doar lanțurile lui de pizzerii și cofetării. Se hotărî atunci să devină cel mai bogat om din Woodland Hills, suburbia din Los Angeles în care locuia. Din nefericire pentru el, în josul străzii pe care stătea el, locuia domnul Marsh, proprietarul unor fabrici care produceau saltele de calitate înțîi pentru toată America și care era extrem de bogat. Frustrarea lui Roy nu cunoștea limite. Dorința lui era atît de intensă, încît îi afectă sănătatea. Într-o zi muri de anevrism la creier.

Moartea lui m-a făcut să merg pentru a treia oară la morgă. Soția lui Roy mă rugase pe mine, în calitate de cel mai bun prieten al său, să mă asigur că el era bine îmbrăcat. M-am dus la pompele funebre, unde am fost condus de secretar în camerele din spate. Exact cînd am ajuns, antreprenorul lucra la o masă înaltă acoperită cu marmură și încerca să ridice colțurile buzei de sus ale mortului, care deja înțepenise, cu arătătorul și degetul mic de la mîna dreaptă, în timp ce își proptea

degetul mijlociu în palmă. Cum pe fața lui Roy apăru un zîmbet grotesc, antreprenorul se întoarse spre mine și îmi spuse umil: „Sper că vă place, domnule”.

Nu se va ști niciodată dacă îi plăcuse de el sau nu, dar soția lui Roy se hotărî să îl îngroape cu toată pompa pe care o merita, după părerea ei, viața lui. Cumpărase un sicriu foarte scump, făcut la comandă, care semăna cu o cabină telefonică. Îi venise ideea uitîndu-se la un film. Roy avea să fie îngropat stînd jos, de parcă ar fi dat un telefon de afaceri. Nu am rămas la slujbă. Am plecat în mijlocul unei izbucniri de neputință și furie, genul acela de furie pe care nu poți s-o verși pe nimeni.

- Chiar că ești morbid azi, comentă don Juan rîzînd. Dar, în ciuda acestui lucru sau, poate, tocmai datorită lui, te apropii de punctul unde trebuie să ajungi. De fapt, aproape ai ajuns.

Nu încetez să mă mir de cît de tare mă schimbam mer-gînd să îl văd pe don Juan. Întotdeauna ajungeam la el prost dispus, iritat, plin de dubii și orgolii. După un timp, starea sufletească mi se schimba în mod miraculos și deveneam din ce în ce mai deschis, pînă mă calmam complet. Totuși, noua mea dispoziție sufletească era exprimată în vechiul meu vocabular. Felul meu obișnuit de a vorbi era acela al unui om complet nesatisfăcut, care de-abia se abține să nu se plîngă în gura mare, dar căruia îi simți nemulțumirea în orice turnură a frazei.

- Poți să îmi dai un exemplu de eveniment remarcabil din albumul tău, don Juan? I-am întrebat eu cu tonul meu obișnuit, de nemulțumire mascată. Dacă aș ști ce te interesează, aș putea să găsesc ceva. Așa însă, fluier a pagubă.

- Nu-ți mai explica toate lucrurile, îmi spuse don Juan cu o privire aspră. Vrajitorii spun că în orice explicație stă ascunsă o scuză. Așa că, atunci cînd explici de ce nu poți să faci una sau alta, de fapt te scuzi pentru neputința ta, sperînd că acela care te ascultă va fi atît de cumsecade, încît să te înțeleagă.

Atunci cînd eram atacat, tactica mea cea mai bună era să îmi dezarmez agresorii neascultîndu-i. Totuși, don Juan avea dezgustătoarea capacitate de a-mi ține atenția complet trează. În orice fel m-ar fi atacat sau orice mi-ar fi spus, reușea întotdeauna să mă țină captiv. De data aceasta, ceea ce îmi spuse despre mine îmi displicu profund pentru că era adevărul gol-goluț.

I-am evitat privirea. M-am simțit, ca de obicei, învins, dar de data aceasta era o înfrângere mai aparte. Nu m-ar fi deranjat așa de tare dacă s-ar fi întâmplat în viața de zi cu zi sau imediat după ce aş fi ajuns acasă la el.

După o tăcere lungă, don Juan vorbi din nou:

- Am să fac mult mai mult decît să îți prezint ceva extraordinar din viața mea, spuse el. Am să-ți vorbesc despre ceva extraordinar din viața ta, ceva ce ar trebui neapărat inclus în albumul tău. Sau, cel puțin, așa aş face eu dacă aş fi în locul tău.

Am crezut că glumește și am început să rid prosteste.

- Nu este ceva de care să rîzi, a spus el tăios. Vorbesc serios. Mi-ai spus tu odată o poveste care se potrivește perfect cu ce ne trebuie nouă.

- La ce te referi, don Juan?

- Mă refer la povestea „figurilor din fața oglinzii”, îmi răspunse el. Spune-mi povestea din nou. Dar spune-mi-o cît poți tu de amănunțit.

Am început să spun povestea repezit. El mă opri însă, cerindu-mi să o iau de la început. Am încercat din nou, dar nici de data asta nu i-a plăcut.

- Hai să ne plimbăm puțin, spuse el. Cînd te plimbi, ești mult mai precis decît atunci cînd stai jos. Nu e neîntemeiat să credem că e bine să ne plimbăm puțin atunci cînd vrem să povestim ceva.

Pînă atunci stătuserăm pe verandă. Îmi formasem deja un obicei - de fiecare dată cînd stăteam pe verandă, mă așezam în același loc, cu spatele rezemat de perete. Don Juan însă, se așeza în locuri diferite.

Am plecat să ne plimbăm în cel mai îngrozitor moment al zilei, amiaza. Mă echipă cu o pălărie veche de pai, așa cum făcea de fiecare dată cînd ieșeam în bătaia razelor fierbinți ale soarelui. Un timp am mers într-o tăcere deplină. Am încercat din răputeri să îmi amintesc toate detaliile povestirii. Era miezul zilei cînd ne-am așezat la umbra unor tufișuri înalte și i-am spus din nou toată povestea.

Cu ani în urmă, pe cînd studiam sculptura la o școală de arte frumoase din Italia, aveam un prieten bun, un scoțian, care studia arta pentru a deveni critic de artă. Lucrul care îmi rămăsese cei mai viu în minte despre el și care avea legătură cu povestea pe care i-o spuneam lui don Juan era părerea extraordinară pe care o avea despre sine. Se credea cel mai libertin, pasional, un erudit și un artist multilateral, un adevărat om al Renașterii. Era libertin, fără îndoială. Dar ideea de

vigoare era ceva ce nu se potrivea cîtuși de puțin cu persoana lui serioasă, de om uscat și osos. Era un urmaș fidel al filosofului englez Bertrand Russel și spera ca într-o zi să poată aplica principiile pozitivismului logic criticii de artă. Fantezia lui cea mai nebunească era să devină un erudit și un artist absolut și asta pentru că amina la nesfîrșit. Munca era răzbunarea lui.

Specialitatea sa dubioasă nu era însă critica de artă, ci cunoașterea personală a tuturor prostituatelor din bordelurile din zonă - și erau multe bordeluri. Povestirile sale colorate și detaliate pe care obișnuia să mi le spună, ca să mă țină la curent cu lucrurile minunate pe care le făcea în lume, erau încîntătoare. Nu mă surprinse, deci, cînd, într-o bună zi, veni în apartamentul meu cît se poate de agitat, aproape fără suflu, și-mi spuse că i se întîmplase ceva extraordinar și că trebuia neapărat să îmi povestească.

- Bătrine, trebuie neapărat să vezi asta cu ochii tăi, spuse el pasionat, cu accentul său de Oxford, pe care îl folosea cînd vorbea cu mine. Începu să meargă nervos prin cameră. E greu să îți explic, dar știu că e ceva ce o să-ți placă enorm, continuă el. E ceva ce o să-ți rămîină pe restul vieții. Am de gînd să-ți fac un cadou pe viață. Înțelegeți?

Nu am înțeles atunci decît că era un scoțian isteric. Era tot timpul plăcerea mea să-i cînt în strună și să marșez. Nu o regretasem niciodată.

- Liniștește-te, Eddie, i-am spus eu. Ce tot încerci să îmi spui? Începu să îmi spună că fusese la un bordel unde găsise o femeie absolut neobișnuită care făcea ceva incredibil, ceva pe care ea îl numea „figuri în fața oglinzii”. Mă asigură de mai multe ori, bîlbîindu-se, că aveam o datorie față de mine însumi să trăiesc personal această experiență.

- Nu-ți face griji din cauza banilor, mai spuse el, știind că nu am deloc. Am plătit eu deja și pentru tine. Tot ce trebuie să faci e să vii cu mine. Madame Ludmilla o să-ți arate „figurile în fața oglinzii”. E trăsnet!

Prins de o bucurie pe care nu și-o mai putu controla, Eddie izbucni într-un rîs dezlănțuit, uitînd de dinții lui stricați pe care, în mod normal, și-i ascundea printr-un zîmbet discret sau un rîs delicat, cu buzele strinse.

- E absolut grozav! mai spuse el.

Reușise să îmi stîrnească curiozitatea. Eram mai mult decît dispus să particip la noua lui plăcere. Eddie mă conduse la periferia orașului. Ne-am oprit în fața unei clădiri prăfuite și prost întreținute; zugrăveala se lua de pe pereți. Avea aerul că fusese cîndva un hotel care, la un moment dat, se transformase într-un bloc cu apartamente. Puteam să văd rămășițele unei firme de hotel care se deteriorase. Fațada clădirii era plină de balcoane mici și murdare, pline de ghivece de flori sau de covoare puse la uscat. La intrare erau doi bărbați negricioși și dubioși, încălțați în pantofi negri și ascuțiți care păreau să le fie cam mici. Amîndoi îl salutară pe Eddie plini de vioiciune. Aveau ochii negri, șireți și amenințatori. Purtau costume de un albastru-des-chis, prea strinse pe corpurile lor robuste. Unul dintre ei îi deschise ușa lui Eddie. Nici nu se uitară la mine.

Am urcat două scări dărăpănate care cîndva trebuie să fi fost luxoase. Eddie mergea înainte și mă conducea de-a lungul unui coridor ca de hotel, cu uși de ambele părți. Toate ușile erau vopsite în aceeași nuanță de verde-măsliniu, întunecat și mohorît. Fiecare ușă avea un număr în alamă care își pierduse lustrul și care abia se mai vedea pe lemnul vopsit al ușii.

Eddie se opri în fața unei uși. Am văzut că avea numărul 112. A ciocănit de mai multe ori. Ușa s-a deschis și o femeie scundă și grăsună, cu părul oxigenat, ne pofti înăuntru fără să scoată un cuvînt. Purta o rochie de mătase roșie cu mînecele din pene și papuci roșii cu blăniță în vîrf. Imediat după ce am intrat și ușa s-a închis, ea l-a salutat pe Eddie într-o engleză oribilă:

- Bună, Eddie, adus prieten, da ?

Eddie îi strinse mîna și apoi i-o sărută galant. Se purta de parcă ar fi fost foarte calm, dar eu mi-am dat seama că nu era deloc în largul său.

- Ce mai faceți, doamna Ludmilla? întrebă el încercînd să pară american fără să reușească.

Nu mi-am dat seama niciodată de ce voia totdeauna Eddie să pară american atunci cînd avea de-a face cu acele case de toleranță, Bănuiam că făcea asta pentru că se știa că americanii sînt bogați, și el își dorea foarte tare să pară bogat în ochii acelor oameni.

Eddie se întoarse spre mine și Îmi spuse cu accentul **său** american

de împrumut: „Te las pe mâini bune, băiețuș”.

Îmi sună așa de îngrozitor și de străin, încât a izbucnit în râs. Pe doamna Ludmilla însă veselie mea nu o impresiona absolut deloc. Eddie îi sărută din nou mîna și, apoi, plecă.

- Vorbești engleza, băiete? Țipă ea spre mine de parcă aș fi fost surd. Pari a fi egitean sau torc.

Am asigurat-o pe Madame Ludmilla că nu eram nici egiptean, nici turc și că vorbeam engleza. Mă întrebă, apoi, dacă îmi imaginam cum or să fie „figurile ei din fața oglinzii”. Nu am știut ce să răspund. Pur și simplu, am dat din cap.

- Îți dau un spectacol bun, mă asigură ea. Figurile din fața oglinzii sînt doar preludiul. Cînd te încălzești și ești gata, zi-mi să mă hopresc.

Trecurăm, apoi, din micuțul hol unde stătusem pînă atunci într-o cameră întunecată și ciudată. Ferestrele erau bine acoperite de draperii. Niște becuri slabe erau fixate pe perete. Becurile arătau ca niște tuburi și ieșeau din colțurile drepte ale peretelui. Erau tot felul de obiecte prin cameră: scrinuri, mese și scaune vechi, o băncuță... rezemată de perete, plină de creioane, linii, și cel puțin o duzină de foarfece. Madame Ludmilla mă așeză pe un scaun vechi și ticsit.

- Patul e în cealaltă cameră, drăguță, spuse ea arătînd spre celălalt colț al camerei. Asta e *antisala* mea. Aici doar îți dau spectacol ca să te încălzesc și să pregătesc.

Își lăasă rochia să cadă de pe ea, își aruncă papucii și, apoi, deschise ușile duble de la cele două dulapuri care stăteau unul lîngă altul rezemate de perete. Pe fiecare ușă interioară era fixată o oglindă în mărime naturală.

- Și acum muzica, băiete, spuse Madame Ludmilla, pornind patefonul care părea că e nou-nouț. Puse apoi un disc. Era o melodie tînguitoare care îmi amintea de un marș de circ. Și acum spectacolul, spuse ea, începînd să se învîrtească pe muzica aceea tînguitoare.

Pielea doamnei Ludmilla era întinsă, în cea mai mare parte, și extraordinar de albă, deși nu mai era tînără. Probabil că avea aproape cincizeci de ani. Burta îi sălta puțin și, la fel, și sînii voluminoși. Și pielea feței i se mișca ușor. Avea nasul mic și buzele rujate violent. Era fardată strident cu rimei negru. Te făcea să te gîndești imediat la o prostituată care îmbâtrînea. Totuși, era în ea ceva copilăros, o încredere și un abandon de sine ca al unei fete mari; avea o dulceață care mă

mișcă profund.

- Și acum, figurile din fața oglinzii, anunță ea în timp ce muzica mergea înainte. Piciorul, piciorul, piciorul, spuse ea, aruncându-și un picior în aer, apoi și pe celălalt, ținând ritmul muzicii. Își ținea mîna dreaptă deasupra capului, ca o fetiță ce nu e prea sigură că poate să execute mișcările: întoarce-te, întoarce-te, întoarce-te, strigă ea, învîrtindu-se ca un tirbușon. Fundul, fundul, fundul, mai strigă ea, arătîndu-mi fundul dezgolit de parcă ar fi dansat cancan.

Repetă figură pînă ce muzica începu să se stingă pentru că placa de patefon trebuia întoarsă. Aveam senzația că Madame Ludmilla se întorcea undeva, în depărtare, devenind din ce în ce mai mică pe măsură ce muzica se îndepărta. O disperare și o singurătate de existență cărora nu eram conștient mă cuprinseseră, ieșind din adîncurile ființei mele și făcîndu-mă să mă scol și să o iau la goană pe scări, ca un nebun, ieșind în stradă.

Eddie stătea lîngă ușa de la intrare și vorbea cu cei doi bărbați în costume albastre. Văzîndu-mă că alerg așa, începu să rîdă zgomotos:

- N-a fost trăsnet? întrebă el încercînd în continuare să pară american. „Figurile din fața oglinzii sînt doar preludiul.” Ce grozăvie! Ce grozăvie!

Prima oară cînd îi deparnasem povestea lui don Juan îi spuseseam că fusesem profund mișcat de melodia tînguitoare și de prostituata care se învîrtea stîngaci în ton cu muzica. Și fusesem profund afectat și pentru că realizasem cît de crud era prietenul meu.

Dar, acum, după ce am terminat de spus povestea, în timp ce stătea amîndoi pe colinele munților din Sonora, tremuram, în mod misterios tulburat de ceva necunoscut.

- Această poveste ar trebui inclusă în colecția evenimentelor remarcabile din viața ta. Prietenul tău, fără să aibă nici cea mai mică idee, ți-a dat ceva care, după cum spunea chiar el, o să te țină toată viața.

- Eu văd că este o poveste foarte tristă, don Juan, dar nu mai mult, am spus eu.

- E, într-adevăr, o poveste foarte tristă, de altfel ca toate celelalte povești ale tale, a replicat don Juan. Ceea ce o face însă diferită și remarcabilă este că ne privește pe toți, nu numai pe tine, ca în cazul celorlalte povești. Vezi tu, exact ca Madame Ludmilla, fiecare dintre

noi, tineri și bătrâni asemenea, execută figuri în fața oglinzii într-un mod sau într-altul. Corespunde cu ce știm noi despre oameni. Gîndește-te la orice om de pe lumea asta și vei vedea, fără nici un fel de dubiu, că, indiferent de cine sînt ei, sau indiferent de ce cred despre ei înșiși, rezultatul a ceea ce fac este întotdeauna același: figuri fără noimă în fața oglinzii.

O MIȘCARE ÎN AER

O CĂLĂTORIE A PUTERII

Atunci cînd l-am întîlnit pe don Juan, eram un student foarte serios la antropologie și doream să îmi încep cariera de antropolog profesionist prin a publica cît mai mult posibil. Eram hotărît să urc scara academică și, în calculele mele, primul pas era să adun date referitoare la cum sînt folosite plantele medicinale de indienii din sud-vestul Statelor Unite.

M-am dus mai întîi, pentru a mă sfătui, la un profesor de antropologie care lucrase în acea zonă. Era un reputat etnolog care publicase enorm despre indienii din California și despre indienii din sud-vest și din Sonora (Mexic) la sfîrșitul anilor '30 și începutul anilor '40. Profesorul mi-a ascultat expunerea cu multă răbdare. Ideea mea era să scriu o lucrare, să o numesc *Date etnobotanice* și să o public într-o revistă care se ocupa numai de probleme antropologice din sud-vestul Statelor Unite.

Am spus că vreau să adun plante medicinale, să le duc la grădina botanică de la UCLA pentru a fi corect identificate, și, apoi, să descriu de ce și cum le folosesc indienii din sud-vest. Îmi imaginam că o să adun mii de exemplare. Mai mult, îmi imaginam că o să public și o mică enciclopedie despre acest subiect.

Profesorul mi-a zîmbit îngăduitor:

— Nu vreau să îți distrug entuziasmul, a spus el cu o voce obosită, dar nu pot decît să te dojenesc pentru zelul tău. Zelul e bun în antropologie, dar numai dacă e bine direcționat. Sîntem încă în epoca de aur a antropologiei. Norocul meu a fost că am studiat cu Alfred Kroeber și Robert Lowie, doi stîlpi ai științei sociale, și nu le-am înșelat încrederea. Antropologia este încă știința fundamentală. Orice altă disciplină ar trebui să pornească de la antropologie. Întregul domeniu al istoriei, de exemplu, ar trebui să se numească „antropologie

istorică". Omul ar trebui să fie măsura tuturor lucrurilor. Deci, antropologia, studiul omului, ar trebui să fie miezul oricărei alte discipline. Și într-o zi așa va fi.

M-am uitat la el uimit. După cum îl vedeam eu, acest profesor era un profesor bătrîn, total inofensiv și foarte cumsecade care tocmai avusese un infarct. Se părea însă că atinsesem o coardă sensibilă.

- Nu crezi că ar trebui să te concentrezi mai mult pe studiul teoretic? continuă el. În loc să faci muncă de teren, nu crezi că ar fi mai bine să studiezi lingvistica? Avem la catedra de aici pe unul dintre cei mai buni lingviști din lume. Dacă aș fi în locul tău, aș sta la picioarele lui, sorbindu-i cuvintele. Avem, de asemenea, un profesor extraordinar la religie comparată. Și avem și niște antropologi deosebit de competenți care au studiat mult timp sistemele de rudenie din diferite culturi din întreaga lume atît din punct de vedere lingvistic, cît și din punctul de vedere al cunoașterii. Ai nevoie de mult studiu. Mi se pare absurd să te gîndești acum la muncă de teren. Afundă-te în cărți, băietel! Acesta e sfatul meu.

Încăpățînat fiind, m-am dus cu ideea mea la un alt profesor, mai tînăr decît primul. Dar nici acesta nu m-a ajutat deloc. A rîs de mine pe față. Mi-a spus că lucrarea pe care doream s-o scriu era ceva pentru copii și că nu avea cum să fie antropologie, oricîtă imaginație am avea noi.

- Antropologii de azi sînt preocupați de lucruri care au o relevanță, îmi spuse el cu un ton doct. Oamenii de știință din medicină și farmacie au studiat neobosiți toate plantele medicinale din lume. Nu mai e nimic de aflat în domeniul acesta. Ce vrei tu să faci, adunare de date, aparține unui alt secol. Trăim cu două sute de ani mai tîrziu și există un progres, să știi.

Apoi, îmi dădu definiția și justificarea progresului și a perfectibilității privite ca două componente ale discursului filosofic, spunînd că amîndouă sînt cît se poate de relevante pentru antropologie.

- Antropologia este singura disciplină care poate să susțină cu dovezi conceptele de perfectibilitate și progres. Slavă Domnului că mai există o rază de speranță în lumea cinică a timpului nostru! Numai antropologia poate să arate modul în care au evoluat cultura și organizarea societății. Numai antropologii pot să demonstreze omenirii în mod profesionist progresul cunoașterii umane. Culturile evoluează

și numai antropologii pot să vină cu exemple de societăți cărora să li se poată observa evoluția exact pe linia progresului și a perfectibilității. Asta trebuie să însemne antropologia pentru tine. Nu o muncă anemică de teren care nici nu e muncă de teren, ci masturbare.

A fost o adevărată lovitură pentru mine. Ultima speranță mi-o pusesem în antropologii din Arizona, care chiar făceau muncă de teren. Am plecat să vorbesc cu ei, dar deja eram aproape convins să renunț la idee. Înțelesesem perfect ce voiau cei doi profesori universitari de la mine și eram perfect de acord cu ei. Încercările mele **de** a face muncă de teren erau, pur și simplu, copilărești. Totuși, nu voiam să stau doar în bibliotecă, voiam și să îmi ud puțin picioarele mergînd pe cîmp.

În Arizona, am întîlnit un antropolog excentric care scrisese enorm despre indienii yaqui din Arizona și despre indienii din Sonora, Mexic. A fost foarte drăguț cu mine. Nici nu m-a respins, dar nici nu mi-a dat vreun sfat. Mi-a spus doar că societățile de indieni din sud-vest sînt foarte închise și că nu au încredere în străini, mai ales dacă aceștia erau hispanici. Pe hispanici, de fapt, indienii chiar îi urau.

Am aflat însă mai multe de la un coleg de-al său mai tînăr. Mi-a spus că aveam mai multe de cîștigat dacă citeam cărțile botaniștilor. Era o autoritate în materie și credea că tot ce era de știut despre plantele medicinale din sud-vest fusese deja clasificat și publicat în mai multe reviste. A mers pînă acolo încît a spus că orice vindecător indian se inspira din acele publicații, mai degrabă decît din cunoașterea tradițională. Apoi mă liniști complet spunîndu-mi că, dacă mai existau încă practici de vindecare care nu fuseseră încă descoperite de antropologi, oricum nu puteam face nimic, pentru că indienii nu aveau să le dezvăluie unui străin.

- Fă ceva folositor, mă sfătui el. Apucă-te de antropologie urbană. Sînt finanțări mari pentru studiul alcoolismului la indienii care trăiesc în orașele mari, de exemplu. Acesta e un lucru pe care orice antropolog îl poate studia foarte ușor. Du-te și îmbată-te cu indienii din zonă într-un bar. Și, apoi, pune tot ce afli despre ei în termeni statistici. Transformă totul în numere. Antropologia urbană e un domeniu de viitor.

Nu mai aveam nimic altceva de făcut decît să urmez sfatul acestor antropologi experimentați. M-am hotărît să mă întorc la Los Angeles, dar un alt antropolog, prieten de-al meu, mi-a spus tocmai atunci că

plănuise să meargă cu mașina în Arizona și New Mexico pentru a vizita toate locurile unde muncise în tinerețe și pentru a-și reînnoi legăturile cu oamenii care îl ajutasera cu informații pentru studiile sale de antropologie.

- Ești binevenit, îmi spuse el. Nu am de gând să muncesc deloc. Pur și simplu, vreau să îi vizitez, să beau ceva cu ei, să pierd timpul cu ei. Le-am cumpărat și cadouri -pături, băutură, jachete, muniție pentru carabine de calibrul 22. Am mașina încărcată cu bunătăți. De obicei, mă duc singur să-i vizitez, dar, de fiecare dată, risc să adorm la volan. Dacă vii, îmi ții companie ca să nu adorm și conduci și tu dacă beau prea mult.

M-am simțit așa de descurajat, că l-am refuzat.

- îmi pare rău, Bill, i-am spus eu. Călătoria asta nu m-ar ajuta deloc. Nu mai văd nici un sens în a face muncă de teren.

- Nu renunța fără să lupti, îmi spuse Bill pe un ton de grijă părintească. Luptă cu toate puterile și renunță numai când nu mai ai nici un pic de putere, dar nu înainte. Vino cu mine să vezi dacă îți place zona de sud-vest.

Mă apucă cu brațul pe după umeri. Nu am putut să nu observ ce braț greu avea. Era înalt și puternic, dar, în ultimii ani, corpul lui căpătase o rigiditate cam ciudată. Își pierduse aerul băiețesc pe care îl avea înainte. Fața lui rotundă nu mai era așa plină și tânără cum fusese cândva. Acum era o față de om îngrijorat. M-am gândit că era îngrijorat pentru că își pierdea părul, dar erau momente când mi se părea că e ceva mai mult decât atât. Și nu era numai faptul că era mai gras — corpul său era greoi într-un mod imposibil de explicat. Puteam să văd asta în modul cum mergea, cum se ridica sau se așeza. Aveam senzația că Bill se luptă cu gravitația cu fiecare particică a ființei sale ?i în tot ce făcea.

Neluînd în seamă sentimentul că eram un om înfrînt, am plecat în călătorie cu el. Am vizitat toate locurile din Arizona și New Mexico în care trăiau indienii. Unul dintre rezultatele acestei călătorii a fost că am descoperit că prietenul meu antropolog avea două fațete ale personalității sale. îmi explică faptul că opiniile sale de antropolog erau foarte rezervate și în ton cu direcția oficială din antropologie la acel moment. Ca persoană însă, munca lui de teren în domeniul antropologiei îi dăduse posibilitatea să trăiască extraordinar de multe

experiențe despre care nu vorbea niciodată. Aceste evenimente nu erau în ton cu gândirea oficială din antropologie de la acel moment pentru că erau evenimente care, pur și simplu, nu puteau fi catalogate.

De-a lungul călătoriei noastre, bea invariabil cu foștii săi informatori, după care se simțea cât se poate de relaxat. Atunci, treceam eu la volan și conduceam, în timp ce el se așeza în scaunul de alături, sorbind din Ballentine's-ul de treizeci de ani pe care îl ținea în mână. Abia atunci începea să povestească despre experiențele sale de necatalogat:

- Nu am crezut niciodată în fantome, începu el brusc într-o zi. Niciodată nu m-am dat în vînt după apariții și esențe plutitoare sau voci în întuneric. Am avut o formație pragmatică și serioasă. Știința fusese întotdeauna busola mea. Dar lucrînd pe teren, tot felul de chestii ciudate au început să intre în viața mea. De exemplu, într-o noapte am plecat cu niște indieni într-o căutare spirituală. Aveau, de fapt, de gând să mă inițieze prin a-mi provoca durere, stăpun-gîndu-mi mușchii pieptului. În timp ce eu mă resemnasem și acceptasem gîndul de a suporta durerea, ei amenajau locul în pădure. Am băut ceva ca să îmi dea putere. Și atunci **omul** care trebuia să facă demersuri în favoarea mea, împreună cu cei care urmau să officieze ritualul au urlat de groază, arătînd spre o siluetă întunecată, ca o umbră, ce venea spre noi. Cînd silueta întunecată s-a apropiat de noi, am văzut că în fața noastră se afla un indian bătrîn care era îmbrăcat în cele mai ciudate haine pe care ți le-ai fi putut imagina, continuă Bill. Avea podoabele unui șaman. La vederea bătrînului indian, omul cu care eram eu leșină fără nici un fel de rușine. Bătrînul veni spre mine și arătă cu degetul spre pieptul meu. Degetul lui era doar piele și os. Îmi bolborosi niște cuvinte pe care nu le-am înțeles. Toți ceilalți oameni care îl văzuseră deja pe indian începură să vină în grabă spre mine. Bătrînul se întoarse spre ei și toți înghețară. Îi dojeni scurt. Vocea sa era ceva de neuitat. Parcă ar fi vorbit dintr-un tub sau parcă ar fi avut ceva pus la gură care îi filtra cuvintele, îi jur că l-am auzit vorbind, dar vocea îi transmitea cuvintele ca un aparat mecanic. După ce le-a ținut predica aia scurtă, bătrînul a plecat, trecînd de mine, de ei, dispărînd de parcă ar fi fost înghițit de întuneric.

Bill mi-a mai spus că inițierea lui s-a dus pe apa sîmbetei. Nu s-a mai făcut niciodată, iar bărbații, inclusiv șamanii de acolo, tremurau

toți. Bill mi-a mai spus că erau atât de speriați, încât s-au împrăștiat toți și au plecat.

- Oameni care fuseseră prieteni de ani de zile nu și-au mai vorbit niciodată, continuă el. Pretindeau că ceea ce văzuseră ei era un șaman incredibil de bătrîn și că o să le aducă ghinion dacă vorbesc despre această apariție între ei. De fapt, spuneau că numai simplul fapt de a se vedea unul pe altul le va aduce ghinion. Cei mai mulți au plecat din ținut.

- De ce credeau că o să le aducă ghinion dacă își vorbeau sau se vedeau? l-am întrebat eu.

- Astea sînt credințele lor, mi-a răspuns el. O astfel de "Pariție înseamnă pentru ei că acea ființă i-a vorbit fiecăruia la parte. A avea o astfel de viziune este șansa vieții pentru ei.

- Și ce i-a spus fiecăruia în mod individual? l-am întrebat eu.

- Mă depășește, răspunse el. Nu mi-au explicat niciodată nimic. De fiecare dată cînd îi întrebam ceva, intrau într-o stare de muțenie desăvîrșită. Nu văzuseră și nu auziseră nimic. La cîțiva ani după împlinire, omul care leșinase lîngă mine îmi jură că doar se prefăcuse că leșinase de frică, doar ca să nu îl vadă pe bătrîn și că toți înțeleseseră ceea ce spusese el, dar fără cuvinte.

Bill a mai spus că, în ceea ce îl privea, după cît înțelesese el, apariția îi spusese ceva legat de sănătatea și de speranțele lui.

- Ce vrei să spui? l-am întrebat eu.

- Lucrurile nu stau grozav, îmi mărturisi el. Stau prost cu sănătatea.

- Dar știi exact care e problema? l-am întrebat.

- Ah, da, răspunse el nonșalant. Mi-au spus doctorii. Dar nu am de gînd să îmi fac griji din cauza asta; nici nu vreau să mă gîndesc.

Destăinuirile lui Bill mă făcură să mă simt tare prost. Aceasta era o parte a personalității sale de care eu nu știam, întotdeauna crezusem că este un tip tare. Nu mi-l puteam imagina ca fiind vulnerabil. Nu mi-a plăcut deloc dicuția noastră, dar era prea tîrziu ca să mai fac ceva. Ne conti-nuam deci călătoria.

Altă dată, îmi mărturisi că șamanii din sud-vest erau în stare să se transforme în tot felul de ființe și că denumirile de „șamanul-urs" sau „șamanul-puma" etc. nu trebuiau luate ca eufemisme sau metafore pentru că nu erau deloc așa ceva.

- Ai putea să crezi că există șamani care chiar se trans- j formă în

urși, pume sau vulturi? mă întrebă el cu un ton de admirație în glas. Nu exagerez și nici nu inventez nimic dacă îți spun că am văzut, de fapt, odată transformarea unui șaman care își spunea „Omul-Rîu” sau „Șamanul-Rîu” sau „Cel venit din rîu, Cel care se întoarce în riu”. Eram în munții din New Mexico cu acest șaman. Avea încredere în mine și eu conduceam mașina pentru el. Mergea să își caute originile sau, cel puțin, așa spunea el. Mergeam de-a lungul unui riu cînd brusc deveni foarte agitat. Mi-a spus să mă mut de pe coastă lîngă niște stînci mari și să mă ascund acolo. Mi-a mai spus să-mi pun o pătură pe mine și să privesc ce avea să facă.

- Ce avea de gînd să facă? am întreat eu fără să mă pot stăpîni.

- Nu știam atunci, a răspuns el. Bănuiala ta ar fi fost la fel de bună ca și a mea. Nu puteam în nici un fel să îmi imaginez ce are de gînd să facă. El a intrat în apă îmbrăcat complet. Cînd apa i-a ajuns pînă la brîu, pentru că era un riu larg, dar deloc adînc, șamanul pur și simplu a dispărut, s-a evaporat. Mi-a spus exact unde să aștept. Bineînțeles că nu am crezut nici un cuvînt din ce spunea el, așa că, la început, nu-mi puteam aminti unde să aștept, dar, pînă la urmă, am găsit locul și l-am văzut ieșind din apă. Pare stupid să spun „ieșind din apă”. L-am văzut pe șaman transformîndu-se în apă și, apoi, redevenind om din apă. Poți să crezi una ca asta?

Nu puteam să spun nimic. Îmi era imposibil să îl cred, dar nici nu puteam să nu-l cred. Era un om foarte serios. Singura explicație la care mă puteam gîndi era că, pe măsură ce ne continuam călătoria, el bea din ce în ce mai mult. Avea în portbagaj o cutie cu douăzeci și patru de cutii de whisky doar pentru el. Bea ca o sugativă.

- întotdeauna am fost părtinitor în ce privește transformările ezoterice ale șamanilor, mi-a spus el într-o altă zi. Nu că aș putea explica ce se întîmplă sau că aș crede că aceste transformări au loc, dar mă interesează, ca un exercițiu al iții, să mă gîndesc că aceste transformări în șerpi sau pume nu sînt la fel de dificile ca acelea făcute de șamanul-apă. Cînd mă gîndesc la aceste lucruri, încetez să mai fiu un antropolog și încep să reacționez în virtutea unui sentiment de tărie sau curaj. Acest sentiment îmi spune că acei șamani fac, fără îndoială, ceva care nu poate fi măsurat științific sau discutat în mod rațional. De exemplu, există șamani-nori care se transformă în nori sau în ceață. Nu am văzut niciodată așa ceva, dar știam un șaman-nor. Nu l-am văzut

nicicînd dispărînd sau transformîndu-se în ceață în fața mea, așa cum l-am văzut pe celălalt șaman transformîndu-se în apă. Dar, odată, l-am urmărit, și el, pur și simplu, a dispărut într-o zonă unde nu era nici un loc în care el ar fi putut să se ascundă. Deși nu l-am văzut transformîndu-se în nor, a dispărut. Nu-mi puteam explica unde s-a dus. Nu existau stînci sau tufișuri în zona aceea. Am ajuns acolo după o jumătate de minut, dar șamanul dispăruse. L-am urmărit apoi peste tot să îmi dea niște explicații, continuă Bill. Dar nu mi-a spus niciodată nimic. Era foarte prietenos, dar atît.

Bill mi-a spus nenumărate alte povești despre conflictele și facțiunile politice ale indienilor din diferite rezervații sau povești despre răzbunări personale, animozități, prietenii etc. care nu mă interesau absolut deloc. Pe de altă parte, poveștile sale despre transformările și aparițiile șamanilor mă zdruncinaseră profund. Eram, în același, timp fascinat și îngrozit. Totuși, atunci cînd am încercat să văd de ce eram fascinat sau îngrozit, nu mi-am dat seama. Tot ce aș fi putut spune era că aceste povești despre șamani m-au lovit într-un punct necunoscut, existențial.

Un alt cîștig al acestei excursii a fost că am văzut cu ochii mei că indienii din sud-vest erau, într-adevăr, foarte închiși față de străini. În cele din urmă, am acceptat faptul că aveam, într-adevăr, nevoie de multă pregătire în știința antropologiei și că era mai profitabil să fac muncă de teren într-o zonă care-mi era familiară sau în care mă iniția cineva.

Cînd călătoria a luat sfîrșit, Bill m-a condus pentru călătoria mea înapoi la Los Angeles, la stația de autobuze Greyhound din Nogales, Arizona. În timp ce stăteam să așteptăm autobuzul, Bill mă consolă patern, amintindu-mi că eșecurile erau la ordinea zilei în munca de teren din antropologie și că ele nu însemnau decît călirea sau maturizarea unui antropolog.

Brusc, se aplecă și îmi arătă cu o ușoară mișcare a bărbiei pe cineva din cealaltă parte a sălii de așteptare:

- Cred că bătrînul care stă pe banca din colțul de acolo este omul despre care ți-am vorbit, îmi șopti el la ureche. Nu sînt foarte sigur, pentru că l-am văzut de aproape numai o singură dată.

- Despre care om este vorba? Ce mi-ai spus despre el? l-am întrebat eu.

- Când ți-am vorbit despre șamani și transformările lor, ți-am spus că am întâlnit un șaman-nor.

- Da, da, îmi amintesc, am spus eu. Acela este șamanul-nor?

- Nu, a negat el energic. Dar cred că el este un tovarăș sau un profesor de-al șamanului-nor. I-am văzut pe amîndoi de la distanță de mai multe ori, acum cîțiva ani.

Îmi aminteam că Bill îmi spusese, în treacăt, deși nu în legătură cu șamanul-nor, că știa de un bătrîn misterios care era un șaman retras, un indian mizantrop din Yuma care fusese cîndva un mare vrăjitor. Relația dintre acest bătrîn și șamanul-nor nu fusese niciodată menționată de Bill, dar fără îndoială că era ceva foarte important pentru el, de vreme ce credea că îmi spusese despre ei doi.

Brusc mă cuprinse o neliniște ciudată care mă făcu să sar de la locul meu. De parcă nu aș mai fi avut voință proprie, m-am apropiat de bătrîn și am început o tiradă despre ce multe știam eu despre plantele medicinale și șamanismul amerindienilor de cîmpie și despre strămoșii lor siberieni. În treacăt i-am spus și că știam că este șaman. Am încheiat, asigurîndu-l că i-ar fi de un real folos să îmi vorbească pe larg.

- Dacă nu pentru altceva, i-am spus eu cam bosumflat, am putea face schimb de povești. Tu mi-o spui pe a ta, iar eu ți-o spun pe a mea.

Bătrînul își ținuse ochii în jos pînă în ultimul moment. Atunci se uită fix la mine:

- Eu sînt don Juan, îmi spuse el, uitîndu-se direct în ochii mei.

Tirada mea nu s-ar fi terminat acolo, dar, fără să-mi dau seama de ce, am simțit că nu mai aveam nimic de adăugat. Am vrut să-i spun numele meu. Dar el își ridică mîna la buze de parcă ar fi vrut să mă oprească din a-l rosti.

În acel moment, un autobuz se opri în stație. Bătrînul murmură că era autobuzul lui, apoi îmi spuse că trebuie să-l caut, să vorbim mai pe îndelete și să facem schimb de povești. Avea un zîmbet ironic în colțul gurii cînd îmi spuse acest lucru. Cu o agilitate incredibilă pentru un om de vîrsta lui, m-am gîndit că avea vreo optzeci de ani, aco- / peri din cîțiva pași cei cincizeci de metri dintre banca pe care stătuse și ușa autobuzului. De parcă s-ar fi oprit doar să-l ia pe el, autobuzul porni imediat ce bătrînul urcă și ușa se închise în urma lui.

După plecarea lui, eu m-am întors la banca unde mă aștepta Bill.

- Ce a spus, ce a spus? m-a întrebat el entuziasmat.

- Mi-a spus să-l caut și să merg acasă la el să-l vizitez, i-am răspuns eu. Mi-a spus chiar că am putea vorbi acolo.

- Dar ce i-ai spus de te-a invitat la el acasă? mă întrebă el.

I-am spus lui Bill că folosisem discursul de zile mari și că îi promisesem bătrînului că o să-i dezvălui tot ce știam eu din cărți despre plantele medicinale.

În mod evident, Bill nu m-a crezut. M-a acuzat chiar că îi ascund adevărul.

- Îi știu eu pe cei de pe aici, mi-a spus el pe ton de cearta. Bătrînul ăsta e o ciudățenie a naturii. Nu vorbește cu nimeni, nici măcar cu indienii. De ce ar vorbi cu tine, un străin pe care nu l-a mai văzut niciodată? Nici măcar nu ești drăguț!

Era clar că Bill era supărat pe mine. Totuși nu-mi dădeam seama de ce. Nu am îndrăznit să-i cer o explicație. Mi-a dat impresia că era puțin gelos. Poate simțea că eu reușisem unde el eșuase. Totuși, succesul meu fusese așa de accidental, încît nu însemna nimic pentru mine. În afară de ce spusese Bill în treacăt, nu aveam idee cît de greu era să îl abordezi pe bătrîn și nici măcar nu-mi păsa. Pe atunci, nu găseam nimic extraordinar în schimbul de replici care avusese loc între noi. Iar faptul că Bill era așa de necăjit mă deruta complet.

- Știi unde e casa lui? l-am întrebat.

- N-am nici cea mai mică idee, îmi răspunse el scurt. Am auzit oameni de pe aici spunînd că nu locuiește nicăieri, că, pur și simplu, apare pe ici, pe colo, dar asta e o prostie. Probabil că locuiește într-o colibă prin Nogales, în Mexic.

- De ce e atît de important bătrînul acesta? l-am întrebat eu. Întrebarea m-a făcut să cîștig destul curaj pentru a adăuga o altă întrebare. Pari a fi supărat că mi-a vorbit. De ce?

Fără multă tevatură, Bill admise că era supărat pentru că Știa cît de inutil era să încerci să-i vorbești acelui om.

- Omul acesta e la fel de nepolíticos ca oricine de pe aici, a adăugat el. În cel mai bun caz, atunci cînd îi vorbești se holbează la tine fără să spună nimic. În alte dați, nici măcar nu se uită la tine; te tratează de parcă nici nu ai exista. Singura dată cînd am încercat să-i vorbesc m-a respins brutal. Știi ce mi-a spus? Mi-a spus: „Dacă aș fi în locul tău, nu mi-aș consuma energia deschizînd gura. Păstrează-o. Ai nevoie de ea.”

Dacă nu ar fi fost un amărit de bătrîn, i-aş fi tras un pumn în gură.

I-am atras atenţia lui Bill că a-i spune „bătrîn” era mai mult o figură de stil decît o descriere corectă. Nici măcar nu părea bătrîn, deşi era bătrîn în mod cert. Era extraordinar de viguros şi agil. Simţeam că Bill ar fi eşuat lamentabil dacă ar fi încercat să-l lovească în nas. De fapt, bătrînul era chiar înfricoşător.

Nu i-am spus ce gîndeam. L-am lăsat pe Bill să-mi spună mai departe ce dezgustat era de ticăloşia bătrînului şi cum l-ar fi aranjat el dacă n-ar fi fost aşa neputincios.

- Cine crezi că ar putea să-mi spună pe unde locuieşte? l-am întrebat eu.

- Poate nişte oameni din Yuma, mi-a răspuns el mai relaxat. Poate oamenii pe care ţi i-am prezentat la începutul călătoriei. Nu pierzi nimic dacă îi întrebi. Spune-le că eu te-am trimis la ei.

Mi-am schimbat planurile imediat şi, în loc să mă întorc la Los Angeles, m-am dus direct la Yuma, în Arizona. M-am dus la oamenii cărora mă prezentase Bill. Nu ştiau unde locuieşte bătrînul indian, dar comentariile lor despre el mi-au aţîţat şi mai mult curiozitatea. Mi-au spus că nu era din Yuma, ci din Sonora, Mexic, şi că în tinereţe fusese un vrăjitor temut care făcea incantaţii şi care făcea vrăji oamenilor, dar că se înmuiase cu vîrsta, devenind ascet. Ei mai spuseră că, deşi era un indian yaqui, trăise un timp cu un grup de mexicani care păreau foarte pricepuţi în practicile vrăjitoriei. Căzură cu toţii de acord că nu îi mai văzuseră pe acei mexicani de ani buni. Unul dintre bărbaţi adăugase că bătrînul era contemporan cu bunicul său, dar că, în timp ce bunicul lui era senil şi ţinut la pat, vrăjitorul părea mai viguros ca oricînd. Acelaşi om îmi spuse să merg la nişte oameni din Hermosillo, capitala Sonorei, care s-ar putea să-l cunoască pe bătrîn şi ar putea să îmi spună mai multe despre el. Ideea de a merge în Mexic nu mă atrăgea deloc. Sonora era prea departe de zona care mă interesa pe mine. Pe lîngă asta, m-am gîndit că era mai bine să mă concentrez pe antropologia urbană, aşa că m-am gîndit să mă întorc la Los Angeles. Dar, înainte de a mă întoarce la Los Angeles, am mers prin Yuma, încercînd să aflu informaţii despre bătrîn. Nimeni nu ştia nimic despre el.

În autobuzul spre Los Angeles, am trăit ceva unic. Pe de o parte, mă simţeam complet vindecăt de obsesia muncii de teren sau de cea a bătrînului. Pe de altă parte, simţeam o nostalgie ciudată. Era cu

adevărat ceva ce nu mai trăisem niciodată. Noutatea acestui lucru mă afectă profund. Era un amestec de neliniște și dor, de parcă eram pe punctul de a pierde ceva extraordinar de important. În timp ce mă apropiam de Los Angeles, aveam senzația clară că tot ce mi se întâmplase la Yuma începuse să se îndepărteze o dată cu distanța. Dar această îndepărtare nu făcea decît să îmi mărească dorul pe care nu eram îndreptățit să îl simt.

INTENȚIA NFINITĂȚII

- Aș vrea să te gîndești atent la tot ce a avut loc între tine și acei doi bărbați, Jorge Campos și Lucas Coronado, care sînt cei care, de fapt, te-au trimis la mine, iar, apoi, vreau să știu tot despre ei, îmi spuse don Juan.

Mi-a venit foarte greu să-i îndeplinesc această rugămintă, dar totuși mi-a plăcut foarte mult să-mi amintesc ce spusese cei doi. Don Juan avea nevoie de cele mai mici amănunte, ceea ce mă făcea să-mi solicit memoria la maximum.

Povestea pe care voia don Juan să mi-o amintesc începuse în orașul Guaymas din Sonoro, Mexic. În Yuma, Arizona, mi se dăduseră numele și adresele unor oameni, care mi se spusese că ar putea arunca puțină lumină asupra misterului bătrînului pe care-l întîlnisem în stația de autobuz. Oamenii la care m-am dus nu numai că nu cunoșteau nici un șaman bătrîn care se retrăsese, dar se și îndoiau că un astfel de om ar fi existat vreodată. Toți erau însă obsedați de povești de groază despre șamanii yaqui și despre temperamentul în general războinic al indienilor yaqui. Ei au insinuat că aș putea găsi pe cineva care să mă îndrepte pe calea cea bună dacă aș merge în Vicam, o haltă aflată între Guaymas și Ciudad Obregon.

- E cineva anume pe care ar trebui să-l caut? am întrebat eu.

- Cel mai bine ar fi să vorbești cu un inspector de teren de la banca oficială a guvernului, îmi sugerase unul dintre oameni. Banca are foarte mulți inspectori de teren. Ei îi știu pe toți indienii din zonă, pentru că banca este instituția guvernamentală care le cumpără recoltele, și fiecare indian yaqui este fermier, proprietarul unui lot de pămînt pe care îl numește al său atîta vreme cît îl cultivă.

- Știi vreun inspector de teren? am întrebat eu. Bărbații s-au uitat unul la altul și, apoi, mi-au zîmbit, scu- zîndu-se. Nu numai că nu știau, dar mă sfătuiră să îl abordez pe unul dintre acești inspectori eu

Însumi și, apoi, să îi expun problema mea.

În gara de la Vicam, eforturile mele de a intra în legătură cu inspectorii de teren de la bancă s-au dovedit un eșec total. M-am întâlnit cu trei dintre acești inspectori și, cînd le-am spus ce doream, toți s-au uitat la mine profund neîncrezători. Imediat s-au gîndit că eram un spion trimis de yankei să le facă probleme, chiar dacă nu-și dădeau seama ce fel de probleme, dar despre care făcură speculații avîntate care mergeau de la agitații politice, pînă la spionaj industrial. Toți din zonă credeau, fără să aibă nici un fel de dovadă, că pămînturile indienilor yaqui de pe acolo conțineau depozite de cupru la care rivneau yankeii.

După acest eșec răsunător, m-am retras în Guaymas și am tras la un hotel care se afla lîngă un restaurant excepțional. Mergeam la acel restaurant de trei ori pe zi. Mîncarea era grozavă. Îmi plăcea așa de mult, că am stat în Guaymas mai bine de o săptămînă. Practic, trăiam la restaurant, împriete-nindu-mă astfel cu proprietarul său, domnul Reyes.

Într-o după-amiază cînd mîncam, domnul Reyes a venit la masa mea cu un alt bărbat, pe care mi l-a prezentat ca fiind un om de afaceri de origine yaqui care trăise în Arizona în tinerețe, care vorbea engleza perfect și care era mai american decît orice american. Domnul Reyes îl lăudă spunînd că munca susținută și seriozitatea l-au transformat într-un om de excepție, un adevărat exemplu pentru ceilalți.

Domnul Reyes a plecat și Jorge Campos s-a așezat lîngă mine și imediat a preluat discuția. Pretindea că e modest și că nu-i place lauda, dar era evident că era cum nu se poate mai încîntat de ceea ce spusese domnul Reyes despre el. La prima vedere, am avut impresia că Jorge Campos era genul de afacerist pe care îl găsești în baruri sau în colțurile aglomerate ale străzilor principale încercînd să vîndă o idee sau, pur și simplu, încercînd să găsească o modalitate de a-i face pe oameni să-și piardă banii.

Domnul Campos era plăcut la vedere. Avea cam un metru și optzeci de centimetri înălțime și era subțire, dar avea o burtă ca a unui băutor obișnuit de lichior tare. Avea tenul foarte închis, cu o nuanță verzuie. Purta o pereche de blugi scumpi și cizme de cowboy, bine lustruite, cu vîrfurile ascuțite și călcîiele unghiulare, de parcă ar fi avut nevoie să le bage adînc în pămînt ca să nu fie tras de un juncan prins

cu lasoul.

Purta o cămașă cenușie de lână impecabil călcată. În buzunarul drept era o apărătoare de plastic în care băgase câteva stilouri. Mai văzusem astfel de apărătoare pentru buzunare la funcționarii care nu voiau să își păteze buzunarele de la cămașă cu cerneală. Ținuta sa includea, de asemenea, o geacă din piele de căprioară de culoare roșiatică cu franjuri, care părea să fie foarte scumpă, și o pălărie înaltă de cow-boy ca a celor din Texas. Fața sa rotundă era lipsită de orice expresie. Nu avea deloc riduri, deși părea să aibă un pic peste cincizeci de ani. Nu știu de ce, dar m-am gândit că era un om periculos.

- Sînt foarte încîntat să vă cunosc, domnule Campos, i-am spus eu în spaniolă, întinzîndu-i mîna.

- Să lăsăm formalitățile de-o parte, răspunse el tot în spaniolă, strîngîndu-mi mîna energic. Îmi place să-i tratez pe tineri ca pe niște egali, în ciuda diferenței de vîrstă. Spune-mi Jorge.

Tăcu un moment, timp în care îmi evalua reacția. Nu știam ce să spun. Nu voiam să-i fac pe plac, dar nici nu voiam să îl iau în serios.

- Mă întrebam ce faci în Guaymas, continuă el ca din întîm-plare. Nu pari a fi turist, nici nu pari să fii interesat de pescuitul în ape adînci.

- Sînt student la antropologie, i-am spus eu, și încerc să le cîștig încrederea indienilor de pe aici, ca să fac după aceea puțină muncă de teren.

- Eu sînt om de afaceri, spuse el. Treaba mea e să ofer informații, să fiu mediator. Tu ești în nevoie, eu am marfa. Iau o taxă pe serviciile oferite. Totuși, serviciile mele sînt garantate. Dacă nu ești mulțumit, nu îmi dai banii.

- Dacă treaba ta e să oferi informații, am spus eu, îți voi da cu plăcere banii pe care o să-i ceri.

- Aha! exclamă el. Cu siguranță ai nevoie de un ghid, de cineva cu mai multă pregătire decît indianul obișnuit de pe aici, cineva care să te ajute prin zonă. Ai primit vreo sponsorizare de la guvernul american sau de la vreo altă instituție mare?

- Da, am mințit eu. Am o sponsorizare de la Fundația Ezoterică din Los Angeles.

Cînd am spus asta, am văzut o licărire de lăcomie în ochii lui.

- Aha, exclamă el din nou. Cit de mare e instituția asta?

- Destul de mare, am spus eu.

- Ia uite! Chiar așa? spuse el de parcă aceste cuvinte ale mele ar fi fost o explicație pe care se așteptase să o audă. Și acum, pot să te întreb, dacă nu te superi, cât de mare e suma de bani pe care ai primit-o? Cîți bani ți-au dat?

- Cîteva mii de dolari pentru munca de teren de început, am mințit eu din nou ca să văd ce o să spună.

- îmi plac oamenii care sînt direcți, spuse el, savurîndu-și | cuvintele. Sînt sigur că noi doi o să cădem la o înțelegere. Îți ofer serviciile mele ca ghid și deschizător de multe uși închise ale indienilor. După cum vezi, sînt un om cu gust.

- O, da, ai fără îndoială mult bun-gust, am spus eu.

- Ce vreau să-ți spun este că, pentru o sumă mică de bani, ! care o să ți se pară cât se poate de rezonabilă, am să te duc exact la oamenii de care ai nevoie și care o să-ți răspundă la toate întrebările. Și pentru cîțiva bănuți în plus, am să-ți traduc tot ce spus ei, cuvînt cu cuvînt, în spaniolă sau engleză. Vorbesc și franceza și germana, dar presimt eu că nu prea te interesează limbile astea.

- Ai foarte mare dreptate, am spus eu. Aceste limbi nu mă interesează cîtuși de puțin. Dar care e onorariul tău?

- Ah, onorariul! spuse el, scoțînd din buzunarul de la' spate un carnețel cu copertă de piele pe care-l deschise în fața mea. Mîzgăli ceva pe el, îl închise și, apoi, îl puse în buzunar cu rapiditate. Sînt sigur că voia să-mi dea impresia de eficiență și rapiditate cînd venea vorba de cifre.

- O să-ți iau cincizeci de dolari pe zi, cu transportul și, ! mesele asigurate. Adică, mănînci tu, mănînc și eu. Ce zici? h acel moment, s-a aplecat spre mine și, aproape șoptind, îmi spuse că ar trebui s-o dăm pe engleză pentru că nu voia ca oamenii să știe ceva despre tranzacția noastră. Apoi, începu să-mi vorbească în ceva care numai engleză nu era. Eram complet pierdut. Nu știam ce să spun. Am început să mă foiesc nervos în timp ce el vorbea tîmpenii cu cel mai normal aer cu putință. Nici nu clipea. Își tot mișca mîinile și arăta în jur de parcă mă învăța ceva. Nu-mi făcea impresia că vorbește în vreo limbă. Mă gîndeam că poate vorbea în yaqui.

Cînd oamenii au început să vină în jurul mesei noastre, uitîndu-se la noi, am dat din cap și i-am spus lui Jorge Campos: „Da, da, desigur”. La un moment dat, am spus: „Ai putea să spui asta din nou”

și asta mi-a sunat așa de caraghios, încît am izbucnit într-un rîs zgomotos. A rîs și el cu poftă, de parcă aș fi spus cel mai caraghios lucru cu putință.

Probabil că a văzut că sînt la capătul răbdărilor și, înainte să mă ridic și să-i spun să dispară, a început să vorbească din nou în spaniolă:

- Nu vreau să te obosesc cu observațiile mele, a spus el. Da dacă vreau să fiu ghidul tău, cum cred eu că o să fiu, o să ne petrecem multe ore vorbind. Acum te-am testat să văd dacă faci bine conversație. Dacă o să-mi petrec atîta timp conducînd mașina, am nevoie de cineva care să știe să asculte, dar și să conducă discuția. Îmi pare bine să-ți spun că ești bun la amîndouă.

Apoi se ridică, îmi strinse mîna și plecă. De parcă ar fi stat la coadă, proprietarul restaurantului veni la masa mea, zîmbind și clătînîndu-și capul ca un ursuleț.

- Nu e un tip pe cînte? mă întrebă el.

Nu am vrut să zic nimic și, atunci, domnul Reyes îmi spuse că Jorge Campos era mediator în acea perioadă într-o tranzacție delicată și foarte profitabilă. Mi-a spus că niște companii de minerit americane erau interesate de depozitele de fier și cupru care aparțineau indienilor yaqui și că Jorge Campos era băgat în afacere, urmînd, probabil, să primească suma de cinci milioane de dolari. Atunci am fost sigur că Jorge Campos era un șarlatan. Nu era nici un fel de fier sau cupru pe pămînturile indienilor yaqui. Dacă ar fi fost măcar puțin, companiile private i-ar fi mutat deja pe indieni din acele ținuturi și i-ar fi stabilit în altă parte.

- Este fantastic, am spus eu. Cel mai grozav tip pe care l-am văzut vreodată. Cum pot să-l întîlnesc din nou?

- Nu-ți face griji, spuse domnul Reyes. Jorge m-a întrebat totul despre tine. Te-a urmărit de cînd ai ajuns aici. Probabil că o să-ți bată la ușă mai tîrziu sau mîine dimineață.

Domnul Reyes avea dreptate. Două ore mai tîrziu, cineva | mă trezi din somnul de după-amiază. Era Jorge Campos. Intenționasem să plec din Guaymas seara și să conduc toată noaptea, pînă în California. I-am spus că vreau să plec, dar că aveam de gînd să mă întorc cam într-o lună.

- Ah! Dar acum trebuie să stai, de vreme ce m-am decis : să-ți fiu ghid, a spus el.

- Îmi pare rău, dar va trebui să așteptăm, pentru că timpul | meu este foarte limitat, i-am replicat eu.

Știam că Jorge Campos e un șarlatan, și m-am decis să-i spun că aveam deja pe cineva care să mă ajute cu informații și care aștepta să lucreze cu mine, cineva pe care-l întâlnisem în Arizona. I l-am descris pe bătrîn și i-am spus că numele lui era Juan Matus și că alții spusesea despre el că era șaman. Jorge Campos îmi zîmbi larg. L-am întrebat dacă îl știa pe bătrîn. .

- A, da, îl știu, mi-a spus el jovial. Poți spune că sîntem prieteni buni. Fără să-l invit, Jorge Campos intră în camera mea și se așeză la masă chiar pe balcon.

- Locuiește pe aici? l-am întrebat.

- Absolut, mă asigură el.

- Mă poți duce la el?

- Nu văd de ce nu, mi-a spus el. Am nevoie de vreo două / zile să-mi fac cercetările, doar ca să mă asigur că e aici, și,] apoi, mergem să-l vedem.

Știam că minte, dar nu voiam să cred asta. Chiar m-am gîndit că neîncrederea mea inițială în el era nefondată. Părea așa de convingător în acel moment!

- Totuși, continuă el, ca să te duc la acel bărbat, o să ai de plătit cam mult. Onorariul meu este două sute de dolari.

Suma însemna mai mult decît aveam la mine. Am refuzat politicos și i-am spus că nu aveam destui bani la mine.

- Nu vreau să par obsedat de bani, îmi spuse el cu cel mai cuceritor zîmbet, dar cît îți poți permite? Trebuie să îți dai seama că o să cam am de mituit. Indienii yaqui sînt foarte secretași, dar sînt întotdeauna căi, sînt întotdeauna uși care se deschid cu o cheie magică: banul.

În ciuda presimțirilor mele, eram convins că Jorge Campos era intrarea mea nu numai în lumea indienilor yaqui, dar și în lumea bătrînului care mă intrigase așa de mult. Nu voiam să mă fîrguiesc și, aproape stîngenit, i-am oferit cei cincizeci de dolari pe care-i aveam la mine.

- Sînt la sfîrșitul șederii mele aici, i-am spus eu ca un fel de scuză, așa că aproape am rămas fără bani. Mi-au mai rămas doar cincizeci de dolari.

Jorge Campos își întinse picioarele sub masă și își încrucișa mîinile

la cap, trăgându-și pălăria pe spate:

- Am să-ți iau acești cincizeci de dolari și ceasul, spuse el fără pic de rușine. Dar la banii ăștia te duc să vezi un șaman mai puțin important. Nu te impacienta, mă preveni el, de parcă aş fi avut de gând să protestez. Trebuie să urcăm cu grijă scara aceasta, de la cel mai neînsemnat rang pînă la omul tău, care te asigur că e chiar în vîrf.

- Și cînd aş putea să-l întîlnesc pe acest șaman mai neînsemnat? l-am întrebat eu, dîndu-i banii și ceasul.

- Chiar acum, spuse el în timp ce se ridică, înșfacînd banii și ceasul.

Am urcat în mașină și el mi-a spus să o iau spre Potam, unul dintre orașelele tradiționale ale indienilor yaqui, aflat de-a lungul râului Yaqui. Pe drum, îmi spuse că o să mergem la Lucas Coronado, un om vestit pentru faptele sale vrăjitorești, transele șamane și măștile extraordinare pe care le făcea pentru festivitățile yaqui din Lent.

Apoi, începui să vorbesc despre bătrîn, și tot ce spunea venea în contradicție cu ce îmi spusese ceilalți. În timp ce ei mi-l descrieseră ca pe un șaman pustnic, Jorge Campos mi-l înfățișă ca pe cel mai mare vindecător și vrăjitor din zonă, un om a cărui faimă îl transformase aproape într-o figură inaccesibilă celorlalți. Se opri ca un actor și, apoi, îmi dădu lovitura de grație: îmi spuse că, dacă vreau să vorbesc cu el normal, cum fac ceilalți antropologi, o să mă coste cel puțin două mii de dolari.

Aveam de gând să protestez în fața unei astfel de creșteri a prețului, dar mi-o luă înainte.

- Pentru două sute de dolari te pot duce la el, îmi spuse el. Din cei două sute de dolari, mie mi-ar reveni doar vreo treizeci. Restul ar merge ca mită. Dar, ca să vorbești cu el pe îndelete, trebuie să dai mai mult. Și tu poți să-ți dai seama de asta. Bătrînul are gărzi de corp care sî-l protejeze. Trebuie sî-i îmblînzesc cu niște gologani. În cele din urmă, continuă el, am să-ți fac un calcul în care o să includ chitanțele și tot ce s-a cheltuit pentru taxele tale. Atunci o să vezi că, de fapt, ce-mi rămîne mie este foarte puțin.

Mi-am dat seama că-l admir foarte mult. Era conștient de tot, chiar și de chitanțele pentru impozitul pe venit. Tăcu un timp, de parcă și-ar fi calculat profitul minim. Nu aveam nimic de spus. Calculam și eu, încercînd să-mi dau seama cum puteam face rost de două mii de dolari.

M-am gândit chiar să încerc să obțin o sponsorizare.

- Dar ești sigur că bătrînul o să vorbească cu mine? am întregat eu.

- Bineînțeles, m-a asigurat el. Nu numai că o să vorbească, dar o să-ți facă și o demonstrație de vrăjitorie la banii pe care o să i-i dai. Pe urmă, o să poți să cazi la înțelegere cu el în legătură cu cît să îi mai dai pentru niște lecții ulterioare. Jorge Campos tăcu din nou, uitîndu-se în ochii mei: Crezi că o să poți să-mi dai două mii de dolari? mă întregă el cu un ton atît de voit indiferent, încît am știut pe loc că se prefăcea.

- Oh, da, îmi permit asta cu ușurință, am mințit eu liniștit. Nu putu să-și ascundă bucuria:

- Bravo, ești un băiat bun! se extazie el. O să dăm o petrecere.

Am încercat să-i pun niște întregări generale despre bătrîn, dar el mi-a tăiat-o scurt:

- O să-l întregi toate astea direct pe el. O să fie al tău, mai spuse el, zîbind.

Apoi începu să-mi povestească despre viața lui din Statele Unite și despre aspirațiile lui profesionale și, spre uimirea mea totală, de vreme ce deja îl catalogasem drept un impostor ce nu vorbea o boabă de engleză, el o dădu pe engleză.

- Dar chiar vorbești engleză, am exclamat eu fără măcar să încerc să-mi ascund surpriza.

- Bineînțeles, băiete, spuse el, luîndu-și un accent texan pe care îl păstră de-a lungul conversației. Ți-am spus, în restaurant nu am vrut decît să te testez, să văd dacă ești rezistent. Și ești rezistent. De fapt, pot spune că ești chiar deștept.

Vorbea engleza superb și mă întreținuu cu tot felul de glume și povestioare. Fără să ne dăm seama, am ajuns la Potam. M-a îndrumat spre o casă de la marginea orașelului. Ne-am dat jos din mașină. El a luat-o înainte, strigînd tare, în spaniolă, după Lucas Coronado.

Am auzit pe cineva din spatele casei care ne-a spus, tot în spaniolă: „Veniți încoace”.

În spatele unei colibe mici, era un bărbat care stătea pe pămînt pe o piele de capra. Cu picioarele-i goale ținea o; bucată de lemn, în timp ce lucra la ea cu o daltă și un ciocan.

Ținînd bucata de lemn cu picioarele, formase un fel de ui-' mitoare roată a olarului, ca să zicem așa. Picioarele întorceau bucata de lemn, în timp ce mîinile o lucrau cu dalta. Nu mai văzusem niciodată așa

ceva. Făcea o mască, scobind-o cu o daltă curbată. Controlul asupra picioarelor sale în timp ce acestea susțineau lemnul și-l întorceau era uimitor.

Bărbatul era foarte slab. Avea o față subțire, cu trăsături unghiulare, pomeți înalți și un ten închis și arămiu. Pielea feței și a gâtului său păreau întinse la maximum. Avea o mustață subțire, cu vîrfurile lăsate în jos care îi dădea feței sale osoase o căutătură răuvoitoare. Avea nasul acvilin cu un pod foarte subțire, iar ochii erau negri și aspri. Sprîncenele foarte negre păreau trasate cu un creion și la fel și părul de un negru-lignit, pieptănat pe spate. Nu văzusem niciodată o față mai ostilă. Imaginea care-mi veni în minte atunci cînd l-am văzut a fost aceea a unui italian specializat în otrăviri de pe vremea familiei Medici. Cuvintele „feroce” și „taciturn” păreau a descrie cel mai bine fața lui Lucas Coronado.

Am observat că, în timp ce el stătea pe pămînt, ținînd! bucata de lemn cu picioarele, oasele picioarelor sale erau atît de lungi, încît genunchii îi ajungeau la umeri. Cînd ne-am apropiat de el, s-a oprit din lucrat și s-a ridicat în picioare. Era mai înalt decît Jorge Campos și era slab ca ca un ȋr. În semn de respect față de noi, după cum am presupus eu, și-a pus pe : el un veșmînt numit guaraches.

- Intrați, intrați, spuse el fără să zîmbească.

Aveam sentimentul ciudat că Lucas Coronado nu știa să zîmbească.

- Cărui fapt îi datorez plăcerea acestei vizite? îl întrebă el pe Jorge Campos.

- L-am adus pe tînărul acesta aici pentru că vrea să te întrebe niște lucruri despre arta ta, spuse el de sus. I-am garantat că o sâ-i răspunzi cinstit.

- Oh, nu-i nici o problemă, mă asigură Lucas Coronado, măsurîndu-mă cu privirea lui rece.

Începu să vorbească într-o altă limbă și eu m-am gîndit că era yaqui. O conversație animată îi prinse pe amîndoi pentru un timp. Se purtau de parcă nici n-aș fi existat. Apoi Jorge Campos se întoarse spre mine:

- Avem o mică problemă, spuse el. Lucas tocmai mi-a spus că e o perioadă foarte aglomerată pentru el, pentru că se apropie festivitățile și deci nu va putea să-ți răspundă la întrebările pe care vrei să i le pui, dar o să facă acest lucru cu o altă ocazie.

- Da, da, absolut, îmi spuse Lucas Coronado în spaniolă. Cu o altă ocazie, într-adevăr, cu o altă ocazie.

- Trebuie să plecăm, spuse Jorge Campos, dar am să te aduc din nou aici.

În timp ce ne pregăteam să plecăm, am simțit nevoia să-mi exprim față de Lucas Coronado admirația pentru uimitoarea sa tehnică de a lucra cu mâinile și picioarele. S-a uitat la mine cu ochii măriți de surpriză, de parcă aș fi fost nebun:

- Nu ai mai văzut pe nimeni făcând o mască? șuieră el printre dinții strînși. De unde vii, de pe Marte?

M-am simțit prost. Am încercat să-i explic apoi că tehnica lui era nouă pentru mine. Părea gata să-mi dea una în cap. Jorge Campos îmi spuse în engleză că îl jignisem pe Coronado cu comentariile mele. El înțelesese lauda ca pe un mod mascat de a-mi bate joc de sărăcia lui.

Cuvintele mele fuseseră receptate ca un comentariu ironic despre cât de sărac și neajutorat era el.

- Dar e exact contrariul, am spus eu. Cred că este ext ordinar.

- Să nu încerci să-i spui așa ceva, replică Jorge Campos. Acești oameni sînt crescuți să primească insultele și să insulte la rîndul lor într-un mod ascuns. I se pare ciudat că îl tratezi așa cînd, de fapt, nici nu-l cunoști și că glumești pe seama lui din cauza faptului că nu-și poate permite un ajutor care să-i susțină sculptura.

Mă simțeam complet pierdut. Ultimul lucru pe care l-aș fi făcut era să-mi pierd singurul contact. Jorge Campos își dădu perfect seama de supărarea mea:

- Cumpără-i o mască, mă sfătui el.

I-am spus că intenționez să merg direct la Los Angeles și că mai aveam bani doar ca să bag benzină și să cumpăr mîncare.

- Atunci dă-i jacheta ta de piele, spuse el foarte pe fază, dar pe un ton confidențial și solicitant. Altfel, o să-l înfurii rău și tot ce va ține minte în ceea ce te privește vor fi insultele tale. Dar nu-i mai spune că măștile sînt frumoase. Pur și simplu, cumpără una.

Cînd i-am spus lui Lucas Coronado că vreau să-i dau jacheta mea de piele pe o mască făcută de el, a rînjit cu satisfacție. A luat haina și a probat-o. Apoi s-a dus spre casă, dar, înainte să intre, a făcut niște piruete ciudate. A îngenuncheat în fața unui fel de altar religios și și-a mișcat brațele de parcă ar fi vrut să le întindă, apoi și-a frecat palmele

de haină.

A intrat în casă și a dus o legătură împăturită în ziare pe , care mi-a dat-o mie. Am vrut să-i pun niște întrebări, dar s-a ! scuzat spunînd că are de lucru. Apoi a adăugat că, dacă doream, puteam reveni cu altă ocazie în drumul înapoi spre Guaymas, Jorge Campos mi-a cerut să desfac legătura. Voia să se asigure că Lucas Coronado nu mă înșelase. Eu nu am vrut să o desfac. Singurul lucru care mă interesa era că puteam să mă întorc singur ca să vorbesc cu Lucas Coronado. Eram în al nouălea cer.

- Trebuie să văd ce ai acolo, a insistat Jorge Campos. Oprește mașina, te rog. Nu mi-aș păgubi clienții pentru nimic în lume. M-ai plătit să-ți fac niște servicii. Omul acela e un șaman adevărat, deci este foarte periculos. S-ar putea să-ți fi dat o legătură vrăjită pentru că l-ai jignit. Dacă este așa, trebuie s-o îngropăm repede pe aici.

Am simțit că mi se face rău și am oprit mașina. Am scos apoi legătura cu foarte multă grijă. Jorge Campos mi-a smuls-o din mînă și a desfăcut-o. Conținea trei măști yaqui tradiționale, foarte frumoase. Atunci Jorge Campos a spus în treacăt, cu un ton dezinteresat, că ar fi normal să-i dau și lui una. M-am gîndit că, de vreme ce nu mă dusesese încă să-l văd pe bătrîn, trebuia să mențin relația cu el. I-am dat cu plăcere una dintre ele.

- Dacă îmi dai voie să aleg, aș prefera-o pe asta, spuse el arătînd spre o alta.

I-am spus să o ia pe aceea. Măștile nu însemnau nimic pentru mine. Eu obținusem ce mă interesa. I le-aș fi dat și pe celelalte două, dar le-am păstrat ca să le arăt și prietenilor mei antropologi.

- Măștile astea nu sînt ceva deosebit, spuse cu emfază Jorge Campos. Poți să le cumperi de la orice magazin din oraș. Acolo se vînd astfel de măști turiștilor.

Eu văzusem însă măștile yaqui care se vindeau în magazinele din oraș. Erau foarte primitive în comparație cu cele pe care le aveam eu, iar Jorge Campos și-o alesese într-adevăr pe cea mai bună dintre ele.

L-am lăsat în oraș și am luat-o spre Los Angeles. Înainte să-mi iau la revedere, mi-a amintit că, practic, îi datoram două mii de dolari, pentru că avea de gînd să înceapă să mituiască în stînga și în dreapta ca să mă ducă la marele om.

- Crezi că o să poți să-mi dai cei două mii de dolari data viitoare

cînd ajungi aici? mă întrebă el cu îndrăzneală.

Întrebarea lui m-a pus într-o situație dificilă. Credeam că dacă i-aș fi spus adevărul, că mă îndoiam că o să-i am, l-aș fi făcut să mă abandoneze. În acel moment eram convins că, în ciuda lăcomiei sale evidente, el era cel care mă va ajuta.

- O să fac tot ce pot ca să-i am, am spus eu detașat.

- Mai bine ai face mai mult de atît, băiete, îmi replică el agresiv, aproape furios. Ca să aranjez întîlnirea asta, o să cheltuiesc din banii mei și trebuie să am o garanție din partea ta. Știi că ești un tînăr serios. Cît valorează mașina asta? E în stare bună?

I-am spus cît valora mașina și că e în stare bună, dar nu păru satisfăcut decît atunci cînd i-am dat cuvîntul meu de onoare că o să-i aduc bani gheață la următoarea vizită.

Cinci luni mai tîrziu m-am întors la Guaymas sâ-l întîlnesc pe Jorge Campos. Două mii de dolari în acel moment erau o sumă serioasă, mai ales pentru un student. M-am gîndit că, dacă era dispus să primească plata eșalonat, aș fi fost mai mult decît fericit să plătesc în rate.

Nu l-am putu găsi însă nicăieri în Guaymas. L-am întrebat pe proprietarul restaurantului, dar și el era la fel de nedumerit de dispariția lui.

- Pur și simplu, a dispărut, mi-a spus el. Sînt sigur că s-a întors în Arizona sau în Texas, unde are niște afaceri.

Mi-am încercat norocul și m-am dus sâ-l văd pe Lucas Coronado de unul singur. Am ajuns acasă la el la amiază. Nu l-am putut găsi nici pe el. I-am întrebat pe vecini dacă știau pe unde ar putea fi. S-au uitat la cu mine ostilitate și nu mi-au răspuns. Am plecat, dar spre seară m-am întors din nou. Nu mă așteptam la nimic. De fapt, eram gata să plec imediat la Los Angeles. Spre surprinderea mea, Lucas Coronado nu numai că era acolo, dar s-a purtat și foarte prietenos. M-a aprobat deschis pentru faptul că venisem fără Jorge Campos care era, spunea el, o adevărată pacoste. Se plînsese apoi că lui Jorge Campos, la care se referi ca la un indian yaqui renegat, îi făcea plăcere să îi exploateze pe semenii săi yaqui.

I-am dat lui Lucas Coronado niște cadouri pe care i le adusesem și, apoi, am cumpărat trei măști, un baston foarte fin sculptat și o pereche de jambiere zgomotoase făcute din coconii unor insecte de deșert.

Jambiere dintr-acestea erau folosite de către indienii yaqui în dansurile lor tradiționale. Apoi l-am invitat pe Lucas Coronado la cină.

L-am văzut cinci zile la rind, cât am rămas acolo, și el mi-a spus o mulțime de lucruri despre yaqui - despre istoria și organizarea lor socială și despre sensul și natura festivităților lor. Mă simțeam așa de bine în calitate de antropolog de teren, încât aproape că simțeam o repulsie în a-l mai întreba dacă știe ceva despre bătrînul șaman. După ce m-am gîndit mai bine însă, l-am întrebat dacă îl știa pe bătrînul despre care Jorge Campos mă asigurase că era un șaman așa de cunoscut. Lucas Coronado rămase perplex. Mă asigură că, din ce știa el, nici un astfel de om nu trăise vreodată în acele ținuturi și că Jorge Campos era un șarlatan care nu urmărea decît sâ mă sece de bani.

Faptul că Lucas Coronado a negat existența bătrînului a avut un impact teribil și neașteptat asupra mea. Într-o secundă, am înțeles că nu dădeam doi bani pe munca de teren. Nu-mi Păsa de fapt decît să-l găsesc pe bătrîn. Și am înțeles că înțîlnirea mea cu bătrînul șaman fusese, într-adevăr, culmea a ceva ce nu avea nimic de-a face cu dorințele, aspirațiile, și nici măcar cu gîndurile mele de antropolog.

M-am întrebat mai mult ca oricînd cine putea fi acel bătrîn. Fără nici un fel de inhibiții, am început să strig, de cît de frustrat mă simțeam. Am bătut din picioare pe podea. Lucas Coronado era chiar surprins de manifestarea mea. S-a uitat le mine zăpăcit și, apoi, a început să rîdă. Habar n-aveam că putea să rîdă. Mi-am cerut scuze pentru accesul meu de furie și frustrare. Nu i-am putu explica de ce eram așa de răvășit. Lucas Coronado păru să-mi înțeleagă încurcătura.

- Pe aici se întîmplă astfel de lucruri, spuse el.

Nu aveam idee ce voia să spună, dar nici nu voiam sâ-l întreb. Mi-era groază de cît de ușor se simțea jignit. O ciudățenie a indienilor yaqui era faptul că se simțeau ofensați foarte ușor. Păreau a fi mereu la pîndă, căutînd insulte care erau prea subtile pentru a mai fi observate de altcineva.

- În munții din împrejurimi trăiesc ființe magice care se poartă ca oamenii, continuă el. Aceste ființe îi fac pe oameni să înnebunească de-a binelea. Oamenii țipă și urlă cînd sînt sub influența lor, iar atunci cînd în sfîrșit se potolesc epuizați, habar nu au de ce au avut ieșirea asta.

- Crezi că asta mi s-a întîmplat și mie? am întrebat eu.

- Bineînțeles, mi-a replicat el cu toată convingerea. Deja ai o predispoziție pentru a o lua razna, dar te stăpânești. Azi nu te-ai mai stăpînit. Ți-ai dat în petic din nimic.

- Dar nu e din nimic, l-am asigurat eu. Nu am știut asta pînă acum, dar pentru mine bătrînul acesta este forța care îmi călăuzește toate eforturile.

Lucas Coronado tăcu, de parcă s-ar fi gîndit serios la **ceva**. Apoi, începu să se plimbe de-a lungul și de-a latul camerei.

- Știi vreun bătrîn care locuiește pe aici, dar nu e chiar de aici? l-am întrebat eu.

Lucas Coronado nu mi-a înțeles întrebarea. A trebuit să-i explic că bătrînul pe care-l întîlnisem era, poate ca și Jorge Campos, un indian yaqui care locuise în altă parte. Lucas Coronado îmi explică faptul că numele de familie Matus era foarte obișnuit pe acolo, dar că nu știa pe nimeni pe care sâ-l cheme Matus și să aibă prenumele Juan. Păru abătut. Apoi, avu un moment de inspirație și îmi spuse că, de vreme ce omul era bătrîn, s-ar putea sâ-și fi dat alt nume și că, probabil, îmi spusese numele sub care voia să fie cunoscut, nu numele său real.

- Singurul om pe care-l știu, continuă el, este tatăl lui Ignacio Flores. Vine sâ-și vadă fiul din cînd în cînd, dar vine din Mexico City. Dacă stau bine să mă gîndesc, el este tatăl lui Ignacio, dar nu pare deloc așa bătrîn. Dar este foarte bătrîn. Și Ignacio este bătrîn. Totuși, tatăl lui pare mai tînăr.

Am început sâ rîd din toată inima în fața descoperirii lui. Părea că nu se mai gîndise la tinerețea bătrînului pînă în acel moment. Tot dădea din cap de parcă nu-i venea sâ creadă. Eu, pe de altă parte, eram în al nouălea cer.

- El este omul meu! am strigat eu fără să știu de ce. Lucas Coronado nu știa unde locuia, de fapt, Ignacio

Flores, dar, foarte serviabil, mă îndrumă spre un orașel yaqui din apropiere, unde el însuși îl găsi pe Ignacio pentru mine.

Ignacio Flores era un bărbat mare și corpolent, avînd cam Șaizeci și cinci de ani. Lucas Coronado mă avertizase că Ignacio fusese soldat de carieră în tinerețea lui și că încă mai avea ținuta unui militar. Ignacio Flores avea o mustață enormă. Aceasta și asprimea ochilor îl transformară în mintea mea în personificarea soldatului feroce. Avea tenul închis. Părul îi era încă negru ca abanosul în ciuda anilor săi.

Vocea sa puternică și aspră părea să fi fost formată pentru a da ordine. Aveam impresia că făcuse parte din cavalerie. Mergea de parcă ar fi avut pinteni și, dintr-un motiv imposibil de înțeles, am auzit sunetul pintenilor când mergea.

Lucas Coronado mă prezentă și îi spuse că venisem din Arizona să-l văd pe tatăl său pe care-l cunoscusem în Nogales. Ignacio Flores nu păru deloc surprins.

- Ah, da, spuse el. Tatăl meu călătorește foarte mult. Fără alte detalii, ne-a spus unde îl puteam găsi pe tatăl său. Nu a venit însă cu noi și m-am gândit că a făcut acest lucru din politețe. Se scuză și apoi plecă mărșăluind de parcă avea de menținut ritmul unui pas de defilare.

Eram pregătit să merg la casa bătrînului cu Lucas Coronado. El însă a refuzat politicos. Voia să-l conduc înapoi acasă.

- Cred că l-ai găsit pe omul pe care-l căutai și simt că trebuie să fii singur, mi-a spus el.

M-am minunat de cît de politicoși erau acești indieni yaqui, fiind, în același timp, foarte îndîrjiți. Mi se spusese că erau niște sălbatici care nu aveau nici un scrupul dacă era să omoare pe cineva. În ce mă privea, lucrul care îi caracteriza cel mai bine era politețea, respectul lor față de celălalt.

Am mers cu mașina pînă la casa tatălui lui Ignacio Flores și acolo l-am găsit pe omul pe care-l căutam.

- Mă întreb de ce Jorge Campos a mințit și a spus că te cunoaște, i-am spus eu la sfîrșitul povestirii mele.

- Nu a mințit, mi-a spus el cu convingerea cuiva care îi scuza comportamentul lui Jorge Campos. Nici măcar nu a denaturat faptele. El s-a gândit că ești o pradă ușoară și avea de gînd să te înșele. Dar nu a mai reușit pentru că l-a învins infinitatea. Știi că a dispărut imediat după ce te-a cunoscut pe tine și nimeni nu a mai dat de el? Jorge Campos a fost un om foarte important pentru tine, a continuat el. Vei descoperi în tot ce s-a întîmplat între voi doi un fel de plan, pentru că el este reprezentarea vieții tale.

- Ce? Eu nu sînt un șarlatan! am protestat eu.

Bătrînul a rîs de parcă ar fi știut ceva ce eu nu știam. Următorul lucru de care știu e că m-am găsit în mijlocul unui plan extraordinar al acțiunilor, al idealurilor și al așteptărilor mele. Totuși un gînd ciudat

mă făcea să iau în calcul cu aceeași fervoare pe care o manifestam când mă explicam pe mine că, în anumite situații, puteam fi ca Jorge Campos. Am găsit gândul inadmisibil și mi-am folosit toată energia să încerc să îl resping. Totuși, în adâncul sufletului, nu-mi păsa să mă scuz că sînt ca Jorge Campos.

Cînd mi-am exprimat dilema, don Juan a rîs așa de tare de mine, încît s-a înecat de mai multe ori.

- Dacă aș fi în locul tău, a comentat el, mi-aș asculta vocea interioară. Ce diferență ar fi dacă ai fi ca Jorge Campos - un escroc! Era un escroc de doi bani. Tu ești mai sofisticat. Aceasta este puterea memorării. De aceea o folosesc vrăjitorii. Te pune în legătură cu ceva ce nici nu bănuiai că există în tine.

Am vrut să plec brusc. Don Juan știa exact ce simțeam.

- Nu asculta vocea superficială din tine, cea care te face mînios, îmi spuse el poruncitor. Ascultă-ți vocea din adâncul sufletului, cea care te va călăuzi de acum înainte, vocea care acum rîde. Ascult-o! Și rîzi o dată cu ea. Rîzi! Rîzi!

Cuvintele lui au fost ca o comandă hipnotică pentru mine. Împotriva voinței mele, am început să rid. Niciodată nu mai fusesem așa de fericit. M-am simțit liber, fără nici o mască.

- Spune-ți din nou povestea lui Jorge Campos, din nou și din nou, îmi spuse don Juan. Vei găsi o bogăție nemărginită în ea. Fiecare detaliu este o părticică dintr-o hartă.

Este natura infinității ca, atunci cînd trecem un anumit prag, să avem un plan în fața noastră.

Se uită lung la mine pentru mult timp. Nu s-a mai uitat ca pînă atunci, în trecut, ci s-a uitat la mine cu multă atenție.

- Unul din lucrurile pe care Jorge Campos nu l-a putut evita a fost să te pună în contact cu celălalt om, Lucas Coronado, care este la fel de important pentru tine ca și Jorge Campos însuși, chiar mai important, spuse el într-un final.

În timp ce povestisem despre cei doi oameni, mi-am dat seama că petrecusem mai mult timp cu Lucas Coronado decît cu Jorge Campos. Totuși, comunicarea noastră nu fusese la fel de intensă, fiind marcată de enorme insule de tăcere. Lucas Coronado nu era, din fire, un om vorbăreț și, oarecum ciudat, cînd tăcea el, mă făcea și pe mine să intru în starea aceea.

- Lucas Coronado e cealaltă parte a hărții tale, îmi spuse don Juan. Nu găsești ciudat că și el este sculptor, ca și tine, artist sensibil, care a fost, ca și tine, în căutarea unui sponsor pentru arta lui? El și-a căutat sponsorul așa cum tu ai căutat o femeie iubitoare de artă care să îți susțină creativitatea.

Am fost cuprins de o altă luptă chinuitoare. De data aceasta, lupta se dădea între certitudinea mea totală că nu îi spusese nimic despre aceasta niciodată și că era adevărat și faptul că mi-era imposibil să înțeleg cum aflase. Din nou, am vrut să plec pe loc. Dar încă o dată, impulsul acest a fost învins de o voce care venea din adâncul meu. Am început să rîd din toată inima. O parte din mine, cea profundă, nu se sinchisea cîtuși de puțin de cum aflase don Juan despre aceste lucruri. Era extrem de plăcut să fiu martor la faptul că aflase aceste lucruri și că spusese într-o manieră așa de delicată, dar plină de încuviințare. Fusese lipsit de consecințe faptul că partea importantă din mine se înfurie și mă făcuse să-mi doresc să plec.

- Foarte bine, spuse don Juan, bătîndu-mă cu putere pe spate, foarte bine.

Se gîndi un moment, de parcă ar fi văzut lucruri inaccesibile ochiului obișnuit.

- Jorge Campos și Lucas Coronado sînt capetele unei axe, spuse el. Acea axă ești tu, la un capăt - un mercenar nemilos și lipsit de rușine care nu are grijă decît de el, hidos, dar de nedistrus. La celălalt capăt - un artist foarte sensibil și chinuit, slab și vulnerabil. Aceasta ar fi trebuit să fie harta vieții tale, dacă nu ar fi apărut încă o posibilitate, aceea care s-a ivit atunci cînd ai trecut pragul înfinității. M-ai căutat și m-ai găsit. Și, astfel, ai trecut pragul. Intenția de înfinitate mi-a spus să caut pe cineva ca tine. Te-am găsit, trecînd astfel pragul la rîndul meu.

Conversația luă sfîrșit aici. Don Juan intră într-una dintre lungile lui perioade de tăcere totală. De abia la sfîrșitul zilei, după ce ne-am întors acasă, în timp ce stăteam pe verandă, rîcorindu-ne după lunga plimbare pe care o făcuserăm, a rupt don Juan tăcerea:

- În povestirea ta despre ce s-a întîmplat între tine și Jorge Campos, pe de o parte, și între tine și Lucas Coronado, pe de altă parte, am găsit ceva foarte deranjant și sper că și tu ți-ai dat seama, continuă don Juan. Pentru mine este un augur. Arată sfîrșitul unei ere pentru că nu mai poate rămîne așa ce a fost pînă acum. La mine te-au adus niște lucruri

foarte neînsemnate. Nici unul nu ar rezista luat separat. Asta am înțeles eu din povestirea ta.

Mi-am amintit că don Juan îmi dezvăluise la un moment dat că Lucas Coronado era grav bolnav. Avea o problemă de sănătate care îl consuma încet.

- I-am trimis vorbă prin fiul meu, Ignacio, spunându-i ce ar trebui să facă pentru a se vindeca, a zis mai departe don Juan, dar el crede că e o prostie și nici nu vrea să audă de ce i-am spus eu. Nu e vina lui Lucas. Nici un om de pe pământul acesta nu vrea să audă nimic. Toți aud numai ce vor să audă.

Îmi aminteam că îl convinsesem pe don Juan să îmi spună ce i-aș putea recomanda lui Lucas Coronado ca să-i aline suferința fizică și mentală. Nu numai că don Juan mi-a spus ce să îi zic, dar a și afirmat că, dacă Lucas Coronado voia, ar fi putut să se vindece singur cu ușurință. Totuși, când i-am transmis mesajul de la don Juan, Lucas Coronado s-a uitat la mine de parcă mi-aș fi pierdut mințile. Apoi, a început să facă un portret brilliant și foarte insultător pentru mine, dacă aș fi fost indian yaqui, al cuiva care e plictisit de moarte de faptul că altcineva insistă pe lângă el fără folos. M-am gândit că numai un indian yaqui ar fi putut fi așa de subtil.

-Aceste lucruri nu mă ajută, spuse el într-un final, plin de dispreț și înfuriat de lipsa mea de sensibilitate. Chiar nu contează. Toți trebuie să murim. Dar să nu îndrăznești să crezi că mi-am pierdut nădejdea. O să primesc niște bani de la banca guvernului. O să primesc un avans pe recoltele mele și, apoi, o să am destui bani ca să cumpăr ceva ce mă va ajuta, ipso facto. Numele său este Vi-ta-mi-nol.

- Ce înseamnă Vitaminol? l-am întrebat eu.

- Este o chestie căreia i se face reclamă la radio, spuse el cu inocența unui copil. Vindecă orice. Este recomandat pentru cei ce nu mănâncă zilnic carne, pește sau pasăre. Este recomandat pentru cei ca mine, care de-abia trăiesc de pe o zi pe alta.

În zelul meu de a-l ajuta pe Lucas Coronado, am comis atunci cea mai mare gafă posibilă în societatea unor oameni hipersensibili precum indienii yaqui: m-am oferit să-i dau eu bani să cumpere Vitaminol. Privirea lui rece a arătat exact cât de mult îl jignisem. Prostia mea era de neiertat. Foarte încet, Lucas Coronado mi-a spus că putea să-și cumpere și singur Vitaminol.

M-am întors acasă la don Juan. Îmi venea să plîng. Rîvna mea mă trădase.

- Nu-ți comsuma energia făcîndu-ți griji din cauza lucrurilor de genul acesta, mi-a spus cu răceală don Juan. Lucas Coronado e prins într-un cerc vicios, dar la fel ești și tu. Așa sînt toți oamenii. El crede că Vitaminolul vindecă orice și o să-i rezolve toate problemele. Acum nu-și poate permite, dar nădăjduiește că pînă la urmă va putea să și-l cumpere. Don Juan se uită la mine cu ochii săi pătrunzători. Ți-am spus că faptele lui Lucas Coronado sînt harta vieții tale, a mai spus el. Crede-mă, chiar sînt. Lucas Coronado ți-a vorbit despre Vitaminol și a făcut-o cu atîta putere și durere, încît te-a rănit și te-a făcut să plîngi.

Apoi, don Juan se opri. A fost o pauză lungă și plină de efect:

- Și să nu-mi spui că nu înțelegi ce vreau să spun, mai zise el. Într-un fel sau altul, toți avem versiunea noastră de Vitaminol.

CINE ERA, DE FAPT, DON JUAN MATUS?

Partea din povestirea mea despre cum îl întîlnisem pe don Juan și pe care el nu voise să o asculte se referea la sentimentele și impresiile mele despre ziua aceea decisivă cînd am intrat în casa lui - lupta contradictorie dintre așteptările mele și realitatea situației, precum și efectul produs asupra mea de cele mai extravagante idei pe care le auzisem vreodată.

- Este mai aproape de mărturisire decît de redarea faptelor, îmi spusese el cînd încercasem să îi spun ce simțeam.

- Nu ai deloc dreptate, don Juan, am început eu, dar m-am oprit. Ceva din felul cum s-a uitat la mine m-a făcut să înțeleg că avea perfectă dreptate. Orice aș fi vrut să spun ar fi sunat ca o lingușeală. Totuși, ceea ce se întîmplase la prima noastră întîlnire reală era de o importanță transcendentă pentru mine, un eveniment de valoare absolută.

În cursul primei mele întîlniri cu don Juan, în stația de autobuz din Nogales, Arizona, ceva neobișnuit mi se întîmplase, dar îmi parvenise ascuns de grijile mele referitoare la prezentarea imaginii mele. Voisem să-l impresionez pe don Juan, și, în acest scop, mă concentrasem cu totul pe actul de vînzare a produselor mele, ca să spun așa. De-abia cîteva luni mai tîrziu, rămășițe uitate a ceea ce se întîmplase începură să apară într-o bună zi, din senin și fără nici un fel de pregătire din partea mea, mi-am amintit ceva ce ignorasem complet în cursul

întîlnirii mele cu don Juan. Atunci cînd mă oprise să-mi spun numele, se uitase în ochii mei și mă făcuse să amuțesc prin privirea sa. Aș fi avut enorm de multe să îi mai spun despre mine. Mi-aș fi expus cunoștințele și valoarea mea ore întregi dacă nu m-ar fi potolit el cu privirea aceea.

Realizînd acest lucru, am început să reconsider tot ce mi se întîmplase cu acea ocazie. Singura mea concluzie a fost că trăisem întreruperea unui flux misterios care mă alimenta, un flux care nu fusese niciodată întrerupt pînă în acel moment, cel puțin nu în modul în care o făcuse don Juan. În acel moment, fusesem incapabil nu numai să scot un cuvînt, dar și să am măcar un singur gînd.

Cîtva timp după aceea, m-am gîndit la senzația fizică a acestei întreruperi, pentru care nu găseam nici un fel de explicație rațională. Un timp am crezut că don Juan mă hipnotizase, dar apoi am stat mai bine să mă gîndesc și mi-am dat seama că don Juan nu dăduse nici un fel de comenzi hipnotice și nici nu făcuse nici un fel de mișcări care să-mi fi atras atenția. De fapt, el doar se uitase la mine. Intensitatea acelei priviri însă o făcu să pară de parcă don Juan s-ar fi uitat la mine un timp îndelungat. Mă obsedase și îmi dăduse o stare de confuzie la nivel fizic.

Cînd, în sfîrșit, l-am avut pe don Juan în fața ochilor mei, mi-am dat seama că nu arăta cîtuși de puțin așa cum mi-l imaginasem eu în tot timpul cînd încercasem să-l găsesc. Eu construisem, de fapt, o imagine a omului pe care-l întîlnisem în stație, o imagine pe care o perfecționasem zi de zi prin adăugarea de detalii imaginare. În mintea mea, el era un om în vîrstă, încă puternic și sprinten, dar aproape fragil. Omul din fața mea însă era musculos și hotărît. Se mișca mereu cu agilitate, dar nu cu sprinteneală. Pașii lui erau deciși și, în același timp, ușori. Emană vitalitate și hotărîre. Amintirea mea nu era deloc în consens cu realitatea. Credeam că are părul scurt și alb și un ten foarte închis. Părul lui însă era mai lung și nu așa alb pe cît crezusem eu. Nici tenul nu era așa de închis pe cît mă așteptasem. Aș fi putut jura că, din cauza vîrstei, semăna cu o pasăre. Dar nici aici nu aveam dreptate. Fața lui era plină, aproape rotundă. Dintr-o privire, trăsătura dominantă a omului era reprezentată de ochii săi care aveau o strălucire ciudată, de dans.

Ceva ce trecusem complet cu privirea în „evaluarea” sa era faptul

că întreaga înfățișare era aceea a unui atlet. Umerii îi erau lați, nu avea burtă și părea să stea foarte ferm pe pământ. Genunchii săi nu aveau nici un fel de slăbiciune, iar mâinile nu îi tremurau deloc. Eu îmi imaginasem că zărisem un tremur ușor al capului și al mâinilor, de parcă ar fi fost nervos sau nesigur pe el. De asemenea, îmi imaginasem că avea cam un metru și optzeci înălțime, când, de fapt, era mai scund cu șapte centimetri.

Don Juan nu păru deloc surprins să mă vadă. Am vrut să-i spun ce greu îmi fusese să-l găsesc. Mi-ar fi plăcut să mă felicite pentru eforturile mele titanice, dar el doar a râs de mine, glumind pe seama mea.

- Eforturile tale nu sînt deloc importante, mi-a spus el. Ce contează e că mi-ai găsit locul. Ia loc, ia loc, mă ademeni el, arătînd una dintre cutiile de marfă de pe verandă și bătîndu-mă pe spate. Nu era însă un gest făcut cu prietenie.

Părea că m-ar fi lovit pe spate, deși nici măcar nu mă atinsese. Aparenta lui lovitură îmi dăduse o senzație ciudată, de nesiguranță, care apăruse brusc și dispăruse înainte să îmi dau seama ce era. Singurul lucru ce îmi rămăsese era o pace ciudată. M-am simțit la locul meu. Mintea îmi era perfect clară. Nu aveam nici așteptări, nici dorințe. Nervozitatea mea obișnuită și transpirația mâinilor, semne că existam, dispăruseră.

- Acum o să înțelegi tot ce o să-ți spun, îmi zise don Juan, uitîndu-se în ochii mei așa cum făcuse în stație.

În mod obișnuit, aceste cuvinte mi s-ar fi părut superficiale, poate retorice, dar atunci când le-a spus el, nu am putut decît să-l asigur în mod repetat și sincer că am să înțeleg tot ce avea să spună. Se uită din nou în ochii mei cu o intensitate feroce.

- Eu sînt Juan Matus, spuse el așezîndu-se pe o altă cutie, la vreo doi metri, cu fața la mine. Acesta este numele meu și îl rostesc pentru a crea un pod pe care tu să-l treci și să ajungi la mine.

Se uită la mine atent pentru un moment înainte de a începe să vorbească din nou:

- Sînt vrăjitor, continuă el. Fac parte dintr-o spiță de vrăjitori care s-a întins pe douăzeci și șapte de generații. Eu sînt nagualul generației mele.

Îmi explică faptul că liderul unui grup de vrăjitori ca el se numea

„nagual" și că acesta era un termen generic ce se aplica unui vrăjitor din fiecare generație care avea o anumită configurație energetică care îl deosebea de ceilalți vrăjitori. Nu era o deosebire legată de inferioritate sau superioritate, ci era ceva ce ținea de capacitatea de fi responsabil.

- Numai nagualul are capacitatea energetică de a fi răspunzător pentru soarta cohortelor sale. Fiecare om din aceste cohorte știe acest lucru și îl acceptă. Nagualul poate fi bărbat sau femeie. În timpul primilor vrăjitori din spița mea, femeile au fost cele care au pus baza. Pragmatismul lor din fire, produsul faptului că erau femei, mi-a condus spița spre capcane de concret din care de-abia a putu să mai iasă. Apoi, au apărut bărbații și aceștia mi-au condus spița spre capcane de imbecilitate din care ne străduim să ieșim acum. Din timpul nagualului Lujan care a trăit cam acum două sute de ani s-au unit eforturile dintre bărbat și femeie. Bărbatul aduce sobrietate, femeia aduce inovație.

Am vrut să-l întreb dacă era vreo femeie în viața sa cu acest rol de nagual, dar concentrarea profundă nu mi-a permis să formulez această întrebare. A formulat-o în schimb el însuși pentru mine.

- Există vreo femeie-nagual în viața mea? Întrebă el. Nu. Sînt un vrăjitor solitar. Totuși, am cohortele mele. Acum nu sînt pe aici.

În minte îmi veni repede un gând. În acel moment, mi-am amintit că niște oameni din Yuma îmi spusesea despre don Juan că umblase cu un grup de bărbați mexicani care păreau foarte pricepuți în vrăjitorie.

- A fi vrăjitor, continuă don Juan, nu înseamnă să faci vrăjitorii sau să influențezi oamenii sau să fii posedat de demoni. A fi vrăjitor înseamnă să ajungi la un nivel de conștientizare care face ca lucruri de neconceput să devină disponibile. Termenul de „vrăjitorie" nu este bun pentru a exprima ce fac vrăjitorii, dar nici termenul de „șamanism". Acțiunile vrăjitorilor se ocupă exclusiv de domeniul abstractului, al impersonalului. Ei se luptă să atingă un scop care nu are nimic în comun cu scopurile și căutările omului obișnuit. Aspirația vrăjitorilor este aceea de a atinge infinitatea și de a fi conștienți de acest lucru.

Don Juan continuă spunînd că sarcina vrăjitorilor era de a înfrunta infinitatea și că încercau acest lucru zilnic așa cum pescarul plonjează în mare. Era o sarcină atît de copleșitoare, îneît trebuie ca vrăjitorii să-și spună numele înainte de a se aventura în această confruntare. Îmi

aminti că în Nogales el își spusese numele înainte de a intra în contact cu mine. În acest mod, el își stabilise identitatea în fața infinitului.

Am înțeles cu o claritate pe care nu o avusesem până atunci ceea ce îmi explica. Nu a trebuit să îi mai cer lămuriri. Claritatea gândirii mele ar fi trebuit să mă surprindă, dar nu s-a întâmplat deloc așa. În acel moment am înțeles că întotdeauna gândisem perfect clar și că doar făcusem pe prostul în folosul altora.

- Fără ca tu să știi nimic, continuă el, te-am inițiat într-o căutare tradițională. Tu ești omul pe care îl căutam. Căutarea mea s-a terminat când te-am găsit și căutarea ta s-a terminat când m-ai găsit acum.

Don Juan îmi explică faptul că, în calitate de nagual al generației sale, căuta un om care să aibă o anumită configurație energetică pentru a-i putea asigura continuitatea spiței. Mi-a spus că, la un anumit moment, nagualul fiecăreia dintre cele douăzeci și șapte de generații începuse să trăiască experiența cea mai consumatoare a vieții lor - căutarea unui succesor.

Privindu-mă fix în ochi, îmi spuse că ceea ce îi făcea pe oameni vrăjitori era capacitatea lor de a vedea direct, nemijlocit, cum curge energia în univers și că atunci când vrăjitorii percep o ființă umană în acest mod, ei *văd o* bilă luminoasă sau cu figură luminoasă în formă de ou. Părerea sa era că oamenii sînt nu numai capabili să *vadă* nemijlocit cum curge energia prin univers, dar că o și *văd*, numai că nu sînt conștienți că o văd.

Atunci făcu distincția clară în ceea ce îi privește pe vrăjitori, anume între starea generală de a fi conștient și starea particulară de a-ți da seama în mod voit de ceva. Mai spuse despre toate ființele umane că posedau conștientizarea într-un sens general, lucru care le permitea să *vadă* energia direct, în timp ce vrăjitorii erau singurii oameni care erau în mod deliberat conștienți de faptul că *văd* energia nemijlocit. Apoi, defini „conștientizarea” ca fiind o energie și defini „energia” ca fiind un flux constant, o vibrație luminoasă care nu stătea niciodată pe loc, mișcîndu-se în permanență după cum voia. Mai spuse că atunci când o ființă umană era *văzută*, ea era percepută ca un conglomerat de cîmpuri de energie ținute împreună de cea mai misterioasă forță din univers - o forță vibratoare care leagă, unește cîmpurile de energie într-un tot unitar. Mai spuse apoi că nagualul era un vrăjitor anume din fiecare generație pe care ceilalți vrăjitori îl puteau *vedea*, nu ca pe o

singură bilă luminoasă, ci ca pe un set de două sfere de luminozitate împreunate, una deasupra celeilalte.

- Această caracteristică a dublului, continuă el, îi dă nagua-lului posibilitatea să realizeze niște lucruri care sînt, mai degrabă, dificile pentru un vrăjitor obișnuit. De exemplu, nagualul este un cunoscător al forței care ne leagă într-un tot unitar. Nagualul ar putea foarte bine să se concentreze pentru o fracțiune de secundă asupra acelei forțe și l-ar năuci pe celălalt. Eu am făcut asta cu tine în stație pentru că voiam să termin o dată cu vorbăria ta despre mine, eu, eu, eu, eu, eu, eu. Voiam să termin cu prostiile și să mă găsești pe mine. Vrăjitorii din spița mea, a continuat apoi don Juan, susțineau că prezența unei ființe duble, un nagual, era suficientă pentru a ne clarifica lucrurile. Ce este ciudat este că prezența unui nagual clarifică lucrurile într-un mod mascat. Mi s-a întîmplat și mie cînd l-am cunoscut pe nagualul Julian, învățătorul meu. Prezența lui m-a năucit ani la rînd, pentru că, de fiecare dată cînd eram în preajma lui, puteam să gîndesc clar, dar atunci cînd pleca, redeveneam același idiot dintotdeauna. Am avut șansa de a întîlni și de a sta în preajma a doi naguali, a continuat don Juan. Timp de șase ani, la cererea nagualui Elias, învățătorul nagualului Julian, am locuit cu el. El este cel care m-a crescut, dacă pot spune așa. A fost un privilegiu nemaipomenit. Stăteam parcă la tribună și mă uitam la o arenă ca să înțeleg ce este un nagual. Nagualul Elias și nagualul Julian aveau temperamente complet opuse. Nagualul Elias era tăcut și pierdut în întinericul tăcerii sale. Nagualul Julian era un vorbăreț bombastic, vulcanic. Părea că trăiește pentru a ului femeile. Erau mai multe femei în viața lui decît și-ar putea imagina cineva. Totuși, amîndoi erau surprinzător de asemănători, pentru că nu aveau nimic în ei. Erau goi. Nagualul Elias era o însumare de povești ciudate care te bîntuiau și care veneau de undeva, din necunoscut. Nagualul Julian era o colecție de povești care ar fi făcut pe oricine să se tăvălească pe jos de rîs. De fiecare dată cînd încercasem să descopăr omul real din ei, așa cum reușisem cu tatăl meu și cu fiecare dintre oamenii pe care îi cunoșteam, nu găseam nimic. În loc să găsesc o persoană adevărată, nu mă aștepta decît o grămadă de povești despre necunoscuți. Fiecare dintre ei avea propriul fler, dar rezultatul era același - goliciune, o goliciune care reflecta nu lumea, ci *infinitatea*.

Don Juan merse mai departe și-mi explică faptul că, în momentul

în care cineva trece un anumit prag în *infinitate*, intenționat sau, ca în cazul meu, inconștient, tot ce i se întâmplă de acum înainte nu mai ține doar de propria-i lume, ci intră în spațiul *infinității*.

- Atunci cînd ne-am întîlnit în Arizona, amîndoi am trecut un anumit prag, a continuat el. Iar acest prag nu a fost ales de noi, ci de *infinitatea* însăși. Infinitatea este tot ceea ce ne înconjoară. Spunînd aceste cuvinte, don Juan a făcut un gest larg cu brațele. Vrajitorii din spița mea numesc *infinitatea*: *spiritul* sau *marea întunecată a conștientizării*, și spun că este ceva ce există undeva și ne conduce viețile.

Eram perfect în stare să înțeleg tot ce spunea, dar habar nu aveam despre ce vorbea. L-am întrebat dacă trecerea pragului fusese ceva accidental, determinat de niște evenimente ghidate de întîmplare. Mi-a răspuns că atît pașii mei, cît și ai săi erau ghidați de *infinitate*, și că evenimentele ce păreau ghidate de întîmplare erau, de fapt, ghidate de *latura activă a infinității*. El o numea *intenție*.

- Ceea ce ne-a adus împreună, a continuat el, a fost *intenția infinității*. Este imposibil de spus ce este această *intenție a infinității*, totuși ea există și este la fel de palpabilă pe cît sîntem tu și cu mine. Vrajitorii spun că este *o vibrație a aerului*. Avantajul lor este că știu că această *vibrație a aerului* există și o acceptă fără nici un fel de agitație. Vrajitorii nu meditează, nu se îndoiesc și nu speculează. Ei știu că au posibilitatea să se contopească cu *intenția infinității* și, pur și simplu, o fac.

Nimic nu ar fi putut fi mai clar pentru mine decît acele cuvinte. În ce mă privea, adevărul spuselor lui don Juan era atît de evident, încît nu stăteam să meditez cum niște lucruri atît de absurde ar fi putut să sune rațional. Știam că tot ce spunea don Juan era nu numai un truism, dar că puteam foarte bine să confirm tot ce spunea el făcînd referință la propria-mi persoană. Cunoșteam tot ce îmi spunea el. Aveam senzația că trăisem toate nuanțele pre- I zentate în descrierea sa.

Discuția noastră se termină. Părea că se dezumfla ceva din mine. În acel moment, m-am gîndit că îmi pierdeam mințile. Fusesem orbit de cuvinte ciudate și îmi pierdusem orice simț al realității. Așa că am plecat din casa lui don Juan în mare grabă, simțîndu-mă amenințat pînă în străfundul sufletului de un dușman nevăzut. Don Juan mă conduse la mașină, perfect conștient de ce se întîmpla în sufletul meu.

- Nu te îngrijora, îmi spuse el, punîndu-mi mîna pe umăr. Nu înnebunești. Ceea ce ai simțit tu a fost doar o atingere ușoară a *infinității*.

Pe măsură ce timpul trecea, am putut să confirm ceea ce spusese don Juan despre cei doi profesori ai săi. Don Juan Matus era exact așa cum îi descriesese el pe cei doi oameni. Aș merge chiar pînă acolo încît să spun că el era o combinație extraordinară de trăsături luate de la ambii profesori - pe de o parte, era extrem de tăcut și de introspectiv, pe de altă parte, foarte deschis și amuzant. Cea mai exactă definiție despre ce este un nagual, definiție pe care o rostise în ziua în care l-am găsit, era aceea că un nagual este gol și că acea goliciune nu reflectă lumea, ci *infinitatea*.

Nimic nu ar fi putut fi mai adevărat decît aceasta atunci cînd mă gîndeam la don Juan. Goliciunea sa reflecta *infinitatea*. Nu era vorba despre nici un fel de zgomot din partea sa sau despre expuneri despre sine. Nu era nici urmă de nevoie de a avea motive de nemulțumire sau remușcare. Goliciunea sa era goliciunea unui *războinic-călător*, călîtă pînă la a nu mai lua nimic de bun. Un *razboinic-calător* care nu subestimează și nu supraestimează nimic. Un luptător tăcut și disciplinat a cărui eleganță este desăvîrșită, încît nimeni, oricît de mult s-ar strădui să arate acest lucru, nu va reuși niciodată să găsească punctul în care toată această complexitate s-a contopit.

SFÎRSITUL UNEI EPOCI

PREOCUPĂRILE PROFUNDE ALE VIEȚII DE ZI CU ZI

M-am dus la Sonora să-l văd pe don Juan. Trebuia să discut cu el cel mai serios eveniment din viața mea. Aveam nevoie de sfatul său. Cînd am ajuns acasă la el, nici nu am mai respectat formalitatea de a-l saluta. M-am așezat și m-am descărcat.

- Liniștește-te, liniștește-te, a spus don Juan. Nimic nu poate fi chiar așa grav!

- Ce mi se întîmplă, don Juan? l-am întrebat eu. Era o întrebare retorică.

- Este lucrarea *infinității*, mi-a replicat el. S-a întîmplat ceva cu modul de a percepe ziua în care ne-am întîlnit. Nervozitatea ta este cauzată de faptul că, inconștient, realizezi că nu mai ai timp. Ești conștient de acest lucru, dar nu în mod voit. Simți absența timpului și acest lucru te face nerăbdător. Știu acest lucru pentru că și eu l-am

trăit, ca toți vrăjitorii din spița mea, de altfel. La un moment dat, o întreagă parte din viața mea, respectiv din viețile lor, s-a terminat. Acum e rîndul tău. Pur și simplu, nu mai ai timp.

Atunci mi-a cerut să-i spun absolut tot ce mi se întîm-Plase. A spus că avea nevoie de o relatare completă, din care să nu lipsească detaliile. Nu îl interesau descrieri sumare.

Voia ca eu să-i spun exact ce mă chinuia.

- Hai să purtam această discuție ca la carte, cum se spune în lumea ta, îmi spuse don Juan. Hai să intrăm în tărîmul *discuțiilor ceremonioase*.

Don Juan îmi explică, apoi, că șamanii din vechiul Mexic dezvoltaseră ideea *discuțiilor ceremonioase* în comparație cu *cele neceremonioase*, folosindu-le pe amîndouă ca mecanisme de a-și învăța și ghida discipolii. *Discuțiile ceremonioase* erau pentru ei modalități de a rezuma, din cînd în cînd, tot ceea ce ei îi învățaseră pe discipolii lor. *Discuțiile neceremonioase* erau elucidări zilnice în care lucrurile erau explicate fără a se face referință la nimic altceva decît la fenomenul care era analizat.

- Vrăjitorii nu țin nimic pentru ei înșiși, a continuat el. Este tactica lor de a se goli în felul acesta. Iar acest lucru îi ajută să își abandoneze fortăreața sinelui.

Mi-am început povestea spunîndu-i lui don Juan că împrejurările din viața mea nu îmi permisese să fiu introspectiv. Atît cît puteam eu să îmi amintesc, viața mea fusese plină pînă la refuz de probleme de ordin practic care cereau o rezolvare imediată. Mi-l aminteam pe unchiul meu favorit spunînd că era îngrozit de faptul că descoperise că eu niciodată nu promisem vreun cadou cu ocazia Crăciunului sau a zilei mele de naștere. Venisem nu de mult timp în casa familiei tatălui meu înainte ca el să facă această descoperire. M-a compătimit pentru nedreptatea acestei situații. Și-a cerut chiar scuze, deși el nu avea nici o vină: „Este dezgustător, băiete, spusese el, tremurînd de indignare. Vreau să știi că am să te sprijin din toate puterile atunci cînd va veni momentul să îndreptăm răul.”

A insistat mult ca eu să îi iert pe cei care greșiseră. Din i mi-a spus, am înțeles că voia ca eu să stau față în față cu meu, spunîndu-i despre această descoperire, să îl acuz de indolență și neglijență și apoi, bineînțeles, să îl iert. Nu a reușit deloc să vadă că, de fapt, nu mă

simțeam deloc nedreptățit. Ceea ce îmi cerea el să realizez solicita o fire introspectivă care să mă facă să reacționez o dată ce eram prost tratat. Mi-am asigurat unchiul că aveam să mă gîndesc serios la acest lucru, dar nu chiar în acel moment, pentru că prietena mea îmi striga chiar atunci, din sufrageria de unde mă aștepta, să mă grăbesc.

Nu am avut niciodată ocazia să mă gîndesc la acest lucru, dar probabil că unchiul meu a vorbit cu tatăl meu pentru că am primit un cadou de la cel din urmă. Era un pachetel frumos împachetat, cu funde și tot tacîmul, care avea o felicitare mică pe care scria „îmi pare rău”. Am rupt hîrtia plin de nerăbdare. Am găsit o cutie de carton care avea înăuntru o jucărie frumoasă, o bărcuță cu o rotiță care trebuia întoarsă și care era prinsă de locul pe unde ieșea fumul. Putea fi folosită de copii cînd făceau baie în cadă. Tatăl meu uitase complet că aveam cincisprezece ani și că eram, cam din toate punctele de vedere, un bărbat.

De vreme ce ajunsesem la vîrsta maturității incapabil de o introspecție serioasă, a fost chiar o noutate pentru mine ca, într-o bună zi, să mă găsesc în chinurile unei agitații ciudate care părea să crească pe măsură ce timpul trecea. Am îndepărtat-o, gîndindu-mă că era cauzată de procesele naturale ale minții sau ale trupului meu care se activează periodic, fără nici un fel de motiv, sau care, poate, sînt provocate de procesele biochimice din corp. Nu am crezut nimic despre această agitație. Totuși, ea a crescut și forța ei m-a făcut să cred că ajunsesem la un moment din viață cînd lucrul de care aveam nevoie era o schimbare profundă. Era ceva în mine care cerea o rearanjare a vieții mele. Această nevoie de a re-aranja lucrurile din viața mea îmi era familiară. O mai simțisem și în trecut, dar, apoi, trecuse în stare latentă.

Studiam antropologia și eram așa de legat de ea, încît ideea de a abandona studiul nu era parte din planul meu de schimbare a vieții. Nu mi-a trecut prin cap să renunț la școală și să fac altceva. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost că aveam nevoie să schimb școala și să merg în altă parte, departe de Los Angeles.

Înainte de a face o schimbare atît de importantă, am vrut să testez puțin terenul. M-am înscris la o școală de vară în alt oraș. Cel mai important curs pentru mine era un curs de antropologie predat de o somitate, despre indienii din regiunea Anzilor. Credeam că, dacă mă

axam pe studiul unei regiuni care îmi era apropiată din punct de vedere emoțional, aveam o șansă mai mare de a face muncă de teren antropologică într-un mod serios atunci când s-ar fi ivit momentul. M-am gândit că toate cunoștințele mele despre America de Sud mă vor ajuta să studiez orice societate de indieni din acea zonă.

În același timp, când m-am înscris la școală, am obținut o slujbă ca asistent la un medic psihiatru care era fratele mai mare al unuia dintre prietenii mei. Acesta voia să facă o analiză de conținut a unor fragmente de text luate de pe niște casete inofensive cu întrebări și răspunsuri ale unor tineri și tinere ce vorbeau despre problemele cauzate de prea marele efort cerut de școală, despre speranțele lor neîndeplinite, despre faptul că nu erau înțeleși acasă sau despre relațiile lor de dragoste neîmpărtășită. Casetele erau vechi de peste cinci ani și erau date spre a fi distruse, dar, înainte de asta, erau alocate numere la întâmplare pentru fiecare din ele, și, urmărind o tabelă cu numere aleatorii, casetele erau alese de fiecare psihiatru și de asistentul său, pentru a fi procesate în căutarea de texte ce puteau fi analizate.

În prima zi de curs la noua școală, profesorul de antropologie vorbea despre onestitatea sa academică și își uimi studenții cu vastitatea cunoștințelor și publicațiilor sale. Era un bărbat înalt și slab cam de patruzeci și cinci de ani și avea ochi albaștri și vicleni. Ce m-a uimit cel mai mult în privința aspectului său a fost faptul că ochii săi păreau enormi în spatele ochelarilor de corectat prezbitismul și fiecare ochi dădea impresia că se mișca într-o direcție opusă, unul față de celălalt, atunci când vorbea și dădea din cap. Știam că nu putea fi adevărat, dar era totuși o imagine foarte deconcertantă. Era extraordinar de bine îmbrăcat pentru un antropolog - în acea vreme antropologii erau celebri pentru ținuta lor extrem de nonconformistă. Arheologii, de exemplu, erau descriși de studenții lor ca fiind niște creaturi pierdute în studiul izotopilor și care nu făceau niciodată baie.

Totuși, pentru motive care nu îmi erau clare, ceea ce îl distingea de ceilalți profesori nu era înfățișarea lui, nici măcar erudiția sa, ci modul cum vorbea. Pronunța fiecare cuvânt mai clar ca oricine altcineva și sublinia anumite cuvinte, lun-gindu-le. Avea o intonație străină, dar știam că este o afectare. Pronunța anumite cuvinte ca un englez, iar pe altele ca un predicator entuziast.

M-a fascinat de la început, în ciuda faptului că era așa de ostentativ.

Importanța pe care și-o dădea era așa de ținătoare, încât nu mai era o problemă după primele cinci minute de curs, care erau întotdeauna manifestări ale erudiției sale ascunse în aserțiuni vulcanice despre sine însuși. Toți studenții cu care am discutat simțeau doar o enormă admirație pentru acest om absolut extraordinar. M-am gândit serios că totul decurgea bine și că această mutare la o altă școală, dintr-un alt oraș avea să fie ușoară și fără probleme, urmînd să aibă efecte pozitive. Îmi plăcea noul mediu.

La slujbă m-am afundat cu totul în ascultatul casetelor, pînă am ajuns să mă furiez în birou ca să ascult nu fragmente, ci casete întregi. La început, ceea ce mă fascina dincolo de orice limită era faptul că mă ascultam vorbind în fiecare dintre casetele acelea. Pe măsură ce treceau săptămînile și ascultam mai multe casete, fascinația mea s-a transformat în oroare. Fiecare cuvînt spus, chiar dacă aparținea psihiatrului, era al meu. Oamenii aceia vorbeau din adîncul ființei mele. Repulsia pe care am trăit-o era ceva unic pentru mine. Niciodată nu crezusem că puteam să mă repet la nesfîrșit în fiecare bărbat sau femeie care vorbea pe casetă. Sentimentul individualității mele, care îmi fusese indus de la naștere, a suferit profund în fața acestei descoperiri.

Atunci am început un proces odios de a încerca să mă redau pe mine mie însumi. Inconștient, am făcut o încercare caraghioasă de a mă autoanaliza. Am încercat să depășesc această situație stînjenitoare, vorbindu-mi neîncetat. M-am gândit la toate argumentele care puteau să-mi susțină simțul unicității și, apoi, am început să vorbesc tare cu mine însumi despre ele. Chiar am experimentat ceva revoluționar pentru mine: m-am trezit de multe ori auzindu-mă cum vorbeam în somn despre valoarea și unicitatea mea.

Apoi, într-o zi îngrozitoare, am mai suferit o lovitură puternică. În timpul nopții, cineva m-a sculat din somn, ciocănind insistent la ușă. Nu era o ciocănitură delicată, timidă, ci era ceea ce prietenii mei numeau o „bătaie à la Gestapo”. Ușa era gata să iasă din țîțni. Am sărit din pat și m-am uitat pe vizor. Persoana care ciocănea era șeful meu, psihiatrul. Faptul că eram prietenul fratelui său părea să fi creat o punte de comunicare între noi. Se împrietenise cu mine fără nici un fel de ezitare și acum îmi stătea pe prag. Am aprins lumina și am deschis ușa.

- Intrați, vă rog. Ce s-a întâmplat?

Era ora trei dimineața și, după expresia lividă și ochii afundați în orbite, știam că este foarte supărat. A intrat și s-a așezat. Coama neagră de păr lung, mândria și bucuria lui, îi cădea pe față. Nu făcea nici un efort să și-l dea pe spate în felul în care îl purta de obicei. Îmi plăcea de el foarte mult pentru că semăna izbitor cu prietenul meu din Los Angeles. Avea sprâncene negre și groase, ochi câprui, pătrunzători, maxilare pătrătoase și buze groase. Buza de sus părea să aibă o cută interioară care dădea impresia, atunci când râdea, că are buza de sus dublă. Mereu vorbea despre forma nasului său pe care-l descria ca fiind impertinent și bâgăreț. Mă gândeam mereu că e foarte sigur și plin de sine. Susținea că aceste calități erau atuurile meseriei sale.

- Ce s-a întâmplat! a repetat el în batjocură, cu buza de sus tremurându-i necontrolat. Oricine ar putea spune că mi s-au întâmplat de toate în seara asta.

S-a așezat pe un scaun. Era amețit și dezorientat și părea că-și caută cuvintele. S-a sculat și s-a dus spre canapea, afun-dîndu-se în ea:

- Nu numai că am responsabilitatea pacienților mei, a continuat el, a sponsorizării studiilor mele, a soției și a copiilor mei, dar acum s-a mai adăugat încă o împruțită de responsabilitate. Ceea ce mă enervează la culme e că a fost greșeala mea, prostia mea de a mă fi încrezut într-o fustă timpită. Îți spun eu, Carlos, a continuat el, nimic nu este mai înspăimîntător, dezgustător și revoltător decît insensibilitatea femeilor. Nu sînt un misogin, doar știi asta. Dar, în acest moment, mi se pare că fiecare fustă e doar o fustă și nimic mai mult. Duplicitare și rele!

Nu știam ce să spun. Tot ce îmi spunea era dincolo de aprobarea sau contrazicerea mea. Oricum, nu aș fi îndrăznit să îl contrazic. Nu aveam destulă putere pentru acest lucru. Eram foarte obosit. Voiam să mă întorc în pat, dar el a vorbit mai departe de parcă viața lui depindea de ce spunea.

- O știi pe Theresa Manning, nu-i așa? m-a întrebat el pe un ton acuzator.

Pentru un moment m-am gândit că mă acuza că aveam de-a face cu tînăra și frumoasa lui studentă și secretară. Fără să-mi lase timp să răspund, el a continuat:

- Theresa Manning este o dobitoacă. O cretină. O femeie proastă și

neglijență pe care nimic nu o stimulează mai bine decît să sară în patul unui om cu puțină faimă și notorietate. Credeam că este inteligentă și sensibilă. Credeam că are puțină înțelegere, puțină simpatie, ceva pe care cineva ar vrea să-l păstreze ca fiind prețios pentru sine. Nu știu, dar asta este imaginea pe care mi-am format-o eu, cînd, de fapt, este o nerușinată degenerată, care mai e și grasă pe deasupra.

În timp ce vorbea, o imagine ciudată începea să prindă contur. Aparent, psihiatrul tocmai avusese de trăit o experiență neplăcută în care era implicată și secretara lui.

- încă din ziua cînd a venit să lucreze pentru mine, a continuat el, am știut că e atrasă sexual de mine, dar niciodată nu a spus-o pe față. Era însă evident din aluziile pe care le făcea și din felul cum se uita la mine. Ei, bine! Ieri mi s-a făcut brusc lehamite de jocul acesta și am mers direct la țintă. M-am dus la biroul ei și i-am spus: „Știi ce vrei și știi și tu ce vreau eu”.

Apoi, a început să-mi explice detaliat cît de hotărît îi spusese că avea să o aștepte în apartamentul de vizavi de școală pe la unsprezece și jumătate noaptea și că el nu-și schimbă programul pentru nimeni, că el citea, muncea și bea vin pînă la unu noaptea și, apoi, mergea să se culce. Avea un apartament în oraș în afară de casa de la periferie unde locuia cu soția și copiii.

- Aveam atîta încredere că totul o să iasă bine, încît am făcut un lucru neobișnuit, spuse el suspinînd. Vocea lui a prins tonul slab al cuiva care avea să spună ceva intim. I-am dat cheia de la apartamentul meu, a spus el și vocea i s-a frînt. Docilă, fata a venit la unsprezece și jumătate noaptea, a continuat el. A intrat cu cheia ei și s-a furișat în dormitor ca o umbră. Lucrul acesta m-a aprins teribil. Știam că nu o să fie o problemă pentru mine. Ea își știa rolul. Probabil că a adormit pe pat. Sau poate s-a uitat la televizor. Eu m-am cufundat în munca mea, fără să-mi pese ce făcea ea dincolo. Știam că o am la degetul meu mic. Dar în momentul cînd am intrat în dormitor, a continuat el cu o voce tensionată și gîtuită, de parcă ar fi fost jignit, Theresa a sărit pe mine ca un animal, căutîndu-mi penisul. Nici măcar nu mi-a lăsat timp să pun jos sticla și cele două pahare pe care le adusesem în dormitor. Am avut atîta prezență de spirit încît să pun cele două pahare Baccaret pe podea fără să le sparg. Sticla însă mi-a sărit din mînă cînd mi-a prins cu mîna testiculele de parcă ar fi fost niște pietre. Am țipat de durere,

dar asta n-a oprit-o. A chicotit ca o nebună, cre-zînd că sînt drăguț și sexy. Mi-a și spus-o, de parcă ar fi vrut să mă îmblînzească.

Dînd din cap cu o mînie abia reținută, psihiatrul a mai spus că femeia era așa de nerăbdătoare și de egoistă, încît nici nu a luat în calcul că un bărbat are nevoie de puțină liniște, ca să se simtă în largul său, într-un mediu prietenos. În loc să arate considerație și înțelegere, Theresa Manning i-a scos organele genitale din pantaloni cu îndemînarea cuiva care mai făcuse acest lucru de sute de ori.

- Rezultatul întregii afaceri a fost că senzualitatea mea s-a blocat, a continuat el. Eram castrat emoțional. Pe loc, corpul meu a respins-o pe femeia aceea îngrozitoare. Dar dorința mea de a o avea m-a împiedicat s-o arunc în stradă.

Mi-a mai spus că în acel moment s-a decis: în loc să clacheze din cauza impotenței într-un mod jalnic, așa cum era pe cale a i se întîmpla, să facă sex oral și să-i provoace orgasmul, făcînd-o să depindă de bunăvoința lui, dar corpul lui o respinsese pe femeie atît de categoric, încît nu a putut să facă ce își propusese.

- Femeia nici măcar nu mai era frumoasă, a spus el apoi, ci era urîtă. Atunci cînd este îmbrăcată, hainele pe care le poartă îi ascund grăsimea de pe coapse. Pare OK. Dar cînd e goală, nu mai e decît un sac de came albă și grasă. Suplețea pe care o afișează cînd e îmbrăcată e falsă. Nu există.

Psihiatrul emana o răutate de care nu l-aș fi crezut niciodată capabil. Tremura de furie. Voia în mod disperat să pară calm, dar continua să fumeze țigară de la țigară.

Spuse apoi că sexul oral a fost și mai dezgustător și că era gata să vomite cînd femeia i-a tras un picior în burtă, dîndu-l jos din pat, și i-a strigat că e un homosexual impotent.

În acest punct al povestirii, ochii săi ardeau de ură. Gura îi tremura și era palid.

- Trebuie să mă duc la toaletă, spuse el. Vreau să fac o baie. Put. Crezi sau nu, eu miros a femeie.

Plîngea, iar eu aș fi dat orice să nu mă aflu acolo. Poate era oboseala mea sau faptul că el vorbea de parcă ar fi fost în transă. Sau poate era idioțenia situației care dădea impresia că îl ascultam nu pe psihiatru, ci pe un bărbat care se tînguia pe una din acele casete, plîngîndu-se din cauza unor probleme minore care căpătaseră

dimensiuni uriașe pentru că vorbise obsesiv despre ele. Chinul meu s-a terminat pe la nouă dimineața. Era timpul să merg la cursuri, iar psihiatrul să meargă să-și vadă propriul psihiatru.

Am mers la școală, plin de o anxietate și de o puternică senzație de disconfort și inutilitate. Iată, promisem lovitura de grație, lovitura care mi-a zădărnicit încercarea de a-mi schimba viața fundamental. Voința mea nu era deloc implicată în acest colaps care, pur și simplu, s-a întâmplat nu numai de parcă ar fi fost programat, ci de parcă evoluția sa ar fi fost accelerată de o mână nevăzută.

Profesorul de antropologie își începu cursul vorbind despre un grup de indieni care trăiau pe platourile înalte ale Boliviei și ale Peruului, așa-numiții *aymară*. El îi numea „ey-MEH-ra”, prelungindu-le numele de parcă pronunția aceasta ar fi fost singura corectă. Spunea că *chica*, care se pronunță CHEE-cha, dar pronunțat de profesor „CHAHI-cha”, o băutură alcoolică făcută din porumb fermentat, se făcea de către o sectă de preotese care erau considerate semi-divine de către *aymară*. El ne-a spus cu un ton de revelație că acele femei aveau sarcina de a transforma porumbul într-o pastă prin mestecare și scuipat asupra lui, adăugând în acest fel o enzimă din saliva umană. Pasta urma a fi fermentată. Toți studenții și-au manifestat oroarea când a menționat saliva umană.

Profesorul părea teribil de amuzat. Începu să râdă cu hohote mici. Era chicotitul unui copil neascultător. Merse mai departe prin a ne spune că femeile erau niște mestecătoare experte și le numea „mestecătoarele *chacicha*”. Se uită la studenții din primul rind, unde stăteau cele mai multe studente, și apoi ne dădu lovitura sub centură:

- Am fost p-r-r-rivilegiat, a spus el cu o ciudată intonație aproximativ străină, să fiu invitat să dorm cu una dintre mestecătoarele *chahi-cha*. Arta de a mesteca *chahi-cha* le face să-și dezvolte mușchii din jurul gâtului și pe cei ai obrazilor până la a face minuni cu ei.

S-a uitat apoi la audiența stîmjenită și a făcut o pauză mai lungă, punctînd-o cu chicotelile lui.

- Sînt sigur că înțelegeți ce vreau să spun, a mai zis el după aceea, izbucnind în hohote de rîs isteric.

Clasa o luă razna la aluzia aceasta. Cursul se întrerupse pentru cel puțin cinci minute de rîs și de întrebări, la care profesorul refuză să răspundă, chicotind în continuare prosteste.

M-am simțit brusc așa de tensionat din cauza presiunii caselor, a poveștii psihiatrului și a mestecătoarelor de „*chahi-cha*”, încît am renunțat brusc la slujbă, la școală și m-am întors la Los Angeles.

- Întîmplarea cu psihiatrul și profesorul de antropologie, i-am spus eu lui don Juan, m-a aruncat într-o stare emoțională necunoscută. Nu pot decît s-o numesc introspecție. Am tot vorbit cu mine însumi, fără să mă mai opresc.

- Boala ta e foarte simplă, a spus don Juan, zguduindu-se de rîs.

Se părea că situația mea îl amuză. Era însă o plăcere pe care nu o simțeam și eu, pentru că nu reușeam să văd umorul din ea.

- Lumea ta se apropie de sfîrșit, a spus el. Este sfîrșitul unei ere pentru tine. Crezi că lumea pe care ai cunoscut-o toată viața ta de pînă acum o să te lase să pleci în liniște, fără tîmbălău? Nu! O să se zvîrcolească sub tine și o să te lovească cu coada.

IMAGINEA PE CARE NU O PUTEAM SUFERI

Los Angeles fusese întotdeauna casa mea. Faptul că alesesem Los Angeles nu depinsese de voința mea. Pentru mine, a trăi în Los Angeles a fost întotdeauna egal cu faptul că mă născusem acolo, chiar mai mult decît atît. Atașamentul meu emoțional față de Los Angeles a fost întotdeauna total. Dragostea mea pentru Los Angeles a fost întotdeauna atît de intensă, a fost atît de mult parte din mine, încît nu a fost niciodată nevoie să rostesc acest lucru. Niciodată nu a trebuit să îmi revăd acest sentiment de dragoste sau să-l reînnoiesc.

Îmi aveam în Los Angeles familia de prieteni. Ei erau pentru mine o parte din mediul meu intim, în sensul că îi acceptasem total, în același mod în care acceptasem și orașul. Unul dintre acești prieteni a spus odată, jumătate în glumă, jumătate în serios, că toți ne uram într-un mod prietenesc. Fără îndoială, ei își permiteau astfel de sentimente pentru că ei mai aveau și alte legături emoționale, toți avînd părinți, soții sau soți. Eu nu-i aveam decît pe prietenii mei din Los Angeles.

Fără un motiv anume, eram confidentul fiecăruia dintre ei. Fiecare dintre ei mă copleșea cu problemele și necazurile lor. Prietenii mei îmi erau atît de apropiați, încît nu mă raportasem niciodată la problemele și necazurile lor decît ca la ceva absolut normal. Puteam vorbi ore în șir cu ei despre aceleași lucruri care mă îngroziseră în timpul experienței mele cu psihiatrul și casetele lui.

Mai mult, niciodată nu realizasem că toți prietenii mei erau

extraordinar de asemănători cu psihiatrul și profesorul de antropologie. Niciodată nu îmi dădusem seama de cât de tensionați erau prietenii mei. Toți fumau fără să se poată abține, ca și psihiatrul, dar niciodată nu îmi dădusem seama de acest lucru, pentru că și eu fumam la fel de mult și eram și eu, la rîndul meu, la fel de tensionat. Felul afectat în care vorbeau era încă un lucru de care nu fusesem conștient, deși era evident. Vorbeau pe nas ca locuitorii din vestul Statelor Unite, dar erau perfect conștienți de ceea ce fac. Și nici nu observasem vreodată *insinuările lor* fățișe despre o senzualitate pe care nu o puteau simți decît la modul intelectual.

Adevărata confruntare cu mine însumi a început cînd am fost confruntat cu dilema lui Pete. Pete a venit la mine bătut măr. Avea gura umflata și ochiul stîng îi era umflat și roșu - era evident că fusese lovit și ochiul i se învinețea deja. Înainte să apuc să-l întreb ce i se întîmplase, a început să tune că Patricia, soția lui, se dusesse la reuniunea unor agenți imobiliari în week-end, fiind ceva legat de serviciul ei, și că i se întîmplase ceva îngrozitor. După cum arăta Pete, m-am gîndit că Patricia fusese rănită sau chiar murise într-un accident.

- Se simte bine? l-am întrebat eu sincer îngrijorat.

- Bineînțeles că se simte bine, a urlat el la mine. E o tîrfă și o curvă și nimic nu li se întîmplă tîrfelor-curve decît că se culcă cu alții și le mai și place!

Pete era în culmea furiei. Tremura aproape convulsiv. Părul lui stufos și ondulat îi stătea zburlit în toate părțile.

De obicei, și-l pieptăna atent, așezîndu-și buclele naturale cu multă grijă. Acum arata la fel de sălbatic ca un diavol tasmanian.

- Totul a fost bine pînă azi, a continuat prietenul meu. Dar azi-dimineață, după ce am ieșit din duș, m-a lovit peste fundul gol cu prosopul și asta m-a făcut să-mi dau seama imediat că se culcase cu altcineva.

Eram năucit de raționamentul său. l-am mai pus niște întrebări. l-am întrebat cum de lovitul cu prosopul putea să facă pe cineva să se gîndească la așa ceva.

- Nu i-ar face să-și dea seama de acest lucru pe dobitoci, mai spuse el plin de venin. Dar eu o cunosc pe Patricia și joi, înainte să plece la reuniunea aia, nu putea să lovească cu prosopul! De fapt, ea nu a fost *niciodată* în stare de gestul ăsta de cînd ne-am căsătorit. Probabil că a

învățat-o altcineva când erau ei dezbrăcați. Așa că am luat-o de gît și am strîns-o pînă mi-a spus adevărul. Ei bine, da, se culca cu șeful ei.

Pete a mai spus că s-a dus la biroul Patriciei să se lămurească cu șeful ei, dar acesta era bine protejat de gărzi de corp. L-au aruncat în parcare. Pete a vrut să spargă geamurile, să arunce cu pietre în ele, dar gărzile de corp i-au spus că, dacă face asta, o s-o sfîrșească în închisoare sau, și mai rău, o să primească un glonț în cap.

- Ei te-au bătut, Pete? l-am întrebat eu.

- Nu, mi-a spus el amărît. Am plecat de acolo și am intrat într-un magazin de mașini la mîna a doua. l-am tras una primului vînzător care a venit la mine. Omul a fost șocat, dar nu s-a înfuriat. Mi-a spus: „Calmați-vă, domnule, calmați-vă! Putem negocia." Cînd i-am mai tras un pumn, s-a enervat. Era un tip solid și mi-a tras două în gură și în ochi de-am leșinat. Cînd mi-am revenit, a continuat Pete, eram întins pe o canapea în biroul lor. Am auzit o Salvare apropiindu-se.

Mi-am dat seama că Salvarea venea pentru mine așa că m-am ridicat și am șters-o. Apoi am venit la tine.

A început să plîngă necontrolat. I s-a făcut rău. Era o epavă. Am sunat-o pe soția lui și ea a venit în mai puțin de zece minute. Ea a îngenunchat în fața lui și a jurat că nu-l iubea decît pe el, că nu era decît o imbecilitate ce făcuse ea și că dragostea lor era o problemă de viață și de moarte. Restul era un nimic. Nici nu le mai ținea minte. Amîndoi au plîns din toată inima și, bineînțeles, s-au iertat unul pe altul. Patricia purta ochelari de soare ca să ascundă umflătura de la ochiul drept unde o lovise Pete - Pete era stîngaci. Amîndoi uitaseră complet de prezența mea și, cînd au plecat, nu și-au dat seama că fusesem și eu acolo. Pur și simplu, au plecat îmbrățișați, lăsînd ușa deschisă.

Viața mea părea să continue ca întotdeauna. Prietenii mei se purtau cu mine ca și pînă atunci. De obicei, mergeam la petreceri, la film, sau „stăteam pur și simplu la taifas", sau căutam restaurante în care se servea „tot ce poți mânca" la prețul unei porții. Totuși, în ciuda acestei pseudonormalități, ceva nou și ciudat părea să fi pătruns în viața mea. Ca persoană care trăia această ciudățenie, brusc mi-am dat seama că devenisem extrem de îngust la minte. Începusem să îmi judec prietenii la fel cum îi judecasem pe psihiatru și pe profesorul de antropologie. Dar cine eram eu, de fapt, ca să îi judec pe alții?

M-am simțit îngrozitor de vinovat. Faptul că îmi judecam prietenii mi-a indus o stare pe care nu o mai trăisem niciodată. Dar ce mi se părea și mai grav era nu numai că îmi judecam, ci și faptul că acum le găseam problemele și necazurile surprinzător de banale. Eu eram același, iar ei erau I tot prietenii mei. Le auzisem nemulțumirile de sute de ori și niciodată nu simțisem nimic altceva decât o profundă identificare cu tot ce ascultam. Groaza pe care o simțeam descoperindu-mi această nouă stare de spirit era amețitoare.

Aforismul care spune că „Un necaz nu vine niciodată singur” nu ar fi putut să fie mai adevărat pentru mine în acele momente ale vieții mele. Vechiul meu stil de viață a fost complet distrus atunci când prietenul meu Rodrigo Cummings m-a rugat să-l duc la aeroportul Burbank: de acolo avea să zboare la New York. Din partea lui era o manevra dramatică și disperată pentru că i se părea un blestem că era prins în Los Angeles. Pentru toți prietenii era un motiv de glumă strașnică faptul că încercase de câteva ori să ajungă cu mașina lui la New York și, de fiecare dată, mașina i se stricase. Odată a ajuns pînă la Salt Lake City înainte ca mașina să îi cedeze. Când a ajuns acolo, și-a dat seama că are nevoie de un motor nou. A trebuit s-o abandoneze. De cele mai multe ori, mașina îl lăsase în suburbiile Los Angeles-ului.

- Ce se întîmplă cu mașinile tale, Rodrigo? l-am întrebat eu odată, minat de o curiozitate sinceră.

- Nu știu, mi-a răspuns el cu o vinovăție pe care încerca să și-o ascundă. Și apoi, cu o voce demnă de profesorul de antropologie care face pe predicatorul însuflețit, a spus: Poate mi se strică, pentru că, atunci când plec la drum, accelerez pentru că mă simt liber. De obicei, deschid toate ferestrele. Vreau să simt vîntul în față. Parcă sînt un puști în căutare de ceva nou.

Era evident că mașinile lui, care erau niște rebuturi, nu mai erau în stare să prindă viteză și el, pur și simplu, le ardea niotoarele.

De la Salt Lake City Rodrigo se întorsese la Los Angeles cu autostopul. Desigur, ar fi putut să se ducă cu autostopul la New York, dar nu îi dăduse prin cap. Rodrigo părea să sufere de aceeași boală ca și mine: o iubire pătimașă și înconștientă față de Los Angeles, pe care el însă o refuza cu orice preț.

Altă dată, mașina îi era într-o stare mecanică excelentă. Ar fi putut face lejer tot drumul, dar Rodrigo nu părea deloc în dispoziția necesară

pentru a părăsi Los Angeles-ul. A condus pînă la San Bernardino, unde s-a dus să vadă un film, *Cele zece porunci*. Acest film, din motive pe care numai Rodrigo le cunoștea, i-a provocat o nostalgie de neînvins pentru L.A. S-a întors plîngînd și mi-a spus cum nenorocitul ăsta de Los Angeles construise în jurul lui un zid care nu îi mai permitea să iasă. Soția lui era încîntată că nu se dusese la New York, iar prietena lui, Melissa, era și mai încîntată, deși era și puțin neplăcut surprinsă, pentru că a trebuit să îi înapoieze dicționarele pe care el i le dăduse.

Ultima sa încercare disperată de a ajunge la New York cu avionul a fost și mai dramatică pentru ca împrumutase bani de la prieteni ca să plătească biletul. Spunea că, în felul acesta, de vreme ce nu avea de gînd să înapoieze datoria, se asigura că nu o să se mai întoarcă.

I-am pus valiza în portbagaj și am pornit amîndoi spre Aeroportul Burbank. El a spus că avionul nu pleca decît la ora șapte seara. Erau primele ore ale după-amiezei și aveam destul timp să mergem să vedem un film. Pe lîngă asta, voia să mai vadă o dată Hollywood Boulevard, centrul vieților și activităților noastre.

Am mers să vedem un film color. Era un film lung și plictisitor care părea să îl fi captivat cu totul pe Rodrigo. Cînd am ieșit de la film, deja se întuneca. Am gonit cu mașina spre aeroport în mijlocul unui trafic infernal. Mi-a spus să nu o iau pe autostradă, ceea ce mi-a îngreunat teribil condusul, pentru că străzile erau pline de mașini. Avionul tocmai pleca cînd am ajuns noi la aeroport, picătura care a umplut paharul. Umil și învins, Rodrigo s-a dus la casă pentru a arăta biletul și a primit banii înapoi. Casierul și-a notat numele lui Rodrigo și i-a dat o chitanță, spunîndu-i că banii îi vor fi trimiși în decurs de șase pînă la douăsprezece săptămîni din Tennessee, unde se aflau birourile de contabilitate ale liniei aeriene.

Ne-am întors la blocul în care locuiam amîndoi. De vreme ce nu își luase la revedere de la nimeni, de data asta, ca să nu se mai facă de rîs, nimeni nu băgase de seamă că mai încercase să plece încă o dată. Singurul neajuns era că își vînduse mașina. M-a rugat să îl duc cu mașina la părinții lui, pentru că tatăl său avea de gînd să-i dea banii pe care el îi cheltuise cu biletul de avion. Tatăl lui fusese întotdeauna, atît cît puteam eu să mă uit înapoi în timp, omul care îl scosese pe Rodrigo din toate încurcăturile în care intrase. Sloganul tatălui lui Rodrigo era „Nu-ți fie teamă, Rodrigo Senior e aici!" După ce Rodrigo i-a cerut un

împrumut ca să-și achite cealaltă datorie, tatăl său s-a uitat la el cu cea mai tristă privire pe care o văzusem vreodată. Era și el în niște încurcături financiare.

Punându-și brațul în jurul umerilor fiului său, tatăl a spus:

- De data asta nu te pot ajuta, băiete. Acum ar trebui să-ți fie teamă, pentru că Rodrigo Senior nu mai este aici.

Doream cu disperare să mă identific cu prietenul meu, să îi simt suferința ca pînă atunci, dar nu am putut. Nu m-am concentrat decît pe răspunsul tatălui. Sunase așa de definitiv, încît m-am simțit electrizat.

L-am căutat avid pe don Juan. Am lăsat totul baltă în Los Angeles și am făcut un drum pînă la Sonora. I-am spus despre starea ciudată în care intrasem din cauza prietenilor mei. Suspinînd cu remușcare, i-am spus că începusem să îi judec.

- Nu te agita pentru nimicuri, mi-a zis don Juan calm. Știi, deja, că o etapă serioasă din viața ta se apropie de sfîrșit, dar nici o epocă nu moare pînă nu moare regele.

- Ce vrei să spui, don Juan?

- Tu ești regele și ești exact ca prietenii tăi. Asta e adevărul care te înspăimîntă. Pe de o parte, poți să accepți acest lucru ca pe un fapt, dar evident că nu poți să faci acest lucru. Pe de altă parte, poți să spui: „Nu sînt așa, ca ei”, repetîndu-ți că nu ești ca ei. Îți promit totuși că va veni un moment cînd vei realiza că ești exact la fel.

INEVITABILA ÎNTÎLNIRE

Era un lucru care mă tot chinuia: trebuia să răspund unei scrisori pe care o promisem, o scrisoare importantă, și trebuia să răspund cu orice preț. Ceea ce mă împiedicase să scriu scrisoarea de răspuns era un amestec de indolență și dorința profundă de a plăcea. Prietenul meu antropolog, datorită căruia îl cunoscusem pe don Juan, îmi scrisese o scrisoare în urmă cu vreo două luni. Mă întreba cum mai stau cu studiul și mă îndemna să îi fac o vizită. Am scris trei scrisori lungi, dar cînd le-am recitit, mi s-au părut așa de servile și de lipsite de personalitate, încît le-am rupt. Nu îmi puteam exprima profunzimea recunoștinței și a adevăratelor mele sentimente față de el. Mi-am motivat mie însumi întîrzierea printr-o hotărîre sinceră de a merge să-l văd pentru a-i spune personal ce fac eu cu don Juan, dar am tot amînat călătoria iminentă, pentru că nu eram prea sigur de ce făceam eu cu don Juan. Voiam ca într-o bună zi să-i arăt prietenului meu niște

rezultate concrete. Așa însă, nu aveam la îndemînă decît niște începuturi vagi de studiu care lui nu i s-ar fi părut în nici un caz muncă de teren pentru un antropolog.

Într-o zi am aflat că a murit. Moartea lui mi-a provocat una dintre acele stări periculoase de depresie tăcută. Nu aveam nici o modalitate de a exprima ceea ce simțeam, pentru că ce simțeam eu nu era bine formulat în mintea mea. Era un amestec de tristețe, deznădejde și ură față de mine însumi pentru că nu îi răspunsesem la scrisoare, pentru că nu mersesem să îl văd.

La scurt timp după aceea, am mers să îl văd pe don Juan. Cînd am ajuns la el acasă, m-am așezat pe una dintre cutiile acelea de pe terasa lui și am încercat să-mi găsesc cuvintele care să nu sune gol și care să exprime cel mai bine sentimentul meu de deznădejde provocat de moartea prietenului meu. Din motive necunoscute mie, don Juan cunoștea originea chinului meu și motivul clar pentru care venisem să îl văd.

- Da, a rostit don Juan sec. Știu că prietenul tău, antropologul care te-a îndrumat să ajungi la mine, a murit. Nu contează cum, dar eu am știut exact momentul cînd el a murit. *Am văzut.*

Cuvintele lui m-au răscolit profund.

- Am văzut moartea venind spre el de mult timp. Chiar ți-am spus lucrul acesta, dar nu ai dat atenție cuvintelor mele. Sînt convinși că nici măcar nu îți amintești.

Îmi aminteam fiecare cuvînt de-al său, dar în momentul în care îmi vorbea, nimic nu avusese sens pentru mine. Don Juan spusese că un eveniment profund legat de întîlnirea noastră, dar nu parte integrantă, era că el îl văzuse pe prietenul meu antropolog pe moarte.

- Am văzut moartea ca pe o forță exterioară care deja îl deschidea pe prietenul tău, mi-a spus el mie. Fiecare dintre noi are o fisură energetică, un punct energetic sensibil sub buric. Acel punct sensibil, pe care vrăjitorii îl numesc *despărțituri*, este închis atunci cînd omul este la apogeu.

Mi-a explicat că, în mod normal, tot ce poate să vadă un vrăjitor este o decolorare ușoară în strălucirea altfel alburie a sferei luminoase. Dar cînd un om e pe moarte, acea *despărțitură* devine chiar aparentă. Don Juan mă asigurase că despărțitura prietenului meu era foarte mare.

- Ce înseamnă toate astea, don Juan? l-am întrebat eu fără să mă

gîndesc prea mult.

- Înseamnă că e ceva legat de moarte, mi-a replicat el. Spiritul îmi arăta că ceva se apropia de sfîrșit. Am crezut la început că viața mea se apropia de sfîrșit și am acceptat acest lucru cît de senin am putut. Mult mai tîrziu, mi-am dat seama că, de fapt, nu viața mea se apropia de sfîrșit, ci întreaga mea spiță.

Nu înțelegeam despre ce vorbea. Dar cum aș fi putut să iau în serios ce îmi spunea? În ce mă privea, cuvintele lui erau, în momentul cînd le rostea, ca orice altceva din viața mea: doar vorbărie.

- Chiar prietenul tău ți-a spus că moare, deși nu în cuvinte, a mai spus don Juan. Ți-ai dat seama de ce îți spune la fel de bine cum ți-ai dat seama de ce îți spuneam și eu, dar, în ambele cazuri, ai ales să te faci că nu înțelegi.

Nu aveam nici un comentariu. Eram copleșit de ce îmi spunea. Aș fi vrut să mă cufund în cutia pe care stăteam, să dispar, înghițit de pămînt.

- Nu este vina ta că ocolești lucruri de genul ăsta, a continuat el. Așa fac cei tineri. Ai atît de multe lucruri de făcut și atîția oameni în jur. Și nu ești alert. Oricum nu ai învățat niciodată să fii alert.

În încercarea de a-mi apăra ultima reductă a sinelui, adică în încercarea de a-i demonstra că eram un om vigilent, i-am atras atenția lui don Juan că fusesem în situații de viață și de moarte care ceruseră ca eu să fiu rapid și vigilent. Nu era vorba despre faptul că îmi lipsea capacitatea de a fi alert, ci de faptul că îmi lipsea simțul de orientare pentru a-mi fixa clar prioritățile. Așa că orice lucru era ori important, ori neimportant pentru mine.

- A fi rapid nu înseamnă să fii atent, mi-a spus don Juan. Pentru vrăjitori, a fi alert înseamnă a fi conștient de textura vieții de zi cu zi care nu pare să aibă legătură cu interacțiunea momentului. În călătoria pe care ai făcut-o cu prietenul tău, înainte de a mă cunoaște, ai observat doar detaliile care erau evidente. Nu ai observat cum îl absorbea moartea, deși ceva din tine știa lucrul ăsta.

Am început să protestez, să îi spun că nu era adevărat ceea ce spunea el.

- Nu te ascunde în spatele banalităților, mi-a spus el acuzator. Ridică-te! Chiar dacă doar pentru momentul cînd ești cu mine, asumă-ți responsabilitatea. Pentru ceea ce știi. Nu te pierde în textura

nerelevantă a lumii ce te înconjoară, care nu are nici o importanță pentru ce se întâmplă. Dacă nu te-ar fi preocupat propria persoana și propriile probleme atât de mult, ai fi știut că aceea era ultima lui călătorie. Ai fi observat că își lichida conturile, mergînd să-i vadă pe cei care îl ajutasera și să-și ia rămas-bun de la ei. Prietenul tău antropolog mi-a vorbit odată, a continuat don Juan. Mi-l aminteam atât de clar, încît nu am fost deloc surprins atunci cînd te-a adus la mine la stația de autobuz. Nu era omul pe care-l căutam eu, dar i-am urat tot binele din goliciunea mea de vrăjitor, din tăcerea mea de vrăjitor. Din acest motiv, știu că în ultima sa călătorie le-a mulțumit oamenilor care au contat în viața lui.

I-am confirmat lui don Juan că avea atîta dreptate, că erau atîtea detalii de care fusesem conștient, dar că nu le dădusem nici o importanță în acel moment. Unul dintre ele era extazul cu care prietenul meu privea peisajul din jurul nostru. Oprea mașina doar să privească, ore în șir, munții din depărtare sau de lîngă rîu sau, pur și simplu, să privească deșertul. Eu am catalogat acest gest al său ca pe sentimentalitatea stupidă a unui om de vîrstă mijlocie. Chiar am făcut niște aluzii că bea cam mult. Mi-a spus că în situații-limită o băutură îi permite omului un moment de pace și detașare, un moment destul de lung pentru a savura ceva nerepetabil.

- Din acest motiv, călătoria a avut loc numai pentru ochii lui, a mai spus don Juan. Vrăjitorii fac astfel de călătorii și într-o astfel de călătorie nimic altceva nu contează decît ceea ce pot absorbi ochii lor. Prietenul tău se descărca de tot ce era lipsit de importanță.

I-am mărturisit lui don Juan că eu îndepărtasem ceea ce îmi spusese el despre prietenul meu care era pe moarte, pentru că, la un nivel necunoscut, știam că era adevărat.

- Vrăjitorii nu spun niciodată lucruri fără un motiv, a spus el. Sînt extrem de atent în legătură cu ce îți spun ție sau oricui altcuiva. Diferența dintre noi este că eu nu am timp și mă port ca atare. Pe de altă parte, tu crezi că ai tot timpul din lume și te porți ca atare. Rezultatul final în ce privește comportamentele noastre individuale este că eu măsoar tot ce fac și spun, iar tu nu faci acest lucru deloc.

Am admis că are dreptate, dar l-am asigurat că tot ce spunea el nu îmi îndepărta nici chinul, nici tristețea. Apoi mi-am exprimat într-un mod necontrolat fiecare nuanță a sentimentelor mele confuze. I-am

spus că nu aveam nevoie de sfaturi. Voiam doar să îmi prescrie o rețetă de vrăjitor ca să îmi oprească suferința. Credeam că mă interesa să obțin de la el un relaxant natural, un Valium organic, și i-am spus acest lucru. Don Juan a dat din cap uimit.

- Ceri prea mult, a spus el. O să ajungi să ceri preparatul vreunui vrăjitor pentru a îndepărta tot ce te deranjează, fără nici un efort din partea ta - afară doar de acela de a înghiți ce i se va prescrie. Cu cât va fi mai îngrozitor gustul, cu atîta vor fi mai bune rezultatele. Țasta este motoul tău de vestic. Vrei rezultate - o licoare și, gata, ești vindecat. Vrăjitorii se raportează altfel la lucruri, a continuat don Juan. De vreme ce nu au timp de pierdut, ei se dau cu totul situației care li se oferă. Chinul tău este rezultatul lipsei tale de seriozitate. Nu ai avut seriozitatea să îi mulțumești prietenului tău cum se cuvine. Acest lucru se întîmplă cu fiecare dintre noi. Nu exprimăm niciodată ceea ce simțim și, cînd ne hotărîm s-o facem, e prea tîrziu pentru că s-a scurs timpul. Nu numai prietenului tău i s-a scurs timpul. Și ție ți s-a întîmplat același lucru. Ar fi trebuit să îi mulțumești din tot sufletul în Arizona. El s-a deranjat să te ia peste tot și, fie că înțelegi sau nu, în autogara, el ți-a dat tot ce avea mai bun. Dar în momentul cînd ar fi trebuit să îi mulțumești, tu te-ai înfuriat pe el, el s-a purtat neplăcut cu tine, ce s-o fi întîmplat acolo. Și, apoi, ai tot amînat să-l vezi. De fapt, ai amînat să Si mulțumești. Acum te-ai trezit cu o fantomă pe urmele tale. Nu o să mai poți niciodată să îi mulțumești.

Am înțeles importanța lucrurilor pe care mi le spunea. Niciodată nu văzusem faptele mele într-o asemenea lumină. De fapt, nu mulțumisem absolut niciodată, nimănui. Don Juan a mers și mai departe cu explicația lui care mă rănea.

- Prietenul tău știa că moare, a spus el. Ți-a scris o ultimă scrisoare ca să afle ce mai faci. Poate că, fără ca vreunul dintre voi să-și dea seama, tu ai fost cel la care s-a gîndit în ultima clipă.

Greutatea cuvintelor lui don Juan era prea mare pentru mine. M-am prăbușit. Simțeam că trebuia să mă întind. Mi se învîrtea capul. Poate era asfințitul. Făcusem marea greșeală să ajung la don Juan în ultimele ore ale după-amiezei. Soarele care apunea părea uimitor de strălucitor și reflexele de pe munții de la est de casa lui don Juan erau aurii și purpurii. Cerul nu avea nici urmă de nor. Nimic nu părea să se miște. Părea că toată lumea se ascundea, dar prezența sa era copleșitoare.

Liniștea deșertului din Sonora cădea ca un pumnal. Îmi pătrundea pînă în adîncul oaselor. Voiam să plec, să mă urc în mașină și să plec. Voiam să fiu în oraș, să mă pierd în zgomotul său.

- Ești atins de *infinitate*, a spus don Juan cu o finalitate gravă. Știu acest lucru pentru că și eu am fost în locul tău. Vrei să pleci, să te arunci în ceva uman, cald, contradictoriu, prostesc, ce contează? Vrei să uiți de moartea prietenului tău. Dar *infinitatea* nu te lasă. Vocea i se înmuie. Te-a prins în ghearele ei nemiloase.

- Ce mai pot să fac acum, don Juan? l-am întrebat eu.

- Singurul lucru pe care mai poți să-l faci este să păstrezi vie amintirea prietenului tău pentru tot restul vieții și poate chiar dincolo de ea. În felul acesta, vrăjitorii aduc mulțumiri pe care nu le mai pot exprima. Poți crede că este ceva prostesc, dar este lucrul cel mai bun pe care-l pot face vrăjitorii.

Fără îndoială, propria mea tristețe mă făcea să cred că don Juan cel atît de iute și de plin de energie era trist. Am îndepărtat gîndul imediat. Nu putea fi adevărat.

- Tristețea la vrăjitori nu este un lucru personal, a spus don Juan, pătrunzînd din nou în gîndurile mele. Nu este chiar tristețe. Este un val de energie care vine din adîncul cosmosului și care îi lovește pe vrăjitori cînd aceștia sînt receptivi, cînd sînt ca un radiou, gata să prindă undele radio. Vrăjitorii din timpurile străvechi, care ne-au transmis întreaga structură a vrăjitoriei, credeau că există tristețe în univers, așa cum există lumină sau finalitate, și că această forță perenă acționează în principal asupra vrăjitorilor, pentru că ei nu mai au scuturi de protecție. Ei nu se pot ascunde în spatele prietenilor sau al studiilor. Ei nu se pot ascunde în spatele iubirii, al urii, al fericirii sau al mizeriei. Ei nu se pot ascunde în spatele a nimic. În capul vrăjitorilor tristețea este ceva abstract, a continuat don Juan. Tristețea nu vine la ei din dorința de a avea ceva, din lipsa a ceva sau din importanța de sine. Tristețea nu vine din *mine*. Ea vine din *infinitate*. Tristețea pe care o simți pentru faptul că nu i-ai mulțumit prietenului tău vine din această direcție, învățătorul meu, nagualul Julian, a continuat el, era un actor extraordinar. Lucrase, de altfel, ca actor profesionist la un teatru. Avea o poveste favorită pe care obișnuia să o spună în orele sale de teatru. Obișnuia să mă înnebunească cu această poveste. Spunea că este o poveste pentru războinicii care, deși aveau

totul, erau răniți de tristețea universală. Întotdeauna m-am gândit că spunea acea poveste pentru mine, personal.

Don Juan îl parafrază apoi pe învățătorul său, spunându-mi că povestea se referea la un om care suferea de melancolie profundă. Omul s-a dus să-i vadă pe cei mai buni doctori ai zilei și nici unul nu a reușit să-l ajute. În final, a ajuns la biroul unui doctor de elită, un vindecător de suflete. Doctorul i-a sugerat pacientului său că era posibil ca el să-și găsească liniștea și sfârșitul melancoliei în iubire. Omul i-a răspuns că dragostea nu era o problemă pentru el și că, probabil, era iubit ca nimeni altul din lume. Următoarea sugestie a doctorului a fost ca el să plece, să vadă alte părți ale lumii. Omul i-a răspuns că, fără exagerare, fusese în toate colțurile lumii. Doctorul i-a sugerat hobby-uri ca artele, sportul etc. Omul i-a răspuns la fiecare sugestie la fel: făcuse deja acel lucru și nu căpătase alinare. Doctorul s-a gândit, apoi, că poate omul acesta era un mincinos de nevindecat. Nu putea să fi făcut toate acele lucruri, după cum spunea el. Dar, fiind un bun vindecător, doctorul a avut o ultimă idee: „Ah, a exclamat el. Am soluția perfectă pentru dumneavoastră, domnule. Trebuie să mergeți să vedeți spectacolul celui mai bun actor al timpului nostru. O să vă farmece pînă într-atît, încît veți uita de orice urmă de melancolie. Trebuie să mergeți să-l vedeți pe Marele Garrick.” Don Juan a spus, apoi, că omul s-a uitat la doctor cu cea mai tristă privire pe care și-o poate imagina cineva și i-a spus: „Doctore, dacă acesta este lucrul pe care mi-l recomandați dumneavoastră, sînt un om pierdut. Nu am leac. Eu sînt Marele Garrick.”

PUNCTUL DE RUPTURĂ

Don Juan definea *tăcerea interioară* ca pe o stare aparte în care gândurile erau anulate și ființa putea să trăiască la un alt nivel decît acela al conștientizării de zi cu zi. Subli-nie că *tăcerea interioară* însemna suspendarea *dialogului interior* - tovarășul gândurilor de fiecare clipă - fiind o stare de tăcere profundă.

- Vechii vrăjitori, spuse don Juan, îi spuneau *tăcere interioară* pentru că este o stare în care percepția nu depinde de simțuri. Ceea ce funcționează în momentul *tăcerii interioare* este o altă capacitate a omului, cea care îl face o ființă magică, exact aceea capacitate care a fost îndepărtată, nu de către om, ci de către o influență exterioară.

- Care este acea influență exterioară care alterează dimensiunea

magică a omului? l-am întrebat eu.

- Despre acest lucru vom vorbi mai târziu, nu acum, a replicat don Juan, deși este, într-adevăr, cel mai important aspect al vrăjitoriei șamanilor din vechiul Mexic. *Tăcerea interioară*, a continuat el, este poziția din care pleacă totul în vrăjitorie. Cu alte cuvinte, tot ceea ce facem conduce spre acea stare care, ca orice altceva din lumea vrăjitorilor, nu se descoperă decît dacă o forță gigantică ne provoacă.

Don Juan a spus că vrăjitorii Mexicului străvechi născociau tot felul de modalități pentru a se zgudui din temelii pe ei înșiși sau pe alți vrăjitori pentru a ajunge la acea stare după care tînjeau și care era *tăcerea interioară*. Se gîndeau la cele mai ciudate acte, precum săritul în cascade sau petrecutul nopților, atîrnați, cu susul în jos, de creanga de sus a unui copac, ca fiind punctele-cheie care induceau starea de *tăcere interioară*.

După ce îmi vorbi despre raționamentul vrăjitorilor din Mexicul străvechi, don Juan spuse în mod categoric că *tăcerea interioară* era ceva ce se acumula. În ce mă privea, don Juan se străduia să mă ghideze spre a-mi construi un miez de *tăcere interioară* în mine însumi, pentru ca, apoi, să adaug la acest miez, secundă cu secundă, de fiecare dată cînd lucrăm în acest sens. El mi-a explicat că vrăjitorii străvechii din Mexic au descoperit că, în funcție de timp, fiecare om are un prag diferit al *tăcerii interioare*, aceasta însemnînd că *tăcerea interioară* trebuie păstrată de fiecare dintre noi atît cît este nevoie înainte ca ea să se activeze.

- Și care moment este considerat de vrăjitori ca fiind semnul că *tăcerea interioară* s-a activat, don Juan? l-am întrebat eu.

- *Tăcerea interioară* funcționează din momentul în care începi să o acumulezi în tine, mi-a replicat el. Ceea ce căutau vechii vrăjitori era punctul final și dramatic în care omul atinge acel prag individual al tăcerii. Unii vrăjitori talentați au nevoie doar de cîteva minute de tăcere pentru a atinge acest scop atît de mult dorit. Alții, mai puțin talentați, au nevoie de perioade lungi pentru a ajunge la rezultatul dorit, chiar de mai mult de o oră de liniște totală. Rezultatul dorit este ceea ce vechii vrăjitori numeau *oprirea lumii*, momentul în care tot ce este în jurul nostru încetează să mai fie ce a fost pînă atunci. Acesta este momentul cînd vrăjitorii revin la adevărata stare a omului, a continuat don Juan. Vechii vrăjitori îi spuneau și *libertate totală*. Este

momentul în care omul-sclav devine omul-ființa liberă, capabilă de o percepție absolut extraordinară care provoacă imaginația noastră simplă.

Don Juan m-a asigurat că *tăcerea interioară* este calea care duce la o adevărată suspendare a judecății - la un moment când informația senzorială care emană din univers încetează să mai fie interpretată de simțuri: un moment când cunoașterea încetează să mai fie forța care, prin repetiție și folosire, decide natura lumii.

- Vrăjitorii au nevoie de *un punct de ruptură* pentru ca acțiunea *tăcerii interioare* să se declanșeze, a spus don Juan. Punctul de ruptură este ca mortarul pe care zidarul îl pune între cărămizi. Doar atunci când mortarul se întărește devin și cărămizile o structură.

Încă de la începutul relației noastre, don Juan îmi tot vorbise despre valoarea și necesitatea *tăcerii interioare*. Am făcut tot ce am putut pentru a acumula *tăcerea interioară* secundă cu secundă. Nu aveam nici o modalitate de a măsura efectul acestei acumulări și nu aveam nici vreo modalitate de a judeca dacă ajunsesem sau nu la vreun prag. Eu doar ținteam încăpăținat și persistent spre a acumula această *tăcere interioară*, nu doar pentru a-l mulțumi pe don Juan, dar pentru că actul de acumulare a tăcerii devenise o provocare în sine.

Într-o zi, don Juan și cu mine ne plimbam prin piața principală din Hermosillo. Erau primele ore ale după-amiezei unei zile înnorate. Căldura era uscată și era chiar plăcut. Foarte mulți oameni se plimbau. Se aflau și magazine în jurul pieței. Fusesem la Hermosillo de multe ori și totuși nu văzusem niciodată magazinele. Știam că sînt acolo, dar prezența lor nu era ceva de care să fi fost conștient. Nu aș fi putut face o hartă a acelei piețe nici dacă viața mea ar fi depins de acest act. În acea zi, pe când mă plimbam cu don Juan, încercam să localizez și să identific magazinele. Căutam ceva care să mă ajute să-mi amintesc mai târziu această localizare.

- După cum ți-am spus de nenumărate ori pînă acum, a început don Juan, trezindu-mă din reveria mea, orice vrăjitor fie că e bărbat, fie că este femeie ajunge mai devreme sau mai târziu la *un punct de ruptură*.

- Vrei să spui că au o cădere nervoasă sau așa ceva? am întrebat eu.

- Nu, nu, a spus el, rîzînd. Căderi nervoase au persoanele care se simt bine cu ele însele. Vrăjitorii nu sînt persoane. Ce vreau să spun este că, la un moment dat, continuitatea vieții lor trebuie să înceteze

pentru ca *tăcerea interioară* să se instaleze și să devină o parte activă a structurii lor interioare. Este foarte, foarte important, a continuat don Juan ca tu însuși să ajungi la acel *punct de ruptură* sau ca tu să-l creezi artificial și inteligent.

- Ce vrei să spui, don Juan? am întrebat eu, prins fiind de raționamentul său fascinant.

- *Punctul tău de ruptură*, a spus el, constă în a-ți întrerupe viața, așa cum ți-o știi tu. Ai făcut tot ce ți-am spus, conștiincios și atent. Dacă ai talent, nu o arăți. Acesta pare a fi stilul tău. Nu ești încet, dar pari a fi. Ești foarte sigur pe tine însuși, dar te porți de parcă nu ai fi deloc. Nu ești timid, dar te porți de parcă ți-ar fi teamă de oameni. Tot ce faci tu duce la o singură concluzie: ai nevoie să o rupi cu stilul ăsta de viață într-un mod nemilos.

- Dar în ce fel, don Juan? Ce vrei să spui? am întrebat eu, sincer panicat.

- Cred că totul se reduce la un singur lucru, a spus el. Trebuie să-ți părăsești prietenii. Trebuie să îi părăsești pentru totdeauna. Nu este posibil să mergi pe această cale a luptătorilor dacă îți cari și istoria personală cu tine și dacă nu renunți la modul tău de viață de pînă acum, eu nu voi mai putea să-ți fiu învățător.

- Hai, don Juan, am spus eu, trebuie să iau taurul de coarne. Ceri mult prea mult de la mine. Ca să fiu sincer cu tine, nu cred că pot face acest lucru. Prietenii mei sînt familia mea, punctele mele de referință.

- Exact, exact, a remarcat el. Ei sînt punctele tale de referință. Deci, trebuie să dispară. Vrajitorii nu au decît un singur punct de referință: *infinitatea*.

- Dar cum vrei să procedez, don Juan? l-am întrebat eu pe un ton plîngăreț. Ceea ce-mi cerea el mă făcea aproape să mă sui pe pereți.

- Trebuie doar să pleci, mi-a spus el foarte pragmatic. Pleacă în orice mod poți tu.

- Dar unde? l-am întrebat eu.

- Recomandarea mea este să închiriezi o cameră într-unui dintre hotelurile acelea ieftine pe care le știi tu, a spus el. Cu cît e mai urît locul, cu atît mai bine. Dacă în cameră vor fi un covor verde, decolorat, niște perdele de un verde decolorat și pereți tot de un verde decolorat, va fi cu atît mai bine - cam ca hotelul pe care ți le-am arătat eu cîndva în Los Angeles.

Am început să rid nervos, amintindu-mi de o perioadă cînd treceam cu mașina cu don Juan prin partea industrială a Los Angeles-ului, unde nu erau decît depozite și hoteluri dărapănite pentru oameni în trecere. Unul dintre acele hoteluri i-a atras atenția lui don Juan în mod special datorită numelui său bombastic, „Eduard al VJJ-lea”. Ne-am oprit vizavi de el ca să-l privim puțin.

- Hotelul de acolo, mi-a spus don Juan, arătînd spre el, este pentru mine reprezentarea perfectă a vieții pe pămînt pentru persoana obișnuită. Dacă ești un norocos sau un dur vei primi o cameră cu vedere la stradă, unde vei vedea această paradă nesfîrșită a mizeriei umane. Dacă nu ești atît de norocos sau atît de dur, vei primi o cameră pe interior, cu ferestre ce dau spre cealaltă clădire. Gîndește-te că ai putea să-ți petreci viața sfișiat între cele doua priveliști, invidiindu-i pe cei care au vedere la stradă, dacă tu stai pe interior, sau invidiindu-i pe cei care au vedere spre cealaltă clădire, dacă fereastra ta dă spre stradă și ai obosit să privești afară.

Metafora lui don Juan m-a tulburat foarte tare, pentru că înțelesesem foarte bine ce voia să spună.

Acum, confruntat cu posibilitatea de a închiria o cameră într-un hotel comparabil cu „Eduard al VH-lea”, nu știam ce să spun sau încotro să mă îndrept.

- Ce vrei să fac eu acolo, don Juan? l-am întrebat eu.

- Vrajitorul folosește un astfel de loc pentru a muri acolo, spuse el, uitîndu-se la mine fără să clipească. Niciodată în viața ta nu ai fost singur. Acum este momentul să trăiești această experiență. Vei rămîne în camera aceea pînă vei muri.

Ceea ce îmi cerea el m-a speriat, făcîndu-mă, în același timp, să rid.

- Nu că aș avea de gînd să o fac, don Juan, am spus eu, dar care ar fi criteriile după care aș înțelege că am murit? Asta, bineînțeles, dacă nu îmi ceri să mor fizic.

- Nu, nu vreau ca trupul tău să moară în sens fizic, mi-a spus el. Vreau ca persoana ta să moară. Persoana și trupul tău sînt două chestiuni complet diferite. În esență, persoana ta are foarte puțin de-a face cu trupul tău. Persoana ta este mintea ta și, crede-mă, mintea ta nu este, de fapt, a ta.

- Ce sînt cuvintele astea fără sens, don Juan, că mintea mea nu este a mea? m-am auzit întrebînd cu o nuanță de nervozitate în glas.

- O să-ți spun eu într-o zi, dar nu atît timp cît ești influențat de prietenii tăi. Modul în care un vrăjitor își dă seama că a murit, a continuat el, este că pentru el nu mai contează dacă este singur sau cu altcineva. Ziua în care nu mai tînjești după prietenii tăi, pe care îi folosești ca pe niște scuturi, este ziua în care persoana ta a murit. Te interesează să intri în joc?

- Nu pot să fac asta, don Juan, am spus eu. Nu are nici un sens să te mint. Nu îmi pot părăsi prietenii.

- Este în regulă, mi-a spus el perfect calm. Cuvintele mele nu păreau s-l fi afectat deloc. Nu voi mai putea să-ți vorbesc, dar, să spunem că, în timpul cînd am fost împreună, ai învățat foarte mult. Ai învățat lucruri care te vor face foarte puternic, indiferent că te vei întoarce sau te vei îndepărta.

M-a bătut pe spate cu palma și apoi mi-a spus la revedere. S-a întors și, apoi, pur și simplu a dispărut printre oamenii din piață, de parcă s-ar fi contopit cu ei. Pentru un moment, am avut sentimentul ciudat că oamenii din piață erau ca o perdea pe care el o dăduse la o parte pentru a dispărea apoi în spatele ei. Sfîrșitul venise așa cum se întîmpla totul în lumea lui don Juan: rapid și imprevizibil. Deodată, m-am trezit în mijlocul unei mari suferințe, fără să știu măcar cum ajunseseam aici.

Ar fi trebuit să fiu zdrobit. Dar nu eram. Nu știu de ce, dar simțeam că plutesc. Mă minunam de cît de ușor se terminase totul. Don Juan era, într-adevăr, un om foarte elegant. Nu fusese nimic de genul acuzațiilor, mîniei etc, absolut nimic. M-am urcat în mașină și am pornit la drum, fericit ca o ciocîrlie. Eram vesel și plin de energie. Ce extraordinar că totul se terminase atît de rapid, mă gîndeam, atît de lipsit de durere!

Călătoria mea spre casă a fost lipsită de evenimente. Odată ajuns în Los Angeles, în mediul meu familiar, mi-am dat seama cît de multă energie cîștigasem din ultima mea întrevvedere cu don Juan. Eram foarte fericit, foarte relaxat și mi-am reluat ceea ce consideram eu a fi viața mea obișnuită cu un zel reînnoit. Toate problemele pe care le avusesem cu prietenii mei, tot ce conștientizasem eu în legătură cu ele și tot ce îi spuseseam lui don Juan în legătură cu ele erau complet uitate. Era de parcă cineva ștersese complet toate aceste probleme din mintea mea. De cîteva ori m-am minunat de ușurința cu care uitasem ceva atît

de plin de sens și de modul absolut în care uitasem.

Totul s-a petrecut după cum mă așteptasem. Un singur lucru discordant în noua mea viață de tip vechi: mi-l aminteam perfect pe don Juan spunându-mi că plecarea mea din lumea vrăjitorilor era ceva pur academic și că mă voi întoarce. Îmi amintisem și îmi notasem fiecare cuvânt din dialogul nostru. Conform raționamentului și memoriei mele obișnuite și liniare, don Juan nu îmi spusese niciodată acele cuvinte. Cum de îmi puteam aminti lucruri care nu se întâmplaseră niciodată? M-am tot gândit la asta fără nici un folos. Falsa mea amintire era destul de ciudată ca să devină un caz, dar m-am decis că nu avea nici un sens să îi acord atîta importanță. În ceea ce mă privea, nu mai aveam nici o tangență cu mediul lui don Juan.

Urmînd sugestiile lui don Juan cu privire la comportamentul meu față de cei care mă ajutaseră într-un fel sau altul, luasem o decizie neobișnuită pentru mine: aceea de a-i onora și de a le mulțumi tuturor prietenilor mei, înainte de a fi prea tîrziu. Rodrigo Cummings era unul dintre aceștia. Totuși, un incident ce-l implica pe Rodrigo mi-a dezechilibrat și, în Final, mi-a distrus toată paradigma.

Atitudinea mea față de el s-a schimbat fundamental cînd mi-am înfrînt dorința de a fi în competiție cu el. Mi-am dat seama că era cel mai ușor lucru din lume pentru mine să mă identific cu Rodrigo. De fapt, eram exact la fel ca el, dar nu am știut acest lucru pînă nu am încetat să mai concurez cu el. Apoi, adevărul a ieșit la iveală pentru mine cu o vioiciune înnebunitoare. Una dintre dorințele cele mai fierbinți ale lui Rodrigo era aceea de a-și termina facultatea. În fiecare semestru se înscria și frecventa numărul maxim de cursuri care era admis. Apoi, pe măsură ce semestrul se scurgea, renunța la cîte unul. Cîteodată, renunța la școală complet. Uneori, urma un curs structurat în trei părți pînă la sfîrșit.

În timpul ultimului său semestru, a continuat să meargă la un curs de sociologie pentru că îi plăcea. Se apropia examenul final. Mi-a spus că avea trei săptămîni la dispoziție pentru studiu și pentru a citi textele pentru examen. Mi-a mărturisit că avea un timp exagerat de lung pentru a citi doar șase sute de pagini. Se considera un cititor extrem de rapid, cu un nivel foarte mare de a înmagazina cunoștințele. În opinia sa, avea o memorie fotografică de aproape sută la sută.

Credea că are o groază de timp înainte de examen, așa că mi-a

cerut să-l ajut să își reutilizeze mașina ca să poată să arunce hîrtii. Voia să scoată ușa dreaptă pentru a arunca hîrtia prin acea deschizătură cu mîna dreaptă în loc să o arunce peste capotă cu mîna stîngă. I-am atras atenția că era stîngaci, la care mi-a replicat că, printre alte abilități pe care le avea și pe care nici unul dintre prietenii noștri nu le observaseră, era și aceea că era ambidextru. Avea dreptate: nici eu nu sesizasem acest lucru. După ce l-am ajutat să scoată ușa, s-a decis să scoată căptușeala acoperișului, care era foarte uzată. A spus, apoi, că mașina lui era într-o stare mecanică excelentă și că o va duce la Tijuana, în Mexic (îi spusese TJ, ca orice nativ din Los Angeles care se respectă), pentru a-i schimba caroseria în schimbul a cîțiva dolari.

- Ne-ar prinde bine o excursie, a spus el cu bucurie. Chiar a ales cîțiva prieteni pe care i-ar fi plăcut să îi ia în această călătorie. Sînt convins că în TJ o să mergi să cauți cărți vechi, pentru că ești un prostănac. Noi, ceilalți, o să mergem într-un bordel. Știu eu cîteva.

Ne-a luat o săptămîină să scoatem stratul protector al acoperișului și să punem nisip peste suprafața de metal, pentru a o pregăti pentru noua căptușeală. Rodrigo mai avea două săptămîni pentru studiu, dar tot i se părea că e prea mult. Atunci m-a antrenat și pe mine în zugrăvitul apartamentului și în reparatul podelelor. Ne-a luat peste o săptămîină să-l zugrăvim și să șlefuiim podelele din lemn tare. Nu a vrut să zugrăvim tapetul dintr-o cameră. A trebuit să închiriem o mașină cu care să scoatem tapetul aplicînd vaporii de aer peste el. Bineînțeles că nici eu, nici Rodrigo nu știam cum să folosim mașina corect, așa că am făcut o treabă de mîntuială. A trebuit să dăm pe deasupra cu un amestec de ipsos și de alte substanțe care fac suprafața peretelui dreaptă și fină.

După toată această muncă, lui Rodrigo i-au mai rămas doar două zile ca să înghită șase sute de pagini. Atunci a plonjat într-un maraton al cititului de douăzeci și patru de ore cu ajutorul medicamentelor. Rodrigo s-a dus apoi la școală în ziua examenului, s-a așezat în bancă și a luat foaia cu întrebări cu mai multe variante de răspuns.

Ce nu a făcut însă a fost să stea treaz ca să dea examenul. Corpul i-a căzut în față și capul a lovit banca cu o lovitură îngrozitoare. Examenul a trebuit să fie suspendat cîteva ore. Profesorul de sociologie a avut un acces de isterie și la fel au Pătit și studenții care stăteau în jurul lui Rodrigo. Corpul îi era țeapăn și rece ca gheața. Toți

se așteptau la ce era mai rău: se gîndeau că a murit din cauza unui atac de cord. Au fost chemați paramedicii să-l ia. După un examen sumar, paramedicii au spus că Rodrigo dormea profund și l-au dus la spital pentru a îndepărta efectul amfetaminelor.

Mă regăseam atît de mult în Rodrigo Cummings, încît întîmplarea m-a îngrozit. Eram exact la fel. Asemănarea dintre noi mi-a devenit insuportabilă. Într-un act pe care-l consideram de un nihilism total și suicidal, am închiriat o cameră într-un hotel dărăpănat din Hollywood.

Covoarele erau verzi și aveau arsuri de țigară care fuseseră stinse fără milă înainte să se transforme în flăcări. Camera mai avea perdele verzi și pereți de un verde șters. Firma strălucitoare a hotelului lumina toată noaptea prin geam.

Am sfîrșit prin a face exact ce îmi ceruse don Juan, dar pe ocolite. Nu am făcut asta ca să îndeplinesc ceea ce îmi ceruse don Juan sau cu intenția de a ne împăca. Și chiar am stat în acel hotel luni în șir, pînă cînd persoana mea, exact după cum spusese don Juan, a murit, pînă cînd, într-adevăr, nu a mai contat pentru mine dacă eram singur sau eram cu cineva.

După ce am plecat de la hotel, am mers să locuiesc de unul singur lîngă școală. Mi-am continuat studiile de antropologie, pe care, de altfel, nu le întrerupsesem niciodată, și am început o afacere foarte profitabilă cu o parteneră, o doamnă în vîrstă. Totul părea perfect, în ordine, pînă într-o bună zi cînd mi-am dat seama, de parcă promisem o lovitură în cap, că aveam să-mi petrec restul vieții făcîndu-mi griji în legătură cu noua mea afacere sau cu alegerea dintre a fi un om de studiu sau un om de afaceri sau făcîndu-mi griji în legătură cu excentricitățile partenerei mele de afaceri. O disperare profundă a cuprins adîncurile ființei mele. Pentru prima dată în viața mea, în ciuda tuturor lucrurilor pe care le făcusem sau le văzusem, nu mai aveam nici o modalitate de a scăpa. Eram complet pierdut. Am început foarte serios să cochetez cu ideea de a găsi cel mai pragmatic și mai nedureros mod de a-mi sfîrși zilele.

Într-o dimineață, m-a sculat un ciocănit lung și puternic. Credeam că este proprietara și eram absolut convins că, dacă nu răspundeam, o să intre peste mine cu cheia ei. Am deschis ușa și l-am găsit pe don Juan! Eram așa de surprins, încît nu am putut scoate nici un cuvînt. M-am tot bîlbîit, incapabil fiind să spun ceva. Voiam să îi sărut mina și să

îngenunchez în fața lui. Don Juan a intrat și s-a așezat comod pe marginea patului.

- Am venit pînă la Los Angeles doar ca să te văd pe tine, a spus el.

Voiam să îl duc să ia micul dejun, dar spunea că îl așteptau multe lucruri de rezolvat și că avea doar un minut să-mi vorbească. I-am vorbit rapid despre experiența mea cu hotelul. Prezența lui crease așa o dezordine în mintea mea, că nu m-am gîndit nici o secundă să-l întreb cum de mă găsisese. I-am spus cît de rău îmi părea pentru ce spusese în Hermosillo.

- Nu trebuie să îți ceri scuze, m-a liniștit el. Toți facem la fel. Și eu am fugit din lumea vrăjitorilor o dată și aproape că a trebuit să mor ca să realizez prostia mea. Important este să ajungi la acel *punct de ruptură* în orice mod și exact asta ai făcut tu. *Tăcerea interioară* devine ceva real pentru tine. Iată de ce mă aflu acum în fața ta, vorbind cu tine. Înțelegeți?

Credeam că înțeleg ce vrea să spună. Credeam că intuise sau citise, așa cum citea el lucrurile dintr-o privire, că eram pe punctul de a-mi pierde mințile și că venise să mă ajute.

- Nu ai nici un pic de timp de pierdut, a spus el. Trebuie să renunți la afacerea ta într-o oră pentru că numai o oră îmi permit să aștept - nu pentru că nu vreau să aștept, dar pentru că *infinitatea* mă presează nemilos. Să spunem că *infinitatea* îți dă o oră ca să te anulezi. Pentru *infinitate*, singurul lucru care contează pentru un războinic este libertatea. Orice altceva este nepermis. Poți să renunți la tot într-o oră?

Nu a trebuit să-l asigur că puteam. Știam că trebuie s-o fac. Don Juan mi-a spus că, o dată ce reușesc să îmi închei toate socotelile, el mă va aștepta într-o piață dintr-un orașel din Mexic. Gîndindu-mă doar la cum să-mi închei afacerea, nu am fost atent la ce spunea. El a repetat și, bineînțeles, am crezut că glumește.

- Cum să ajung în acel orașel, don Juan? Vrei să vin cu mașina, cu avionul? am întrebat eu.

- Mai întâi, termină cu afacerea, mi-a poruncit el. Apoi, o să vină și soluția. Dar, ține minte, nu te voi aștepta decît o oră.

A plecat și eu m-am apucat înfrigurat să îmi închei socotelile. Bineînțeles că mi-a luat mai mult de o oră, dar nu m-am oprit să mă gîndesc la asta deoarece, o dată ce m-am apucat de încheierea conturilor, am pierdut socoteala. Doar cînd am terminat m-a izbit și

gîndul că eșuasem total. Nu mai aveam o afacere și nu aveam nici un fel de posibilitate de a-l găsi pe don Juan.

M-am dus să mă întind, căutînd singura consolare la care mă puteam gîndi: liniștea, tăcerea. Pentru a ușura sosirea *tăcerii interioare*, don Juan mă învățase cum să stau în pat, cu genunchii îndoiți și călcîiele atingîndu-se, cu mîinile ținînd picioarele împreună prin susținerea gleznelor. Don Juan îmi dăduse un cîrlig pe care-l țineam întotdeauna la îndemînă oriunde mergeam. Avea o lungime cam de treizeci și cinci de centimetri, puțînd să îmi susțină greutatea mîinii dacă mă sprijineam și puneam cîrligul pe podea între picioare, punînd, apoi, celălalt capăt, care era îmbrăcat, pe mijlocul frunții mele. De fiecare dată cînd adoptam această poziție, adormeam profund în cîteva secunde.

Probabil că adormisem în felul acesta pentru că am visat că eram în orașelul mexican unde spusese don Juan că o să mă aștepte. Întotdeauna mă intrigase acest orașel. Piața era deschisă o dată pe săptămînă și fermierii care locuiau în zonă își aduceau produsele acolo ca să le vîndă. Ce mă fascina cel mai tare în legătură cu acest orașel era drumul pavat care ducea spre el. Chiar la intrarea în orașel, drumul mergea peste o colină abruptă. De multe ori stătusem pe o bancă de lîngă un loc unde se vindea brînză și mă uitasem la acea colină. Vedeam oameni care veneau în orașel, cu măgarii încărcăți de marfă, dar la început nu le vedeam decît capetele; pe măsură ce înaintau, vedeam mai mult din corpurile lor, pînă în momentul în care ajungeau în vîrfurile colinei și le vedeam corpul în întregime, întotdeauna mi se părea că ies din pămînt fie încet, fie rapid, în funcție de viteza cu care mergeau. În visul meu, don Juan stătea lîngă standul de brînză. M-am apropiat de el:

- Ai reușit prin *tăcerea interioară*, mi-a spus el, bătîndu-mă pe spate. Ai ajuns la *punctul de ruptură*. La un moment dat, începusem să îmi pierd speranța. Dar am tot stat pe aici, știind că o să reușești.

În acel vis, am mers să ne plimbăm. Eram mai fericit ca niciodată. Visul era așa de viu, atît de înspăimîntător de real, că nu m-am mai îndoit că rezolvasem problema, chiar dacă se întîmplase doar în vis.

Don Juan a început să rida, dînd din cap. Îmi citise gîndurile, fără îndoială:

- Nu ești în vis, mi-a spus el, dar cine sînt eu ca să îți spun asta ție?

Vei ști tu însuși într-o bună zi că din *tăcerea interioară* nu se nasc vise, pentru că vei alege să știi acest lucru.

MĂSURA CUNOAȘTERII

Sfârșitul unei epoci era pentru don Juan o descriere exactă a unui proces prin care trec șamanii atunci când descompun structura lumii pe care o știu pentru a o înlocui cu un alt mod de înțelegere a lumii din jurul lor. În calitate de învățător, don Juan Matus s-a străduit, din primul moment când ne-am întâlnit, să mă introducă în *lumea cognitivă* a șamanilor Mexicului străvechi. Termenul de „cunoaștere” era pentru mine în acea perioadă o sursă de mare conflict. Eu îl înțelegeam drept procesul prin care noi recunoaștem lumea din jurul nostru. Anumite lucruri se înscriu în perimetrul acestui proces și sînt ușor de recunoscut de către noi. Altele, nu, rămînînd astfel ca niște ciudățenii, ca niște lucruri pentru care nu avem o înțelegere adecvată.

Don Juan a susținut, încă de la începutul relației noastre, că lumea vrăjitorilor străvechiului Mexic era diferită de a noastră, dar nu într-un mod îngust, ci prin modul în care se desfășura procesul cunoașterii. El spunea că în lumea noastră cunoașterea noastră cere interpretarea informației care ține de simțuri. Mai spunea că universul este compus dintr-un număr infinit de cîmpuri energetice care există în macrounivers ca niște fibre luminoase. Acestea acționează asupra omului ca un organism. Răspunsul organismului este acela de a transforma acele cîmpuri energetice în informație senzorială. Informația senzorială este apoi interpretată și această interpretare devine *sistemul* nostru *cognitiv*.

Înțelegerea mea în ceea ce privește cunoașterea m-a forțat să cred că este vorba despre un proces universal, așa cum limbajul este un proces universal. Există o sintaxă diferită pentru fiecare limbă, după cum trebuie să existe un aranjament ușor diferit pentru fiecare sistem de interpretare din lume.

Totuși, afirmația lui don Juan cum că șamanii Mexicului străvechi aveau un alt *sistem cognitiv* era pentru mine echivalentă cu a spune că aveau un alt mod de a comunica și acesta nu avea nimic în comun cu limba. Ceea ce doream într-un mod disperat ca el să-mi spună era faptul că sistemul lor cognitiv diferit era echivalentul unei alte limbi, care era totuși o limbă. „Sfârșitul unei ere” însemna pentru don Juan că fragmentele unei cunoașteri depline începeau să devină o unitate.

Părțile cunoașterii mele normale, oricît de plăcute sau satisfăcătoare ar fi fost, începeau să dispară. Grav moment în viața unui bărbat!

Poate că partea cea mai dragă mie era viața mea academică. Tot ce o amenința reprezenta o amenințare directă la adresa esenței ființei mele, mai ales dacă atacul era mascat, neobservat. Asta se întîmplase cu un profesor în care îmi pusesem eu toată nădejdea, profesorul Lorca.

Mă înscrisesem la cursul profesorului Lorca despre cunoaștere pentru că îmi fusese recomandat ca unul dintre cei mai inteligenți profesori universitari în viață. Profesorul Lorca era, mai degrabă, frumos, cu un păr blond, atent pieptănat pe o parte. Avea o frunte fină, fără riduri, dînd impresia că nu își făcuse niciodată griji. Hainele de pe el erau extrem de bine croite. Nu purta cravată, ceea ce îi dădea un aer băiețesc. Nu își punea cravata decît dacă trebuia să întîlnească pe cineva important.

La primul meu curs ținut de profesorul Lorca, am fost foarte uimit și nervos să-l văd plimbîndu-se înapoi și încolo minute în șir, care mie mi se păreau o eternitate. Își tot mișca buzele subțiri în sus și în jos, sporind tensiunea pe care o genera în acea clasă sufocantă, cu ferestrele închise. Deodată, se opri din mers. Stînd în picioare în mijlocul încăperii, la vreo doi metri de mine, începu să vorbească, lovind cu un ziar bine împăturit podiumul pe care se afla.

- Nu se va ști niciodată..., începu el.

Toți cei din clasă începură să ia notițe nerăbdători.

- Nu se va ști niciodată, repetă el, ce simte o broască atunci cînd stă într-un heleșteu și interpretează lumea broaștelor din jurul său. Vocea sa avea o extraordinară forță și convingere, vorbind de parcă spunea ceva ce nu poate fi contrazis: Deci, ce credeți că este acesta? Roti apoi ziarul pe deasupra capului.

Începu să le citească studenților un articol din ziar care vorbea despre munca unui biolog. Omul de știință era citat descriind ce simt broaștele atunci cînd insectele zboară pe deasupra capetelor lor.

- Acest articol arată lipsa de atenție a reporterului, care, în mod evident, l-a citat greșit pe biolog. Profesorul Lorca spuse apoi cu autoritatea unui profesor: Un om de știință, oricît de neglijentă i-ar fi munca, nu și-ar permite niciodată să își antropomorfizeze rezultatele muncii, în afara cazului cînd ar fi un idiot.

Cu aceste cuvinte drept introducere, începu să țină un curs extraordinar despre insularitatea *sistemului* nostru *cognitiv* și despre *sistemul cognitiv* al oricărui organism. În cursul său de deschidere, profesorul a enunțat foarte multe idei noi, prezentându-le extrem de simplu, gata de a fi utilizate. Cea mai nouă idee pentru mine era că fiecare individ al fiecărei specii de pe pământ interpretează lumea din jurul său, folosind informații redată de simțurile sale specializate. A mai spus că ființele umane nici nu își pot imagina cum este, de exemplu, să trăiești într-o lume condusă de sunet, ca în lumea liliiecilor, unde orice punct de referință intuit nici nu putea fi conceput de mintea omenească. Explică apoi foarte clar că, din acel punct de vedere, nici măcar două *sisteme cognitive* nu puteau fi la fel.

În timp ce ieșeam din amfiteatru după cursul de o oră și jumătate, am simțit că fusesem impresionat de inteligența minții profesorului Lorca. De acum înainte, aveam să fiu admiratorul său declarat. I-am găsit cursurile mai mult decât provocatoare. Cursurile sale erau singurele la care de-abia așteptam să mă duc. Toate excentricitățile sale nu însemnau nimic pentru mine față de măiestria sa de profesor și de gânditor-inovator în domeniul psihologiei.

Cînd am mers prima dată la cursul profesorului Lorca se împlineau aproape doi ani de cînd îmi începusem eu relația cu don Juan Matus. Pentru mine era de acum ceva normal, obișnuit fiind cu rutina, să îi povestesc lui don Juan tot ce mi se întîmplase în lumea de zi cu zi. Cu prima ocazie, i-am povestit despre profesorul Lorca. L-am ridicat în slăvi pe profesorul Lorca și i-am spus fără nici o rușine lui don Juan că profesorul Lorca era modelul meu. Don Juan a fost foarte impresionat de izbucnirea mea de admirație sinceră, dar mi-a făcut un avertisment ciudat:

- Nu admira oamenii de departe, a spus el. Acesta este cel mai ușor mod de a crea ființe mitologice. Apropie-te de profesorul tău, vorbește cu el, vezi cum este ca om. Testează-l. Dacă purtarea profesorului tău este rezultatul convingerii sale că este o ființă care va muri, atunci tot ce face, oricît de ciudat ar fi, trebuie să fie premeditat și final. Dacă spusele sale se dovedesc a fi doar vorbe, nu face nici cît o ceapă degerată.

M-am simțit teribil de ofensat din cauza a ceea ce consideram eu a fi cruzimea lui don Juan. Credeam că este chiar puțin gelos din cauza

sentimentelor mele față de profesorul Lorca. O dată ce acest gând a apărut în mintea mea, m-am simțit ușurat. Brusc înțelegeam totul.

- Spune-mi, don Juan, am zis eu pentru a termina conversația pe un alt ton, ce este o ființă care urmează să moară, de fapt? Te-am auzit vorbind de atâtea ori, dar niciodată nu mi-ai explicat ce înseamnă.

- Oamenii sînt ființe care vor muri, mi-a spus el. Vrăjitorii susțin că singurul mod în care putem controla lumea aceasta și ceea ce facem în ea este de a accepta pe deplin faptul că sîntem ființe care vom muri. Dacă nu acceptăm acest lucru, viața noastră, faptele noastre și lumea în care trăim sînt complet de necontrolat.

- Dar numai faptul că accepți acest lucru te ajută atît de mult? am întrebat eu aproape pe un ton de protest.

- Bineînțeles, mi-a răspuns don Juan, zîmbind. Totuși, cheia nu este faptul că doar accepți lucrul. Trebuie să interiorizam acest gând și să trăim cu el pînă la capăt. Vrăjitorii, de-a lungul timpului, au spus că modul în care privim moartea este cel mai serios lucru din cîte există. Greșeala noastră, a oamenilor, pe care o facem dintotdeauna, este că, fără a spune acest lucru în prea multe cuvinte, credem că am intrat pe tărîmul nemuririi. Ne purtăm de parcă nu am avea niciodată de gând să mai murim, ceea ce este o aroganță infantilă. Dar ceea ce este și mai grav decît acest simț al nemuririi este un lucru care rezultă din el și anume convingerea că putem pătrunde acest univers de neconceput cu mintea noastră.

Eram prins fără nici o milă într-un conflict de idei îngrozitor: înțelepciunea lui don Juan, pe de o parte, și cunoașterea profesorului Lorca, pe de altă parte. Amîndoi erau dificili, obscuri, atotcuprinzători și foarte captivanți. Nu aveam nimic altceva de făcut decît să mă las dus de cursul evenimentelor.

Am urmat *adlitteram* sugestia lui don Juan de a-l aborda pe profesorul Lorca. Tot semestrul am încercat să mă apropiu de el, sî-i vorbesc. Am respectat cu sfințenie orele sale de primire în audiență, dar niciodată nu părea să aibă timp pentru mine. Dar, deși nu-i puteam vorbi, îl admiram fără nici o rezervă. Chiar acceptasem ideea că nu o să vorbească niciodată cu mine. Nu conta pentru mine; ceea ce conta, într-adevăr, erau ideile pe care le aflam la cursurile sale extraordinare.

L-am pus pe don Juan la curent cu descoperirile mele de ordin intelectual. Citisem enorm despre cunoaștere. Don Juan m-a îndemnat,

mai mult ca niciodată, să vorbesc direct cu cel care declanșase în mine aceasta revoluție intelectuală:

- Este vital să vorbești cu el, mi-a spus el cu o voce alertă. Vrăjitorii nu admiră oamenii decît dacă îi cunosc pe deplin. Vrăjitorii le vorbesc oamenilor, ajung să îi cunoască. Stabilesc niște puncte de referință. Compară. Ceea ce faci tu este cam infantil. Admiri de la distanță. Este cam la fel cu bărbații cărora le este frică de femei. Într-un final, testiculele lor le înfrîng teama și îi împing spre a adora prima femeie care le spune „3ună”.

Am încercat și mai mult să îl abordez pe profesorul Lorca, dar era ca o fortăreață de necucerit. Cînd i-am spus lui don Juan de dificultatea pe care o întîmpinam, el mi-a spus că vrăjitorii se raportează la orice activitate cu oamenii, indiferent că este importantă sau neimportantă, ca la o luptă.

M-a asigurat apoi că singurul mod în care mă puteam simți în largul meu în astfel de situații, un lucru care nu fusese niciodată punctul meu forte, era să îi abordez pe oponenții mei direct. Don Juan își exprimă apoi disprețul față de sufletele timide care fug de o întîlnire pînă acolo încît, chiar dacă interacționează cu cineva, nu reușesc decît să deducă, să intuiască, în funcție de starea lor psihologică, ceea ce se întîmplă, fără să perceapă realmente ce se întîmplă. Acești oameni interacționează cu ceilalți fără să fie vreodată parte din interacțiune.

- Uită-te întotdeauna la cel care se află într-o luptă cu tine, a continuat el. Nu trage doar de sfoară, uită-te în sus, în ochii lui. Atunci o să vezi că este doar un om ca și tine. Orice ar spune, orice ar face, tremură la fel ca și tine. O privire ca asta îl face pe cel din fața ta neajutorat, chiar dacă pentru o secundă. Atunci poți să-l lovești.

Într-o zi am avut noroc. Am dat de profesorul Lorca în holul din fața biroului său.

- Domnule profesor Lorca, am spus eu, aveți un moment să vă vorbesc?

- Cine naiba mai ești și tu? m-a întrebat el cu cel mai natural ton cu putință, de parcă aș fi fost cel mai bun prieten al său și m-ar fi întrebat cum mă simțeam în ziua aceea.

Profesorul Lorca a fost cît se poate de nepoliticos, dar cuvintele sale nu au avut efectul nepoliteții asupra mea. Mi-a rînjit cu buzele lui subțiri și strînse, de parcă m-ar fi îndemnat să plec sau să spun ceva

epocal.

- Sînt student la antropologie, domnule profesor Lorca, am spus eu. Sînt implicat într-un studiu de teren în care am ocazia să învăț despre *sistemul cognitiv* al vrăjitorilor.

Profesorul Lorca s-a uitat la mine cu suspiciune și nervozitate. Ochii lui păreau a fi două puncte albastre, pline de ciudă. Își dădu părul pe spate de parcă i-ar fi căzut pe față.

- Lucrez cu un vrăjitor adevărat din Mexic, am continuat eu, încercînd să primesc un răspuns. Atenție, e un vrăjitor adevărat! Mi-a luat mai mult de un an doar ca să-l fac să accepte să îmi vorbească.

Fața profesorului Lorca se destinsese. Își deschise gura și, fluturîndu-și mîna prin fața ochilor mei, de parcă ar fi făcut o pizza, îmi vorbi. Nu am putut să nu îi observ nasturii emailați și aurii de la manșete care se potriveau perfect cu sacoul său verzui:

- Și ce dorești de la mine? m-a întrebat el.

- Vreau să mă ascultați un moment ca să vedeți dacă v-ar putea interesa ceea ce fac eu.

A făcut un gest de respingere și resemnare cu umerii, a deschis apoi ușa și m-a poftit înăuntru. Știam că nu am nici o secundă de pierdut și i-am descris foarte exact studiul meu de teren. I-am spus că eu învățam tehnici care nu aveau nimic de-a face cu ceea ce aflasem din cărțile de antropologie care se ocupau de șamanism.

Profesorul Lorca își mișcă buzele pentru un moment fără să spună nimic. Cînd vorbi, îmi atrase atenția că greșeala antropologilor, în general, este că niciodată nu își alocă destul timp pentru a cunoaște pe deplin toate nuanțele *sistemului cognitiv* folosit de oamenii pe care ei îi studiază, îmi defini apoi termenul de „cunoaștere” ca pe un sistem de interpretare care, prin folosire, le dă posibilitatea indivizilor de a utiliza, cu cea mai fină expertiză, toate nuanțele de sens care formează exact mediul social considerat ca obiect de studiu.

Cuvintele profesorului Lorca mi-au iluminat întreaga mea muncă de teren. Dacă nu aș fi reușit să controlez toate nuanțele sistemului cognitiv al șamanilor din vechiul Mexic, ar fi fost complet inutil pentru mine să formulez orice idee despre acea lume. Dacă profesorul Lorca nu mi-ar mai fi adresat nici un alt cuvînt, ceea ce tocmai îmi spusese ar fi fost mai mult decît suficient. Urmă apoi un discurs minunat despre cunoaștere.

- Problema ta, spuse profesorul Lorca, este că *sistemul cognitiv* al vieții de zi cu zi care ne este nouă familiar, practic din ziua în care ne naștem, nu este același cu *sistemul cognitiv* al lumii vrăjitorilor.

Această afirmație mi-a produs o stare de euforie. I-am mulțumit profesorului Lorca din toată inima și l-am asigurat că nu era decît o singură linie de urmat pentru mine: să îi urmez ideile pînă la capăt.

- Bineînțeles că este ceva general ce ți-am spus eu, mi-a zis el în timp ce mă conducea spre ieșire. Oricine citește își dă seama de ce ți-am spus eu.

Ne-am despărțit aproape prieteni. Când i-am relatat lui don Juan succesul meu cu profesorul Lorca, don Juan a avut o reacție ciudată. Părea, pe de o parte, în al nouălea cer, dar, pe de altă parte, părea preocupat:

- Am senzația că profesorul tău nu este chiar ce pretinde, a spus el. Asta, bineînțeles, din punctul de vedere al unui vrăjitor. Poate că ar fi înțelept să renunți acum, înainte ca toată afacerea să devină complicată. Una dintre artele pe care vrăjitorii o dețin este aceea că știu când să renunțe. Mi se pare că ai obținut de la profesorul tău tot ce are el să-ți dea.

Imediat am reacționat apărându-l pe profesorul Lorca. Don Juan m-a calmat spunându-mi că nu avea deloc intenția să critice sau să judece pe cineva, dar că, după știința lui, foarte puțini oameni știau când să renunțe, dar și mai puțini știau să își folosească cunoștințele.

În ciuda avertismentelor lui don Juan, nu am renunțat; am devenit chiar studentul loial și admiratorul fidel al profesorului Lorca. Părea să fie sincer interesat de munca mea, deși părea extrem de frustrat de incapacitatea și lipsa mea de dorință de a formula concepte clare despre *sistemul cognitiv* al lumii vrăjitorilor.

Într-o zi, profesorul Lorca a formulat pentru mine conceptul de „*pmul de știința - vizitator al unui alt sistem cognitiv*”. Profesorul a admis că era dispus să fie deschis și să se gîndească la posibilitatea unui alt *sistem cognitiv* în calitatea sa de specialist al științelor sociale. Se gîndi chiar la o cercetare în care datele să fie adunate și analizate. Problemele de cunoaștere aveau să fie concepute și date spre analiză șamanilor pe care îi cunoșteam eu, pentru a măsura, de exemplu, capacitatea lor de a se concentra pe două aspecte diferite ale comportamentului.

Se gîndea că testul va începe cu o paradigmă simplă în care șamanii vor încerca să înțeleagă și să rețină un text scris pe care-l citeau în timp ce jucau pocher. Testul avea să cîștige în complexitate pentru a măsura, de exemplu, capacitatea lor de a se concentra asupra unor lucruri dificile care li se spuneau în timp ce dormeau și așa mai departe. Profesorul Lorca voia ca spusele șamanilor să fie analizate din

punct de vedere lingvistic. Dorea o măsurătoare a răspunsurilor lor din punctul de vedere al vitezei și exactității, precum și diferite alte variabile ce aveau să devină importante pe măsură ce testul progresa.

Don Juan a ris din toată inima când i-am vorbit despre propunerile de măsurare a cunoașterii șamanilor la care se gândise profesorul Lorca.

- Chiar îmi place profesorul tău, mi-a spus el. Dar tu nu Poți să iei în serios ideea asta cu măsurarea cunoașterii noastre. Ce crezi că ar putea să obțină profesorul tău dacă ne măsoară răspunsurile? O să capete convingerea că sîntem o adunătură de prostănaci, pentru că asta și sîntem. Chiar nu putem fi mai inteligenți sau mai rapizi decît omul obișnuit. Totuși, nu este vina lui dacă e convins că poate să măsoare cunoașterea trecînd dintr-o lume într-alta. Greșeala este a ta. Tu nu i-ai explicat profesorului tău că atunci cînd vrăjitorii vorbesc despre *lumea cognitivă* a șamanilor vechiului Mexic, ei vorbesc despre lucruri pentru care nu avem echivalent în lumea de zi cu zi. De exemplu, perceperea energiei așa cum curge ea în univers este o parte din cunoașterea șamanilor. Ei *văd* cum curge energia și îi urmează curgerea. în cazul în care cursul ei este întrerupt, vrăjitorii se îndreaptă spre ceva complet diferit. Șamanii *văd liniile drepte* din univers. Arta lor sau treaba lor este de a alege linia care îi va duce, în funcție de percepția lor, de înțelepciunea lor, la regiuni ce nu au un nume. Poți spune că șamanii reacționează imediat la liniile din univers. Ei îi *văd* pe oameni ca pe niște cercuri luminoase, căuțînd în ei fluxul energetic. în mod clar, șamanii reacționează instantaneu la această vedere. Este parte din cunoașterea lor.

I-am spus lui don Juan că nu puteam să îi spun toate astea profesorului Lorca pentru că nu făcusem nimic din ce îmi descria el. Nu am schimbat nimic în cunoașterea mea.

- Ah, a exclamat don Juan, pur și simplu nu ai avut timpul necesar pentru a integra părțile cunoașterii lumii șamanilor!

Am plecat de la don Juan mai confuz ca niciodată. în mine era o voce care îmi cerea clar să termin orice proiecte cu profesorul Lorca. Am înțeles cît de multă dreptate avea don Juan atunci cînd mi-a spus că empiricul de care erau interesați oamenii de știință ducea la lucruri din ce în ce mai complicate. Nu era vorba despre faptele concrete care schimbă viața unui individ din interior. Nu erau integrate pentru a

cuprinde imensitatea universului ca într-o experiență personală. Impresionantele mașinării ale existenței sau cele care erau pe cale să apară erau problemele culturale, de realizarea lor bucurându-se chiar și creatorii mașinăriilor. Singura răsplată pentru ei era de ordin material.

Explicându-mi toate aceste lucruri, don Juan nu reușise decât să mă facă să fiu și mai curios. Am început atunci să analizez critic ideile profesorului Lorca, ceea ce nu mai făcusem înainte. Între timp, profesorul Lorca enunța adevăruri uimitoare despre cunoaștere. Fiecare declarație era mai gravă decât cea de dinainte și deci mai interesantă.

La sfârșitul celui de-al doilea semestru al cursului profesorului Lorca, ajunsesem într-un impas. Pentru mine nu exista nici o modalitate de a clădi o punte între sistemul de gândire al lui don Juan și cel al profesorului Lorca. Se aflau pur și simplu pe niște căi paralele. Înțelegeam pornirea profesorului Lorca de a analiza sistemul de cunoaștere din punct de vedere cantitativ și calitativ. La acea vreme, cibernetica tocmai se lansa și aspectul practic al studiilor cunoașterii era o realitate. Dar la fel era lumea lui don Juan care nu putea fi măsurată cu uneltele standard ale cunoașterii. Avusesem șansa să văd acest lucru în acțiunile lui don Juan, dar nu trăisem eu însumi această experiență. Simțeam că acesta era motivul pentru care nu puteam să leg cele două lumi, a lui don Juan și a profesorului Lorca.

I-am spus acest lucru lui don Juan în cursul unei vizite pe care i-am făcut-o. Mi-a spus că ceea ce consideram eu a fi un dezavantaj și deci factorul care făcea imposibilă întâlnirea dintre cele două lumi, a sa și a profesorului Lorca, nu era corect. În opinia sa, problema era ceva mai cuprinzătoare decât circumstanțele individuale ale unui singur om.

- Poate că reușești să-ți amintești ce ți-am spus despre una dintre cele mai mari greșeli ale noastre, ca oameni obișnuiți, mi-a spus el.

Nu îmi puteam aminti ceva anume. Îmi semnalase atâtea probleme care ne năpăstuiau pe noi, oamenii obișnuiți, încât eram complet dezorientat.

- Vrei ceva anume, i-am spus eu, și nu mă pot gândi la așa ceva.

- Marea problemă despre care îți vorbeam, mi-a spus el, este ceva la care ar trebui să te gîndești în fiecare secundă a existenței tale. Pentru mine, este cheia pentru a înțelege tot și am să-ți repet acest lucru pînă o să-ți intre bine în cap.

După un moment mai îndelungat, am renunțat la orice tentativă de a-mi aminti:

- Sîntem ființe muritoare, a spus el. Nu sîntem nemuritori, dar ne purtăm de parcă am fi. Aceasta este marea problemă care ne trage în jos ca indivizi și care ne va trage în jos într-o bună zi ca specie.

Don Juan a spus apoi că avantajul vrăjitorilor față de oamenii obișnuiți era că ei știau că sînt ființe muritoare și că nu își permit să uite acest lucru. Sublinie apoi faptul că e nevoie de un mare efort pentru a ajunge la această cunoaștere și pentru a o menține ca pe o certitudine totală.

- De ce este așa de greu pentru noi să admitem ceva care este așa de evident? am întrebat eu, uimit fiind de importanța contradicției noastre interioare.

- Nu este vina omului, a spus el pe un ton împăciuitoare, într-o bună zi, am să-ți spun mai multe despre forțele care îl fac pe om să se poarte ca un prost.

Nu mai era nimic de spus. Tăcerea care se lăsa era de rău augur. Nici măcar nu voiam să știu care erau forțele la care se referea don Juan.

- Nu e mare lucru pentru mine să îl apreciez pe profesorul tău de la distanță, a continuat don Juan. El este un savant „nemuritor”. El nu va muri. Și sînt convins că deja a rezolvat toate problemele legate de moarte. Are un loc unde va fi îngropat și o asigurare pe viață foarte serioasă care îi pune familia la adăpost. Dacă s-a ocupat de aceste două probleme, el nu se mai gîndește la moarte. Nu se gîndește decît la munca lui. Cuvintele profesorului Lorca au sens, a continuat don Juan, pentru că el știe să vorbească corect. Dar nu este pregătit să se ia în serios ca muritor. Fiind nemuritor, nu ar ști cum să facă acest lucru. Nu are nici o importanță cît de sofisticate sînt mașinăriile pe care le concep oamenii de știință. Aceste mașinării nu vor reuși în nici un caz să îi ajute să înfrunte înfrîntarea de neevitat, adică înfrîntarea cu *infinitatea*. Nagualul Julian obișnuia să-mi povestească, a continuat el, despre generali victorioși ai Romei antice. Cînd aceștia se întorceau acasă încununați de lauri, se organizau parade fastuoase în cinstea lor. Arătînd bogățiile pe care le cîștigaseră și pe oamenii înfrînți pe care îi transformaseră în sclavi, învingătorii luau parte la paradă în carele lor de război. Dar în aceste care era întotdeauna un sclav a cărui sarcină

era să îi șoptească la ureche că toată faima și gloria nu sînt decît trecătoare. Dacă sîntem victorioși într-un fel sau altul, a continuat don Juan, noi nu avem pe nimeni care să ne șoptească faptul că aceste victorii sînt trecătoare. Totuși, vrăjitorii sînt avantajați: ca ființe muritoare, ei au pe cineva care să le șoptească la ureche că totul e efemer. Și cel care le șoptește acest lucru este chiar moartea, sfetnicul ce nu dă greș, singura care nu va spune niciodată nici o minciună.

- *Râzboinicii-călători* nu își lasă datoriile neplătite, a spus don Juan.

- Despre ce vorbești, don Juan? am întrebat eu.

- Este timpul să îți plătești anumite datorii pe care le-ai făcut de-a lungul vieții, a spus el. Nu că ai ajunge să le plătești vreodată complet, fii atent, dar e timpul ca măcar să faci un gest. Trebuie să faci un dar pentru a împlînzi puțin *infinitatea*. Mi-ai povestit despre cele două prietene ale tale care înseamnă așa de mult pentru tine, Patricia Turner și Sandra Flanagan. Este timpul să te duci să le cauți și să le faci cîte un dar, cheltuind astfel tot ce ai. Trebuie să faci două daruri care te vor lăsa fără nici un ban. Acesta este gestul prin care te vei împăca cu *infinitatea*.

- Nu știu unde sînt prietenele mele, don Juan, am spus, pe un ton de protest aproape.

- Provocarea ta constă în a le găsi. Și, căutîndu-le, nu vei lăsa nici un colțisor necercetat. Ceea ce încerci să faci este foarte simplu și totuși aproape imposibil. Tu vrei să treci dincolo de pragul datoriilor tale personale și să te eliberezi dintr-o dată, pentru a avansa. Dacă nu poți să treci acest prag, nu mai are nici un sens să continui relația cu mine.

- Dar de unde ți-a venit ideea asta? am întrebat eu. Ai inventat-o tu însuși pentru că te gîndești că e potrivită?

- Eu nu inventez nimic, a răspuns el la obiect. Am primit această sarcină chiar de la *infinitate*. Nu e ușor pentru mine să îți spun acest lucru. Dacă tu crezi că mă înveslesc necazurile tale, te înșeli. Reușita ta înseamnă mai mult pentru mine decît înseamnă pentru ține. Dacă ratezi, ai de pierdut foarte puțin. Ce anume? Vizitele tale aici. Mare lucru! Dar eu te-aș pierde pe tine și asta înseamnă pentru mine sau să pierd continuitatea spiței mele spirituale sau posibilitatea ca tu să închei această spiță cu o cheie de aur.

Don Juan se opri. întotdeauna știa cînd mintea îmi ardea de

neliniște.

- Ți-am tot spus că *războinicii-călători* sînt pragmatici, a continuat el. Ei nu au de a face cu sentimentalismul, cu nostalgia sau melancolia. Pentru ei nu există decît o luptă și aceasta este o luptă fără sfîrșit. Dacă tu crezi că ai venit aici să-ți găsești pacea sau că asta este o pauză în viața ta, te înșeli profund. Această sarcină de a-ți plăti datoriile nu este ghidată de nici un sentiment despre care să știi tu. Este ghidată de cel mai pur sentiment, sentimentul *războinicului-călător* care este pe punctul de a plonja în *infinitate* și înainte de a o face se întoarce pentru a le mulțumi celor care l-au ajutat. Trebuie să abordezi această sarcină cu toată gravitatea pe care o cere îndeplinirea ei, a continuat el. Este ultima oprire înainte ca *infinitatea* să te înghită. De fapt, dacă războinicul călător nu este într-o stare sublimă, *infinitatea* nu îl va atinge nici pe departe. Așa că nu te cruța și nu precupeți nici un efort. Trage de tine fără nici o milă, dar elegant, pînă la capăt.

Le întîlnisem pe cele două femei la care se referise don Juan ca fiind cele două prietene ale mele și care însemnau așa de mult pentru mine în primii doi ani de facultate. Pe atunci locuiam într-o cameră din casa părinților Patriciei Turner. Pentru cameră și masă aveam grijă de curățatul piscinei și de maturatul frunzelor, duceam gunoiul și pregăteam micul dejun pentru Patricia și pentru mine. Eram, de asemenea, băiatul bun la toate și șoferul familiei: eu o duceam pe doamna Turner la cumpărături și cumpăram lichior pentru domnul Turner, strecurîndu-l în casă și apoi în biroul său.

Domnul Turner era manager la o firmă de asigurări și bea de unul singur. Le promisese celor din familie că nu se va mai atinge de băutură niciodată după ce avuseseră loc niște altercații cauzate de băutul lui excesiv. Îmi mărturisi că reușise să renunțe la cantitățile lui industriale, dar că mai avea nevoie de o înghițitură din cînd în cînd. Bineînțeles că biroul său nu îmi era accesibil decît mie. Trebuia să intru și să fac curat, dar ce făceam eu, de fapt, era să ascund sticlele într-o coloană care părea să susțină o arcadă din tavan, dar care era goală. Trebuia să bag pe furiș sticlele și să le scot tot pe furiș pe cele goale pe care le duceam apoi la piață.

Patricia studia teatrul și muzica și era o cîntăreață nemaipomenită. Visa să cînte în musicaluri pe Broadway. Nu mai are rost să spun că eram îndrăgostit pînă peste urechi de Patricia. Era foarte subțire și

atletică, brunetă, cu trăsături ascuțite și cam cu un cap mai înaltă decât mine, condiția sine qua non pentru ca eu să mă îndrăgostesc nebunește de o femeie.

Păream să îi satisfac o nevoie adâncă, nevoia de a alina pe cineva, mai ales după ce și-a dat seama că tatăl ei avea o încredere tacită în mine. Ea a devenit „mămica” mea. Nici măcar nu puteam să deschid gura fără consimțământul ei. Avea grijă de mine de parcă era un uliu. Chiar îmi scria lucrările pentru facultate, îmi citea textele și îmi făcea rezumatul. Și mie îmi plăcea, dar nu pentru că aveam nevoie să fiu răsfățat; nu cred ca nevoia să fi făcut parte vreodată din cunoașterea mea. Mă bucura enorm că ea făcea lucrul asta. Mă bucura teribil compania ei.

Obişnuia să mă ia la film în fiecare zi. Avea acces la toate cinematografele mari din Los Angeles datorită relației tatălui ei cu mogulii cinematografiei. Domnul Turner nu folosea aceste abonamente niciodată; i se părea sub demnitatea lui să intre cu abonament. Funcționarii de la cinematografiu puneau întotdeauna pe cei care primeau aceste abonamente să semneze o chitanță. Patricia nu avea nici o jenă în a semna, dar, câteodată, funcționarii scîrboși voiau ca domnul Turner în persoană să semneze și, dacă semnam eu, nu erau mulțumiți. Voiau pe urmă și permisul de conducere. Unul dintre acești funcționari, un băiat obraznic, a făcut un comentariu care îl viza pe domnul Turner, dar și pe mine, și care a înfuriat-o teribil pe Patricia.

- Cred că sînteți domnul Turd¹, a spus el cu cel mai antipatic zîmbet cu putință, dar nu domnul Turner.

Aș fi putut trece peste remarcă, dar el ne-a supus pe urmă umilinței de a nu ne lăsa să intrăm să vedem *Hercule* cu Steve Reeves.

De obicei, mergeam cam peste tot împreună cu cea mai bună prietenă a Patriciei, Sandra Flanagan, care locuia lîngă noi, împreună cu părinții ei. Sandra era exact opusul Patriciei. Era la fel de înaltă, dar avea o față rotundă, cu obraji rozalii și o gură senzuală; era mai sănătoasă decât un raton. Nu o interesa cîntatul. Singurul lucru de care îi păsa erau plăcerile carnale. Putea să mănînce și să bea orice și să se simtă perfect după aceea. Ceea ce mă dăduse gata la ea era faptul că, după ce își lustruise propria farfurie, putea să facă la fel și cu mîncarea mea. Fiind un lingav la mîncare, eu nu fusesem niciodată în stare să fac așa ceva. Era și foarte atletică, dar într-un fel foarte sănătos și

neşlefuit. Putea să lovească cu pumnul ca un bărbat şi cu piciorul ca un catîr.

Din respect pentru Patricia, făceam aceeaşi muncă pe care o făceam şi pentru părinţii Sandrei: curăţăm piscina, măturam frunzele de pe peluză, duceam gunoiul şi ardeam hîrţile şi gunoiul inflamabil. Era pe vremea cînd poluarea aerului din Los Angeles crescuse din cauza folosirii crematoriilor din curte.

Poate din cauza faptului că eram atît de aproape de ele sau poate datorită naturaleţii lor, eu m-am îndrăgostit nebuneşte de amîndouă.

M-am dus să mă sfătuiesc cu un prieten de-al meu mai ciudat, Nicholas van Hooten. Acesta avea două prietene şi locuiau toţi trei împreună într-o stare de fericire absolută, după cîte se părea. A început prin a-mi da cel mai simplu sfat: cum să te porţi la film dacă ai două prietene. Mi-a spus că, de fiecare dată cînd se ducea la film cu iubitele lui, îşi concentra toată atenţia pe cea care stătea în stînga lui. După o vreme, fetele se duceau la toaletă şi, cînd reveneau, el le ruga să îşi schimbe locurile. Anna se aşeza unde stătuse Betty şi aşa era cel mai bine. M-a asigurat că acesta era primul pas dintr-un lung proces de a le face pe fete să accepte situaţia trioului; Nicholas era destul de sentimental şi folosea arhicunoscuta expresie franţuzească *menage à trois*.

I-am urmat sfatul şi m-am dus cu Patricia şi cu Sandy la un cinematograf unde rulau filme mute, pe Fairfax Avenue. Am aşezat-o pe Patricia în stînga mea şi i-am acordat ei toată atenţia. S-au dus apoi la toaletă şi, cînd s-au întors, le-am rugat să-şi schimbe locurile. Apoi, am început să fac ce mă învăţase Nicholas van Hooten, dar Patricia nu a vrut cu nici un chip să accepte tîmpenia asta. S-a ridicat şi a plecat, jignită, umilită şi foarte mînioasă. Am vrut să alerg după ea şi să-mi cer scuze, dar Sandra m-a oprit:

- Las-o să plece, a spus ea cu un zîmbet veninos. E fată mare. Are destui bani să ia un taxi şi să meargă acasă.

Am acceptat şi am rămas la cinematograf sărutîndu-mă cu Sandra, simţindu-mă nervos şi cam vinovat. Tocmai ne sărutam pasional, cînd am simţit că mă trage cineva de păr. Era Patricia. Scaunele erau cam dezmembrate şi se lăsau pe spate. Athletică fiind, Patricia a sărit în faţa noastră, noi fiind tăvăliţi pe locurile din spate.

Am auzit ţipetele îngrozite a doi spectatori care stăteau la capătul

rîndului, lîngă coridorul interior.

Ideea lui Nicholas van Hooten era o tîmpenie. Patricia, Sandra și cu mine ne-am întors acasă într-o tăcere deplină. Am încercat să ne împăcăm prin tot felul de promisiuni ciudate, plîsete și restul. Rezultatul relației noastre în trei a fost că, pînă la urmă, aproape că ne-am distrus pe noi înșine. Nu eram pregătiți pentru o astfel de relație. Nu știam cum să ne rezolvăm problemele legate de afecțiune, moralitate, datorie și moravuri sociale. Nu o puteam părăsi pe nici una pentru cealaltă și nici ele nu mă puteau părăsi pe mine. Într-o zi, după o criză puternică și dintr-o disperare acută, toți am luat-o în direcții diferite, nemaivrînd să ne mai vedem vreodată.

M-am simțit distrus. Nimic din ce am făcut după aceea nu a putut să șteargă amprenta pe care ele au pus-o asupra vieții mele. Am părăsit Los Angeles și m-am băgat în tot felul de lucruri pentru a-mi ușura suferința. Fără să exagerez deloc, pot spune cu mîna pe inimă că simțeam că am căzut în prăpastia iadului pentru totdeauna. Dacă nu ar fi fost influența lui don Juan asupra vieții mele și asupra persoanei mele, nu aș fi făcut față în lupta cu diavolii care mă bîntuiau.

I-am spus lui don Juan că știam că nu era bine ce făcusem eu și că nu aveam dreptul să bag niște oameni atît de minunați în niște tîmpenii pe care nici eu nu eram pregătit să le înfrunt.

- Problema cu voi a fost că toți trei ați fost niște egoiști irecuperabili, a spus don Juan. Importanța ta de sine aproape că te-a distrus. Dacă nu ai respect față de propria persoană, atunci nu ai decît sentimente.

- Fă-mi hatîrul, a continuat el, și fă următorul exercițiu simplu și direct care ar însemna enorm pentru tine: scoate din amintirea ta despre cele două fete orice comentarii pe care le poți face: „Mi-a spus asta sau ailaltă și a țipat una, și a țipat și cealaltă la MINE!" și rămîi la nivelul sentimentelor. Dacă nu ai fi fost atît de mult preocupat de tine însuși, ce ți-ar fi rămas?

- Dragostea mea totală pentru ele, am spus eu, aproape înecîndu-mă.

- Și este mai mică această dragoste azi decît era atunci? a întrebat don Juan.

- Nu, nu este, don Juan, am spus eu cu sinceritate, simțind aceeași durere care mă urmărise ani la rînd.

- De data asta, îmbrățișează-le din tăcerea ta, a spus el. Nu mai fi un prostănac pe care-l ia vîntul. Îmbrățișează-le pe deplin pentru ultima oară. Dar *să intenționezi* ca aceasta să fie ultima dată cînd faci acest lucru aici, pe pămînt. *Să intenționezi* acest lucru din adîncul sufletului tău. Dacă faci bine acest lucru, a continuat el, cînd le vei face darurile, îți vei rezuma întreaga viață de două ori. Gesturi ca acestea îi fac pe războinici să înfrîngă forțele gravitației.

Respectînd poruncile lui don Juan, am pus această sarcină la inimă. Mi-am dat seama că, dacă nu o îndeplineam bine, don Juan nu era singurul care ar fi pierdut. Și eu aș fi pierdut ceva, și acest ceva ar fi fost la fel de important pentru mine ca cel pe care don Juan îl descrisese ca fiind important pentru el. Eu aș fi pierdut șansa de a înfrunta *infinitatea* și de a conștientiza acest lucru.

Amintirile despre Patricia Turner și Sandra Flanagan mi-au creat o stare de spirit îngrozitoare. Sentimentul devastator că pierdusem ceva pentru totdeauna, care mă bîntuise în toți acești ani, era la fel de viu ca întotdeauna. După ce don Juan mă făcuse să conștientizez acest sentiment, am știut că sînt anumite lucruri care rămîn cu noi pe viață și chiar dincolo de aceasta, ca să folosesc termenii lui don Juan. Trebuia să le găsesc pe Patricia Turner și pe Sandra Flanagan. Recomandarea finală a lui don Juan era ca, dacă reușeam să le găsesc, să nu stau cu ele. Aveam timp la dispoziție doar pentru a le împăca, pentru a o îmbrățișa pe fiecare dintre ele cu toată afecțiunea de care eram în stare, fără nici un fel de remușcare, autocom-pătimire sau egocentrism.

M-am apucat de această misiune colosala de a afla ce deveniseră și unde locuiau. Am început prin a-i întreba pe cei care îi cunoșteau pe părinții lor. Părinții lor se mutaseră din Los Angeles și nimeni nu îmi putea spune unde aș putea să le găsesc. Nu aveam cu cine vorbi. M-am gîndit să dau un anunț la ziar. Dar, pe urmă, m-am gîndit că poate se mutaseră din California. Pînă la urmă, a trebuit să angajez un detectiv particular. Datorită relațiilor lui cu cei de la birourile oficiale care țineau evidența populației, acesta a reușit să le găsească în mai puțin de două săptămîni.

Locuiau amîndouă în New York, foarte aproape una de cealaltă, și prietenia lor era la fel de strînsă ca întotdeauna. M-am dus la New York și am abordat-o mai întîi pe Patricia Turner. Nu ajunsese vedetă pe Broadway așa cum își dorise, dar era totuși implicată în producerea

unui spectacol. Nu am vrut să știu dacă juca sau făcea parte din administrație. Am vizitat-o la biroul ei. Nu mi-a spus ce făcea. A fost așa de șocată când m-a văzut! Nu am făcut altceva decât să stăm jos ținându-ne de mâini și să plîngem. Nici eu nu i-am spus cu ce mă ocupam. I-am spus că mă întorsesem să o văd pentru că voiam să îi fac un dar care să îmi exprime afecțiunea față de ea și că mă pregăteam pentru o călătorie din care nu intenționez să mă mai întorc.

- Ce e cu cuvintele astea ciudate? m-a întrebat ea, sincer alarmată. Ce vrei să faci? Ești bolnav? Nu pari să fii bolnav.

- A fost o expresie metaforică, am asigurat-o eu. Mă întorc în America de Sud și am de gînd să fac avere acolo. Competiția e acerbă și condițiile sînt grele, asta-i tot. Dacă vreau să reușesc, va trebui să investesc tot ce am.

S-a liniștit și m-a îmbrățișat. Arăta la fel, doar că părea mai mare, mult mai puternică, mai matură și foarte elegantă. I-am sărutat mîinile și m-am simțit cuprins de cea mai puternică emoție. Don Juan avea dreptate. Fără remușcări, nu simțeam decât sentimente.

- Vreau să-ți fac un dar, Patricia Turner, i-am spus eu. Cere-mi tot ce vrei și, dacă îmi permit, am să-i aduc.

- Ai dat lovitura? m-a întrebat ea și a început să rîdă. Ce e grozav cu tine e că nu ai avut nimic niciodată și nici nu vei avea vreodată. Sandra și cu mine vorbim despre tine în fiecare zi. Ni te imaginăm parcînd mașini, trăind din banii femeilor etc. îmi pare rău, nu ne putem abține, dar tot te iubim.

Am insistat să-mi spună ce își dorea. A început să plîngă și să rîdă în același timp.

- Ai de gînd să îmi cumperi o haină de nurcă? m-a întrebat ea printre suspine.

Am ciufulit-o puțin și i-am spus că da.

- Dacă nu îți place, te duci la magazin și iei banii înapoi, am mai spus eu.

A început să rîdă și mi-a dat un ghiont cum obișnuia pe vremuri. Trebuia să se întoarcă la lucru și ne-am despărțit după ce i-am promis că mă voi întoarce să o văd. I-am mai spus că, dacă nu mă voi mai întoarce, voiam ca ea să înțeleagă că eram tras în toate părțile ca să-mi urmez sensul vieții mele, dar că totuși îi voi păstra amintirea pentru tot restul vieții mele și chiar dincolo de ea.

M-am întors, dar numai pentru a vedea de la distanță cum cei de la magazin îi dădeau haina de nurcă. Am auzit țipetele ei de încântare.

Îmi îndeplinisem prima sarcină. Am plecat, dar nu simțeam că plutesc, așa cum îmi spusese don Juan că se va întâmpla. Deschisesem o rană veche care începuse să sângereze. Afară nu ploua, dar era o brumă fină care părea să îmi pătrundă adine în oase.

M-am dus apoi să o văd pe Sandra Flanagan. Locuia în-tr-una dintre suburbiile New York-ului în care se ajunge cu trenul. Am ciocănit la ușă. Sandra a deschis și s-a uitat la mine de parcă aș fi fost o fantomă. I-a pierit toată culoarea din obraji. Era mai frumoasă ca niciodată, poate pentru că se mai îngrășase și părea la fel de mare ca și casa.

- Ia uite, tu, tu, tu se bîlbîi ea, incapabilă să îmi articuleze numele.

A suspinat, părăind indignată și plină de reproș pentru un moment. Nu i-am mai dat ocazia să continue. Tăcerea mea era deplină. Pînă la urmă, tăcerea mea a afectat-o. M-a poftit înăuntru și ne-am așezat în sufragerie.

- Ce faci aici? m-a întrebat ea puțin mai calmă. Nu poți să rămîi aici. Sînt căsătorită! Am trei copii! Și sînt foarte mulțumită de căsnicia mea.

Vorbind foarte repede, de parcă era o mitralieră ce trăgea cu cuvinte, mi-a spus că soțul ei era foarte serios, nu prea plin de imaginație, dar un bărbat foarte bun; mi-a mai spus că nu era senzual și că ea trebuia să aibă grijă, pentru că el obosea foarte repede cînd făceau dragoste. Mi-a mai spus despre el că se îmbolnăvea foarte ușor și că, uneori, nu se putea duce la lucru, dar că reușise să îi facă trei copii frumoși și că, după ce se născuse cel de-al treilea copil, soțul ei, al cărui nume părea să fie Herbert, nu mai făcuse dragoste, pur și simplu se lăsase, dar asta nu o afecta deloc.

Am încercat să o liniștesc, asigurînd-o de cîteva ori că venisem să o văd doar pentru o clipă și că nu aveam deloc intenția să îi schimb viața sau să o deranjez în vreun alt mod. I-am spus ce greu îmi fusese să o găsesc.

- Am venit să îmi iau rămas-bun, i-am spus eu, și să îți spun că tu ești dragostea vieții mele. Vreau să îți fac un cadou, un simbol al recunoștinței și afecțiunii mele ce nu se va stinge niciodată.

Păru profund emoționată. Mi-a zîmbit deschis așa cum obișnuia să

o facă mai demult. Strungăreață îi dădea un aer copilăresc. I-am spus că era mai frumoasă ca niciodată, ceea ce era perfect adevărat, în ce mă privea.

A râs și mi-a spus că ține un regim sever și că, dacă ar fi știut că o să trec să o văd, ar fi început regimul cu mult timp în urmă. Dar o să îl continue și, data viitoare, am să o găsesc la fel de subțire cum fusese cu ani în urmă. Mi-a tot repetat ce îngrozitoare fusese viața noastră împreună și cât de profund o afectase. Se gândise chiar să se sinucidă, în ciuda faptului că era o catolică ferventă, dar găsisese în copiii ei consolarea de care avusese nevoie; tot ce făcuserăm noi nu fuseseră decît niște nebunii ale tinereții care nu vor dispărea niciodată, dar care trebuiau măturate și date la o parte.

Cînd am întrebat-o dacă era vreun cadou pe care i l-aș fi putut face în semn de recunoștință și afecțiune, a început să rîdă și mi-a spus exact ce îmi spusese și Patricia Tumer: că nu aveam nici după ce bea apă și că nici nu o să am vreodată, pentru că așa eram eu făcut. Eu am insistat totuși să îmi numească un lucru.

- Poți să îmi cumperi o mașină în care să îmi încapă toți copiii? m-a întrebat ea rîzînd. Vreau un Pontiac sau un Oldsmobile, cu toate îmbunătățirile.

Mi-a spus acest lucru știind în adîncul sufletului ei că nu aveam cum să-i fac un astfel de dar. Însă eu i l-am făcut.

Conduceam mașina dealer-ului, urmărind cum îi depunea mașina în fața casei a doua zi și, din locul unde parcasem mașina stînd ascuns, i-am auzit surpriza. Dar, fiind o ființă senzuală, surpriza ei nu a fost o expresie a plăcerii. Era o reacție corporală, un suspin ce exprima durerea, uimirea. A plîns, dar știam că nu plînge pentru că primise cadoul. Ea își exprima în felul acesta o durere care avea ecouri pînă în sufletul meu. M-am afundat în scaunul mașinii.

În drumul meu înapoi spre New York și apoi în avionul spre Los Angeles, sentimentul care mă tot încerca era că viața mea se scurgea; se scurgea din mine de parcă era o grămadă de nisip. Nu mă simțeam deloc eliberat sau schimbat pentru că mulțumisem și îmi luasem rămas-bun. Din contră, simțeam povara acelei afecțiuni ciudate mai mult ca oricînd. Îmi venea să plîng. Ce îmi tot venea în minte erau titlurile pe care prietenul meu, Rodrigo Cummings, le inventase pentru niște cărți care nu aveau să fie scrise niciodată. Se specializase în a

scrie titluri. Titlul său favorit era *Toți vom muri în Hollywood*; un altul era *Nu ne vom schimba niciodată*, iar titlul meu favorit, cel pe care-l cumpărasem cu zece dolari, era *Despre viața și păcatele lui Rodrigo Cummings*. Toate acele titluri îmi jucau în minte. Eram Rodrigo Cummings și eram prins în timp și spațiu și iubeam două femei mai mult decît propria-mi viață și acest lucru nu avea să se schimbe niciodată. Și ca și ceilalți prieteni ai mei, aveam să mor în Hollywood.

I-am povestit toate astea lui don Juan în relatarea mea despre ce consideram eu a fi pseudosuccesul meu. El a ignorat-o fără nici o rușine. Mi-a spus că ceea ce simțeam eu nu era decît rezultatul autocompătimirii mele și că, pentru a-mi lua rămas-bun și a mulțumi din toată inima, vrăjitorii trebuiau să se refacă pe ei înșiși.

- înfrînge-ți mila față de tine însuși chiar acum, mi-a cerut el. înfrînge-ți ideea că ești rănit și ce îți mai rămîne?

Ceea ce îmi rămăsese era că le făcusem acestor două femei darul ultim. Și nu în spiritul încercării de a reînnoi ceva sau de a răni pe cineva, inclusiv pe mine, ci în adevăratul spirit pe care don Juan încercase să mi-l descopere - în spiritul *războini-cului-călător* a cărui singură virtute, după cum spusese el, este de a păstra vie amintirea a tot ce l-a marcat și a cărui singură modalitate de a mulțumi și de a-și lua rămas-bun era prin acest act magic de a păstra în tăcerea lui tot ce iubise.

DINCOLO DE SINTAXA

CĂLĂUZA

Mă aflu în casa lui don Juan din Sonora, dormeam adînc în patul meu, cînd m-a trezit. Stătusem treaz, practic, toată noaptea, meditînd la conceptele pe care mi le explicase.

- Te-ai odihnit destul, mi-a zis ferm, supărat aproape, scutu-rîndu-mă de un umăr. Nu te complace în oboseală. Oboseala ta este mai mult decît o simplă oboseală, este dorința de a nu fi deranjat. Ceva din tine urăște să fie deranjat. Cu toate acestea este important să exacerbezi această parte din tine pînă cînd se sfîrîmă. Haide, o să facem o drumeție.

Don Juan avea dreptate. O parte din mine ura cu intensitate să fiu deranjat. Doream să dorm zile în șir și să nu mă mai gîndesc la conceptele vrăjitorești ale lui don Juan. Împotriva voinței mele, m-am ridicat și l-am urmat. Don Juan pregătise o masă pe care am devorat-o,

ca și cum nu mai mîn-casem nimic de zile întregi; după aceea, am ieșit din casă și ne-am îndreptat către răsărit, spre munți. Fusesem atît de amețit că nu observasem că era dimineața devreme pînă cînd nu am văzut soarele, care răsărise chiar deasupra lanțului de munți situat în est. Doream să-i spun lui don Juan că dormisem neîntors toată noaptea, dar mi-a făcut semn să tac. Mi-a zis că urma să mergem într-o expediție pe munți pentru a căuta plante specifice regiunii.

- Ce ai de gînd să faci cu plantele pe care le vei aduna? l-am întrebat imediat ce am pomit la drum.

- Nu le culeg pentru mine, mi-a zis rînjind. Le voi da unui prieten, botanist și farmacist. Le folosește pentru poțiuni.

- Și el este tot indian yaqui? Stă tot în Sonora? am continuat eu.

- Nu, nu e un yaqui și nu stă în Sonora. Am să ți-l prezint într-o zi.

- E vrăjitor?

- Da, mi-a răspuns sec.

L-am întrebat dacă pot să duc o parte din plante la Grădina Botanică a UCLA, pentru a fi identificate.

- Sigur, sigur!

Aflasem mai demult că, de fiecare dată cînd spunea „sigur”, nu vorbea serios. Era evident că nu avea nici cea mai mică intenție să-mi dea vreun specimen pentru analiză. Am devenit extrem de curios în ceea ce-l privea pe prietenul său vrăjitor. L-am rugat să-mi povestească mai multe despre el, eventual să mi-l descrie, să-mi spună unde locuia și cum îl cunoscuse.

- Ho, ho, mi-a zis don Juan, de parcă eram un cal. Oprește-te! Cine te crezi? Profesorul Lorca? Vrei să-i studiezi sistemul cognitiv?

Am intrat adînc în regiunea dealurilor aride. Don Juan mergea în ritm constant de ore întregi. M-am gîndit că sarcina zilei consta tocmai în a merge. într-un tîrziu, s-a oprit și s-a așezat pe versantul umbrat al unui deal.

- A venit momentul ca tu să începi unul dintre cele mai importante proiecte ale unui vrăjitor, mi-a zis don Juan.

- Care este acest proiect vrăjitoresc despre care vorbești? l-am întrebat.

- Se numește *recapitulare*, mi-a zis. Vrăjitorii din vechime îl numeau *reamintirea întîmplărilor din timpul vieții*, și pentru ei totul a început ca o tehnică simplă, un mijloc de a-și aminti ceea ce făceau și

ce le spuneau discipolilor. Pentru discipoli, tehnica avea aceeași valoare: le permitea să-și amintească ceea ce le spusese și ce făcuseră maeștrii lor. A fost nevoie de frământări sociale teribile, a trebuit să fie cucerți și înfrinți de câteva ori înainte ca vrăjitorii din vechime să-și dea seama că tehnica lor avea efecte mult mai importante.

- Te referi la cucerirea spaniolă, don Juan? am întrebat.

- Nu, mi-a zis. Acea a fost doar bomboana de pe colivă. Au existat fîfămîntări mult mai devastatoare, înainte de asta. Cînd au ajuns spaniolii aici, vechii vrăjitori nu mai existau. Discipolii celor care supraviețuiseră erau deja foarte precauți. Știau cum să aibă grijă de ei înșiși. Acest nou val de vrăjitori a numit tehnica vechilor vrăjitori *recapitulare*. Cîștigul în timp este uriaș, a continuat. Pentru vrăjitori, în general, timpul este esențial. Provocarea este ca într-o unitate foarte compactă de timp să înghesui în tine tot ceea ce trebuie să știi despre vrăjitorie, la nivel abstract; cu toate astea, pentru a reuși, trebuie să construiesc în interiorul tău spațiul necesar.

- Care spațiu? Despre ce vorbești, don Juan?

- Premisa vrăjitorilor este că, pentru a aduce ceva în interiorul a altceva, trebuie să existe spațiul necesar pentru a-l depozita, mi-a zis. Dacă ești plin pînă-n gît cu problemele vieții cotidiene, nu mai există spațiu pentru nimic nou. Acel spațiu trebuie construit. Înțelegi ce vreau să-ți zic? Vrăjitorii timpurilor străvechi credeau că *recapitularea* vieții creează acest spațiu. Și, desigur, chiar asta face, și încă multe altele. Modul în care vrăjitorii realizează recap/Yu/area este foarte strict, a continuat. Metoda constă în a face o listă cu toate persoanele pe care le-au întîlnit, din prezent pînă la începutul vieții. Odată această listă terminată, iau persoana din capul listei și îmi aduc aminte tot ceea ce pot despre acea persoană. Și cînd zic totul, mă gîndesc la absolut tot, fiecare detaliu. Este mai bine să recapitulezi din prezent înspre trecut, deoarece amintirile prezentului sînt mai proaspete și, astfel, capacitatea de a-ți reaminti se ascute. În aceste momente, practicanții folosesc o tehnică de respirație. Inspiră încet, clăti-nîndu-și imperceptibil capul, de la dreapta la stînga; expiră în același fel.

Mi-a zis că inspirația și expirația trebuie să fie naturale. Dacă sînt prea rapide, poți provoca ceea ce el a numit *respirație obositoare*: respirație care te face să respiri mai lent după aceea pentru a-ți calma

mușchii.

- Și ce trebuie să fac eu cu toate acestea? l-am întrebat pe don Juan.

- Trebuie să începi să compui lista chiar de astăzi, mi-a zis. Împarte-o pe ani, pe meserii, ordoneaz-o cum vrei, dar ai grijă să fie structurată cronologic, începînd cu cea mai recentă persoană și terminînd cu mami și cu tați. După aceea, amintește-ți totul despre ei. Nu are sens să mai discutăm despre asta. Pe măsură ce exersezi, îți vei da seama ce faci.

La următoarea mea vizită i-am zis lui don Juan că în toate direcțiile începusem să revăd meticulos toate evenimentele vieții mele și că era foarte greu să mă conformez structurii stricte impuse de el și să trec persoane pe listă, una cîte una. În mod obișnuit, *recapitularea* mă ducea în toate direcțiile. Lăsam evenimentele să decidă direcția în care o luau amintirile. Ceea ce făceam, ca element de voință, era să mă conformez unei unități generale de timp. De exemplu, am început cu persoanele din secția de antropologie, dar le-am permis amintirilor să mă poarte oriunde în timp, din prezent pînă în momentul în care începusem școala la UCLA.

I-am povestit lui don Juan că unul dintre lucrurile ciudate pe care le descoperisem și pe care le uitasem complet a fost că nici măcar nu aveam idee de existența UCLA pînă într-o seară cînd colega de cameră de la colegiu a prietenei mele a venit la Los Angeles, iar noi am așteptat-o la aeroport. Urma să studieze muzicologia la UCLA. Avionul a aterizat la începutul serii, iar ea m-a întrebat dacă aş putea să o duc în campus, ca să poată arunca o privire în locul în care urma să-și petreacă următorii patru ani din viață. Știam unde era campusul, trecusem de nenumărate ori cu mașina prin fața intrării de pe Sunset Boulevard, ducîndu-mă la plajă. Cu toate acestea, nu intrasem niciodată.

Era în timpul vacanței dintre semestre. Cei cîțiva oameni pe care i-am întîlnit ne-au arătat pe unde să o luăm ca să ajungem la secția de muzică. Campusul era gol, dar părerea mea, subiectivă, a fost că acela era cel mai minunat loc pe care îl văzusem vreodată. Mi-a încîntat ochii. Clădirile păreau animate de o energie proprie. Ceea ce urma să fie o vizită sumară a secției de muzică, s-a transformat într-un tur uriaș al întregului campus. M-am îndrăgostit de UCLA. I-am spus lui don Juan că singurul lucru care mi-a tulburat starea de absolut extaz a fost

iritarea prietenei mele atunci cînd am insistat să mergem pe jos prin tot campusul acela uriaș.

- Ce naiba ar putea fi aici? a țipat la mine. Te porți de parcă nu ai mai fi văzut vreodată un campus universitar. Dacă ai văzut unul, le-ai văzut pe toate. Cred că nu vrei decît să o impresionezi pe prietena mea cu sensibilitatea ta!

Nu era așa, și am susținut sus și tare că eram cu adevărat impresionat de frumusețea din jur. Percepeam atîta speranță în acele clădiri, atîtea promisiuni și, cu toate acestea, nu reușeam să exprim ceea ce simțeam în acele momente.

- Am stat pe băncile școlii aproape toată viața, mi-a zis cu dinții înțeleștați prietena mea, și mi-a ajuns pînă peste cap! Nu o să găsești nimic aici! Nu înveți decît idioteții. Nici măcar nu te pregătesc să-ți asumi responsabilitățile pe care ți le impune viața.

Cînd i-am zis că mi-ar plăcea să studiez aici, a devenit și mai furioasă.

- Ia-ți o slujbă! a țipat. Du-te și ia viața în piept de la opt la patru și termină cu prostiile! Asta este, de fapt, viața: o slujbă de la opt la cinci, patruzeci de ore pe săptămînă! Să vezi cum o să te simți după asta! Uită-te la mine: sînt supereducată, dar nu sînt în stare să fac nimic.

Nu știam decît că nu mai văzusem niciodată un loc așa de frumos. Mi-am făcut o promisiune că voi merge la UCLA, indiferent ce s-ar întîmpla, de-ar fi să se scufunde pămîntul. Dorința era motivată de considerente pur personale, dar nu era generată de nevoia unei satisfacții imediate. Era, mai degrabă, datorată unui sentiment de admirație nețărnută amestecată cu teamă.

I-am spus lui don Juan că iritarea prietenei mele m-a zguduit în așa măsură, încît am început să o privesc într-o lumină complet diferită și că, din cîte îmi puteam aduce aminte, acela era primul comentariu care-mi stîrnea o reacție atît de profundă. Vedeam acum o serie de fațete ale caracterului prietenei mele pe care nu le întrezărisem înainte, fațete care mă speriau de moarte.

- Cred că am judecat-o îngrozitor de aspru, i-am zis lui don Juan. După vizita noastră de la campus, drumurile noastre au început să se despartă. Era ca și cum UCLA se ridicase între noi ca un zid. Știu că este o prostie să gîndesc așa.

- Nu e deloc o prostie, a replicat don Juan. A fost o reacție perfect

normală. În timp ce vă plimbați prin campus, sînt absolut convins că ai avut un acces de *intenție*. *Intenționai* să ajungi acolo și trebuia să renunți la tot ceea ce se împotriva. Cu toate acestea, nu exagera. Atingerea *războinicilor-călători* este foarte ușoară, cu toate că este una elaborată. Mîna unui *războinic-călător* începe prin a semăna cu o mînă grea, hrăpăreață, de fier, dar sfîrșește ca mîna unei fantome, o mînă de borangic. *Războinicii-călători* nu lasă nici o urmă. Aceasta este provocarea *războinicilor-călători*.

Vorbele lui don Juan m-au făcut să mă scufund într-o stare profundă, ursuză, de autoacuzare, deoarece eram conștient, retrăind acest crîmpei de amintire, că aveam o mînă extrem de grea, eram obsesiv și dominator. I-am vorbit lui don Juan despre trăirile mele interioare.

- Puterea *recapitulării*, mi-a zis don Juan, este tocmai aceea că stîmpește toate gunoaiele din viața noastră și le aduce la suprafață.

Don Juan mi-a explicat apoi detaliile minuțioase ale conștientiei și ale percepției, elemente care stăteau la baza *recapitulării*. A început prin a spune că dorea să-mi prezinte un aranjament de concepte, dar pe care nu trebuia în nici un caz să-l consider ca o teorie a vrăjitorilor. Acest aranjament era, de fapt, formulat de șamanii Mexicului antic, ca rezultat al faptului că puteau *vedea* energia izvorînd direct în univers. M-a atenționat că-mi va expune unitățile acestui aranjament fără să încerce să le clasifice sau să le ierarhizeze conform unei ordini prestabilite.

- Nu mă interesează clasificările, a continuat. Tu ai clasificat totul, de-a lungul întregii tale vieți. Acum vei fi obligat să stai departe de clasificări. Acum cîteva zile, cînd te-am întrebat dacă știi ceva despre nori, mi-ai spus numele tuturor norilor și procentul de umezeală pe care aceștia ar trebui să-l conțină. Te-ai comportat ca un veritabil meteorolog. Cu toate acestea, atunci cînd te-am întrebat ce poți face tu personal cu norii, nu aveai nici cea mai vagă idee despre ce vorbesc. Clasificările au o lume proprie. Cînd începi să clasifici absolut totul, clasificarea prinde viață și preia controlul. Dar din moment ce clasificările nu au fost concepute niciodată ca entități generatoare de energie, ele rămîn ca buștenii tăiați. Nu sînt copaci; nu sînt decît scînduri.

Mi-a explicat că vrăjitorii Mexicului antic *vedeau* că universul, în

ansamblu, este compus din câmpuri de energie, sub formă de filamente luminoase. *Vedeau* miliarde de miliarde din aceste câmpuri, oriunde se întorceau pentru a *vedea*. *Vedeau*, de asemenea, cum aceste câmpuri de energie se organizau în curenți de filamente, fluxuri care reprezintă forțele constante, perene, ale universului. Acest curent sau flux de filament legat de *recapitulare* a fost numit de vrăjitorii din vechime *marea întunecată a conștientizării* sau *Vulturul*.

Mi-a zis și că acei vrăjitori descoperiseră că orice creatură din univers este legată de *marea întunecată a conștientizării* printr-un punct sferic de luminozitate care devenea vizibil atunci când aceste creaturi erau percepute ca energie. Don Juan mi-a spus că în acest punct de luminozitate, pe care vrăjitorii Mexicului antic îl numeau *punctul de reunire* era adunată percepția printr-un aspect misterios al *mării întunecate a conștientizării*.

Don Juan mi-a mai zis că miliarde și miliarde de câmpuri de energie din întregul univers converg și trec prin acest *punct de reunire*. Aceste câmpuri de energie sînt convertite în informații senzoriale, iar aceste informații sînt, apoi, interpretate și percepute drept lumea pe care o știm. Don Juan mi-a explicat mai departe că ceea ce transformă fibrele luminoase în informații senzoriale este tocmai această *mare întunecată a conștientizării*. Vrăjitorii *văd* această transformare și o numesc *aura conștientizării*, o strălucire care plutește ca un halou în jurul *punctului de reunire*. M-a avertizat că urma să facă o afirmație care, în viziunea vrăjitorilor, era vitală pentru a înțelege raza de acțiune a *recapitulării*.

Accentuînd fiecare cuvînt, mi-a zis că ceea ce noi numim *simțurile* unui organism nu reprezintă altceva decît grade de conștientizare. Susținea că, dacă aceste simțuri reprezintă *marea întunecată a conștientizării*, trebuie să recunoaștem că interpretarea pe care simțurile o dau informației senzoriale reprezintă, de asemenea, *marea întunecată a conștientizării*. Mi-a explicat pe îndelete că modul în care ne raportăm la lumea înconjurătoare reprezintă rezultatul sistemului de interpretare al omenirii, cu care este echipată fiecare ființă umană. Mi-a zis, de asemenea, că orice organism viu trebuie să aibă un sistem de interpretare care să-i permită să funcționeze în mediul său înconjurător.

- Vrăjitorii care au venit după dezastrele apocaliptice despre care ți-am vorbit, a continuat el, *au văzut* că în momentul morții, *marea*

întunecată a conștientizării a supt, ca să zicem așa, prin *punctul de reunire, conștientizarea* creaturilor vii. Au văzut, de asemenea, că *marea întunecată a conștientizării* avea un moment de ezitare în fața vrăjitorilor care își reamintiseră detaliat viețile. Fără să fie conștienți de acest fapt, unii își retrăiseră amintirile atât de profund, încât *marea întunecată a conștientizării* le-a preluat conștientizarea sub forma experienței lor de viață, fără să se atingă de forța lor vitală. Vrăjitorii aflaseră un adevăr uriaș despre forțele universului: *marea întunecată a conștientizării* nu dorește decât experiențele noastre de viață, nu forța noastră vitală.

Premisele explicației lui don Juan îmi erau de neînțeles. Sau, poate, ar fi mai exact să spun că obținusem o cunoștință vagă și totuși profundă despre funcționalitatea premiselor explicației sale.

- Vrăjitorii cred, mi-a zis don Juan în continuare, că, pe măsură ce ne *recapitulăm* viețile, toate gunoaiile, cum ți-am mai spus, ajung la suprafață. Ne dăm seama de contradicțiile, de repetițiile noastre și, cu toate astea, există ceva în interiorul nostru care exercită o rezistență fantastică față de *recapitulare*. Vrăjitorii spun că drumul se eliberează numai după o frământare gigantică, după apariția pe ecranul memoriei a unei întâmplări care ne zdruncină din temelii prin claritatea înspăimântătoare a detaliilor. Aceasta este întâmplarea care ne trăște înapoi către momentul în care am trăit-o. Vrăjitorii numesc această întâmplare *călăuza*, deoarece de aici înainte retrăiești fiecare eveniment pe care îl atingi, în loc doar să ți-l reamintești. Mersul pe jos precipită întotdeauna amintirile, a continuat don Juan. Vrăjitorii Mexicului antic credeau că toate întâmplările pe care le trăim sînt păstrate ca senzații pe partea din spate a picioarelor. Credeau că partea din spate a picioarelor reprezintă depozitul istoriei personale a unui om. Hai, deci să facem o plimbare pe dealuri.

Am mers pînă s-a făcut aproape întuneric.

- Cred că te-am făcut să mergi destul, mi-a zis don Juan cînd am ajuns înapoi la casa lui, pentru a te pregăti pentru manevra vrăjitorilor de a găsi o *călăuză*: un eveniment din viața ta pe care să ți-l amintești cu atîta claritate, încît să-ți servească drept far care să ilumineze cu aceeași claritate absolut totul în cadrul *recapitulării* tale. Fă ceea ce vrăjitorii numesc *recapitularea pieselor unui puzzle*. Ceva te va face să-ți reamintești întâmplarea care să-ți servească drept *călăuză*.

M-a lăsat singur, cu un ultim avertisment:

- Fă tot ce poți. Dă ce ai mai bun în tine.

Pentru un moment am rămas extrem de tăcut, probabil datorită liniștii din jurul meu. Am simțit apoi o vibrație, o tresărire în piept. Respiram cu greu, dar, deodată, ceva a părut să se deschidă în interiorul pieptului meu și mi-a permis o respirație profundă, iar o perspectivă totală asupra unui eveniment uitat al copilăriei mele mi-a apărut brusc în memorie, ca și cum fusese ținut închis și fusese eliberat pe neașteptate.

Mă aflu în camera bunicului meu, unde acesta avea o masă de biliard, și jucam împreună biliard. Aveam aproape nouă ani. Bunicul meu era un jucător destul de bun și mă învățase tot ce știa pînă cînd am devenit îndeajuns de priceput pentru a fi un adversar serios. Petreceam ore nenumărate jucînd biliard. Am devenit atît de bun, încît într-o zi l-am învins. Din acea zi, nu a mai reușit să mă învingă vreodată. De foarte multe ori am jucat prost în mod deliberat, pentru a fi drăguț cu el, dar și-a dat seama și s-a înfuriat. Odată am reușit să-l supăr atît de tare, încît mi-a dat cu tacul în cap.

Spre mîhnirea, dar și spre încîntarea bunicului, la nouă ani eram în stare să fac *snooker* după *snooker* fără să mă opresc. La un joc, nerăbdarea și frustrarea au devenit atît de mari, încît a dat cu tacul de pămînt și mi-a zis să joc de unul singur. Natura mea obsesivă mi-a permis să concurez cu mine însumi pînă cînd am reușit să joc perfect.

Într-o bună zi, un bărbat cunoscut ca avînd legături cu lumea jocurilor de noroc, proprietar al unui club de biliard, a venit în vizită la bunicul meu. Vorbeau și jucau biliard, iar eu am intrat din întîmplare în cameră. Imediat am încercat să dau înapoi, dar bunicul meu m-a apucat și m-a tras înăuntru.

- El e nepotul meu, i-a zis bărbatului.

- Mă bucur să te întîlnesc, mi-a spus acesta. Mi-a aruncat o privire dură și, apoi, mi-a întins mîna, de dimensiunile capului unui om obișnuit. Eram îngrozit. Hohotul extraordinar de rîs al acestuia mi-a dat de înțeles că era conștient de tulburarea mea. Mi-a zis că numele lui era Falelo Quiroga, iar eu mi-am bolborosit propriul nume.

Era extrem de înalt și foarte bine îmbrăcat. Avea un costum albastru cu vestă, cu pantaloni asortați. Trecuse probabil puțin de cincizeci de ani, dar arăta bine, era suplu, cu excepția unei ușoare

protuberante în zona abdomenului. Nu era gras; arăta ca unul care vrea să cultive imaginea unuia bine hrănit, care nu are nevoie de nimic. Majoritatea locuitorilor din oraș erau slabi. Erau oameni care munceau din greu pentru a-și câștiga existența, și nu aveau timp de finețuri. Falelo Quiroga părea exact contrariul. Întreaga sa înfățișare era cea a unui om care avea timp numai de finețuri.

Avea o înfățișare plăcută. Avea o față comună, bine bărbierită, cu ochi blinzi, albaștri. Respira încrederea de sine a unui doctor. Oamenii din oraș spuneau că putea să liniștească pe oricine și că ar fi trebuit să se facă preot, avocat sau doctor, în loc să devină cartofofor. Se spunea, de asemenea, că scotea mai mulți bani din jocuri de noroc decât toți doctorii și avocații din oraș laolaltă.

Avea părul negru, pieptănat cu grijă. Era evident că începuse să i se rărească. Încerca să-și ascundă începutul de chelie pieptănându-și părul pe frunte. Avea o bărbie pătrată și un zîmbet absolut cuceritor. Avea dinți mari și albi, bine îngrijiți, un lucru de o noutate senzațională într-o zonă în care proporția dinților stricați era înspăimîntătoare. Celelalte două trăsături remarcabile ale lui Falelo Quiroga erau, după mine, picioarele sale enorme și pantofii săi din piele veritabilă, făcuți manual. Eram fascinat de faptul că pantofii nu scîrțiau deloc în timp ce se plimba prin cameră. De obicei, știam că bunicul meu se apropia după scîrțitul tălpilor de la pantofii lui.

- Nepotul meu joacă foarte bine biliard, i-a zis bunicul nonșalant. Ce-ar fi să-i dau tacul meu și să jucați voi doi, iar eu să asist?

- Țîncul ăsta joacă biliard? l-a întrebat Falelo Quiroga rî-zînd pe bunicul meu.

- Și încă cum! l-a asigurat bunicul meu. Bineînțeles, nu la fel de bine ca tine, Falelo. De ce nu vrei să vezi? Și ca să ți se pară mai interesant, ca să nu-l tratezi cu condescendență pe nepotul meu, hai să facem și un mic pariu. Ce zici să pariem pe atît?

A așezat pe masă un mănunchi consistent de bancnote mototolite și i-a zîmbit lui Falelo Quiroga, dînd ușor din cap, ca și cum îl provoca pe bărbatul înalt să accepte pariul.

- Măi să fie, atît de mult? a zis Falelo Quiroga, uitîndu-se întrebător la mine. Și-a deschis portofelul și a scos cîteva bancnote frumos împăturite. Pentru mine, acesta a reprezentat încă un amănunt surprinzător. Bunicul meu obișnuia să-și țină banii în toate buzunarele,

mototoliți înfiorător. Când trebuia să plătească ceva, trebuia să-și îndrepte bancnotele una câte una pentru a le număra.

Falelo Quiroga nu a zis nimic, dar știam că se simte ca un hoț la drumul mare. I-a zîmbit bunicului și, din evident respect față de el, a pus banii pe masă. Bunicul meu, pe post de arbitru, a stabilit numărul de jocuri și a dat cu banul pentru a stabili cine e primul. Falelo Quiroga avea lovitura de începere.

- Te sfătuiesc să joci cît poți mai bine, fără vreo reținere, l-a îndemnat bunicul. Nu-ți fie frică să-l demolezi complet pe neisprăvitul ăsta și să-mi iei banii!

Falelo Quiroga, urmînd sfatul bunicului, a jucat cît de bine a putut, dar, la un moment dat, a ratat cu foarte puțin un *snooker*. Am luat tacul. Credeam că o să leșin, dar cînd am văzut bucuria bunicului meu - sărea în sus de fericire - m-am calmat, și mai mult, m-a deranjat enorm risul copios al lui Falelo Quiroga atunci cînd a văzut cum țin tacul. Nu puteam sâ mă aplec peste masă, cum se joacă de obicei biliardul, deoarece eram prea scund. Cu toate acestea, cu o răbdare și o hotărîre ieșite din comun, bunicul meu mă învățasem un alt mod de a juca. Ducînd brațul cît puteam în spate, țineam tacul aproape mai sus de nivelul umerilor, într-o parte.

- Ce-o să facă dacă trebuie să ajungă la mijlocul mesei? a întrebat Falelo Quiroga rîzînd.

- Se suie pe marginea mesei, a zis calm bunicul meu. E voie...

Bunicul a venit și mi-a șoptit cu dinții încleștați că dacă voi fi politicos și voi încerca să pierd, îmi va rupe toate tacurile în cap. Știam bine că nu va fi așa; nu era decît felul său de a-și exprima încrederea în mine.

Am cîștigat ușor. Bunicul meu era peste poate de încîn-tat, dar, ciudat, tot așa părea și Falelo Quiroga. Rîdea, încon-jurînd masa de biliard, lovindu-i marginile cu palma. Bunicul a început să mă laude pînă la Dumnezeu. I-a spus lui Quiroga care a fost cel mai mare scor al meu, glumind că am ajuns la excelență deoarece a reușit să găsească cea mai bună metodă ca să mă păcălească să exerseze: cafea și prăjiturile daneze.

- Nu mai spune! o ținea întruna Quiroga. Și-a luat ră-mas-bun. Bunicul a strîns banii, iar întîmplarea a fost uitată.

Bunicul mi-a promis să mă ducă la un restaurant și să-mi facă

cinste cu cea mai bună masă pe care o puteam găsi în oraș, dar nu s-a ținut niciodată de cuvânt. Era un zgîrie-brînza; nu era mînă largă decît cu femeile.

După două zile, doi indivizi uriași, asociați de-ai lui Falelo Quiroga, au venit la mine cînd am ieșit de la școală.

- Falelo Quiroga dorește să te vadă, mi-a zis unul dintre ei cu o voce guturală. Dorește să vii la el și să luați împreună o cafea cu prăjiturile daneze.

Dacă nu ar fi vorbit despre cafea cu prăjiturile daneze, probabil că aș fi fugit de ei cît m-ar fi ținut picioarele. Mi-am amintit apoi că bunicul îi spusese lui Falelo Quiroga că mi-aș fi vîndut și sufletul pentru cafea cu prăjiturile daneze. M-am dus cu ei bucuros. Cu toate astea, nu puteam să merg la fel de repede ca ei, așa că unul dintre ei, pe care îl chema Guillermo Falcon m-a luat în brațele sale uriașe. Printre dinții stricați i-a scăpat un hohot de rîs.

- Bucură-te de cursă, băiete, mi-a zis. Avea o respirație înfiorătoare. Te-a mai purtat cineva vreodată în brațe? După cum te foiești, nu cred, mi-a zis chicotind grotesc.

Din fericire, casa lui Falelo Quiroga nu era departe de școală. Domnul Falcon m-a așezat pe o canapea într-un birou. Falelo Quiroga era în cameră, așezat în spatele unui birou uriaș. S-a ridicat în picioare și am dat noroc. A cerat imediat să mi se aducă o cană de cafea împreună cu delicioasele prăjiturile și am început să discutăm amical despre crescătoria de găini a bunicului meu. M-a întrebat dacă mai voiam prăjiturile, iar eu i-am răspuns că nu m-ar deranja foarte tare dacă mi-ar mai da cîteva. A rîs și apoi s-a dus chiar el să-mi aducă o tavă întreaga de prăjiturile, incredibil de bune, din camera alăturată.

După ce m-am îndopat cît am putut, m-a întrebat politicos dacă aș dori să vin la clubul său de biliard tîrziu în noapte pentru a juca cîteva jocuri amicale cu o serie de persoane alese de el. Mi-a zis într-o doară că era vorba și despre o sumă considerabilă de bani. Și-a exprimat deschis încrederea în meșteșugul meu la biliard și mi-a zis că mî va plăti, pentru timpul pierdut și pentru efortul depus, cu un procent din banii cîștigați. Mi-a mai zis că el cunoștea bine mentalitatea celor din familia mea, care nu ar fi considerat că este corect ca el să-mi dea bani, chiar dacă era vorba despre o plată cinstită. Așa că mi-a promis să depună banii la bancă, într-un cont special sau, și mai bine, urma să

acopere orice cumpărătură pe care aş face-o la unul dintre magazinele din oraş sau mesele pe care le-aş fi luat la restaurant.

Nu am crezut nici măcar un cuvînt din ce-mi spunea. Ştiam că Falelo Quiroga era un hoţ şi un escroc. Cu toate acestea, îmi surîdea ideea de a juca biliard cu persoane pe care nu le cunoşteam, şi am căzut la învoială.

- O să-mi mai daţi cafea şi prăjiturile daneze, ca astăzi? am întrebat.

- Sigur că da, copilul meu, mi-a răspuns. Dacă vii să joci pentru mine, îţi voi cumpăra toată brutăria. Am sâ-l pun pe brutar să le facă numai pentru tine. Ai cuvîntul meu de onoare.

L-am prevenit pe Falelo Quiroga că singurul neajuns era faptul că nu puteam să ies din casă. Aveam prea multe mătuşi care mă urmăreau cu ochi ca de vultur iar, în plus, dormitorul meu era la etajul al doilea.

- Asta nu e nici o problemă, m-a asigurat Falelo Quiroga. Eşti mic. Domnul Falcon te va prinde fără probleme dacă sari de la fereastră. Doar e mare cît o casă! Cred că ar fi bine să te culci devreme în seara asta. Domnul Falcon te va trezi fluierînd şi aruncînd pietricele în geam. Ai grijă totuşi. Nu e un tip foarte răbdător.

M-am întors acasă pradă unei emoţii nemaipomenite. Nu puteam să adorm. Eram treaz cînd l-am auzit pe domnul Falcon fluierînd şi aruncînd pietricele în geam. Am deschis fereastra. Domnul Falcon se afla chiar sub mine, în stradă.

- Sari la mine în braţe, băiete, mi-a zis cu o voce înăbuşită, încercînd să vorbească în şoptă. Dacă nu sari chiar la mine în braţe, o să te izbeşti de pămînt şi o să mori. Să nu uiţi. Nu mă face să alerg de colo-colo. Nu trebuie decît să sari drept la mine în braţe. Hai, sari!

Am sărit, iar el m-a prins cu uşurinţa unuia care prinde un sac de bumbac. M-a pus jos şi mi-a zis să fug. Mi-a zis că eram un copil care tocmai fusese trezit dintr-un somn adînc şi trebuia să alerg ca să mă trezesc pe deplin pînă ajungem la clubul de biliard.

În noaptea aceea am jucat cu doi bărbaţi şi am cîştigat ambele jocuri. M-au tratat cu cea mai delicioasă cafea, cu cele mai bune prăjiturile pe care şi le poate imagina cineva. Eu, unul, mă simţeam ca în rai. Era cam şapte dimineaţa cînd m-am întors acasă. Nimeni nu-mi observase absenţa. Era timpul să plec spre şcoală. Totul a decurs ca de obicei, numai că eram atît de obosit, încît toată ziua nu am reuşit să-mi

țin ochii deschiși.

Din acea zi, Falelo Quiroga l-a trimis pe domnul Falcon să mă ia de acasă cam de două-trei ori pe săptămână, și am câștigat toate jocurile pe care m-a pus să le joc. Credincios promisiunii, a plătit tot ce am cumpărat, inclusiv mesele la restaurantul meu chinezesc favorit, unde mă duceam în fiecare zi. Cîteodată, invitam chiar un grup de prieteni, pe care îi speriam de moarte fugind din restaurant, strigînd cît mă ținea gura atunci cînd venea chelnerul cu nota de plată. Nu le venea, pur și simplu, să creadă că nu îi ducea nimeni niciodată la poliție pentru că mîncaseră fără să plătească.

O adevărată tortură era că nu mă gîndisem niciodată la faptul că va trebui să fac față tuturor speranțelor și așteptărilor celor care pariaseră pe mine. Cu toate astea, am fost supus la tortura-torturilor în momentul în care un jucător pe bani, dintr-un oraș apropiat, l-a provocat pe Falelo Quiroga și și-a întărit provocarea cu un pariu uriaș. Noaptea jocului era una nefastă. Bunicul se îmbolnăvise și nu putea adormi. întreaga familie era ca un vulcan. Se părea că absolut nimeni nu se dusesse la culcare. Mă îndoiam că voi avea cum să mă strecor afară din camera mea, dar fluierăturile și pietricelele aruncate de domnul Falcon erau atît de insistente, încît mi-am luat inima în dinți și, încercîndu-mi norocul, am sărit pe fereastră în brațele sale.

Se părea că absolut toți bărbații din oraș se adunaseră la clubul de biliard. Fețe crispate mă implorau să nu pierd. Unii dintre bărbați m-au informat cu mult curaj că-și pariaseră casele și tot ce mai aveau în rest. Unul dintre bărbați mi-a zis jumătate în glumă că-și pariasse nevasta. Dacă nu câștigam, în noaptea aceea urma să devină ori încornorat, ori ucigaș. Nu m-a lămurit dacă voia să-și omoare soția, ca să nu fie încornorat, sau pe mine, dacă pierdeam jocul.

Falelo Quiroga nu putea să stea locului. Angajase pentru mine un maseur. Voia să fiu absolut relaxat. Maseurul mi-a pus prosoape fierbinți pe brațe și pe încheieturile mîinilor, iar pe frunte mi-a așezat un ștergar rece. Mi-a pus în picioare cei mai confortabili și mai moi pantofi pe care i-am purtat vreodată. Aveau tocuri tari, soldățești și talpă medicinală. Falelo Quiroga mi-a dat pînă și o beretă ca să nu-mi mai intre părul în ochi și o salopetă largă cu centură.

Dintre oamenii din jurul mesei, cam jumătate erau din alt oraș. Se zgîiau cu toții la mine, dîndu-mi sentimentul că s-ar fi simțit mult mai

bine dacă muream pur și simplu pe loc.

Falelo Quiroga a dat cu banul pentru a vedea cine începe. Adversarul meu era un metis de origine braziliano-chineză, tânăr, rotund la față și extrem de sigur pe sine. El a spart, și a reușit un număr impresionant de *snooker-e*. După culoarea feței, știam că Falelo Quiroga era în pragul unui atac de cord; la fel erau și ceilalți care pariaseră pe mine tot ce aveau pe lumea asta.

Am jucat foarte bine în seara aceea, iar pe măsură ce mă apropiam de numărul de *snooker-e* al celuiilalt, agitația celor care pariaseră pe mine ajunsese la apogeu. Falelo Quiroga era cel mai isteric dintre toți. Țipa la toată lumea și a cerut să deschidă cineva fereastra pentru că fumul de țigară făcea aerul irespirabil pentru mine. Îl puneam pe maseur să-mi relaxeze brațele și umerii. Până la urmă, a trebuit să le spun tuturor să se oprească și, grăbindu-mă foarte tare, am reușit să fac cele opt *snooker-e* de care aveam nevoie pentru a câștiga. Euforia celor care pariaseră pe mine era dincolo de cuvinte. Nu mă puteam bucura însă de toate acestea, deoarece era deja dimineață, și a trebuit să mă ducă acasă în grabă.

Epuizarea mea în ziua următoare nu cunoștea limite. Extrem de îndatoritor, Falelo Quiroga nu m-a solicitat toată săptămîna. Cu toate acestea, într-o după-amiază domnul Falcon m-a luat de la școală și m-a dus la clubul de biliard. Falelo Quiroga era extrem de serios. Nici măcar nu mi-a dat cafea cu prăjiturele daneze. A expediat pe toată lumea din birou și a atacat problema direct. S-a tras cu scaunul lîngă mine:

- Am depus foarte mulți bani în bancă pentru tine, mi-a spus pe un ton solemn. Mă țin întocmai de cuvînt. Ți-am promis că voi avea tot timpul grijă de tine. Știi bine asta! Deci, dacă vei face ceea ce îți spun eu să faci, o să câștigi atîția bani, că nu va mai fi nevoie să muncești o singură zi în viața ta. Vreau să pierzi următorul joc la o diferență de un *snooker*. Știu că ești în stare. Trebuie să pierzi la mustață. Cu cît e mai dramatic, cu atît mai bine.

Mă simțeam năuc. Nu mai înțelegeam nimic. Falelo Quiroga și-a repetat cererea și mi-a explicat că urma să parieze, anonim, tot ce avea împotriva mea. Asta urma să fie următoarea noastră înțelegere.

- Domnul Falcon te păzește de cîteva luni bune, mi-a zis el. Nu trebuie să-ți spun decît că domnul Falcon își folosește toată forța ca să

te protejeze, dar poate face exact contrariul cu exact aceeași forță.

Amenințarea lui Falelo Quiroga nu putea fi mai transparentă. În mod sigur, mi-a citit pe față frica, deoarece s-a relaxat deodată și a început să rîdă:

- Ei, dar nu trebuie să te preocupe astfel de lucruri, mi-a zis el liniștitor, noi sîntem ca frații

A fost pentru prima dată în viață cînd am fost pus într-o situație căreia nu-i puteam face față. Doream din toată inima să fug de Falelo Quiroga din cauza fricii pe care o nutream față de el. În același timp însă, doream la fel de tare să rămîn. Îmi plăcea să pot cumpăra tot ce voiam din orice magazin și, în plus, să mănînc la orice restaurant voiam fără să plătesc. Pînă atunci nu fusesem niciodată pus în situația să aleg între una și cealaltă.

Pe neașteptate, cel puțin pentru mine, bunicul s-a mutat în altă provincie, destul de îndepărtată. Era ca și cum știa ce se întîmplă și m-a trimis acolo înaintea tuturor. Cu toate acestea, mă îndoiesc că știa cu adevărat care era situația. Cred că m-a trimis pe mine primul ca urmare a uneia dintre intuițiile sale.

Întoarcerea lui don Juan mi-a curmat șirul amintirilor. Nu mai știam cît timp trecuse. Ar fi trebuit să fiu absolut lihnit, dar nu îmi era deloc foame. Mă simțeam plin de o energie nervoasă. Don Juan a aprins o lampă de benzină și a agățat-o de un cui bătut în perete. Lumina sa slabă împrăștia umbre ciudate, jucăușe. A durat puțin pînă ce ochii mi s-au obișnuit cu semiîntunericul din cameră. Am fost cuprins de o stare de tristețe profundă. Era un sentiment ciudat de detașare, un dor după ceva nelămurit generat de semiobscuritate sau poate de senzația că mă simțeam prizonier. Eram atît de obosit, că voiam să plec, dar, în același timp și cu aceeași intensitate doream să rămîn.

Vocea lui don Juan m-a trezit la realitate. Părea că știe motivul și profunzimea frământării mele interioare și și-a modulat vocea potrivit trăirilor mele. Severitatea vocii m-a ajutat să reiau controlul asupra unei stări care ar fi putut să se transforme într-o reacție isterică la oboseală și la stimularea mentală.

- Retrăirea evenimentelor este o experiență magică pentru vrăjitori, mi-a zis. Nu înseamnă doar să povestești. Înseamnă să *vezi* țesătura evenimentelor. De aceea, procesul retrăirii este atît de vast și de

important

Don Juan mi-a cerut să-i povestesc ce întâmplare re trăisem.

- Foarte potrivit, mi-a zis chicotind încântat. Singurul comentariu pe care îl pot face este că un *războinic-călător* se lasă dus de vânt. El se duce oriunde îl poartă curentul. Puterea unui *războinic-călător* este aceea de a fi tot timpul în alertă, de a obține maximum de efect dintr-un impuls minim. Și, mai presus de toate, puterea lui este de a nu se implica niciodată. Evenimentele au o forță, o gravitate proprie, iar călătorii trebuie să rămână simpli călători. Totul în jurul lor se adresează numai lor. În acest fel, călătorii construiesc sensul fiecărei situații, fără să întrebe cum s-a ajuns acolo.

- Astăzi ți-ai amintit un eveniment care însumează întreaga ta viață, a continuat el. Ești întotdeauna confruntat cu o situație care este identică cu cea pe care nu ai rezolvat-o niciodată. Nu a trebuit să decizi dacă vei accepta sau nu afacerea murdară a lui Falelo Quiroga. *Infinitatea* ne pune întotdeauna în groaznică poziție de a alege, a continuat el.

Ne dorim *infinitatea* dar, în același timp, dorim să fugim de ea. Vrei să-mi spui să mă duc să mă arunc într-un lac, dar, în același timp, te simți obligat să rămâi. Ar fi fost infinit mai ușor dacă te-ai fi simțit, pur și simplu, obligat să rămâi.

ANSAMBLUL DE ENERGIE DE LA ORIZONT

Precizia *călăuzei* a dat un avânt proaspăt *recapitulării* mele. O nouă stare de spirit a înlocuit-o pe cea veche. Din acel moment am început să-mi amintesc întâmplările din viața mea cu o claritate înnebunitoare. Mă simțeam ca și cum în interiorul meu fusese construită o barieră care mă obliga să mă cramponez de amintiri meschine și neclare și pe care *călăuza* o sfărmasese din temelii. Rolul memoriei reprezentase pentru mine, pînă atunci, o modalitate vagă de a face referiri la lucruri care avuseseră loc, dar pe care doream să le uit de cele mai multe ori. Practic, nu aveam nici cea mai mică dorință să-mi reamintesc ceva din viață. De aceea, o spun în mod cinstit, nu găsisem nici un rost acestui exercițiu inutil al *recapitulării*, pe care don Juan mi-l impusese literalmente. Pentru mine, acesta nu reprezenta decît o sarcină penibilă care mă obosea instantaneu și nu reușea decît să scoată în evidență incapacitatea mea de a mă concentra.

Cu toate acestea, conștiincios, am făcut liste întregi de persoane și

am încercat haotic să-mi aduc aminte cât de cât modul în care interacționasem cu acestea. Lipsa de precizie nu m-a descumpănit în nici un fel. îndeplineam ceea ce consideram a fi de datoria mea, indiferent de ceea ce simțeam eu de fapt. Prin exercițiu, clarietatea amintirilor mele s-a îmbunătățit, consideram eu, remarcabil. Eram în stare să mă aplec, pentru a spune așa, asupra anumitor evenimente, cu destulă acuratețe, fapt care mă bucura și mă înspăimînta în același timp. Cu toate acestea, după ce don Juan mi-a împărtășit ideea de *călăuză*, puterea amintirilor mele s-a transformat în ceva pentru care nu am nici un nume.

Respectarea strictă a listei de persoane a transformat *recapitularea* într-un proces extrem de formal și de exigent, exact așa cum dorea și don Juan. Totuși, simțeam din când în când cum ceva se elibera în interiorul meu, ceva care mă făcea să mă concentrez asupra unor întâmplări fără nici o legătură cu lista mea, întâmplări a căror claritate era atât de înnebunitoare, încît mă simțeam prins și scufundat în interiorul lor, cu o intensitate mai mare, poate, decît cea din momentul în care trăisem efectiv evenimentele respective. De fiecare dată cînd *recapitulam* în acest fel, căpătăm un grad de detașare care îmi permitea să observ lucruri care îmi scăpaseră în momentul în care le trăisem pe viu.

Prima dată cînd amintirea unei întâmplări m-a zguduit din temelii a fost imediat după ce ținusem o conferință la un colegiu din Oregon. Studenții care se ocupaseră de organizarea conferinței ne-au dus, pe mine și pe încă un prieten al meu, de la secția de antropologie, la o casă unde urma să ne petrecem noaptea. Eu aveam de gînd să mă duc la un motel, dar au insistat, pentru ca noi să ne simțim mai bine, să ne ducă la această casă. Ne-au spus că era o casă la țară, fără nici cel mai mic zgomot, cel mai liniștit loc din lume, fără telefoane, practic fără nici o legătură cu lumea exterioară. Eu, ca un prost ce sînt, am fost de acord să merg cu ei. Don Juan nu numai că mă prevenise că trebuie să fiu întotdeauna ca o pasăre solitară, dar îmi și ceruse răspicat să respect acest lucru. De cele mai multe ori, reușeam să mă conformez, dar existau momente cînd creatura gregară din mine prelua controlul.

Membrii comitetului de organizare ne-au dus la acea casă, care era destul de departe de Portland. Era a unui profesor plecat în concediu. Foarte repede, au aprins toate luminile din casă și din curte; casa era pe

un deal, înconjurată de reflectoare. Când acestea erau aprinse, clădirea se vedea probabil de la opt kilometri distanță.

Apoi, membrii comitetului de organizare au plecat cât de repede au putut, lucru care m-a mirat, deoarece mă așteptam să mai stea, să vorbim. Casa era din lemn, în forma literei A, mică, dar foarte bine construită. Avea o sufragerie enorma, cu un mezanin deasupra, unde se afla dormitorul. Chiar deasupra, în vârful cadrului în formă de A, atârna un crucifix în mărime naturală, prins de o ciudată balama rotativă înfiptă în capul figurii. Reflectoarele de pe zid erau orientate asupra crucifixului. Era o priveliște impresionantă, mai ales când se rotea, scîrbind, pentru că balama trebuia unsă.

Baia era, de asemenea, o priveliște aparte. Tavanul, pereții și podeaua erau complet acoperite cu oglinzi de formă regulata, iar camera era luminată cu o lumină roșiatică. Nu puteai intra în baie fără să te vezi din toate unghiurile posibile. Toate aceste caracteristici ale casei, pe care o găseam uimitoare, mi-au plăcut.

Cu toate acestea, atunci când a venit vremea să ne culcăm, ne-am confruntat cu o problemă serioasă, deoarece nu exista decît un singur pat, îngust și tare ca un pat de mănăstire. Prietenul meu antropolog era foarte aproape de a face o pneumonie, hîriind și expectorînd flegmă de fiecare dată cînd tușea. S-a dus direct în pat și a adormit instantaneu. Am căutat un loc în care să mă culc, dar nu am putut găsi vreunul. Casa era lipsită de confort și, pe lîngă asta, era frig. Cei care se ocupaseră de organizare aprinseseră reflectoarele, dar omise-seră să pornească și căldura. Am căutat o sursă de încălzire, dar degeaba, după cum nu am găsit nici întrerupătorul de la reflectoare sau de la vreuna din luminile din casă. Erau întrerupătoare pe pereți, dar păreau anulate de un întrerupător central. Cum nu am găsit nici o cale să le sting, luminile au rămas aprinse.

Singurul loc unde m-am putut culca a fost pe o rogojină subțire, iar singurul obiect pe care l-am găsit și cu care mă puteam acoperi a fost pielea tăbăcită a unui pudel francez uriaș. Era vorba, evident, despre un animal de casă care fusese păstrat în acest fel. Avea ochi lucitori din marmură neagră și gura deschisă din care îi afîrna limba. Am așezat capul blănii de pudel spre genunchi. Mă puteam astfel acoperi cu partea din spate, care îmi ajungea la gît. Capul său tăbăcit stătea între genunchi, lucru destul de incomod! Dacă ar fi fost întuneric, nu mi-ar

fi fost atît de greu. Am strîns o grămăjoară de cîrpe de spălat vase și mi-am făcut o pernă. Am folosit cît mai multe pentru a acoperi blana pudelului francez cît de bine am putut. Nu am închis un ochi toată noaptea.

În acele momente, blestemîndu-mă în tăcere pentru că fusesem atît de tîmpit și nu urmasem sfatul lui don Juan, am avut prima retrăire înnebunitor de clară din întreaga mea viață. Retrăisem momentul pe care don Juan îl numise *călăuza* cu o claritate comparabilă, dar aveam tendința să trec cu vederea pe jumătate ceea ce mi se întîmpla, atunci cînd eram cu don Juan, deoarece în prezența sa mi se părea că totul este posibil. De data aceasta însă, eram singur.

Cu ani buni înainte de a-l întîlni pe don Juan, lucrasem ca vopsitor de reclame pe pereții clădirilor. Numele șefului meu era Luigi Palma. Într-o zi, Luigi a cîștigat un contract ca să picteze o reclamă, la o agenție care vindea și închiria rochii de mireasă și fracuri; trebuia să desenăm reclama pe peretele din spate al unei clădiri vechi. Proprietarul magazinului din clădire voia să atragă atenția posibililor clienți cu o reclamă de mari dimensiuni. Luigi urma să picteze un mire și o mireasă, iar eu trebuia să fac literele. Ne-am dus pe terasă și am construit o schelă.

Eram destul de neliniștit, deși nu aveam nici un motiv clar. Mai pictasem pînă atunci cîteva zeci de reclame. Luigi credea că începusem să am frică de înălțime, dar că urma să-mi treacă. Cînd a venit momentul să începem lucrul, Luigi a coborît schela vreun metru și a sărit pe platforma de scîndură. S-a dus la un capăt, în timp ce eu stăteam în celălalt, încercînd să nu îl încurc în vreun fel. El era artistul.

Luigi a început să se dea mare. Picta cu mișcări atît de agitate și de dezordonate, încît schela se mișca înapoi și încolo. Am amețit. Am vrut să mă întorc pe terasă, pre-textînd că mai aveam nevoie de vopsea și de alte accesorii necesare unui pictor. M-am prins de capătul zidului scund care înconjură terasa și am încercat să mă ridic, dar vîrfurile picioarelor mi-au rămas înfîpte între scîndurile platformei. Am încercat să-mi trag picioarele, împreună cu schela, către perete. Cu cît trăgeam mai tare, cu atît mai departe împingeam schela de zid. În loc să mă ajute să-mi scot piciorul, Luigi stătea în fund și se ținea de sforile care legau schela de acoperișul plat. S-a chircit și s-a uitat la mine cu groază. S-a așezat în genunchi plîngînd încetișor și spunînd

Tatăl Nostru.

Mă țineam din toate puterile de partea de sus a zidului. Certitudinea faptului că dacă preluam controlul voi fi în stare să împiedic platforma să se depărteze și mai mult de zid era cea care îmi dădea forța să rezist. Nu aveam de gând să-mi dau drumul și să cad treisprezece etaje, spre o moarte sigură. Luigi, șef pînă la sfîrșitul sfîrșitului, mi-a strigat printre lacrimi să mă rog. Mi-a jurat că vom cădea împreună și mi-a zis că tot ce puteam face era să ne rugăm pentru mîntuirea sufletelor noastre. Pentru un moment, m-am gîndit dacă era practic să mă rog. Pînă la urmă, m-am hotărît să strig după ajutor. Cei din clădire au auzit, probabil, strigătele și au chemat pompierii. Mi s-a părut că nu au trecut decît două sau trei secunde de cînd am strigat pînă cînd pompierii au urcat pe acoperiș, ne-au ridicat pe mine și pe Luigi și au asigurat platforma.

În realitate, rămăsesem atîrnat pe peretele clădirii cel puțin douăzeci de minute. Cînd pompierii m-au tras, în sfîrșit, pe acoperiș, nu mă mai puteam controla deloc. Am vomitat pe terasă, îmi era greață de frică și de la mirosul groaznic de smoală topită. Era o zi caniculară. Smoala care astupa crăpăturile dintre plăcile care pardoseau terasa se topea de căldură. Experiența fusese atît de traumatizantă și de jenantă, că nu voiam să mi-o reamintesc și am terminat imaginîndu-mi că pompierii mă duseseră într-o cameră caldă, galbenă; m-au așezat într-un pat nemaipomenit de comod și am adormit în siguranță, îmbrăcat în pijama.

Cea de a doua retrăire a reprezentat încă o lovitură de o forță extraordinară. Flecăream cu un grup de prieteni cînd, fără nici un motiv clar, mi-am pierdut răsufarea sub lovitura unui gînd, a unei amintiri în primul moment vagă, dar care s-a transformat într-o experiență copleșitoare. Forța acesteia a fost atît de intensă, că a trebuit să mă scuz și să mă retrag într-un colț, pentru un moment. Cred că prietenii mei mi-au înțeles reacția și s-au risipit fără comentarii. Am început să-mi amintesc un incident din ultimul an de liceu.

Obişnuiam să merg pe jos la școală, împreună cu cel mai bun prieten al meu, trecînd pe lîngă o vilă, cu un gard negru din fier forjat înalt de aproape doi metri și jumătate și care se termina cu vîrfuri ascuțite. În spatele gardului începea un gazon întins, bine întreținut, păzit de un cîine-lup feroce. În fiecare zi necăjeam cîinele care sărea la

noi, dar se oprea în gardul de fier forjat. Cu toate acestea, furia sa părea că ajunge pînă la noi. Prietenul meu se distra provocînd mereu cîinele la un concurs al voințelor. Se așeza la cîțiva centimetri de botul cîinelui, ieșit cel puțin cincisprezece centimetri printre barele gardului, și își arăta dinții, exact cum făcea cîinele.

- Cedează! țipa prietenul meu. Ascultă-mă! Sînt mai puternic decît tine!

Exercițiile sale zilnice de putere a minții nu-l afectau niciodată pe cîine, în afara faptului că-l înfuriau la maximum. Prietenul meu mă asigura zilnic, în cadrul ritualului său, ca, în cele din urmă, cîinele nu putea decît să-l asculte sau să moară de atac de cord din cauza furiei. Convingerea sa era atît de puternică, încît și eu credem că acel cîine va muri curînd.

Într-o dimineață, cîinele nu mai era acolo. Am așteptat un moment, dar nu a apărut. În cele din urmă, l-am văzut, la capătul gazonului. Părea că are ceva de făcut acolo, așa că am plecat în liniște. Cu coada ochiului am văzut cum cîinele fugea către noi cu toată viteza. La doi metri și jumătate de gard a făcut un salt și a trecut peste el. Eram sigur că-și va sfîșia burta în vîrfurile ascuțite de pe gard. A trecut cu foarte puțin peste ele și a căzut pe stradă ca un sac de cartofi.

Un moment am crezut că murise, dar era numai buimac. Dintr-o dată s-a ridicat și, în loc să fugă după cel care îl înfuria, a început să alerge după mine. M-am suit pe capota unei mașini, dar ce însemna o mașină pentru acel cîine? Dintr-un salt a ajuns aproape lîngă mine. Am sărit de pe mașină și m-am urcat în primul copac pe care l-am găsit, un copăcel care de-abia reușea să-mi susțină greutatea. Eram sigur că se va rupe de la jumătate, trimițîndu-mă direct în colții cîinelui, care avea să mă schilodească groaznic.

Așa cum eram, suit în copac, animalul aproape că nu mă mai ajungea. Cu toate acestea, a mai sărit o dată și și-a înfipt colții în turul pantalonilor mei, și mi i-a rupt. A fost atît de aproape, încît mi-a zgîriat fesele. În clipa în care am ajuns în vîrfurile copacului, cîinele a plecat. A fugit în sus pe stradă, cău-tîndu-l, probabil, pe prietenul meu.

La cabinetul școlii, asistenta mi-a zis să-i cer proprietarului cîinelui un certificat de vaccinare antirabică.

- Trebuie să ai mare grijă, mi-a zis sever. Poți să fi fost deja inoculat cu turbare. Dacă proprietarul nu vrea să-ți arate certificatul de

vaccinare, ai dreptul să faci plîngere la poliție.

Am discutat cu îngrijitorul casei unde stătea cîinele. Acesta m-a acuzat că momisem cel mai prețios cîine, un animal cu pedigree, pe stradă.

- Ai mare grijă, băiete, mi-a zis cu o voce mînioasă. Cîinele e pierdut. Proprietarul te va trimite la închisoare dacă ne mai superi.

- Dar aş putea avea turbare! i-am zis eu, sincer îngrozit.

- Mă doare în cur, chiar dacă ai avea ciumă bubonică, s-a răstit bărbatul la mine. Hai, întinde-o!

- O să mă duc la poliție, i-am zis.

- Du-te unde vrei, mi-a răspuns. Dacă te duci la poliție, o să avem grijă să te ia pe tine. Cine locuiește în casa asta are pile destul de mari ca să facă ușor chestia asta!

L-am crezut, așa că am mințit-o pe asistentă și i-am spus că animalul nu a fost găsit și că nu avea stăpîn.

- Doamne Dumnezeule, a exclamat femeia. Ia-ți inima în dinți și pregătește-te pentru ce-i mai rău. S-ar putea să fie nevoie să te trimit la doctor.

Apoi mi-a dat o listă lungă de simptome pe care să le pîndesc sau să aștept pînă cînd se vor manifesta singure. Mi-a zis că vaccinul antirabic este extrem de dureros și că trebuie administrat de mai multe ori, prin injecții subcutanate în zona abdomenului.

- Nu doresc acest tratament nici celui mai mare dușman al meu, mi-a zis, aruncîndu-mă într-un coșmar groaznic.

A urmat prima mea depresie reală. Nu făceam decît să zac în pat, găsindu-mi fiecare dintre simptomele enumerate de asistentă. Pînă la urmă, m-am dus la cabinetul școlii și am implorat-o pe sora medicală să-mi administreze tratamentul antirabic, oricît de dureros ar fi. Am făcut o scenă uriașă. Eram isteric. Nu aveam turbare, dar pierdusem orice urmă de autocontrol.

I-am povestit lui don Juan despre cele două retrăiri ale mele în detaliu, fără să omit ceva. Nu a comentat. A dat doar din cap de cîteva ori.

- Don Juan, în ambele retrăiri, i-am spus, conștient de vocea mea repezită, am fost cît se poate de isteric. îmi tremura tot corpul, îmi era greață. Nu vreau să spun că a fost *ca și cum* trăiam experiența, pentru că nu ar fi adevărat. Am *trăit* ambele experiențe. Și atunci cînd nu am

mai fost în stare să rezist, am sărit înapoi în viața de acum. Pentru mine, acesta a fost un salt în viitor. Aveam puterea să călătoresc în timp. Saltul în trecut nu a fost abrupt. Evenimentul a început să se dezvolte încet, la fel ca amintirile. La sfârșit, am sărit brusc în viitor: viața mea de acum.

- Cu siguranță, ceva a început să se prăbușească în tine, mi-a zis în cele din urmă. Se prăbușea de la început, dar s-a reparat foarte repede de fiecare dată când punctele de sprijin s-au prăbușit. Cred că acum se prăbușesc complet. După încă o lungă perioadă de liniște, don Juan mi-a explicat că vrăjitorii Mexicului antic credeau, după cum îmi spusese deja, că fiecare dintre noi are două minți, dar că numai una era cu adevărat a noastră. Totdeauna am crezut don Juan spunea că mințile noastre aveau două părți și că una din ele rămânea întotdeauna tăcută, deoarece cealaltă parte nu-i permitea să se exprime. Indiferent de ce spusese don Juan, am interpretat acest lucru ca o explicație metaforică pentru dominația aparentă a emisferei stingi a creierului nostru față de cea dreaptă sau cam așa ceva.

-*Recapitularea* are o opțiune secretă, mi-a zis don Juan. Exact cum ți-am spus că există o opțiune secretă a morții, opțiune pe care numai vrăjitorii o pot alege. În cazul morții, opțiunea secretă este că ființele ar putea să-și păstreze forța vitală și să predea numai conștientizarea, produsul vieților noastre. În *cazai recapitulării*, opțiunea secretă, pe care numai vrăjitorii o pot alege, este să-și dezvolte adevărata minte.

- Amintirile care te bântuie nu pot veni decât din adevărata ta minte. Cealaltă minte, pe care o avem și o împărtășim cu toții este, aș zice eu, un model ieftin: de putere modestă, o singură dimensiune pentru toți. Dar acesta este un subiect pe care îl vom discuta mai târziu. Acum este în joc introducerea unui forțe dezintegratoare. Cu toate acestea, nu este vorba despre o forță care te dezintegrează pe tine - nu asta am vrut să zic. Ea dezintegrează ceea ce vrăjitorii numesc *instalația străină*, care există în tine, ca și în fiecare ființă umană. Efectul forței care se pogoară asupra ta și care dezintegrează *instalația străină* este că îi scoate pe vrăjitori din cadrul sintaxei lor.

Îl ascultasem cu atenție pe don Juan, dar nu puteam să spun că am înțeles ceea ce-mi spusese. Dintr-un motiv straniu, care îmi rămânea la fel de necunoscut ca și cauza retrăirilor mele extrem de vii, nu puteam să-i pun nici o întrebare.

- Știu cât de greu îți este, mi-a zis dintr-o dată don Juan, să te confrunți cu această fațetă a vieții tale. Toți vrăjitorii pe care îi cunosc au trecut prin asta. Bărbații sînt infinit mai afectați decît femeile. Cred că așa sînt femeile, mai rezistente. Vrăjitorii Mexicului antic, acționînd împreună, au încercat din toate puterile să îndulcească impactul acestei forțe dezintegratoare. Astăzi nu avem mijloacele să ne unim forțele, așa că trebuie să facem tot ce putem pentru a ne confrunta singuri cu o forță care ne smulge cu brutalitate din zona limbajului, pentru că nu ai cum să descrii cu acuratețe ce se întîmplă.

Don Juan avea dreptate că nu puteam să explic sau să descriu efectele acestor amintiri asupra mea. Don Juan îmi spusese că vrăjitorii se confruntă cu necunoscutul chiar și în cele mai obișnuite întîmplări pe care ni le putem închipui. Atunci cînd trebuie să-i faci față și nu pot interpreta ceea ce percep, vrăjitorii sînt nevoiți să se bazeze pe o sursă exterioară de orientare. Don Juan numise această sursă *infinitate* sau *vocea spiritului*, și mi-a zis că vrăjitorii nu încearcă să fie raționali cu lucrurile care nu pot fi raționalizate și, atunci, *spiritul* este cel care le spune fără greșală cum stau exact lucrurile.

Don Juan mă condusese spre acceptarea ideii că *infinitatea* este o forță conștientă de sine, dotată cu capacitatea de a se exprima. După aceea, m-a pregătit să fiu capabil să ascult această voce și întotdeauna să acționez eficient, dar fără să mă bazez pe antecedente, folosind la minimum ajutorul cunoștințelor apriorice. Am așteptat nerăbdător ca *vocea spiritului* să-mi spună care era sensul retrăirilor mele, dar degeaba.

Într-o bună zi mă aflam într-o librărie, iar o fată m-a recunoscut și a venit să-mi vorbească. Era înaltă și subțire și avea o voce nesigură, de fetiță. Încercam să o fac să se simtă în largul ei, cînd am fost dintr-o dată cuprins de o schimbare energetică. Era ca și cum în interiorul meu se declanșase o alarmă și, cum se mai întîmplase deja, fără ca eu să am vreo contribuție, am retrăit un alt eveniment complet uitat din viața mea. Am fost deodată invadat de amintirea casei bunicilor mei. Era ca o adevărată avalanșă, atît de intensă, că era de-a dreptul devastatoare, și a trebuit din nou să mă retrag într-un colț. Îmi tremura tot corpul, de parcă aveam frisoane.

Aveam cam opt ani. Bunicul îmi vorbea. Începuse prin a-mi spune că era de datoria lui să mă aducă pe calea cea dreaptă. Aveam doi veri

de vîrsta mea: Alfredo și Luis. Bunicul meu îmi cerea fără milă să recunosc faptul că vărul meu, Alfredo, era cu adevărat frumos. În cadrul viziunii mele, puteam auzi vocea aspră a bunicului:

- Alfredo nu are nevoie de nici o prezentare, mi-a zis el atunci. Nu are nevoie decît să se arate, și toate ușile i se vor deschide, deoarece toată lumea practică un adevărat cult al frumuseții. Toată lumea iubește oamenii frumoși. Îi invidiază în mod cert, dar, la fel de sigur, le caută și tovarășia. Crede-mă pe cuvînt. Sînt și eu chipeș, nu-i așa?

Eram sincer de acord cu bunicul. Era un bărbat foarte frumos, cu oase delicate, cu ochi albaștri, zîmbitori și o față excepțional croită, cu pomeți minunați. Totul era echilibrat pe fața sa: nasul, gura, ochii, bărbia ascutită, totul. Pe urechi îi creștea un puf blond, care îl făcea să semene cu un elf. Știa totul despre persoana sa și își exploata la maximum însușirile. Femeile îl adora, pur și simplu. Îl adora, zicea el, în primul rînd pentru frumusețea sa și, în al doilea rînd, pentru că nu prezenta nici un pericol pentru ele. El, unul, bineînțeles, profita din plin de toate astea.

- Vărul tău, Alfredo, va reuși cu siguranță în viață, a continuat bunicul. Nu va trebui să se ducă niciodată neinvitat la o petrecere, pentru că va fi întotdeauna primul pe listă. Ai văzut cum se opresc oamenii pe stradă să se uite la el și cum doresc să-l atingă? Este atît de frumos, încît mi-e teamă să nu devină un nemernic, dar asta este o altă poveste. Hai să spunem că va fi cel mai așteptat și binevenit nemernic pe care l-ai întîlnit vreodată.

Bunicul meu l-a comparat pe Luis cu Alfredo. Mi-a zis că Luis era comun și un pic prostuț, dar că avea o inimă de aur. După aceasta, m-a luat și pe mine în discuție:

- Dacă trebuie să continuăm cu lămurirea noastră, a continuat el, trebuie să recunoști sincer că Alfredo este frumos, iar Luis este bun la suflet. Hai să discutăm și despre tine. Tu nu ești nici frumos, nici bun la suflet. Tu ești o mare jigodie. Nu o să te invite nimeni niciodată la vreo petrecere. Trebuie să te obișnuiești cu ideea că, dacă vrei să te duci la o petrecere, trebuie să apari neinvitat. Ție nu ți se vor deschide niciodată ușile așa cum i se vor deschide lui Alfredo pentru că este frumos sau lui Luis pentru că este bun la suflet. Tu va trebui să te strecorei pe fereastră.

Analiza privindu-i pe cei trei nepoți ai săi era atît de exactă, că m-a

făcut să plîng cînd i-am auzit concluzia. Cu cît plîngeam, cu atît era mai bucuros. Și-a încheiat expunerea cu un avertisment din cale-afară de dureros.

- Nu trebuie să te simți rău, mi-a zis, pentru că nu e nimic mai pasionant decît să te streкори pe fereastră. Pentru asta trebuie să fii inteligent și pe fază. Trebuie să vezi totul și să fii pregătit pentru un șir nesfîrșit de umilințe. Dacă te vei strecura pe fereastră, a continuat, o vei face pentru că nu te vei afla în nici un caz pe lista invitaților; prin urmare, nimeni nu-ți dorește prezența, deci va trebui să-ți pui capul la treabă ca să rămîi la petrecere. Singurul fel pe care îl știu eu ca să-ți iasă chestia asta este să ai la degetul mic pe toată lumea. Țipă! Cere! Dă sfaturi! Fă-i pe toți să simtă că tu ești șeful. Cum să te dea afară cînd tu ești șeful?

Amintirea acestei scene m-a răscolit profund. Îngropasem această împlinirea atît de adînc, încît uitasem complet de ea. Îmi amintisem totuși sfatul său de a fi totdeauna șeful, sfat pe care mi-l repetase întruna.

Nu am avut ocazia să examinez acest eveniment sau să meditez asupra lui, deoarece o altă amintire a apărut, cu aceeași forță. Eram cu fata cu care fusesem logodit. În acea perioadă economiseam amîndoi bani pentru a ne căsători și pentru a avea o casă a noastră. M-am auzit cerîndu-i să ne constituim un cont comun. Nu acceptam altă formulă. Am simțit imperios nevoia să-i țin o predică despre economie. M-am auzit spunîndu-i de unde să-și cumpere hainele și care să fie prețul maxim pe care ni-l puteam permite.

M-am văzut apoi dîndu-i lecții de condus surorii sale mai mici și ieșindu-mi efectiv din minți cînd mi-a spus că vrea să se mute de la părinții ei. Am amenințat-o că întreru-pem lecțiile. A început să plîngă și mi-a mărturisit că avea o legătură cu șeful ei. Am sărit din mașină și am început să dau șuturi în portieră.

Asta nu era însă totul. M-am auzit spunîndu-i tatălui logodnicei mele să nu se mute în Oregon cum avea de gînd. Am ținut cît puteam că era o mișcare idioată. Eram absolut convins că argumentele mele împotriva acestei manevre erau imbatabile. I-am arătat cifrele în care calculasem extrem de meticolos pierderile. În momentul în care am văzut că nu mă bagă în seamă, am trîntit ușa și am plecat, tremurînd de furie. Mi-am găsit logodnica în sufragerie, cîntînd la chitară. I-am

smuls-o din mâini și i-am strigat că ea mai mult îmbrățișa chitara decât să cînte la ea, ca și cum era mai mult decât un simplu obiect.

Dorința mea de a-mi impune voința se manifesta în absolut toate direcțiile. Nu făceam nici o distincție. Oricine se afla aproape de mine se afla acolo pentru ca eu să-l pot poseda și modela după cum aveam chef.

Nu a trebuit să mă gîndesc prea mult la semnificația viziunilor mele extrem de vii. M-a cuprins o certitudine totală care venea parcă din exterior. Am înțeles că punctul meu slab era, de fapt, ideea că trebuie să mă aflu tot timpul la comandă. Principiul conform căruia trebuia nu numai să fiu șeful, dar să și controlez orice situație fusese adînc înrădăcinat în mine. Felul în care fusesem crescut consolidase acest impuls, care fusese, probabil, arbitrar la instalare, dar care se transformase la maturitate într-o necesitate profundă.

Eram perfect conștient că miza pusă în joc era însăși *infinitatea*. Don Juan mi-o prezentase ca fiind o forță conștientă care intervine în mod deliberat în viețile vrăjitorilor. Acum intervenea în viața mea. Știam că *infinitatea* mă indica pe mine, prin retrăirea vie a acelor experiențe uitate, prin intensitatea și profunzimea nevoii de control, pregătindu-mă astfel pentru ceva transcendental. Știam cu o certitudine înspăimîntătoare că ceva îmi închide toate posibilitățile ca eu să preiau controlul și că aveam nevoie, mai mult decât de orice altceva, de sobrietate, flexibilitate și de abandon de sine pentru a face față lucrurilor care simțeam că vor urma.

În mod firesc, i-am povestit toate acestea lui don Juan, dezvoltînd în voie speculațiile și intuițiile pe care le aveam privind posibila semnificație a retrăirilor mele.

Don Juan a rîs, bine dispus:

- Toate astea nu sînt decât exagerări psihologice, așteptări ale tale, mi-a zis. Ca de obicei, cauți explicații simple, bazate pe cauză și efect. Fiecare dintre retrăirile tale devine mai vie și mai înnebunitoare, deoarece, după cum ți-am spus deja, ai intrat într-un proces ireversibil. Adevărata ta minte iese la lumină, se trezește dintr-o stare îndelungată de letargie. Te cere *infinitatea*, a continuat el. Oricare dintre mijloacele pe care le folosește ca să-ți arate asta nu poate avea alt motiv, altă cauză sau altă valoare decât aceasta. Oricum, tu trebuie să fii pregătit pentru atacurile violente ale *infinității*. Trebuie să fii în permanență

pregătit pentru o lovitură de o putere fantastică. Acesta este felul chibzuit și sănătos în care un vrăjitor se confruntă cu *infinitatea*.

Cuvintele lui don Juan m-au lăsat cu un gust amar. Puteam să simt cum se pregătește asaltul împotriva mea și mă temeam deja de el. Din moment ce îmi petrecusem întreaga viață ascunzându-mă în spatele cine știe cărei activități inutile, m-am adâncit în muncă. Am ținut conferințe în clasele în care predau prietenii mei în diferite școli din sudul Californiei. Am scris enorm. Pot spune fără exagerare că am aruncat zeci de manuscrise la gunoi, pentru că nu îndeplineau o cerință indispensabilă pe care don Juan mi-o prezentase ca semnul a ceva care poate fi acceptat de către *infinitate*.

Mi-a zis că tot ceea ce fac trebuie să fie un act de vrăjitorie, eliberat de orice așteptări care l-ar putea jena, de frica de eșec sau de speranțele de succes. Eliberat de orice cult al *eului*. Tot ce făceam trebuia să fie spontan, o magie în care mă deschideam impulsurilor infinitului.

Într-o noapte, stăteam la birou pregătindu-mă pentru activitatea mea zilnică, scrisul. Am trăit un moment de amețală. Credeam că mă simt amețit pentru că mă ridicasem prea repede de pe salteaua unde îmi făceam exercițiile fizice. Mi s-a întunecat vederea. Am început să văd pete galbene în fața ochilor. Am crezut că voi leșina, iar senzația de leșin devenea din ce în ce mai acută. Vedeam în fața ochilor un punct mare, roșu. Am început să respir din ce în ce mai adânc, încercând să liniștesc agitația care ar fi putut pricinui aceste vedenii. Am tăcut complet când am văzut că sînt înconjurat de un întuneric total. M-am gândit că am leșinat, dar puteam să pipăi scaunul și biroul. Puteam să percep totul dinlăuntru întunericului care mă înconjura.

Don Juan mi-a zis că vrăjitorii din spița sa credeau că unul dintre cele mai rîvnite rezultate ale *tăcerii interioare* era un ansamblu de energie care este întotdeauna anunțat de o emoție puternică. Credea că retrăirile mele reprezentau metoda de a mă agita la maximum, trăind astfel acest ansamblu. Un asemenea ansamblu se manifesta prin nuanțe proiectate spre toate orizonturile în viața de zi cu zi, fie către un munte, către cer, către un zid sau, pur și simplu, în palme. Mi-a explicat că acest ansamblu al nuanțelor începe cu apariția unei tușe viguroase liliachii. Cu timpul, această tușă începe să se întindă pînă cînd acoperă întregul orizont vizibil, ca un front de nori de furtună.

Mi-a mai zis că mai apare și un punct de un roșu ciudat, intens, ca

și cum ar fișni dintre norii liliachii. Mi-a spus că pe măsură ce vrăjitorii devin mai disciplinați și câștigă experiență, punctul roșu se mărește pentru a exploda în cele din urmă în gânduri sau viziuni sau, în cazul unui om de cultură, în cuvinte scrise; vrăjitorii fie văd viziuni, aud gânduri rostite sub formă de cuvinte sau citesc rînduri scrise, generate de energia lor.

În acea noapte, la birou, nu am văzut nici tușe liliachii, nici nori care să cuprindă cerul. Eram sigur că nu aveam disciplina de care au nevoie vrăjitorii pentru un astfel de ansamblu de energie, dar aveam în fața ochilor un uriaș punct roșu. Acest punct, fără nici un avertisment, a explodat în cuvinte disperate pe care le puteam citi ca și cum erau scrise pe o foaie de hîrtie care ieșea din mașina de scris. Cuvintele se mișcau în fața ochilor mei cu o asemenea viteză încît nu puteam citi absolut nimic. În acel moment am auzit o voce care îmi descria ceva. Din nou, viteza cu care vorbea mă deranja la urechi. Cuvintele erau distorsionate și nu înțelegeam nimic.

Ca și cum toate acestea nu erau de ajuns, am început să văd scene ciudate precum cele din visele de după o masă copioasă. Erau imagini baroce, întunecate, apăsătoare. Am început să mă rotesc, pînă cînd mi s-a făcut rău. Toate s-au oprit aici. Simțeam efectele acestor lucruri care mi se întîmplaseră, orice ar fi fost, în fiecare fibră a corpului. Eram epuizat. Această intervenție violentă m-a lăsat furios și frustrat.

M-am grăbit către casa lui don Juan ca să-i povestesc despre această întîmplare. Simțeam că am nevoie de ajutorul lui mai mult ca niciodată.

- Nu există nimic blînd în legătură cu vrăjitoria sau cu vrăjitorii, mi-a zis don Juan după ce i-am povestit ce mi se întîmplase. Aceasta a fost prima dată cînd *infinitatea* s-a pogorît asupra ta în acest fel. A fost ca un fulger. Ți-a preluat complet toate simțurile. În ceea ce privește viteza viziunilor tale, tu ești acela care trebuie să înveți să o potrivești. Unora dintre vrăjitori, asta le ia o viață întreagă. Din acest moment însă, energia îți va apărea ca și cum ar fi proiectată pe un ecran de cinema. Dacă înțelegi proiecția sau nu, asta e o altă poveste, a continuat el. Pentru a da o interpretare exactă, ai nevoie de experiență. Eu, unul, îți recomand să nu fii timid și să începi chiar acum. Citește energia de pe perete! Adevărata ta minte iese la iveală, și nu are nimic de-a face cu cealaltă minte, care este o *instalație străină*. Permite-i

adevăratei tale minți să stabilească viteza. Stai liniștit și nu te îngrijora, orice se întâmplă.

- Dar, don Juan, este posibil așa ceva? Poți citi energia ca și cum ar fi un text? am întrebat eu, copleșit de această idee.

- Bineînțeles că se poate, mi-a răspuns; în cazul tău, nu numai că este posibil, dar chiar asta și se întâmplă.

- Dar de ce să o citesc, de parcă ar fi un text? am insistat, dar era doar o întrebare retorică.

- Încerci să te umfli în pene, mi-a zis. Dacă citești textul, poți să-l repeți cuvînt cu cuvînt. Dacă însă încerci să fii un *spectator al infinității* în locul unui *cititor al infinității*, ai să vezi că nu poți descrie ceea ce vezi și ai ajunge să bolborosești tot felul de nerozii pentru că nu ai fi în stare să verbalizezi întâmplările la care ai fost martor. Același lucru se întâmplă și dacă încerci să-l auzi. Bineînțeles, acest lucru îți este specific. Oricum, *infinitatea* este cea care alege. *Razboinicul-călător* nu face decît să-și însușească alegerea. Dar cel mai important este, mi-a zis el după o pauză calculată, să nu te lași copleșit de acest eveniment doar pentru că nu-l poți descrie. Este un eveniment care scapă sintaxei limbii noastre.

CĂLĂTORII PRIN MAREA ÎNTUNECATĂ A CONȘTIENȚĂRII

- Putem acum vorbi un pic despre *tăcerea interioară*, mi-a zis don Juan.

Afirmația lui don Juan se potrivea atît de puțin cu contextul discuției noastre încît am rămas uimit. îmi vorbise toată după-amiaza despre vicisitudinile care se abătuseră asupra indienilor yaqui după marile lor războaie din anii '20, cînd au fost deportați de către statul mexican din locul lor de baștină din statul Sonora, din nordul Mexicului, pentru a munci pe plantațiile de trestie de zahăr din Mexicul central și de sud. Ani în șir guvernul mexican avusese probleme din cauza războaielor endemice cu indienii yaqui. Don Juan mi-a spus cîteva povești yaqui uimitoare, emoționante, despre intrigi politice, povești despre trădare, lipsuri grele și mizerie umană.

Aveam sentimentul că don Juan mă pregătea pentru ceva anume, deoarece știa că aceste povești sînt deliciul meu. în acea perioadă, aveam un simț exagerat al justiției sociale și al fair-play-ului.

- Starea de fapt din jurul tău îți permite să ai mai multă energie, a

continuat. Ai început *recapitularea* vieții tale. Ți-ai privit pentru prima dată prietenii ca și cum ar fi expuși într-o vitrină. Ai atins punctul de rupere, singur, condus de pro-priile-ți nevoi. Ai renunțat la toate preocupările tale. Iar, mai mult decât atât, ai acumulat îndeajuns de multă *tăcere interioară*. Toate astea ți-au permis să faci o călătorie prin *marea întunecată a conștientizării*. Întîlnindu-mă în acel oraș ales de tine înseamnă, de fapt, că ai realizat această călătorie. Știu că o chestiune vitală aproape ți s-a dezvăluit și că, pentru un moment, chiar te-ai întrebat dacă am venit cu adevărat la tine acasă. Venirea mea nu a fost un vis. Eram real, nu-i așa?

- Erai cît se poate de real, i-am zis.

Uitasem aproape acea întîmplare, dar mi-am amintit că mi s-a părut ciudat că îmi găsise apartamentul. Am trecut repede peste această surpriză presupunînd, pur și simplu, că întrebasese pe cineva care era noua mea adresă, deși, dacă aș fi fost prins la înghesuială, nu aș fi fost în stare să găsesc pe cineva care să știe unde locuiam.

- Hai să lămurim această problemă, a continuat el. Din perspectiva mea, care este și a vrăjitorilor din Mexicul antic, am fost cît se poate de real, și, prin urmare, am venit, pur și simplu, la casa ta din *tăcerea mea interioară*, pentru a te pune la curent cu cerințele *infinității* și pentru a te preveni că nu mai aveai timp. Iar tu, la rîndul tău, din *tăcerea ta interioară* ai mers în orașul pe care l-ai ales, pentru a-mi spune că ai reușit să "îndeplinești cerința *infinității*". Din perspectiva ta, care este a unui om obișnuit, în ambele ocazii nu a fost decât un vis, un joc al imaginației. Ai avut un vis în care se făcea că eu am venit la tine fără să-ți știu adresa; iar, apoi, ai avut un vis, un joc al imaginației în care se făcea că tu ai venit să mă vezi. În ceea ce mă privește pe mine, ca vrăjitor, ceea ce tu crezi că este un joc al imaginației în care se făcea că m-ai întîlnit în acel oraș, este pentru mine la fel de real ca acum, cînd noi doi stăm de vorbă.

I-am mărturisit lui don Juan că nu aveam nici o posibilitate să încadrez acele întîmplări în vreun sistem de gîndire specific omului occidental. I-am spus că a mă gîndi la ele ca la vise sau jocuri ale imaginației ar însemna să creez o categorie falsă care nu ar rezista unei examinări mai atente; singura cvasiexplicație care devenea măcar vag posibilă ar fi fost un alt aspect al sistemului său de cunoaștere: *visarea*.

- Nu, nu e *visare*, mi-a zis cu emfază. Este ceva mult mai direct și

mai misterios. Apropo, am o nouă definiție a *visării* pentru tine, care e în mare concordanța cu felul tău de a fi. *Visarea* este, de fapt, schimbarea locului de conexiune cu *marea întunecată a conștientizării*. Dacă privești lucrurile în felul acesta, este un concept foarte simplu și o manevră la fel de simplă. Pentru a o realiza ai nevoie de tot ce poți da, dar nu e imposibil, și nici nu este ceva înconjurat de nori mistici. *Visarea* este un termen care m-a deranjat întotdeauna, a continuat el, deoarece slăbește un act extrem de puternic, îl face să sune arbitrar. Îi dă sensul de joc al imaginației, dar tocmai asta nu e. Am încercat să schimb termenul, dar este mult prea bine înrădăcinat. Poate, într-o bună zi, vei reuși să-l schimbi tu, dar, după cum se întâmplă întotdeauna în vrăjitorie, mă tem că pînă în momentul cînd vei fi cu adevărat în stare să faci acest lucru, nu-ți va mai păsa pentru că nu va mai conta cum se numește.

Don Juan mi-a explicat pe larg, încă de cînd l-am cunoscut, că *visarea* este o artă, descoperită de vrăjitorii Mexicului antic, prin care visele obișnuite puteau fi transformate în porți care se deschideau către alte lumi *d& percepție*. Susținea, în toate felurile posibile, apariția a ceva pe care el o numea *atenția visării* și care era, de fapt, capacitatea de a acorda o atenție specială sau un anume fel de conștientizare elementelor unui vis obișnuit.

Am urmat cu minuțiozitate toate recomandările sale și am reușit să-i dictez conștientizării mele să se fixeze pe elementele unui vis. Ideea lui don Juan nu urmărea să-mi propun să am un anume vis, ci să-mi fixez atenția pe elementele componente al oricărui vis care ar apărea.

După aceasta don Juan mi-a arătat care credeau vrăjitorii Mexicului antic că este, din punct de vedere energetic, originea *visării*: deplasarea *punctului de reunire*. Mi-a zis că *punctul de reunire* se deplasa foarte firesc în timpul somnului, dar era ceva mai greu să *vezi* această deplasare, deoarece este nevoie de fire agresivă; iar această fire agresivă reprezenta caracteristica vrăjitorilor Mexicului antic. Conform spuselor lui don Juan, acei vrăjitori găsiseră toate premisele vrăjitoriei lor în această fire.

- Trebuie să fii ca un animal de pradă, a continuat don Juan. Nu este foarte greu să intri în această stare, deoarece omul este, prin natura sa, un animal de pradă. Ai putea să *vezi*, la modul agresiv, pe oricine din acest sat sau chiar de mai departe, dacă doarme; oricine este bun

pentru aceasta. Este important să capeți o indiferență totală. Cauți ceva și ai ieșit să-l prinzi. O să ieși să cauți o persoană, o să adulmeci ca o felină, ca un animal de pradă pentru a găsi pe cineva asupra căruia să te arunci.

Don Juan mi-a spus, rîzînd de evidenta mea descumpănire, că dificultatea acestei tehnici consta în starea de spirit și că nu pot să rămîn pasiv în acest act, al *vederii*, deoarece în cazul văzului nu trebuie să stai să privești, ci să acționezi. Poate că totul s-a petrecut în urma sugestiei sale, dar din acea zi am început să mă simt extrem de agresiv. Fiecare fibră a corpului meu deborda de energie, iar în exercițiile mele de *visare* căutam cu ardoare pe cineva. Nu mă interesa cine este. Aveam nevoie de cineva adormit, iar o anumită forță pe care o simțeam, dar de care nu eram deplin conștient, m-a condus către acel cineva.

Nu am știut niciodată cine a fost acea persoană, dar în timp ce o *vedeam* pe acea persoană, simțeam prezența lui don Juan. Era o senzație ciudată, știam că cineva e cu mine printr-o senzație nedefinită de apropiere la un nivel de conștientizare care nu făcea parte din nimic din ceea ce trăisem pînă atunci. Nu puteam decît să-mi concentrez atenția asupra individului care se odihnea. Știam că era vorba despre un bărbat, dar nu știu cum de eram atît de sigur. Știam că doarme, deoarece mînea de energie care constituie ființa umană era un pic lăsată lateral.

Am văzut atunci *punctul de reunire* într-o poziție diferită de cea obișnuită, chiar sub omoplați. În acest caz era deplasat către dreapta și un pic mai jos. Am calculat: fusese deplasat spre coaste. Am mai observat că nu era stabil. Fluctua dezordonat și apoi revenea brusc la poziția sa normală. Aveam senzația clară că în mod absolut firesc prezența mea și a lui don Juan îl trezise. Imediat după aceasta am receptat o mulțime de imagini încetoșate și m-am trezit în locul în care începusem totul.

Don Juan îmi repetase, de asemenea, tot timpul că vrăjitorii se împart în două: primul grup este cel al *visătorilor*; celălalt este cel al *pîndarilor*. *Visătorii* sînt cei care pot cu ușurință deplasa *punctul de reunire*. *Pîndarii* sînt cei care pot menține *punctul de reunire* în noua sa poziție. *Visătorii* și *pîndarii* se completează unii pe alții și lucrează întotdeauna în perechi, ajutîndu-se reciproc, conform talentelor

fiecăruia.

Don Juan mi-a spus că deplasarea și menținerea *punctului de reunire* putea fi făcută oricînd, datorită disciplinei de fier a vrăjitorilor. Mi-a spus că vrăjitorii din spița sa credeau că există cel puțin șase sute de puncte în cadrul sferei luminoase care reprezintă, de fapt, esența noastră și atunci cînd sînt atinse intenționat prin *punctul de reunire* ne pot pune la dispoziție o nouă lume; adică, atunci cînd *punctul de reunire* este deplasat într-unui dintre aceste puncte și rămîne fixat acolo, vom percepe o lume la fel de cuprinzătoare și de reală ca lumea de zi cu zi, dar, cu toate acestea, o lume diferită.

Don Juan îmi mai explicase că arta vrăjitoarească este de a manipula *punctul de reunire* și a-l face să-și schimbe poziția după plac în interiorul sferei luminoase care reprezintă esența oricărei ființe omenești. Rezultatul acestei manipulări este marcat printr-o schimbare a punctului de contact cu *marea întunecată a conștientizării*, care aduce cu ea noi miliarde de cîmpuri de energie sub forma unor filamente luminoase care converg spre *punctul de reunire*. Astfel, rezultă o conștientizare diferită față de cea necesară pentru perceperea lumii de zi cu zi. Această nouă conștientizare transformă noile cîmpuri de energie în informație senzorială, care este interpretată și percepută ca o lume diferită, deoarece cîmpurile de energie care o generează sînt diferite față de cele obișnuite.

Mi-a mai spus că pentru a da o definiție precisă a vrăjitoriei ca practică se poate spune că aceasta reprezintă manipularea *punctului de reunire* pentru a-i schimba focarul de contact cu *marea întunecată a conștientizării*, făcînd astfel posibilă percepția altor lumi.

Don Juan mi-a zis că arta *pîndarilor* intră în aplicare după ce *punctul de reunire* a fost deplasat. Menținerea *punctului de reunire* în noua sa poziție le permite vrăjitorilor să perceapă în ansamblul său noua lume în care intră, exact așa cum facem noi în lumea faptelor obișnuite. Pentru vrăjitorii din spița lui don Juan, lumea de zi cu zi nu era decît un aspect al unei lumi totale care avea cel puțin șase sute de astfel de aspecte.

Don Juan a revenit la subiectul în discuție: călătoriile mele prin *marea întunecată a conștientizării* și mi-a zis că ceea ce realizasem eu din cadrul *tăcerii interioare* era foarte asemănător cu ceea ce se realizează în cadrul *visării* atunci cînd ești adormit. Cu toate acestea,

atunci cînd călătorești prin *marea întunecată a conștientizării* nu există nici un fel de întrerupere ca atunci cînd adormi, și nici nu există vreo încercare să-ți controlezi atenția, ca atunci cînd visezi. Călătoria prin *marea întunecată a conștientizării* implică un răspuns imediat. Există o senzație covârșitoare de aici și acum. Don Juan era foarte supărat că niște vrăjitori cretini numiseră această cale de a atinge direct *marea întunecată a conștientizării*, *visare cu ochii deschiși*, ridiculizînd și mai mult termenul de *visare*.

- Cînd te-ai gîndit că de fapt ai avut un vis-joc al imaginației să te duci în orașul pe care l-ai ales, a continuat el, de fapt ți-ai așezat *punctul de reunire* direct pe o anumită poziție din *marea întunecată a conștientizării* care permite această călătorie. După aceasta, *marea întunecată a conștientizării* ți-a pus la dispoziție tot ce era nevoie pentru a duce la bun sfîrșit călătoria. Nu poți să alegi locul după bunul tău plac. Vrăjitorii spun că, de fapt, *tăcerea interioară* îl alege fără greșală. Simplu, nu-i așa?

Mi-a explicat apoi amănuntele alegerii. Mi-a spus că pentru un *războinic-calător* alegerea nu reprezintă cu adevărat formularea unei opțiuni, ci, mai degrabă, satisfacerea elegantă a cererilor *infiniteții*

- *Infinitatea* este cea care alege, mi-a zis. Artă unui *războinic-calător* este să știe să se miște conform celor mai fine insinuări, artă de a respecta fiecare comandă a *infiniteții*. Pentru a putea face asta, un *războinic-calător* are nevoie de bărbăție, putere și, mai presus de toate, de chibzuință. Toate trei la un loc dau eleganța!

După un moment de pauză m-am întors asupra subiectului care mă interesa cel mai mult.

- Bine, dar mi se pare aproape incredibil că am ajuns efectiv în acel oraș, don Juan, i-am zis.

- Este, într-adevăr, incredibil, dar nu imposibil, mi-a zis. Universul nu are limite, iar posibilitățile în cadrul universului în ansamblu sînt nemărginite. Așa că nu pica pradă axiomei conform căreia „Cred numai ce văd”, pentru că asta este cea mai stupidă poziție pe care o poate adopta cineva.

Explicația lui don Juan a fost cît se poate de limpede. Avea sens, dar nu știam unde era sensul; cu siguranță nu putea fi găsit în lumea mea de zi cu zi. Don Juan m-a asigurat, provocîndu-mi o mare frămîntare interioară, că exista o singură cale prin care vrăjitorii

reuşeau să facă față acestei cantități de informație: să o cunoască, pur și simplu, prin experiență, deoarece mintea singură era incapabilă să preia toată această stimulare.

- Ce vrei să fac, don Juan? am întrebat.

- Trebuie să călătorești înapoi prin *marea întunecată a conștientizării*, mi-a răspuns, dar nu vei afla niciodată cum poți face asta. Haide să spunem că *tăcerea interioară* reușește acest lucru, urmînd căi inexplicabile, căi care nu pot fi înțelese, ci numai urmate.

Don Juan mi-a zis să mă așez pe pat în poziția care favoriza *tăcerea interioară*. De obicei, adormeam instantaneu de fiecare dată cînd adoptam această poziție. Totuși, de fiecare dată cînd don Juan era lîngă mine, prezența sa nu mă lăsa să adorm; intram într-o adevărată stare de liniște totală. De data aceasta, după un moment de tăcere, mi-am dat seama că mergeam. Don Juan mă conducea ținîndu-mă de braț.

Nu ne mai aflam în casa sa. Mergeam printr-un oraș al indienilor yaqui în care nu mai fusesem pînă atunci. Știam totuși despre existența acelui oraș. Mă aflasem aproape de el de mai multe ori, dar fusesem întors din drum de ostilitatea fățișă a locuitorilor de acolo. Era un oraș unde unui străin îi era aproape imposibil să intre. Singurii oameni care nu erau indieni yaqui și care aveau voie să intre în oraș erau trimișii băncii federale, datorită faptului că banca achiziționa recoltele de la fermierii yaqui. Aceștia negociau la nesfîrșit pentru a obține avansuri în bani gheață de la bancă pe baza unei prevederi aproape de speculă în legătură cu viitoarele recolte.

Am recunoscut orașul îndată din descrierile celor care mai fuseseră aici. Ca și cum ar fi vrut să accentueze uimirea care mă cuprinsese, don Juan mi-a șoptit la ureche că ne aflam în orașul yaqui despre care îmi vorbise. Am vrut să-l întreb cum ajunsesem acolo, dar nu puteam să scot nici un cuvînt. În jurul nostru erau indieni mulți, toți vorbind pe ton de ceartă. Lumea părea pe punctul de a-și ieși din fire. Nu înțelegeam nici un cuvînt, dar în momentul în care m-am gîndit la faptul că nu-i pot înțelege, ceva s-a limpezit dintr-o dată. Era ca și cum s-ar fi aprins unul dintre reflectoarele de pe o scenă. Lucrurile au început să devină clare, iar eu am început să înțeleg ce vorbeau oamenii din jurul meu, deși nu știu cum reușeam acest lucru. Nu știam limba lor. Cu toate acestea, înțelegeam cuvintele pe care le rosteau, nu unul cîte unul, ci grupate, ca și cum mintea mea ar fi perceput

scheme de gîndire.

Pot să vă spun cinstit că nu am fost așa de șocat niciodată în viață, nu atît pentru că înțelegeam ce spuneau, ci din cauza a ceea ce spuneau. Acei oameni păreau să fie cu adevărat niște războinici. Nu erau deloc occidentali în felul lor de-a fi. Nu discutau decît de conflicte, războaie și strategii. Își cumpăneau forțele, capacitățile de ofensivă și se plîngeau întruna că nu pot lovi. Simțeam în corp agonia neputinței lor.

Nu puteau răspunde armelor avansate decît cu pietre și bîte. Deplîngeau faptul că nu au un conducător. Rîvneau, mai mult decît orice altceva, o figură carismatică în stare să-i adune sub același stindard.

Am auzit apoi vocea cinismului. Unul dintre ei a avut un gînd care a părut să-i zguduie pe toți în aceeași măsură, inclusiv pe mine, deoarece se părea că devenisem o parte indivizibilă din ei. Indianul cu pricina a spus că erau înfrînți complet, deoarece, chiar dacă unul dintre ei ar putea avea la un moment dat carisma să se ridice și să-i adune, ar fi fost trădat din invidie și din resentimente.

Am vrut să-i povestesc lui don Juan ce mi se întîmpla, dar nu am putut să scot nici un singur cuvînt. Numai don Juan putea vorbi.

- Indienii yaqui nu sînt singurii pe lume în micimea lor, mi-a șoptit la ureche. Aceasta este condiția care ține prizoniere toate ființele umane, o condiție care nici măcar nu este una omenească, ci una impusă din afară.

Am simțit cum gura mi se deschide și se închide fără să o pot controla, încercînd să pun o întrebare pe care nici măcar nu o puteam concepe. Mintea îmi era albă, golită de orice gînd. Mă aflu împreună cu don Juan în mijlocul unor oameni, dar aceștia nu păreau că ne observă. Nu am observat nici o mișcare, reacție sau privire furișată care să indice că ne-ar fi remarcat.

În clipa următoare mă aflu într-un oraș mexican construit în jurul unei gări, și care se afla cam la o milă și jumătate de locul unde locuia don Juan. Mă aflu împreună cu don Juan în mijlocul străzii, chiar lîngă banca guvernamentală. Imediat după aceasta am fost martorul uneia dintre cele mai ciudate priveliști pe care mi-a fost dat să le văd în lumea lui don Juan. *Vedeam* cum energia curge în univers, dar nu vedeam ființele umane ca bule sferice sau ovale de energie. Oamenii

din jur erau, la un moment dat, ființe obișnuite, pentru a se transforma imediat după aceea în creaturi extrem de stranii. Era ca și cum sfera de energie care reprezintă de fapt esența noastră devenise transparentă. Era ca un halo în jurul unui interior de insectă. Acest interior nu avea forma unui primat. Nu existau elemente de schelet, așa că nu *vedeam* oamenii ca și cum aș fi avut raze X în loc de ochi, care să pătrundă pînă la oase. Interiorul acestor oameni era făcut din elemente geometrice, construite din ceea ce părea a fi o vibrație dură a materiei. Interiorul era construit din elemente care semănau cu unele litere ale alfabetului - un T mare părea să fie principalul element structural. În fața literei T se afla suspendat un L gros, pus de-a-ndoaselea. Litera grecească delta, care ajungea aproape pînă la pămînt stătea la baza barei verticale a lui T și părea că susține întreaga structură. În vîrful literei T am văzut un filament fili-form, gros cam de doi centimetri și jumătate. Acesta trecea prin partea de sus a sferei luminoase, ca și cum tot ceea ce *vedeam* reprezenta în realitate o mărgea uriașă, ca un diamant prins la capătul unui pandantiv.

Odată, don Juan folosisese o metaforă pentru a descrie uniunea energetică a filamentelor ființelor umane. Îmi spusese că vrăjitorii Mexicului antic descriau acele filamente ca pe o perdea făcută din mărgelile înșirate pe ață. Preluasem această descriere literal și mă gîndisem că, de fapt, ața trecea prin întreg conglomeratul de cîmpuri de energie din care sîntem constituiți din cap pînă în tălpi. Filamentul pe care îl *vedeam* făcea ca sfericele cîmpuri de energie pe care le vedeam să semene cu un pandantiv. Fiecare creatură pe care o vedeam era structurată geometric și avea un soi de filament țîșnind din partea de sus a haloului sferic care o înconjură.

Filamentul îmi amintea de formele segmentate, ca un vierme, pe care unii dintre noi le văd atunci cînd se uită la soare printre pleoapele pe jumătate închise.

Don Juan și cu mine ne-am plimbat prin oraș de la un capăt la celălalt și am *văzut* cîteva zeci de creaturi structurate geometric. Capacitatea mea de a le *vedea* era extrem de oscilantă. Le *vedeam* pentru un moment și apoi le pierdeam pentru a mă afla în fața unor oameni obișnuiți.

Curînd m-am simțit epuizat și nu mai puteam vedea decît oameni obișnuiți. Don Juan mi-a zis că era timpul să mergem acasă și încă o

dată, ceva în interiorul meu a pierdut familiarul sentiment al continuității. M-am regăsit din nou în casa lui don Juan fără a avea nici cea mai vagă idee cum acoperisem distanța pînă acasă. Stăteam întins în pat încercînd cu disperare să-mi reamintesc, să readuc în memorie, să sondez abisurile cele mai nepătrunse ale ființei mele pentru a înțelege cum ajunseseam în orașul indienilor yaqui și în cel construit în jurul căii ferate. Nu-mi venea să cred că toate acestea fuseseră vise ale imaginației, deoarece scenele erau prea detaliate pentru a nu fi reale, și, cu toate acestea, nu puteau să fie adevărate.

- îți irosești timpul, mi-a zis don Juan rîzînd. Îți garantez că nu vei afla niciodată cum am ajuns de la casa mea la orașul indienilor yaqui și de la orașul yaqui la cel de lîngă calea ferată, și de la acesta acasă. A existat o fractură în continuitatea timpului. Acesta este rezultatul *tăcerii interioare*.

Mi-a explicat cu răbdare că întreruperea cursului continuității care face lumea comprehensibilă pentru noi reprezintă, de fapt, vrăjitoria. Mi-a spus că în acea zi călătorisem prin *marea întunecată a conștientizării* și că *văzusem* oamenii așa cum sînt ei, implicați în treburi omenești. *Văzusem* apoi filamentele de energie care legau familii anumite de ființe omenești.

Don Juan mi-a repetat la nesfîrșit că asistasem la un eveniment aparte și inexplicabil. Înțelesesem ce vorbeau oamenii fără să le știu limba și *văzusem* filamentele de energie care uneau anumite ființe umane cu alte ființe umane și prin interioare selectasem aceste aspecte. A accentuat faptul că această *intenție* nu fusese conștientă sau voită. *Intenția* apăruse la un nivel mai profund și fusese dictată de necesitate. Trebuise să devin conștient de o serie de posibilități ale călătoriei prin *marea întunecată a conștientizării*, iar *tăcerea mea interioară* îmi condusese *intenția* - una dintre forțele veșnice ale universului - pentru a satisface această nevoie.

CONȘTIENTIZAREA NETRUPEASCĂ

La un moment dat în ucenicia mea, don Juan mi-a dezvăluit complexitatea vieții sale. Susținea, spre marea mea mîhnire și descurajare, că trăia într-o colibă în statul Sonora din Mexic, deoarece coliba aceea reprezenta gradul meu de conștientizare. Nu prea credeam că era serios atunci cînd spunea că eram afît de slab, cum nu credeam nici că are și alt fel de locuință, așa cum susținea.

Pînă la urmă s-a dovedit că avea dreptate în ambele privințe. Starea mea de conștientizare era cu adevărat slabă, iar el avea alte locuințe, cu mult mai confortabile decît coliba unde l-am găsit prima dată. De asemenea, nu era un vrăjitor singuratic, așa cum îl credeam eu. Era, de fapt, conducătorul unui grup de cincisprezece *războinici-călători*: zece femei și cinci bărbați. Surpriza mea a fost uriașă atunci cînd m-a dus la casa sa din mijlocul Mexicului, acolo unde trăia împreună cu însoțitorii săi vrăjitori.

- Ai locuit în Sonora doar din cauza mea? l-am întrebat, incapabil să-mi asum această responsabilitate care mă făcea să mă simt vinovat, plin de remușcări și de o acută senzație că prin mine însumi nu valoram absolut nimic.

- Ei bine, de fapt nu am locuit acolo, mi-a zis rîzînd. Te-am întîmpinat doar acolo.

- Bine, dar... doar nu aveai de unde să știi cînd urma să vin să te văd. Nu aveam cum să-ți dau de știre!

- Ei bine, dacă îți amintești, au fost mai multe ocaziile în care nu ai reușit să dai de mine, mi-a zis don Juan. A trebuit să mă aștepți cu răbdare, cu zilele cîteodată.

- Don Juan, de aici la Guyamas ai luat avionul? l-am întrebat direct. Aveam impresia că ar fi fost cel mai rapid să ia avionul.

- Nu, nu am zburat cu avionul spre Guyamas, mi-a zis cu un zîmbet larg. Am zburat pur și simplu spre coliba în care mă așteptai tu.

Știam că îmi spune dinadins ceva pe care mintea mea liniară nu-l poate accepta sau înțelege, ceva care nu ar fi încetat să mă uimească. Pe atunci, mă aflam la un nivel de conștientizare la care îmi puneam în permanență o întrebare: ce-ar fi ca tot ce îmi povestește don Juan să fie, de fapt, adevărat?

Nu voiam să-l mai întreb nimic, deoarece mă simțeam complet pierdut, fără nici o speranță și încercam să găsesc o legătură între modurile noastre de a gândi și de a acționa.

În acest nou decor, don Juan a început să mă inițieze, cu multă trudă, într-un alt aspect mai complex al sistemului său de cunoaștere, un aspect care necesita toată atenția mea, și în care singură suspendarea capacității de a judeca nu era suficientă. În acel moment am fost nevoit să plonjez în adîncurile cunoștințelor sale. A trebuit să încetez să mai fiu obiectiv, iar, în același timp, a trebuit să mă înfrînez

să fiu subiectiv.

Într-o zi îl ajutam pe don Juan să curețe niște prăjini de bambus în spatele casei. Mi-a cerut să îmi pun o pereche de mănuși de lucru, deoarece, zicea el, așchiile de bambus erau foarte ascuțite și puteau foarte ușor să genereze infecții. Mi-a arătat cum să mă folosesc de cuțit atunci când curățăm bambusul. Munca m-a absorbit cu totul. Când don Juan a început să-mi vorbească, a trebuit să mă opresc din lucru pentru a fi atent. Mi-a zis că am muncit destul și că urma să intrăm în casă.

M-a rugat să mă așez într-un fotoliu extrem de confortabil din sufrageria sa aproape goală, foarte spațioasă. Mi-a întins o farfurie pe care se aflau aranjate frumos alune, caise uscate și felii de brânză. I-am zis că aveam de gând să termin de curățat bambusul. Nu aveam poftă de mâncare. Cu toate acestea, nu mi-a dat nici un fel de atenție. M-a sfătuit să mestec încet și cu atenție, deoarece aveam nevoie de un aport constant de hrană pentru a înțelege și a fi atent la ceea ce avea de gând să-mi spună.

- Știi deja, încep eu, că în cadrul universului există o forță veșnică pe care vrăjitorii Mexicului antic o numeau *marea întunecată a conștientizării*. În timp ce se aflau la apogeul puterii lor de percepție, au văzut ceva care i-a făcut să le tremure chiloții pe ei, în cazul în care purtau așa ceva. Au văzut că *marea întunecată a conștientizării* este responsabilă nu numai de capacitatea de conștientizare a organismelor, dar și de capacitatea de conștientizare a entităților care nu au un organism.

- Dar, don Juan, ce înseamnă asta, ființe fără organism, și care, în plus, au și capacitatea de conștientizare? I-am întrebat uluit, deoarece nu mai vorbise niciodată despre un astfel de concept.

- Vechii șamani și-au dat seama că întregul univers este compus din forțe gemene, forțe care sînt, în același timp, opuse și complementare una cu cealaltă. Prin urmare, este inevitabil ca lumea noastră să fie o lume geamănă. Lumea sa opusă și complementară este una populată de ființe care au capacitatea de conștientizare, dar care nu au un organism. Din acest motiv, șamanii din vechime le numeau *ființe netrupești*.

- Și unde este situată această lume, don Juan? I-am întrebat, morfolind inconștient o caisă uscată.

- Aici, unde stăm noi doi, mi-a răspuns degajat, rizînd însă în hohote de nervozitatea mea. Ți-am zis doar că este lumea noastră

geamănă, atât de intim este legată de propria noastră lume. Vrajitorii Mexicului antic nu gîdeau așa cum faci tu, în funcție de spațiu și de timp, ci exclusiv în funcția de conștientizare. Coexistă două tipuri de conștientizare, care nu se influențează în nici un fel, deoarece fiecare este complet diferit de celălalt. Vechii șamani au abordat această problemă a coexistenței fără a se preocupa de timp sau spațiu. Și-au dat seama că gradul de conștientizare al *ființelor trupești* și gradul de conștientizare al *ființelor netrupești* sînt atât de diferite, încît pot coexista complet paralel.

- Putem percepe aceste *ființe netrupești* l-am întrebat pe don Juan.

- Sigur că da, mi-a răspuns. Vrajitorii fac acest lucru cînd vor. Oamenii obișnuiți o fac și ei, dar nu își dau seama de asta, pentru că nu sînt conștienți de existența unei lumi gemene. Atunci cînd se gîndesc la o lume geamănă, se implică în tot felul de jonglerii mentale, dar nu le-a trecut niciodată prin cap că aceste fantezii își au originea într-o informație pe care o păstrăm la nivel subliminal: nu sîntem singuri.

Mă simțeam ținut locului de ceea ce-mi spusese don Juan. Dintr-o dată mi se făcuse o foame cumplită, simțeam un gol imens în stomac. Nu puteam decît să ascult cu cea mai mare atenție de care eram în stare și să mănînc.

- Problema cu abordarea ta spațio-temporală, a continuat el, este că nu observi un lucru decît dacă este încadrat în spațiul și în timpul la care ai acces, și care este extrem de limitat. De cealaltă parte, vrajitorii au la dispoziție un cîmp vast în care pot percepe dacă a apărut ceva din afară. O mulțime de entități din întregul univers, entități care posedă capacitate de conștientizare, dar care nu beneficiază de un organism, aterizează pur și simplu în cîmpul de conștientizare al lumii noastre sau în cel al lumii gemene, fără ca un om obișnuit să le observe vreodată. Entitățile care aterizează pe cîmpul nostru de conștientizare sau pe cel al lumii noastre gemene aparțin altor lumi care există dincolo de lumea noastră și de cea geamănă. Întregul univers este plin de cu lumi de percepție, atât *trupești*, cît și *netrupești*.

Don Juan mi-a zis în continuare că acei vrajitori știau cînd o *formă de conștientizare netrupească* din alte lumi decît lumea noastră geamănă a aterizat în cadrul cîmpului lor de conștientizare. Mi-a zis că exact ca orice alt om de pe această planetă, acei șamani făceau nesfîrșite clasificări ale diferitelor tipuri din această energie care au

capacitate de conștientizare. Termenul general pe care îl foloseau era *ființe netrupești*.

- Aceste *ființe netrupești* au viață la fel cum avem și noi? am întrebat eu.

- Dacă tu prin viață înțelegi a fi conștient, atunci da, au și ele viață, mi-a răspuns. Cred că este mai bine să spunem că viața se măsoară după intensitatea, ascuțimea și durata acelei capacități de conștientizare, trebuie să fim sinceri și să recunoaștem că aceste ființe sînt mai vii decît noi doi.

- Aceste *ființe netrupești* pot muri?

Don Juan a chicotit înainte de a-mi răspunde:

- Dacă prin moarte înțelegi încheierea capacității de conștientizare, da, atunci și ele mor. Conștientizarea lor se sfîrșește. Moartea lor seamnă mult cu moartea unui om, și totuși este destul de diferită, deoarece moartea unei ființe umane are o opțiune ascunsă. E cam ca o clauză într-un contract, o clauză scrisă cu caractere atît de mici, încît le vezi numai cu mare greutate. Ai nevoie de o lupă ca să o poți citi și, cu toate acestea, reprezintă cea mai importantă clauză din contract.

- Care este această opțiune ascunsă, don Juan?

- Opțiunea ascunsă din fața morții este rezervată exclusiv vrăjitorilor. După cîte știu eu, ei sînt singurii care au citit rindu-rile scrise minuscul. Pentru ei această opțiune este funcțională și aplicabilă. Pentru omul obișnuit, moartea înseamnă încheierea conștientizărilor, precum și sfîrșitul organismului. Pentru *ființele netrupești*, moartea înseamnă același lucru: sfîrșitul conștientizării lor. În ambele cazuri, moartea duce la absorbi individului în marea *întunecată a conștientizații*. Capacitatea lor individuală de conștientizare, încărcată cu experiențele vieții, îș rupe granițele, iar conștientizarea, ca energie, se revarsă în *marea întunecată a conștientizării*.

- Dar, don Juan, care este opțiunea ascunsă a morții ale numai de către vrăjitori?

- Pentru un vrăjitor, moartea este un factor unificator, loc să ducă la dezintegrarea organismului, cum este de obic cazul, moartea îl unește.

- Bine, dar cum poate moartea să unească ceva? protestat eu.

- Pentru un vrăjitor, moartea pune capăt domniei stările individuale de spirit asupra corpului. Vechii vrăjitori credeau că dominația

diferitelor părți ale corpului este aceea ca induce stările de spirit și conduce acțiunile corpului ansamblul său; părțile care devin nefuncționale trag restul corpului spre haos, ca atunci când ți se face rău pentru că măninci chestii nesănătoase. În acest caz, starea stomacului tău afectează restul organismului. Moartea pune capăt dominației părților individuale. Le unește capacitatea conștientizare într-o singură unitate.

- Vrei să spui că și după moarte vrăjitorii sînt conștienți încă? l-am întrebat eu.

- Pentru vrăjitori, moartea reprezintă un act de unificare care solicită fiecare strop de energie pe care îl pot da. Tu te gîndești la moarte și vezi un cadavru, un corp în care se instalează putreziciunea. În cazul vrăjitorilor, atunci cînd are loc acest act al unificării, nu există nici un cadavru. Nu există putreziciune. Corpurile vrăjitorilor, în ansamblul lor, au fost transformate în energie, energie care posedă o conștientizare complet nefragmentată. Granițele stabilite de organism și care sînt rupte de moarte, rămîn valabile în cazul vrăjitorilor, deși aceștia nu mai sînt vizibili pentru ochiul liber. Mai știu, continuă el cu un zîmbet larg, că mori de nerăbdare să mă întrebi, dacă eu, de fapt, îți descriu sufletul ridieîndu-se în rai sau scufundîndu-se în iad. Nu, nu este vorba de suflet. Atunci cînd aleg opțiunea ascunsă a morții, vrăjitorii se transformă în *Ființe netrupești*, extrem de specializate și de rapide, ființe capabile de manevre de percepție incredibile. Vrăjitorii pornesc în ceea ce șamanii Mexicului antic numeau *călătoria finală*. *Infinitatea* devine astfel domeniul lor de acțiune.

- Vrei să spui că devin eterni?

- Experiența mea de vrăjitor îmi spune că pînă la urmă conștienta lor se va termina, după conștientizarea tuturor *ființelor netrupești*, dar nu am văzut niciodată acest lucru pe viu. Nu am nici un fel de cunoștințe la prima mînă despre acest fenomen. Vrăjitorii din vechime credeau că în cazul acestor *ființe netrupești*, conștientizarea va dura tot atît timp cît va trăi și pămîntul. Matricea lor este însuși pămîntul. Atît timp cît acesta rezistă, conștientizarea lor continuă. În ceea ce mă privește, această teorie este cea mai rezonabilă.

Pentru mine, continuitatea și ordinea expozeului lui don Juan fuseseră de-a dreptul superbe. Nu avusesem nici o ocazie să contribuie în vreun fel la acesta. M-a lăsat cu o senzație de mister și de așteptări

nerostite pe care le doream împlinite.

La următoarea mea vizită la don Juan, am început conversația cu o întrebare care mă preocupa în cel mai înalt grad:

- Don Juan, este posibil ca stafiile și alte apariții să existe cu adevărat?

- Ceea ce tu numești o stafie sau o apariție, mi-a zis, atunci când este studiată de un vrăjitor, se reduce la un singur element - este posibil ca oricare dintre aceste apariții să fie, de fapt, un conglomerat de câmpuri de energie care au capacitate de conștientizare și pe care noi le transformăm în lucruri care ne sînt cunoscute. Dacă lucrurile stau în felul acesta, atunci aceste apariții au energie proprie. Vrăjitorii le numesc *configurații generatoare de energie*. Se poate, de asemenea, ca acestea să nu emane nici un fel de energie, iar în cazul acesta ele nu sînt decît creații fantasmagorice, de obicei ale unei persoane extern de puternice - puternice din punctul de vedere al conștientizării. Există o poveste care m-a intrigat puternic, mai spuse don Juan. Este povestea pe care mi-ai spus-o tu odată despre mătușa ta. Îți mai aduci aminte? Îi spuseseam lui don Juan că la paisprezece ani m-am dus să locuiesc cu sora tatălui meu. Avea o casă uriașă, cu trei curți, între care se aflau camerele - dormitoare, sufragerii și așa mai departe. Prima curte era pietruită și avea un aspect extern de auster. Mi-au explicat că locuința era o casă colonială, iar în această primă curte trăgeau trăsurile cu cai. Cea de a doua curte era, de fapt, o livadă de pomi fructiferi, în care se întretaiau alei de cărămizi maure. A treia curte era boltită, iar de acoperiș atîrnau ghivece cu flori și colivii cu păsări, iar în centru avea o fîntînă arteziană colonială, precum și un țarc în care mătușa mea își ținea ceva ce reprezenta cea mai mare bucurie a vieții ei: cocoșii de luptă.

Mătușa mi-a pus la dispoziție un întreg apartament, chiar în fața livezii. Mă gîndeam că aveam să mă distrez cum nu o mai făcusem niciodată. Puteam să mănînc cîte fructe voiam. Nimeni altcineva din casă nu se atîngea vreodată de vreun fruct din acei copaci, din motive pe care nu mi le-au spus niciodată, în casă domnea mătușa mea, o doamnă înaltă și plină, cu fața rotundă, foarte veselă și o povestitoare extraordinară, cu o grămadă de excentricități pe care le disimula în spatele unei fațade de catolicism practicant. Pe lîngă ea, mai era și un majordom, un bărbat înalt și impozant, în jur de patruzeci de ani, care

fusese sergent-major, dar care renunțase la viața militară pentru a ocupa poziția mai bine plătită de majordom, gardă de corp și om bun la toate în casa mătușii mele. Soția sa, o femeie tânără, foarte frumoasă, era doamnă de companie, bucătăreasă și confidenta mătușii mele. Cei doi aveau și o fetiță, plinuță, care semăna perfect cu mătușa. Asemănarea era afît de mare, încît mătușa o înfiase legal.

Cei patru erau cele mai liniștite persoane pe care le-am întîlnit în viața mea. Aveau o viață molcomă, piperată numai de excentricitățile mătușii mele, care, sub imperiul momentului, se putea hotărî oricînd să plece în călătorie sau să-și cumpere noi cocoși de luptă, să-i antreneze și să organizeze concursuri în care erau implicate sume uriașe de bani. Își îngrijea cocoșii cu o dragoste aproape maternă, cîteodată preocupîndu-se de ei toată ziua. Purta mănuși groase și jambiere din piele extrem de tare pentru ca păsările să nu o înțepe cu pintenii. Am petrecut două luni incredibile acolo. După-amiaza, mătușa-mea îmi dădea lecții de muzică și îmi depăna povești interminabile despre strămoșii familiei. Situația îmi convenea de minune, deoarece ieșeam des cu prietenii și nu trebuia să dau nimănui socoteală de ora la care mă întorceam. Cîteodată stăteam cu orele întins pe pat, fără să adorm. Lăsam fereastra deschisă, pentru ca mirosul florilor de portocal să-mi umple camera. Cînd eram treaz, puteam să aud cînd cineva trece prin coridorul lung care flanca toată latura de nord a proprietății, unind toate grădinile casei. Era slab luminat, cu doar patru becuri de putere foarte mică, pornite în fiecare seară la ora șase și stinse dimineața, tot la șase.

Am întrebat-o pe mătușa dacă trecea cineva noaptea pe acolo și dacă se oprea la fereastra mea, deoarece acel cineva se oprea întotdeauna în dreptul ferestrei mele, se întorcea în loc și o lua înapoi spre intrarea principală.

- Nu te îngrijora pentru nimicuri dragule, mi-a zis mătușa zîmbind. Probabil că nu este decît majordomul care patrulează. Mare brînză! Te-ai speriat?

- Nu m-am speriat. Eram doar curios, fiindcă majordomul trece prin dreptul camerei mele în fiecare noapte. Cîteodată mă trezește zgomotul pașilor.

Mătușa a trecut repede peste întrebarea mea și mi-a zis că majordomul fusese în armată și că obișnuia să patruleze, ca o

santinelă. Explicația ei m-a mulțumit.

Într-o bună zi, i-am spus majordomului că pașii săi erau prea apăsăți și l-am rugat să patruleze cu ceva mai multă grijă prin fața ferestrei, ca să mă lase să dorm.

- Nu am habar despre ce vorbești! mi-a zis țințos.

- Mătușa mi-a zis că patrulezi în fiecare noapte, i-am răspuns eu.

- N-am făcut niciodată așa ceva, mi-a răspuns, cu ochii plini de dezgust.

- Dar atunci cine trece prin fața ferestrei?

- Nimeni. Ți imaginezi doar. Culcă-te la loc. Să nu cumva să începi să zgîndări lucrurile. Ți spun asta pentru binele tău.

La vârsta mea, nimic nu putea fi mai rău pentru mine decât să-mi spună cineva că face ceva pentru binele meu. În noaptea următoare, imediat ce am auzit pașii, am ieșit din pat și m-am ascuns în spatele zidului care ducea la intrarea în apartamentul meu. Când am considerat că persoana care mergea trebuia să ajungă sub cel de-al doilea bec, am scos capul și m-am uitat pe coridor. Pașii s-au oprit brusc, dar nu puteam să văd pe nimeni. Coridorul slab luminat era complet gol. Dacă s-ar fi aflat într-adevăr cineva acolo, nu ar fi avut timp să se ascundă, pur și simplu pentru că nu avea unde. Nu erau decât zidurile goale.

M-am speriat atât de tare, încât i-am trezit pe toți din casă cu țipetele mele. Mătușa, împreună cu majordomul, a încercat să mă calmeze spunându-mi că totul nu fusese decât în imaginația mea, dar eu eram atât de agitat, încât amîndoi au recunoscut pînă la urmă că exista ceva sau cineva, pe care ei nu-l cunoșteau și care mergea prin casă în fiecare noapte.

Don Juan mi-a zis că era aproape sigur că, de fapt, mătușa-mea mergea în fiecare noapte prin casă, adică o formă a conștientizării sale asupra căreia nu-și putea impune controlul volițional. Don Juan credea că acest fenomen era circumscris atmosferei ludice și de mister pe care o cultiva. Mai credea că nu era prea greșit să spunem că mătușa-mea, la un nivel subliminal, nu numai că provoca acele zgomote, dar că era capabilă de manipulări mult mai complexe ale conștientizării. Mi-a mai zis că, pentru a fi cinstit pe de-a întregul, trebuia să admită și posibilitatea ca pașii să fie, de fapt, produși de o *conștientizare netrupească*.

Don Juan mi-a spus că *ființele netrupești* care populau lumea noastră geamănă sînt considerate de către vrăjitorii din spița sa ca rude ale noastre. Acei șamani credeau că era absolut inutil să încerci să te împrietenești cu membrii familiei, deoarece cerințele unei astfel de prietenii erau întotdeauna exorbitante. Mi-a mai zis că acel tip de *ființe netrupești*, care sînt *verii* noștri *primari*, comunică cu noi în permanență, dar că această comunicare nu se produce la modul conștient. Cu alte cuvinte, știm de prezența lor la nivel subliminal, în timp ce ei ne cunosc la nivel conștient.

- Energia acestor *veri primari* ai noștri e o porcărie, a continuat don Juan. Sînt la fel de confuzi ca și noi. Am putea să spunem că *ființele trupești* și cele *netrupești* din lumile noastre paralele sînt copiii a două surori vecine. Sînt perfect identici, deși arată diferit unii de alții. Ei nu ne pot ajuta pe noi, după cum nici noi nu-i putem ajuta pe ei. Poate că ar trebui să ne unim, și să punem bazele unei afaceri de familie nemaipomenite, dar acest lucru nu s-a produs încă. Ambele ramuri ale familiei sînt extrem de sensibile și se supără din orice, ce mai, o relație tipică între niște veri primari excesiv de supărăcioși. Vrăjitorii Mexicului antic credeau că ele-mentul-cheie al problemei este faptul că atît ființele umane, cît și *ființele netrupești* din lumile noastre paralele sînt profund egocentrice.

După ce-mi spunea don Juan, o altă categorie pe care vrăjitorii Mexicului antic o creaseră pentru *ființele netrupești* era aceea de *cercetași* sau *exploratori* iar, prin asta, ei înțelegeau *ființele netrupești* care veneau din adîncurile universului și care erau posesoarele unei conștiențe înfinit mai acute și mai rapide decît cea a ființelor umane. Don Juan mi-a zis că vechilor vrăjitori le trebuiseră generații pentru a-și desă-vîrși criteriile de clasificare, iar concluzia lor era că anumite tipuri de *ființe netrupești* din categoria *cercetașilor* sau a *exploratorilor*, datorită vivacității lor, erau înrudite cu oamenii. Vechii vrăjitori numeau aceste feluri de *ființe netrupești*, *aliații*.

Don Juan mi-a explicat că greșeala fundamentală pe care acei șamani au făcut-o în ceea ce privește acest tip de *ființe netrupești* a fost să atribuie caracteristici umane acelei forme de energie impersonală și să creadă că o puteau controla și înblînzi. Considerau că acele blocuri de energie erau, de fapt, ajutoarele lor și se bazau pe ele fără să înțeleagă că acestea, fiind, de fapt, energie pură, nu aveau capacitatea

să susțină vreun efort.

- Ți-am povestit tot ce se poate ști despre *ființele netrupești*, mi-a zis don Juan dintr-o dată. Singura metodă de a verifica teoria este să o pui în practică.

Nu l-am întrebat ce voia să fac. Mă cuprinsese o frică viscerală, care mă făcea să tremur pradă unor spasme nervoase, care izburneau ca erupțiile vulcanice din plexul meu solar și se prelungeau pînă în vîrfurile degetelor de la picioare.

- Astăzi vei căuta niște *ființe netrupești*, m-a anunțat el. Don Juan m-a pus să mă așez pe pat în poziția care favoriza instalarea *tăcerii interioare*. I-am urmat ordinul cu o ușurință surprinzătoare. În mod normal, m-aș fi împotrivit, poate că nu aș fi arătat-o, dar în mod cert nu mi-ar fi convenit pe de-a întregul. Mi-a trecut vag prin cap că pînă mă voi și așezat, voi fi intrat deja în starea de *tăcere interioară*. Gîndurile nu-mi mai erau clare. Am simțit cum mă înconjoară un întuneric de nepătruns, care mă făcea să mă simt ca și cum aș fi fost pe cale să adorm. Îmi țineam corpul perfect nemișcat, fie pentru că nu aveam nici o intenție să-i ordon să se miște, fie pentru că nu eram în stare să dau un astfel de ordin.

Un moment mai tîrziu, mă aflu cu don Juan într-un deșert din Sonora. Am recunoscut împrejurimile. Fusesem acolo cu el de atîtea ori, încît cunoșteam cele mai mici detalii. Era spre sfîrșitul zilei, iar lumina soarelui care apunea mă umplea de disperare. Mergeam mecanic, conștient de niște senzații care nu erau însoțite de nici un gînd. Nu încercam să-mi descriu starea. Am vrut să-i spun acest lucru lui don Juan, dar dorința de a-i comunica senzațiile mele s-a destrămat într-o clipită.

Foarte rar și cu o voce joasă, gravă, don Juan mi-a zis că albia secată prin care mergeam era un loc foarte potrivit pentru ce aveam noi de făcut. Mi-a mai zis să mă așez pe un bolovan, singur, în timp ce el s-a așezat pe un altul, la vreo cincisprezece metri mai încolo. Nu l-am întrebat pe don Juan, cum aș fi făcut de obicei, ce trebuia să fac. Știam ce aveam de făcut. Am auzit apoi pașii înăbușiți ai oamenilor care mergeau prin tufișurile rare împrăștiate de jur-împrejur. În acea zonă nu exista umiditate destulă pentru o vegetație abundentă. Creșteau doar niște tufișuri rezistente, la distanță de trei-patru metri unele de altele.

I-am văzut apoi pe cei doi bărbați care se apropiau. Păreau

localnici, erau probabil indieni yaqui, dintr-unul din orașele yaqui din apropiere. Când au ajuns lângă mine, s-au oprit. Unul dintre ei m-a întrebat nonșalant cum mă simțeam. Am vrut să-i zîmbesc, dar nu am putut. Figura mea era extrem de rigidă. Cu toate acestea, eram extrem de încântat. Voiam să sar în sus pur și simplu, dar nu eram în stare. I-am spus că mă simțeam bine. I-am întrebat apoi cine erau și le-am zis că deși nu-i cunoșteam, mi se păreau foarte cunoscuți. Unul dintre ei mi-a zis, degajat, că ei erau *aliații* mei.

M-am uitat îndelung la ei, încercînd să le rețin trăsăturile, dar acestea se schimbau în permanență. Păreau că se modifică pentru a se conforma stării de spirit a privirii mele. Nu gîndeam deloc. Totul era condus de senzații viscerale. M-am uitat îndeajuns de mult la ei pentru a le șterge complet trăsăturile, iar în cele din urmă m-am aflat în fața a două bule uriașe de lumină vibrantă. Bulele nu aveau limite. Era ca și cum coeziunea lor era susținută din interior. În anumite momente deveneau plate, se lăteau, pentru a se lungi din nou apoi pînă ajungeau de înălțimea unui om.

Am simțit deodată cum don Juan mă ia de brațul drept și mă ridică de pe bolovan. Mi-a zis că a sosit momentul să plecăm. În secunda următoare mă aflam din nou în casa sa, din centrul Mexicului, mai uimit ca niciodată.

- Astăzi ai găsit *conștientizarea netrupească* și ai văzut-o așa cum este ea în realitate. Energia reprezintă reziduul ireductibil a tot ce există. În ceea ce ne privește, o ființă umană nu poate merge mai departe decît să *vadă* în mod direct energia. Poate mai există și alte lucruri dincolo de asta, dar ele nu ne sînt accesibile.

Don Juan repeta întruna aceste cuvinte, iar de fiecare dată cînd le pronunța, ele păreau că mă întăresc din ce în ce mai mult, ajutîndu-mă să mă întorc la starea mea obișnuită.

I-am povestit lui don Juan tot ce văzusem și ce auzisem. Don Juan mi-a explicat că în acea zi reușisem să transform reprezentarea antropomorfică a *ființelor netrupești* în adevărata lor esență: energie impersonală, conștienta de faptul că există.

- Trebuie să înțelegi, mi-a zis el, că sistemul nostru de cunoaștere, care reprezintă, în esență, un sistem de interpretare, este cel care ne limitează resursele. Sistemul nostru de interpretare este cel care ne dictează care sînt parametrii posibilităților noastre și, din moment ce

ne-am folosit de acest sistem de reprezentare întreaga noastră viață, nu îndrăznim să ne întoarcem împotriva sentințelor sale. Energia acestor *ființe netrupești*, a continuat don Juan, ne îmboldește, iar noi interpretăm acest imbold cum putem, în funcție de starea de spirit. Cel mai chibzuit lucru pe care îl poate face un vrăjitor este să îndrume aceste entități către un nivel abstract. Cu cât vrăjitorii fac mai puține interpretări, cu atât mai bine. Din acest moment, mi-a zis don Juan, de fiecare dată când vezi o apariție stranie, păstrează-ți cumpătul și privește-o fix, inflexibil. Dacă este, într-adevăr, o *ființă netrupească*, atunci interpretările tale vor cădea una după alta ca frunzele moarte. Dacă nu se întâmplă nimic, totul nu este decît o aberație de rahat a minții tale care nici măcar nu e a ta.

CLARVIZIUNEA

Pentru prima dată în viața mea, eram într-un impas pentru că nu știam cum să mă port în lume. Lumea din jurul meu nu se schimbase, dar acest impas își avea rădăcinile într-o meteahnă a mea. Influența lui don Juan, precum și toate activitățile generate de practicile sale și în care mă implicase atît de profund, își spuneau serios cuvîntul și mă făceau să nu mai știu cum să mă comport cu semenii mei. Am examinat problema și am ajuns la concluzia că meteahna era, de fapt, încercarea mea de a măsura pe toată lumea, folosindu-l pe don Juan drept etalon.

Don Juan îmi apărea ca o ființă care își trăia viața în mod profesionist, cu toate accepțiunile termenului, în sensul că oricare dintre acțiunile sale, oricît de mărunță, conta enorm. Eram înconjurat de oameni care se credeau nemuritori și care se contraziceau la fiecare pas. Nu puteam să-mi dau seama niciodată care era motorul din spatele faptelor lor. Era un joc necinstit. Cărțile erau toate defavorabile oamenilor pe care îi întâlneam. Mă obișnuisem cu purtarea lui don Juan, mereu aceeași, cu totala sa desconsiderare de sine și cu intelectul său de o profunzime insondabilă. Foarte puțini dintre oamenii pe care îi cunoșteam erau conștienți de existența unui alt mod de comportament care să favorizeze aceste calități. Cei mai mulți dintre ei erau conștienți de modelul de comportament autoreflexiv care îi slăbește și îi deformează pe oameni.

Prin urmare, în ceea ce privește studiile, traversam o perioadă extrem de dificilă. Aveam tendința de a le pierde din vedere. Încercam

cu disperare să găsesc o rațiune pentru a continua demersul meu academic. Singurul lucru care mi-a venit în ajutor și care a restabilit o oarecare legătură - anemică, e adevărat - între mine și mediul academic, a fost faptul că don Juan îmi spusese odată că *războinicii-călători* trebuie să aibă o relație amoroasă cu cunoașterea, în oricare dintre formele sale.

Îmi definise conceptul de *războinic-călător* spunînd că se referea la vrăjitori care, fiind luptători, călătoreau prin *marea întunecată a conștientizării*. Îmi mai spusese că ființele umane erau călători prin *marea întunecată a conștientizării* și Pămîn-tul nu era decît călătoria lor. Din motive independente, pe care nu dorea să le dea în vileag, călătorii își întrerupseseră periplul. Mai zicea că ființele umane erau prinse într-un fel de vîrtej, într-un curent circular care le dădea impresia de mișcare, în timp ce ei rămîneau, de fapt, pe loc. Susținea că vrăjitorii erau singurii care se opuneau oricărei forțe care îi ținea prizonieri pe oameni și că, prin disciplină, vrăjitorii puteau să se elibereze din ghearele acestora și să-și continue *călătoria conștientizării*.

Finalul haotic al vieții mele academice fusese grăbit de incapacitatea mea de a mă concentra asupra problemelor de antropologie pe care nu dădeam doi bani, nu din cauza lipsei lor de interes, ci fiindcă acestea erau în cea mai mare parte probleme unde trebuia să manipulezi cuvinte și concepte, ca în cazul unui act juridic, pentru a obține un rezultat acceptat care să poată fi citat ca precedent. Se spunea că edificiul cunoașterii umane este structurat într-o asemenea manieră, încît efortul fiecăruia dintre noi era o cărămidă în construirea unui sistem de cunoaștere. Exemplul care mi-a fost prezentat a fost acela al sistemului juridic după care ne conducem și care are o importanță colosală pentru viețile noastre. Cu toate acestea, romantismul vîrstei de atunci mă împiedica să mă văd vreodată în postura de avocat al antropologiei. Promisem de-a gata, și îmi însușisem conceptul conform căruia antropologia trebuie să reprezinte matricea oricărei acțiuni umane, măsura omului.

Don Juan, de un pragmatism perfect, un adevărat *razboinic-călător* al necunoscutului, mi-a zis că aveam numai gîrgăuni în cap. Nu conta că subiectele de antropologie care îmi erau propuse nu reprezentau decît niște jonglerii cu cuvinte și concepte, important era exercițiul

disciplinei.

- Nu contează cît de bun cititor ești și cîte cărți minunate ai putea citi. Important este să ai îndeajuns de multă disciplină și să citești și ceea ce nu vrei. Pentru un vrăjitor, fundamentul exercițiului educației constă în ceea ce refuză, nu în ceea ce acceptă.

Am decis să-mi întrerup momentan studiile și m-am angajat la secția artistică a unei companii care producea folii autoadezive. Slujba mă solicita fizic și intelectual la maximum. Trebuia să-mi îndeplinesc sarcinile cu strictete și cît mai repede posibil. Poziționarea foilor de vinii cu imaginile care trebuiau procesate astfel încît să fie transferate pe foliile autoadezive era un proces-standard, care nu mai permitea nici un fel de inovație, iar eficiența unui muncitor era măsurată din punctul de vedere al rigorii și al vitezei de lucru. Am devenit dependent de muncă, lucru care îmi făcea o plăcere bună.

M-am împrietenit la cataramă cu șeful secției artistice, care m-a luat, practic, sub aripa sa. Îl chema Ernest Lipton.

Admirația și respectul meu pentru el nu aveau margini. Era un artist valoros și un bun profesionist. Singura sa meteahnă era moliciumea de care dădea dovadă, considerația sa nemăsurată pentru ceilalți, vecină cu pasivitatea.

De exemplu, într-o zi oarecare ieșeam cu mașina din parcare restaurantului unde luasem prînzul. A așteptat politicos ca mașina din față să iasă, la rîndul ei, din parcare. Era evident că șoferul acesteia nu ne observase și mergea cu spatele cu o viteză destul de mare. Ernest Lipton ar fi putut foarte bine să claxoneze pentru a-i atrage atenția bărbatului de la volan, dar a preferat să nu facă nimic, rinjind ca idiotul în timp ce i-a fost bușită mașina. După asta, s-a întors către mine și și-a cerut scuze:

- Ei! puteam să claxonez, dar e al dracului de strident și mi-e jenă.

Tipul care intrase în mașina lui Ernest era extrem de furios, iar Ernest a trebuit să-l împace.

- Nu e nici o problemă, i-a spus Ernest. Mașina dumneavoastră nu a pățit nimic. De altfel, nu s-au spart decît farurile de la a mea. Oricum aveam de gînd să le schimb.

Într-o altă zi, la același restaurant, Ernest invitase la prînz niște japonezi, clienți ai companiei de folii autoadezive. Aceștia ne vorbeau exterm de animat, punîndu-ne tot felul de întrebări. A venit chelnerul

cu unul din feluri, luînd o parte din farfuriile de salată pentru a face loc, cum putea mai bine, pe masa îngustă, farfuriilor uriașe de aperitive. Unul dintre clienții japonezi avea nevoie de mai mult spațiu. A început să-și împingă farfuria, care a antrenat-o, la rîndul ei, pe cea a lui Ernest, făcînd-o, în cele din urmă, să cadă de pe masă. Din nou, Ernest putea foarte bine să-l avertizeze pe japonez, dar nu a făcut-o. A stat rinjind pînă cînd farfuria i-a căzut în poală.

Cu o altă ocazie, am fost la el acasă pentru a-l ajuta să instaleze o boltă pentru vița-de-vie, ca să-și umbrească grădina și să aibă și struguri. Pregătise bolta, construind un cadru uriaș, pe care l-a ridicat apoi pe o parte și l-a prins în șuruburi de niște grinzi. Ernest era un tip înalt, foarte puternic, și împingînd cu un capăt de scîndură, a ridicat și cealaltă latură a cadrului, astfel încît eu să o prind în șuruburi prin găurile care fuseseră deja date în grinzile de susținere. Înainte însă ca eu să apuc să bag șuruburile, s-a auzit o bătaie insistentă în ușă, iar Ernest m-a rugat să mă duc să văd cine era, în timp ce el rămînea să susțină cadrul.

La ușă, era soția lui cu pungile de cumpărături. Ne-am apucat să vorbim și am uitat de Ernest. Am ajutat-o chiar să-și scoată cumpărăturile. În timp ce așezam niște țelină, mi-am adus aminte că prietenul meu rămăsese să susțină bolta și, cunoscîndu-l, știam că ținea încă de ea, așteptîndu-se ca fiecare să dea dovadă de aceeași considerație pe care o avea el. M-am repezit în curte, unde l-am găsit căzut la pămînt. Căzuse epuizat de cadrul greu de lemn. Semăna cu o păpușă de cîrpe. A trebuit să chemăm niște prieteni de-ai lui să ne ajute să ridicăm cadrul de la boltă, pentru că el nu mai era în stare. După asta a trebuit să se ducă în pat. Era sigur că făcuse o hernie.

O poveste clasică în ceea ce-l privește pe Ernest Lipton a fost aceea cînd a plecat să facă o drumeție într-un week-end în munții San Bernardino, împreună cu cîțiva prieteni. La căderea nopții au ridicat corturile. După ce a adormit toată lumea, Ernest s-a dus să-și rezolve anumite probleme și, fiindcă era un om atît de simțit, s-a dus destul de departe de corturi, pentru a nu deranja pe nimeni. Cum era întuneric, a alunecat și a început să se rostogolească pe versantul muntelui. După aceea, le-a spus prietenilor lui că era absolut sigur că va muri strivit în fundul văii. A avut noroc și a reușit să se apuce de o crăpătură în stîncă cu vîrfurile degetelor; a stat așa agățat ore întregi, pipăind cu picioarele

în întuneric ca să găsească un punct de sprijin, deoarece simțea cum încet-în-cet brațele începeau să îl lase. Depărtînd picioarele cît de mult a putut, a găsit niște protuberante minuscule care l-au ajutat să reziste. A rămas lipit de stîncă, asemenea uneia dintre foliile adezive pe care le fabrica, pînă cînd s-a luminat îndeajuns sâ-și dea seama că nu se stătea decît cu treizeci de centimetri deasupra pămîntului.

- Emest, puteai să fi strigat după ajutor, i-au zis prietenii săi.

- Ei, m-am gîndit că nu ajută la nimic, le-a zis el. Cine să mă fi auzit? Am crezut că m-am rostogolit cel puțin o milă. Și, în plus, toată lumea dormea.

Ultima lovitură s-a produs atunci cînd Emest Lipton, care făcea în fiecare zi o navetă de două ore, s-a hotărît sâ-și cumpere o mașină economică, o broscuță Volkswagen și a început să calculeze care îi era consumul. Am rămas cu gura căscată cînd m-a anunțat, într-o bună dimineață, că mașina lui consuma 1,9 litri la suta de kilometri. Cum era un tip extrem de riguros, și-a susținut afirmația, spunînd că majoritatea timpului mergea pe autostradă, nu prin oraș, deși mergea la ore de vîrf și trebuia să încetinească și să accelereze destul de des. O săptămînă mai tîrziu mi-a spus că ajunsese la 0,95 litri la suta de kilometri.

Situația a tot mers așa, pînă cînd a ajuns la o cifră de-a dreptul fantasmagorică: 0,35 litri la o sută de kilometri. Prietenii lui Emest îi spusese că ar trebui să intre cu cifra asta în analele companiei Volkswagen. Emest Lipton era nebun de încîntare și se umfla în pene, spunînd că nu știa ce să facă pentru a ajunge la 0,25 litri la suta de kilometri. Prietenii lui îi spuneau că ăsta este, de fapt, un miracol.

Chestia asta a funcționat pînă într-o dimineață cînd l-a surprins pe unul dintre prietenii săi, care îi juca de cîteva luni la rînd una dintre cele mai vechi feste posibile, tur-nîndu-i benzină în rezervor. îi punea în fiecare dimineață trei sau patru câni, astfel că rezervorul lui Ernest nu se golea niciodată.

Emest Lipton aproape că se supăraseră. Cel mai dur comentariu pe care l-a făcut a fost: „Ei, vouă vi s-a părut amuzantă chestia asta?”

Aflasem de cîteva săptămîni că prietenii lui îi jucau o festa, dar nu puteam să mă bag. Simțeam că nu este treaba mea. Cei care îi jucau festa lui Emest Lipton erau prietenii lui de o viață. Eu nu eram decît un nou-venit. Cînd i-am văzut privirea dezamăgita și îndurerată și am

asistat la neputința lui de a se înfuria, m-am simțit copleșit de un sentiment de vinovăție. Mă aflam din nou în fața unuia dintre vechii mei dușmani. Îl disprețuiam pe Ernest Lipton și, în același timp, îl plăceam nespus. Era complet neajutorat.

Adevărul era că Ernest Lipton semăna perfect cu tatăl meu. Ochelarii cu lentile groase și chelia progresivă, precum și barba căruntă, pe care nu o putea rade niciodată complet, îmi aduceau aminte de tata. Avea, ca și el, nasul drept și subțire și bărbia ascuțită. Însă ceea ce a desăvârșit asemănarea cu tata și a dus-o dincolo de pragul în care eu sau el mai eram încă în siguranță a fost neputința lui Ernest Lipton de a se înfuria și de a le turti nasul celor care își bătuseră joc de el.

Mi-am amintit cum tata se îndrăgostise lunea de sora celui mai bun prieten al lui. Într-o bună zi, am văzut-o într-o stațiune de vacanță, de mină cu un tânăr. Cu ei se afla și mama ei, pentru a salva aparențele. Fata părea foarte fericită. Părea în al nouălea cer. Ea și tânărul se uitau unul la altul, fermecați. Era clar că acolo se cocea o dragoste ca în filme. Când l-am văzut pe tata, i-am povestit, profitând de fiecare moment cu răutatea celor zece ani ai mei, că prietena lui avea un prieten în carne și oase, unul adevărat. A rămas înmărmurit, nu m-a crezut.

- Dar tu i-ai spus ceva fetei ăsteia? am îndrăznit eu să-l întreb. Știe că ești îndrăgostit de ea?

- Nu fi tâmpit, jigodie mică ce ești, s-a repezit el la mine. Eu nu trebuie să-i spun vreunei femei rahaturi d'astea. S-a uitat uitat urit la mine ca un copil răsfățat. Îi tremurau buzele de furie: E numai a mea. Trebuia să știe că este femeia mea fără ca eu să fiu nevoit să-i spun.

A decretat acest lucru cu toată siguranța unui copil care a primit totul de-a gata în viață și nu a trebuit să lupte pentru nimic, în plină formă, i-am dat lovitura de grație:

- Cred, i-am spus, că ea aștepta pe cineva care să-i spună lucrul ăsta, iar acel cineva tocmai a fost mai rapid ca tine.

Mă pregătisem să dispar din calea sa și să fug, mă așteptam să se repeadă la mine nebun de furie, dar el nu a făcut decît să se lase pe vine și să plîngă. Suspinînd întruna, m-a rugat frumos - din moment ce eu eram în stare de orice - să o spionez pe fată și să-i spun ce se întîmplă.

În acele momente, îl disprețuiam pe tata dincolo de orice închipuire

și, în același timp, îl iubeam, cu o tristețe fără margini. M-am blestemat amar pentru că l-am supus acelei rușini nemăsurate.

Emest Lipton îmi amintea atât de mult de tata, încît mi-am dat demisia, spunînd că trebuie să îmi reiau studiile. Nu-mi doream să cresc povara pe care o purtam deja pe umeri. Nu mă iertasem niciodată că-i provocasem tatei atîta durere, după cum nu-l iertasem nici pe el vreodată pentru că fusese așa de laș.

M-am întors la școală și mi-am asumat dificila sarcină de a-mi relua studiile de antropologie. Îmi era cu atît mai greu, cu cît singura persoană cu care aș fi putut lucra cu ușurință și bucurie, datorită stilului admirabil, curiozității penetrante și dorinței sale de a-și mări cunoașterea fără să rămînă perplex sau să susțină teorii care nu puteau fi apărute nu era din cadrul secției mele, era arhelolog. Datorită lui am devenit pasionat de munca de teren. Poate și datorită faptului că se ducea pe teren, pentru a săpa după date, pragmatismul său reprezenta pentru mine o oază de seriozitate. Era singura persoană care mă încuraja să merg pe teren, din moment ce nu aveam absolut nimic de pierdut.

- Dacă pierzi tot ce ai, nu poți după asta decît să ieși în cîștig cu toate, mi-a zis el odată dîndu-mi cea mai bună povață pe care am primit-o în toată școala.

Dacă urmam sfatul lui don Juan și încercam să scap de obsesia mea spre autoreflexie, nu aveam cu adevărat nimic de pierdut, ci numai de cîștigat. Cu toate acestea, nu luam în considerare această posibilitate în acel moment.

Cînd i-am povestit lui don Juan despre cît de greu mi-a fost să găsesc un profesor cu care să lucrez, reacția sa mi s-a părut de-a dreptul deplasată. Mi-a zis că nu eram decît un bășinos amărît și măcar de s-ar fi oprit aici. Mi-a zis ceea ce știam deja: dacă nu aș fi fost atît de agitat, aș fi putut colabora cu oricine, în studii sau în afaceri.

- *Războinicii-călători* nu se plîng niciodată, mi-a zis don Juan. Privesc tot ce le pregătește *infinitatea* ca o provocare. Iar o provocare este o provocare. Nu este ceva personal. Nu poate fi privită ca un blestem sau ca o binecuvîntare. Un *războinic-călător* fie face față provocării, fie aceasta îl dărmîmă. Cu toate astea, parcă e mai fascinant să cîștigi, deci n-ai decît să cîștigi!

I-am zis că e foarte ușor să zici așa ceva, dar să și pui lucrurile în

practică este altă poveste, iar tribulațiile mele nu-și puteau găsi nici o rezolvare deoarece izvorau din incapacitatea semenilor mei de a fi coerenți.

- Nu oamenii din jurul tău greșesc, mi-a zis el. Ei nu au ce face. Tu ești de vină, pentru că tu poți face ceva, dar preferi să-i judeci în cea mai mare tăcere. Orice cretin poate să-i judece pe alții. Dacă îi judeci, nu te alegi decît cu cele mai rele părți ale lor. Noi toți, toate ființele omenеști, sîntem prizonieri, iar închisoarea în care sîntem închiși ne face să ne purtăm așa urît. Provocarea ta este să îi iei pe oameni exact așa cum sînt ei. Așa că lasă-i în pace!

- De data asta greșești amarnic, don Juan, i-am zis. Te rog să mă crezi, nu am nici cel mai mic interes să-i judec sau să mă încurc cu ei în vreun fel.

- Înțelegi foarte bine despre ce vorbesc, a reluat el cu încâpăținare. Dacă nu ești conștient de dorința ta de a-i judeca, ești într-o stare mai proastă decît credeam la început. Asta este problema cu *râzboinicii-călători* atunci cînd își reiau călătoriile. Încep să se umfle în pene și nu mai pot fi stăpîniți.

Am recunoscut în fața lui don Juan că plîngerile mele erau cît se poate de jalnice. Știam și eu măcar atîta lucru. I-am spus că mă tot loviseam de anumite lucruri, zi de zi, întîmplări care aveau perversul dar de a-mi mîcina hotărîrea, și că îmi era prea jenă să-i povestesc lui don Juan ce mă apăsă.

- Hai, m-a îndemnat el, descarcă-ți sufletul. Nu trebuie să ai secrete față de mine. Sînt ca o conductă goală. Tot ce-mi spui va fi proiectat în *infinitate*.

- Nu am decît plîngeri patetice. Sînt exact ca toți ceilalți pe care îi cunosc. Nu poți să nu vorbești cu vreunul dintre ei fără să ai parte de o plîngere, fătîșă sau disimulată.

I-am povestit lui don Juan cum, chiar și în cele mai simple conversații, prietenii mei reușeau să strecoare un număr nesfîrșit de plîngeri, ca într-un dialog ca acesta:

„- Hei Jim, cum merge treaba?

- Totul e în regulă Cal. Totul e în regulă... Urmează o tăcere uriașă. Mă simt obligat să întreb:

- Jim, ai vreo problemă?

- Nu, totul e perfect. Am o mică problemă cu Mei, dar cine nu îl

cunoaște pe Mei - e egoist și măgar. Cu toate astea, trebuie să-ți iei prietenii așa cum sînt, nu? Cu toate astea, nu ar fi stricat să aibă ceva mai multă considerație pentru ceilalți. Da' ce mama mă-sii, așa e el. Întotdeauna te lasă pe tine să alegi - acceptă-mă așa cum sînt sau lasă-mă în pace. Așa face de la doispe ani, așa că vina e a mea. Da' de ce mama mă-sii sînt eu obligat să-l suport?

- Cam așa e, Jim, știi doar că Mei e un tip al dracu'.

- Dacă tot sîntem la capitolul jigodii, să știi, Cal, nici tu nu ești mai bun ca Mei. Nu mă pot baza niciodată pe tine etc."

Un alt dialog clasic e ăsta:

„- Ce mai faci, Alex? Cum e cînd ești înșurat?

- E nemaipomenit. Pentru prima dată în viața mea mănînc la timp, mîncare gătită, da' am început să mă îngraș. Nu mai am nimic de făcut, decît să mă uit la televizor. Înainte mai ieșeam cu băieții, dar acum nu se mai poate. Nu-mi mai dă voie Theresa. Bineînțeles, aș putea să o bag undeva, dar nu vreau să o jignesc. Sînt foarte mulțumit, numai că mă simt ca un bou în jug."

Alex fusese un bou și înainte de a se căsători. Gluma lui clasică, atunci cînd se întîlnea cu unul dintre noi era să spună: „Bună, veniți pînă la mașină, vreau să vă prezint cățelei cu care umblu acum".

Se distra copios de fețele noastre căzute cînd vedeam că în mașină se afla chiar un cîine femelă. O prezentase pe căteaua sa tuturor prietenilor. Am fost cu toții șocați cînd s-a căsătorit cu Theresa, o alergătoare de cursă lungă. S-au cunoscut la un maraton cînd Alex a leșinat. Se aflau în munți, iar Theresa trebuia să-l aducă cum putea în simțiri, așa că a urinat pe fața lui. După asta, Alex a devenit prizonierul ei. Theresa își marcase teritoriul. Prietenii îi spuneau „prizonierul pișacios". Băieții credeau că ea era, de fapt, căteaua care îl transformase pe dubiosul de Alex într-o javră obeză.

Am rîs un timp împreună cu don Juan. S-a uitat apoi la mine, avea o expresie foarte serioasă.

- Astea sînt avantajele și dezavantajele vieții de zi cu zi, mi-a zis don Juan. Cîștigi și pierzi și nu-ți dai seama cînd cîștigi și cînd pierzi. Țasta este prețul pe care îl plătești atunci cînd trăiești sub imperiul autoreflexiei. Nu pot să-ți spun nimic, după cum nici tu nu poți să-ți spui ceva. Nu pot decît să-ți recomand să nu te simți vinovat că ești un dobitoc și să te străduiești să ieși de sub stăpînirea autoreflexiei. Reia-

ți studiile. Nu renunța încă.

Interesul meu de a rămîne în mediul academic scădea drastic. Am început să trăiesc ca un robot. Mă simțeam deprimat și greoi. Am observat însă că mintea mea nu se implicase în toate astea. Nu calculam nimic, nu aveam nici un scop și nici o așteptare. Nu gândurile îmi erau obsesive, ci sentimentele. Am încercat să conceptualizez această dihotomie între un creier limpede și o serie de trăiri violente. Cuprins în acest cadru al absenței rațiunii și al unor trăiri copleșitoare, am plecat într-o zi de la Haines Hall, unde se afla secția de antropologie, spre cantină, pentru a mânca de prinz.

Am fost, deodată, cuprins de un frison foarte ciudat. Am crezut că voi leșina și m-am așezat pe niște trepte de cărămidă. Am început să văd pete galbene în fața ochilor și totul a început să se învîrtească. Eram absolut convins că ni se va face greață. Lucrurile au început să se înțețoseze, iar, în cele din urmă, nu am mai văzut nimic. Disconfortul fizic era afît de intens, încît nu mai eram capabil să mai gîndesc ceva. Nu aveam decît senzații viscerale, de frică, de panică amestecată cu o emoție intensă, simțeam că mă aflam în pragul unui eveniment de proporții uriașe. Cu toate acestea, aveam numai trăiri, nu exista nici un gînd cu care să le coroborez. La un moment, dat nu îmi mai dădeam seama dacă sînt așezat sau stau în picioare. Eram înconjurat de întunericul cel mai adînc pe care și-l poate imagina cineva, cînd am văzut energia curgînd în univers.

Am văzut o succesiune de sfere luminoase venind sau îndepărtîndu-se de mine. Le vedeam una cîte una, exact așa cum îmi spusese don Juan că pot fi văzute. Știam că fiecare dintre acestea reprezintă o entitate distinctă datorită dimensiunilor lor diferite. Am analizat detaliile structurilor lor. Luminozitatea și rotunjimea lor erau alcătuite din fibre care păreau legate unele de altele. Fibrele erau mai groase și mai subțiri. Fiecare dintre aceste forme luminoase era acoperită de un veșmînt gros, pufos. Arătau ca niște ciudate animale îmblănite, luminoase sau ca niște insecte uriașe, rotunde, acoperite de perișori luminoși.

Ceea ce m-a șocat cel mai tare a fost faptul că mi-am dat seama că văzusem acele insecte păroase toată viața mea. Fiecare ocazie în care don Juan mă făcuse să le văd mi se părea acum ca un ocol pe care îl făcusem cu el. Mi-am adus aminte în detalii cum mă ajuta să văd

oamenii ca sfere luminoase, iar toate acele ocazii erau separate de capacitatea uriașă de a *vedea* la care aveam acces acum. Știam deja, dincolo de orice urmă de îndoială, că percepușem toată viața, de unul singur și fără ajutorul cuiva, energia așa cum străbate ea universul.

Realizarea acestui fapt m-a copleșit. Mă simțeam extrem de fragil, de vulnerabil. Simțeam nevoia de a-mi găsi un loc al meu, să mă ascund. Era exact ca în visul acela pe care îl au mulți dintre noi: sîntem goi din cap pînă-n picioare și nu știm ce să facem. Eu mă simțeam mai mult decît gol: mă simțeam neprotejat, fără vlagă și îngrozit că trebuie să mă întorc la starea de normalitate. Mi-am dat seama ca prin ceață că zăceam întins. Mi-am făcut curaj să mă întorc la normalitate. Mi-am imaginat că o să mă găsesc întins pe zidul de cărămidă, răsucindu-mă agitat, înconjurat de o grămadă de spectatori.

Senzația că stăteam întins devenea din ce în ce mai acută. Simțeam că pot să-mi mișc ochii. Puteam zări lumina prin pleoapele închise, dar mi-era frică să le deschid. Partea ciudată era că nu îi puteam auzi pe nici unul dintre oamenii care în imaginația mea mă înconjurau. Nu auzeam nici un fel de zgomot. Pînă la urmă, mi-am făcut curaj să deschid ochii. Eram întins în pat, în biroul meu aflat la intersecția bulevardelor Wilshire și Westwood.

M-am enervat îngrozitor cînd mi-am dat seama că mă aflu în pat. Dar, din motive dincolo de înțelegerea mea, m-am calmat imediat. Isteria mea a fost înlocuită de indiferență fizică și, în același timp, de satisfacție fizică, asemănătoare cu sentimentul pe care îl ai după o masă copioasă. Cu toate acestea, nu mă putem liniști. Faptul că îmi dădusem seama că toată viața mea percepușem energia în mod direct fusese cel mai șocant lucru care mi s-ar fi putut întîmpla. Cum Dumnezeu fusese posibil să nu-mi dau seama pînă acum? Ce anume mă împiedicase să am acces la acest aspect al ființei mele? Don Juan spusese că fiecare om poate *să vadă* energia în mod direct. Ceea ce nu spusese însă era că fiecare om *vede* deja energia în mod direct, dar nu își dă seama că o vede.

Am apelat și la un prieten psihiatru. Nu a putut să mă ajute. A crezut că reacția mea era rezultatul oboselii și al hiperstimulării. Mi-a prescris valium și mi-a zis să mă odihnesc.

N-am îndrăznit să spun nimănui că mă trezisem în pat fără să știu cum am ajuns acolo. Prin urmare, graba mea de a-l vedea pe don Juan

era mai mult decît justificată. Am zburat spre Mexic cît am putut de repede, am închiriat o mașină și m-am grăbit să ajung.

- Ți s-a mai întîmplat asta și înainte! mi-a spus don Juan rîzînd, cînd i-am povestit experiența mea halucinantă. Au apărut doar două elemente noi. Unul dintre ele este că acum ai perceput tu singur energia. *Ai oprit lumea* și ți-ai dat seama că, de fapt, ai *văzut* dintotdeauna energia așa cum străbate ea universul și așa cum fiecare o vede, dar fără să fii conștient de lucrul acesta. Al doilea element nou este că ai călătorit de unul singur prin *tăcerea* ta *interioară*. Știi, chiar fără să-ți spun eu, că totul este posibil dacă pleci de la *tăcerea interioară*. De data asta ți-a fost frică, și vulnerabilitatea ta a făcut să sfîrșești în patul tău, care nu este departe de campusul UCLA. Dacă nu te-ai lăsa copleșit de surpriză, ți-ai da seama că nu este nimic extraordinar pentru un *răz-boinic-călător* ceea ce ai făcut. Dar cel mai important nu este să știi că ai perceput energia nemijlocit și nici călătoria ta prin *tăcerea interioară*, ci o problemă cu două aspecte. În primul rînd, ai experimentat ceva ce vrăjitorii Mexicului antic numeau *vederea clară* sau *pierderea formei umane*: momentul în care meschinăria umană dispare ca și cum ar fi fost un nor de ceață plutind amenințător deasupra noastră, care se împrăștie treptat. Dar, sub nici o formă, nu trebuie să crezi că aceasta este o mare realizare. Lumea vrăjitorilor nu este imuabilă ca lumea vieții de zi cu zi, unde, în momentul în care ai atins un scop, ești campion pentru totdeauna. În lumea vrăjitorilor, a atinge un scop înseamnă a-ți însuși cele mai eficiente mijloace pentru a continua lupta care nu se sfîrșește niciodată. Partea a doua a acestei probleme este că ai experimentat cea mai înnebunitoare întrebare a tuturor oamenilor. Chiar tu ai exprimat-o cînd ți-ai pus întrebările: „Cum Dumnezeu a fost posibil să nu-mi dau seama pînă acum că percep energia direct? Ce anume mă împiedicase să am acces la acest aspect al ființei mele?”

UMBRE ÎNTUNEcate

Să stau în tăcere împreună cu Don Juan era una dintre cele mai plăcute experiențe din viața mea. Ne simțeam bine stînd pe niște scaune de paie în spatele casei sale din Munții Mexicului Central. Era spre seară. Bătea o briză plăcută. Soarele coborise și se afla în spatele nostru. Lumina lui crepusculară făcea umbre verzi în copacii din curte. Casa îi era înconjurată de copaci mari care ascundeau panorama

orașului în care locuia. Lucrul acesta mi-a dat tot timpul impresia că mă aflam în sălbăticie, una diferită de cea a deșertului din Sonora, dar totuși sălbăticie.

- Astăzi o să discutăm un subiect foarte serios în vrăjitorie, mi-a zis don Juan *ex abrupto*, și o să începem prin a vorbi despre *corpul energetic*.

Îmi descriesese *corpul energetic* de nenumărate ori, spunînd că este un conglomerat de câmpuri energetice, imaginea din oglindă a conglomeratului de câmpuri energetice care formează corpul omenesc cînd acesta este *văzut* ca energie care curge în univers. Îmi spusese că este mai mică, mai compactă și mai mare decît sfera luminoasă a corpului fizic.

Don Juan îmi explicase că trupul și *energia trupului* erau două conglomerate de câmpuri energetice comprimate de o ciudată forță aglutinantă. A insistat asupra faptului că această forță care adună câmpurile energetice era cea mai misterioasă forță a universului, după vrăjitorii Mexicului antic. Părerea lui personală era că această forță este esența pură a întregului univers, suma a tot ceea ce există.

Afirmase că trupul fizic și *corpul energetic* erau sigurele configurații energetice compensate în tărîmul nostru ca ființe umane. Nu accepta, prin urmare, nici un alt dualism decît cel dintre aceste două elemente. Dihotomia trup-spirit era considerată doar o simplă înlănțuire a minții, emanînd fără nici un fundament energetic.

Don Juan susținea că prin disciplină oricine poate să apropie *corpul energetic* de cel fizic. Bineînțeles că distanța dintre cele două este imensă. O dată ce *corpul energetic* se află într-o anumită rază, care variază în funcție de individ, oricine poate, prin disciplină, să o transforme într-o replică exactă a corpului fizic - adică într-o entitate tridimensională. De aici, ideea vrăjitorilor de *celălalt* sau de *dublu*. Prin aceeași metodă, cu ajutorul disciplinei, oricine poate să-și modeleze corpul fizic tridimensional pentru a fi o replică perfectă a *corpului energetic* - adică o încărcătură eterată de energie invizibilă privirii umane, așa cum este toată energia.

Cînd don Juan mi-a povestit totul despre asta, am vrut să-l întreb dacă nu cumva îmi descriesese un mit. Mi-a replicat că nu este nimic mitic în legătură cu vrăjitorii. Ei erau niște ființe practice și, întotdeauna, descriau lucruri pragmatice. După părerea lui don Juan,

difficultatea de a-i înțelege pe vrăjitori consta în faptul că porneau de la un alt *sistem cognitiv*.

În acea zi, stînd în spatele casei sale din centrul Mexicului, don Juan a spus că acest *corp energetic* avea o importanță majoră. A văzut că era un *fapt energetic* pentru că *trupul meu energetic*, în loc să se îndepărteze de mine, așa cum se întîmplă de obicei, se apropia de mine cu cea mai mare viteză.

- Ce însemnătate are faptul că se apropie de mine, don Juan? l-am întrebat.

- Înseamnă că ceva o să-ți alunge liniștea, îmi răspunse zîmbind. Un val mare de control îți va invada viață, dar nu va fi al tău, ci al *corpului energetic*.

- Vrei să spui că o forță exterioară mă va controla?

- Există o multitudine de forțe care te controlează în momentul ăsta, replică don Juan. Controlul la care mă refer este în afara sferei limbajului. Îți aparține și, în același timp, nu îți aparține. Nu poate fi calificat, dar poate fi experimentat. Și, mai presus de toate, poate fi manipulat. Să ții minte asta: poate fi manipulat, în folosul tău integral, bineînțeles, dar repet, nu este doar în folosul tău, ci în folosul *corpului energetic*. Totuși, *corpul energetic* ești tu și am putea să o ținem tot așa, învîrtindu-ne într-un cerc vicios. Limbajul este inadecvat. Toate aceste experiențe sînt în afara lui.

Se făcuse întuneric foarte repede și copacii care străluciseră verzi în bătaia soarelui cu puțin timp înainte erau acum întunecați și amenințători. Don Juan îmi spuse că, dacă sînt puțin atent la întunecimea frunzișului fără să mă concentrez asupra unui anumit punct, ci doar să mă uit cu colțul ochiului, o să văd o umbră mișcătoare traversîndu-mi cîmpul vizual.

- Acesta este momentul cel mai potrivit al zilei pentru a face ce te-am rugat, spuse el. Durează doar o clipă pentru a aduna atenția necesară. Nu te opri pînă cînd nu prinzi acea umbră neagră mișcătoare.

Am văzut, într-adevăr, o umbră întunecată, mișcătoare, proiectată pe frunzișul copacilor. Era fie o singură umbră mișcîndu-se înainte și înapoi, fie mai multe, mișcîndu-se de la dreapta la stînga și invers. Mi se părea că semănau cu niște uriași pești negri. Era ca și cum un banc enorm de pești zbura pe cer. Eram profund absorbit de priveliște. Apoi, în sfîrșit, mă îngrozi. Devenise prea întunecată și nu mai puteam zări

frunzișul, dar încă mai puteam vedea umbrele negre, mișcătoare.

- Ce este asta, Don Juan? Văd umbre negre mișcătoare peste tot.

- Ah, âsta-i universul în totalitatea sa, nemărginit, variat, de necuprins în cuvinte. Vrăjitorii Mexicului antic au fost primii care au văzut aceste umbre mișcătoare și le-au urmat. Le vedeau așa cum le-ai văzut și tu, ca energie care se răspîndește în univers. Și au descoperit, astfel, ceva transcendental.

Tăcu și se uită la mine. Pauzele pe care le făcea erau perfect regizate. Se oprea întotdeauna în momentul culminant.

- Ce-au descoperit, don Juan? am întrebat.

- Au descoperit că, de fapt, nu sîntem niciodată singuri, îmi răspunse cît putu de clar. Sîntem însoțiți de un animal de pradă venit din negura universului, care a preluat controlul asupra vieților noastre. Oamenii îi sînt prizonieri. Animalul de pradă este stăpînul și dumnezeul nostru. Ne-a făcut ascultători și neajutorăți. Dacă vrem să protestăm, ne înăbușă protestele. Dacă vrem să acționăm independent, ne impune să nu facem asta.

Era o noapte neagră, care îmi tăia orice avînt. Dacă ar fi fost ziua în amiaza mare, aș fi ris pe săturate. Dar așa, întunericul care ne înconjură mă inhiba complet.

- E întuneric de-ți bagi degetele în ochi, zise don Juan, dar, dacă te uiți cu coada ochiului, tot o să vezi umbrele sărind în jurul tău.

Avea dreptate. Puteam să le văd. Mișcarea lor mă amețea. Don Juan aprinse lumina și vraja se rupse.

- Ai ajuns, cu propriile puteri, la ceea ce șamanii Mexicului antic numeau problema problemelor. Am vorbit aiurea pînă acum, încercînd să-ți sugerez că există ceva care ne ține prizonieri. Într-adevăr, sîntem prizonieri! Acest lucru constituia însă un *fapt energetic* pentru vrăjitorii Mexicului antic.

- De ce au preluat controlul animalele de pradă, don Juan? Trebuie să existe o explicație logică.

- Există o explicație, replică Don Juan, care este cea mai simplă din lume. Au preluat controlul pentru că noi reprezentăm hrana lor, ne storc fără milă fiindcă noi îi susținem. La fel cum noi creștem pui în cotețe - *gallineros* - animalele de pradă ne cresc pe noi în *humaneros*. Astfel, mîncarea le este tot timpul la îndemînă.

Simțeam cum îmi scuturam capul, cu violența, dintr-o parte în alta.

Nu eram capabil să-mi exprim starea de disconfort și neliniște, dar corpul meu se zbătea să o facă evidentă. Tremuram fără să vreau din cap pînă-n picioare.

- Nu, nu, nu, m-am auzit zicînd. Este absurd, Don Juan! Ceea ce spui este de-a dreptul monstruos. Pur și simplu, nu poate fi adevărat, pentru vrăjitori sau pentru omul obișnuit, pentru nimeni.

- De ce nu? m-a întrebat don Juan calm. De ce nu? Pentru că te enervează pe tine?

- Da, mă înfurie, am replicat. Ideile astea sînt monstruoase.

- Oh, și încă nu le-ai auzit pe toate. Mai stai puțin să vezi cum te vei simți. O să te supun unei încercări, adică, o să-ți supun mintea unor atacuri violente și nu vei putea renunța fiindcă vei fi prins în capcană. Și asta nu pentru că te țin prizonier, ci pentru că o parte din tine nu te va lăsa să pleci, în timp ce o altă parte se va înfuria îngrozitor. Așa că, fă-ți curaj!

Ceva din mine, îmi dădeam seama, simțea nevoia de a pedepsi. Avea dreptate. N-aș fi părăsit casa pentru nimic în lume. Și, cu toate acestea, nu-mi plăceau gogoșile pe care mi le turna.

- Vreau să apelez la partea analitică a minții tale, spuse don Juan. Gîndește-te puțin și spune-mi cum ai explica contradicția dintre inteligența inginerescă a omului și stupiditatea sistemului lui de credințe sau stupiditatea comportamentului lui contradictoriu. Vrajitorii cred că animalele de pradă ne-au constituit sistemul de valori, noțiunile de bine și rău, moravurile sociale. Ei sînt cei care ne-au inoculat speranțele și visele de mărire sau eșec. Ei ne-au dat avariția, lăcomia, lașitatea. Animalele de pradă sînt cele care ne determină să fim complezenți - satisfăcuți de noi înșine, banali, egocentri.

- Dar cum reușesc să facă lucrul ăsta, don Juan? l-am întrebat enervat parcă și mai mult de ceea ce spunea. Ne șoptesc la ureche în timp ce dormim?

- Nu, nu fac așa. Ce idioțenie! îmi răspunse zîmbind. Sînt mult mai eficienți și organizați. Ca să ne păstreze ascultători și slabi, animalele de pradă s-au angajat în strategii extraordinare - extraordinare, evident, din punctul de vedere al unui strateg militar. În schimb, groaznice din punctul de vedere al celor care suferă de pe urma lor. Ne-au dat mintea lor! înțelegi? Animalele de pradă ne-au dat mintea lor, care a devenit

mintea noastră. Mintea lor este barocă, contradictorie, posacă, plină de teama de a fi oricînd descoperiți. Știu că, deși nu ai fost niciodată înfometat, continuă el, suferi de frica foamei, care nu este nimic altceva decît anxietatea animalului de pradă, neliniștit că în orice moment poate fi descoperit și nu va mai avea mîncare. Prin intermediul minții, care este, la urma urmei, mintea lor, animalele de pradă injectează în viața ființelor umane tot ceea ce au ele nevoie. Și se asigură astfel că noi vom fi ca un tampon între ele și frica lor.

- Nu că nu pot accepta toate astea la justa lor valoare, don Juan, numai că sînt atît de odioase, încît mă înspăimîntă. Mă forțează să trec în partea adversă. Dacă e adevărat că ne mănîncă, cum reușesc să facă asta?

Don Juan zîmbi larg. Era foarte mulțumit. Mă lămurii că vrăjitorii văd ființele umane-copii ca pe niște mingi ciudate, luminoase, de energie, înconjurate din cap pînă-n picioare de o aură ca o manta ajustată pe coconul de energie. Spunea că *mantaua luminoasă a conștientizării* este hrana animalelor de pradă și că atunci cînd ființa umană ajunge la maturitate, din *mantaua luminoasă a conștientizării* nu mai rămîne decît o fișie îngustă care merge de la pămînt pînă în vârful degetelor. Acea fișie îi permite omenirii să trăiască în continuare, dar la limită.

Ca prin vis, îl auzeam pe don Juan Matus explicîndu-mi că omul este singura specie care, după cîte știe el, are *mantaua luminoasă a conștientizării* în afara coconului luminos. Prin urmare, el a devenit o pradă foarte ușoară pentru un tip de conștientizare de o altă natură, cum este cea a animalului de pradă.

Îmi spuse apoi cel mai dureros lucru dintre toate cele de pînă acum: cum că acea fișie îngustă de conștientă este epicentrul autorefecției unde oamenii sînt blocați pe vecie. Jucîndu-se cu autorefecția noastră, care este, de fapt, singurul dram de conștientă care ne-a rămas, animalele de pradă creează momente de conștientizare pe care le consumă apoi fără scrupule. Ne creează false probleme pentru a ne forța să generăm aceste momente de conștientizare și astfel ne țin în viață pentru a-i hrăni cu energia așa-ziselor noastre griji.

În ceea ce spunea don Juan era ceva atît de tulburător încît mi s-a făcut rău.

După un moment de pauză, suficient pentru a-mi reveni, l-am

întrebat:

- Dar de ce vrăjitorii Mexicului antic, ca și toți cei de azi, deși *văd* aceste animale de pradă, nu reacționează?

- Noi doi nu putem face nimic, spuse grav, trist chiar, don Juan. Tot ceea ce putem face este să ne disciplinăm îndeajuns de mult încât ele să nu ne poată atinge. Cum să le ceri semenilor tăi să se supună rigorilor disciplinei? Ar râde și și-ar bate joc de tine, iar cei mai agresivi te-ar bate de ți-ar suna apa în cap. Iar asta nu neapărat pentru că nu te-ar crede. În adâncurile oricărei ființe umane sălășluiește credința ancestrală, viscerală, că aceste animale de pradă există.

Mintea mea analitică se zbătea încoace și încolo aidoma unei jucării de bîlci cu elastic. Tot ceea ce sugera don Juan era absurd, incredibil. Dar, în același timp, era ceva extrem de logic, de simplu. Dădea o explicație oricărui fel de contradicție umană care-mi venea în minte. Dar cum să iei toate astea în serios? Don Juan mă împingea în calea unei avalanșe care m-ar fi îngropat pe veci.

Am avut din nou sentimentul unei amenințări, care nu izvora din mine, ci îmi era atașată. Don Juan îmi făcea ceva, extrem de pozitiv și negativ în același timp. Perce-peam lucrul acesta ca pe o încercare de a tăia o peliculă fină care părea lipită de mine. Mă fixa cu o privire neclintită. Își întoarse privirea și începu să-mi vorbească fără să se mai uite la mine.

- Întotdeauna cînd te chinuie îndoiala, acționează la rece. Stinge lumina. Străpunge întunericul, află ceea ce poți vedea.

Se ridică să stingă lumina. L-am oprit:

- Nu, nu, don Juan, nu stinge lumina. Sînt bine.

Ceea ce simțeam atunci era ceva foarte neobișnuit pentru mine, frica de întuneric. Simpla idee de întuneric îmi dădea palpitații. La nivel visceral îmi dădeam clar seama de ceva, dar nu aveam nici în ruptul capului curajul să recunosc acest lucru.

- Ai văzut umbrele mișcătoare proiectate pe copaci, spuse don Juan, rezemîndu-se de spătarul scaunului. Asta-i bine. Aș vrea să le vezi în interiorul acestei camere. Tu nu *vezi* nimic. Doar prinzi imagini mișcătoare. Ai destulă energie pentru asta.

Mi-era teamă ca don Juan să nu se ridice și să stingă lumina; dar el exact asta făcu. Două secunde mai târziu, țipam îngrozitor. Nu numai că am zărit acele imagini mișcătoare, dar le-am și auzit bîzîindu-mi

lîngă urechi. Don Juan izbucni în rîs cînd aprinse lumina.

- Ce tip temperamental! Un necredincios convins, pe de o parte, și un pragmatic, pe de alta. Trebuie să îți împaci cumva pornirile astea lăuntrice. Altfel, o să te umfli ca broasca din fabulă pînă o să crapi.

Don Juan îmi răsucea cuțitul în rană din ce în ce mai adînc:

- Vrăjitorii Mexicului antic, spuse, *au văzut* animalul de pradă. L-au numit *zburătorul* fiindcă sărea prin aer. Nu este o priveliște frumoasă. Este o umbră uriașă, impenetrabilă și întunecată care sare prin aer, apoi aterizează pe pămînt. Vrăjitorii Mexicului antic au fost destul de supărați cînd și-a făcut apariția pe pămînt. S-au gîndit că omul trebuie să fi fost o ființă completă cîndva, cu intuiții extraordinare, momente de conștientizare, care s-au dezvoltat în mituri în zilele noastre. Și, apoi, totul a dispărut, iar astăzi avem un om sedat.

Am vrut să mă enervez, sâ-l fac paranoic, dar îmi pierdusem rigoarea care mă salva de obicei. Ceva în mine niă făcea să depășesc punctul în care îmi puneam întrebarea favorită: „Dar dacă tot ceea ce spune este adevărat?” Cînd îmi vorbise în noaptea aceea, în adîncul inimii mele simțeam că tot ceea ce spunea era adevărat și, în aceeași măsură, că este absurd.

- Ce tot spui, don Juan? am îngâimat. Gîtul îmi era strîns ca într-o menghină. De-abia mai puteam respira.

- Spun că povara noastră nu este un simplu animal de pradă. Este foarte inteligent și organizat. Urmărește metodic să ne facă inutili. Omul, această ființă magică, încetează brusc să mai fie așa. Nu mai există alte vise pentru om decît visele unui animal care este crescut pentru a deveni hrană: convențional, imbecilizat.

Cuvintele lui don Juan îmi creau o reacție fizică ciudată, comparabilă cu greața. Era ca și cum mi se făcea greață din nou. Dar greața izvora din adîncul ființei mele. Fără să vreau, m-am contorsionat. Don Juan m-a scuturat cu forță. Îmi simțeam gîtul zvîcnind sub forța strînsorii lui. Gestul lui m-a calmat imediat. M-am simțit mult mai stăpîn pe mine.

- Acest animal de pradă, care este, bineînțeles, *o ființă netrupească*, nu este chiar invizibil cum sînt alte *Ființe netrupești*. Cînd sîntem copii îl vedem și ni se pare atît de îngrozitor, încît decidem să nu-l mai vedem. Copiii, evident, ar vrea să insiste asupra acestei imagini, dar lumea din jurul lor îi convinge să nu facă asta. Singura alternativă a

omenirii este disciplina. Disciplina este singura reținere. Prin disciplină nu înțeleg rutina nemiloasă: mă trezesc în fiecare dimineață la cinci și jumătate și mă spăl cu apă rece pînă mă învinețesc. Vrajitorii înțeleg disciplina drept capacitatea de a te confrunta cu seninătate cu situații care nu și-au găsit locul între așteptările noastre. Pentru ei, disciplina este o artă: arta de a te confrunta cu *infinitatea* fără a da vreun pas înapoi, nu pentru că sînt mari și tari, ci pentru că sînt plini de teamă și de respect.

- În ce fel este disciplina vrăjitorilor o piedică în calea animalului de pradă? am întrebat eu.

- Vrajitorii spun că disciplina face ca *mantaua luminoasă a conștientizării* să nu mai fie pe gustul *zburătorului*, mi-a zis don Juan, cercetîndu-mi atent figura ca și cum ar fi încercat să descopere vreun semn că nu l-aș crede. Zburătorii sînt, astfel, bulversați. Probabil că o *manta luminoasă a conștientizării* pe care să nu o poată devora scapă sistemului lor de cunoaștere. După momentul de bulversare, nu mai au altă soluție decît să pună punct faptelor lor nefaste. Dacă un timp animalele de pradă nu ne devorează *mantaua luminoasă a conștientizării*, aceasta va continua să crească, mi-a mai spus don Juan. Pentru a simplifica această problemă la maximum, putem spune că vrăjitorii, prin disciplina lor, țin animalele de pradă la distanță îndeajuns de mult timp pentru ca *mantaua luminoasă a conștientizării* care le aparține să crească dincolo de degetele de la picioare. O dată ce trece de acestea, revine la dimensiunea sa firească. Vrajitorii Mexicului antic spuneau că *mantaua luminoasă a conștientizării* este aidoma unui copac. Dacă nu este tuns, revine la dimensiunile sale firești, în momentul în care conștientizarea depășește nivelul degetelor de la picioare, manevrele extraordinare ale percepției devin un lucru obișnuit. Marele secret al vrăjitorilor timpurilor apuse, a continuat don Juan, era să înfrîneze *mintea zburătorului* cu disciplină. Au descoperit că dacă încărcau *mintea zburătorului* cu *tăcerea interioară*, *instalația străină* abandonează terenul, conferind oricăruia dintre practicanții implicați în această manevră certitudinea totală asupra originii străine a minții. *Instalația străină* se întoarce, n-ai nici o grijă, dar revine slăbită și procesul gonirii *instalatiei străine* devine rutină, pînă cînd aceasta abandonează cu totul. Tristă zi! Este ziua cînd trebuie să te bazezi pe propriile tale puteri, care sînt aproape nule. Nu mai există

nimeni care să-ți spună ce să faci. Nu mai există nici o minte străină care să-ți dicteze imbecilitățile cu care ești obișnuit. Învățătorul meu, nagualul Julian îi prevenea pe toți discipolii săi, a continuat don Juan, că aceasta este cea mai grea zi din viața unui vrăjitor, pentru că mintea adevărată, cea care ne aparține, suma tuturor experiențelor noastre a devenit sfioasă, nesigură și capricioasă după o viață în care a fost dominată. Eu, unul, ți-aș zice că acela este momentul în care începe adevărata luptă pentru un vrăjitor. Restul nu este decît punerea în scenă.

Am început să mă agit cu adevărat. Doream să aflu mai multe, dar un sentiment ciudat mă îndemna să mă opresc. Aveam un sentiment confuz, legat de rezultate nefaste și pedepse groaznice, ca și cum mînia lui Dumnezeu s-ar fi abătut asupra mea, pentru că aș fi încercat să violiez ceva acoperit chiar de mîna Domnului. Am făcut un efort uriaș pentru a permite curiozității să învingă:

- Ce... ce vrei să spui, m-am auzit spunînd, prin *luarea minților zburătorului*

- Disciplina încarcă mintea străină pînă la refuz, mi-a răspuns. Deci, prin disciplina, vrăjitorii înving *instalația străină*.

Eram copleșit de ceea ce auzisem. Credeam că don Juan fie era nebun de legat, fie îmi spunea ceva atît de înspăimîntător, încît înghețase totul în mine. Am văzut totuși cît de repede mi-am readunat puterile pentru a nega totul. După un moment de panică, am început să rid, ca și cum don Juan îmi spusese un banc. M-am auzit chiar zicînd:

- Don Juan, don Juan, ești incorigibil!

Don Juan părea că înțelege prin ce treceam în acele momente. A dat din cap și și-a ridicat ochii spre cer într-un gest de disperare simulată.

- Sînt într-o așa măsură incorigibil, mi-a zis el, că voi mai administra încă un șoc *minții zburătorului* pe care o porți în tine. Îți voi dezvălui unul dintre cele mai extraordinare secrete ale vrăjitoriei. Îți voi descrie o descoperire la care vrăjitorii au lucrat mii de ani pentru a o verifica și consolida.

S-a uitat la mine zîmbind malițios și mi-a zis:

- *Mintea zburătorului* fuge definitiv atunci cînd un vrăjitor reușește să prindă în mîini forța vibrantă care ne ține laolaltă ca pe un conglomerat de cîmpuri de energie. Dacă un vrăjitor reușește să strîngă

această forță în mâini îndeajuns de mult, *mintea zburătorului* abandonează lupta. Iar tu vei face exact cum ți-am spus eu: vei apuca energia care te ține laolaltă.

Am avut cea mai bizară reacție pe care mi-aș fi putut-o imagina. Ceva s-a zgâlțâit în interiorul meu, ca și cum promisem o lovitură. Am fost imediat copleșit de o frică nejustificată pe care am asociat-o imediat cu fondul meu religios.

Don Juan m-a măsurat din priviri:

- Te temi de mînia lui Dumnezeu, nu-i așa? mi-a zis. Stai liniștit, aceasta nu este frica ta. Este, de fapt, frica, *zburătorului*, care știe că vei face exact ce îți spun eu.

Cuvintele sale nu au reușit să mă calmeze vreun pic. Mă simțeam și mai rău. Tremuram din tot corpul și nu aveam nici o posibilitate de a opri această stare.

- Să nu-ți faci nici o grijă, mi-a zis don Juan calm. Știu sigur că aceste atacuri trec foarte repede. *Mintea zburătorului* nu este capabilă de concentrare.

După un moment totul a încetat, după cum îmi spusese don Juan. Ar fi un eufemism să spun că eram uimit. Era pentru prima dată în viața mea cînd nu știam dacă veneam sau plecam. Voiam să mă ridic de pe scaun și să mă plimb, dar eram îngrozit. Eram plin de logică și, în același timp, de o teamă copilărească. Am început să inspir adînc, fiindcă o transpirație rece îmi acoperea corpul. Mi-am imaginat o priveliște îngrozitoare: umbre negre mișcătoare urmărindu-mă și sărind în jurul meu.

Am închis ochii și mi-am lăsat capul pe brațul scaunului.

- Nu știu ce să mai fac, don Juan. În seara asta, ai reușit să mă zăpăcești de tot.

- Ești chinuit de o luptă interioară, spuse don Juan. În sinea ta, știi că accepți ideea că o parte importantă din tine, *mantaua luminoasă a conștientizării*, o să servească drept hrană unor entități incomprehensibile. Și, în același timp, o altă parte din tine se opune cu toată forța acestei idei. Revoluția vrăjitorilor, continuă el, constă în faptul că ei refuză să onoreze înțelegeri la care nu au luat parte. Nu m-a întrebat nimeni dacă vreau să fiu mîncat de ființe dotate cu un alt tip de conștientizare. Am fost adus pe lume de părinții mei ca să fiu, ca și ei, hrană și cu asta basta.

Don Juan se ridică de pe scaun și își întinse mâinile și picioarele:

- Stăm aici de ore întregi. E timpul să intrăm în casă. Eu o să mănînc. Vrei să manînci cu mine?

Am refuzat. Stomacul îmi era deranjat.

- Cred că mai bine ar fi să te duci să te culci, spuse el. Străfulgerarea te-a marcat.

Nu-mi trebuia altă încurajare. M-am prăvălit pe pat și am adormit buștean.

Pe parcurs, cînd m-am întors acasă, ideea *zburătorilor* a devenit o idee fixă pentru mine. Am ajuns pînă acolo încît să cred că don Juan avea absolută dreptate. Oricît aș fi încercat, nu puteam să nu-i apreciez logica. Cu cît mă gîndeam mai mult și cu cît vorbeam și-i observam pe semenii mei, cu atît devenea mai intensă convingerea că există ceva care ne face incapabili să avem vreo activitate sau vreun gînd care să nu aibă ca punct central șinele. Interesul meu, ca și cel al tuturor celor cu care vorbeam, era șinele. Cum nu puteam explica această omogenitate universală, credeam că modul de a gîndi al lui don Juan este cel mai plauzibil pentru a elucida misterul.

Am început să citesc cît puteam de mult despre mituri și legende. Citind, am experimentat ceva nou pentru mine: fiecare carte pe care o citeam era, de fapt, o interpretare a miturilor și legendelor. În fiecare dintre aceste cărți se putea observa o minte omogenă. Stilurile erau diferite, dar vectorul din spatele cuvintelor convergea în aceeași direcție. Chiar dacă tema era la fel de abstractă ca și miturile și legendele, autorii reușeau întotdeauna să insereze informații despre ei. Impulsul omogen din spatele cuvintelor nu reprezenta tema propriu-zisă a cărții; era, de fapt, un fel de autoservire. Nu mai simțisem asta niciodată.

Am atribuit reacția mea influenței lui don Juan. Întrebarea pe care nu puteam să o evit și pe care mi-o puneam era: oare mă aflu sub influența lui sau chiar există o minte străină care ne dictează tot ce facem? Am negat din nou și iar am acceptat, și iar am negat. O parte din mine îmi spunea că, de fapt, ceea ce don Juan voia să mă facă să înțeleg era *un fapt energetic*, dar o altă parte tot atît de importantă știa că toate acestea erau o prostie. Rezultatul luptei mele interioare a fost sentimentul acut că se îndrepta spre mine ceva periculos și iminent.

Am făcut cercetări amănunțite în ceea ce privește *zburătorii* așa

cum apar ei în alte culturi, dar nu am putut găsi nici o referință la adresa lor. Don Juan părea să fie singura mea sursă de informație. Când l-am văzut, am trecut direct la acest subiect.

- Am încercat să fiu rațional, dar nu am putut. Am momente când sînt întru totul de acord cu tine în ceea ce privește animalele de pradă.

- Concentrează-ți atenția asupra umbrelor mișcătoare pe care le vezi, mi-a spus zîbind.

I-am spus că acele umbre mișcătoare puneau capăt demersului meu logic. Le vedeam peste tot. De când părăsisem această casă, nu mai puteam să dorm pe întuneric. Nu mă deranja să dorm cu lumina aprinsă. Când închideam însă lumina, tot ce era în jurul meu începea să sară. Nu descifram niciodată figuri sau umbre complete. Nu vedeam decît umbrele negre mișcătoare.

—Nu te-a lăsat *mintea zburătorilor*, spuse don Juan. A fost grav afectată. Acum încearcă să reconstruiască relația cu tine. Dar ceva în tine s-a rupt pe vecie. *Zburătorul* știe asta. Adevăratul pericol este ca *mintea zburătorilor* să nu cîștige obosindu-te și forțîndu-te să renunți la a mai alege între ceea ce îți spun eu și ceea ce îți spune el. Vezi tu, *mintea zburătorilor* nu are concurenți, continuă Don Juan. Când își propune ceva, este de acord cu propria-i propunere și te face să crezi că ai făcut ceva de valoare. *Mintea zburătorilor* te va face să crezi că, de fapt, ceea ce îți spune don Juan Matus este o prostie. „Da, bineînțeles că este o prostie”, vei spune tu. Țasta e modul în care ne subjugă. *Zburătorii* sînt o parte esențială a universului, continuă el, și trebuie să fie luați ca atare: monstruoși, dar îți inspiră respect în același timp. Prin ei universul ne încearcă. Noi sîntem niște sonde energetice create de univers, spuse el, ca și cum ar fi făcut abstracție de prezența mea, și asta pentru că noi sîntem posesorii unei energii care are capacitatea de conștientizare a faptului că noi sîntem mijlocul prin care universul devine conștient de el însuși. *Zburătorii* sînt adversari implacabili, nu pot fi considerați altceva. Dacă reușim să înțelegem asta, universul ne va permite să mergem mai departe.

Doream ca don Juan să continue. Nu mi-a zis însă decît atît:

- Fulgerul s-a produs ultima dată cînd ai fost tu aici. Despre *zburători* nu se mai poate spune altceva. Este timpul pentru un alt tip de manevră.

Noaptea aceea nu am putut dormi. Am ațipit un pic către dimineață

pînă cînd don Juan m-a tras din pat și am plecat să facem o drumeție în munți. Acolo unde locuia el, configurația terenului era foarte diferită de cea a deșertului din Sonora, dar mi-a zis să nu încep să fac comparații și că numai după o jumătate de kilometru fiecare loc din lumea asta arată la fel.

- Turismul este bun numai pentru cei care merg cu mașina, mi-a zis. Merg cu viteză foarte mare, fără să facă vreun efort. Turismul nu este pentru cei care merg pe jos. De exemplu, atunci cînd mergi cu mașina, poți să vezi un munte uriaș care să te copleșească cu frumusețea lui. Vederea aceluiași munte nu te va copleși în același fel atunci cînd ești pe jos. Te va copleși în alt fel, mai ales dacă trebuie să îl escaladezi sau să-i dai ocol.

Era o dimineață foarte fierbinte. Mergeam printr-o vale secată. Deșertul din Sonora și această vale aveau în comun milioanele de insecte. Țîntarii și muștele zburau în jurul nostru ca niște minuscule bombardiere în picaj care se năpusteau asupra nărilor, ochilor și urechilor. Don Juan mi-a zis să le ignor bîzîitul:

- Nu încerca să le alungi cu mîna, mi-a zis cu tărie. *Fă-le* să plece. Ridică o barieră de energie. Rămîi tăcut și bariera va fi construită din tăcerea ta. Nimeni nu știe cum de se întîmplă asta. Este unul din acele lucruri pe care vrăjitorii de demult le numeau *fapte energetice*. Încetează să mai vorbești cu tine însuși, asta e tot. Vreau să-ți propun o ciudățenie, continuă don Juan mergînd în fața mea.

A trebuit să mă grăbesc și să-l ajung din urmă ca să nu pierd nimic din ce avea să-mi spună:

- Mă văd nevoit să repet că este vorba despre o ciudățenie căreia o să-i opui o rezistență fantastică. O să-ți spun dinainte că nu o vei accepta cu ușurință. Însă faptul că este o ciudățenie nu ar trebui să fie un obstacol. Ești doar sociolog. Așa că ai o minte deschisă, nu-i așa?

Don Juan își bătea joc de mine cu nerușinare. Știam asta, dar nu mă deranja. Poate datorită faptului că mergea așa repede și trebuia să fac un efort uriaș să mă țin după el. Sarcasmul lui trecea pe lîngă mine și, în loc să mă enerveze, mă făcea să rid. Toată atenția mea era concentrată pe ce spunea, iar insectele nu m-au mai deranjat, fie pentru că îmi ridicasem o barieră energetică în jurul meu, fie că eram atît de preocupat să-l ascult pe don Juan, încît nu îmi mai păsa de bîzîit.

- Această idee ciudată, mi-a zis el rar, măsurînd efectul pe care îl

aveau cuvintele sale, este că toate ființele umane au exact aceleași reacții, gânduri și sentimente. Răspund mai mult sau mai puțin identic la același tip de stimuli. Reacțiile par ușor estompate de limbaj, dar cum îl dai de-o parte, rămân exact aceleași reacții care asediază toate ființele umane de pe Pământ. Mi-ar plăcea să te mai gîndești la asta, ca un specialist în științe sociale, desigur, și să vezi dacă reușești să dai o explicație pentru această omogenitate.

Don Juan a strîns cîteva plante. Unele dintre ele de-abia se vedeau. Păreau, mai degrabă, alge, licheni. Eu îi țineam geanta deschisă, și nu am mai schimbat o vorbă. Cînd am strîns destule plante, ne-am întors la don Juan acasă, mergînd cît puteam de repede. Mi-a zis că dorea să curețe și să sorteze plantele și să le pregătească înainte de-a se usca prea tare.

Eram cufundat adînc în gînduri legate de subiectul propus de don Juan. Am început prin a trece în revistă articolele sau lucrările despre acest subiect. M-am gîndit că va trebui să încep prin a face cercetare, citind toate lucrările privind „caracterul național”. Subiectul m-a entuziasmat, oarecum întîmplător, și doream să mă întorc acasă cît mai repede, deoarece doream să aprofundez această problemă, înainte de a ajunge la el acasă, don Juan s-a așezat pe un stei care domina valea. O vreme a rămas tăcut. Nu era obosit, nu respira din greu. Nu mi-am putut da seama de ce se oprise pentru a se așeza.

- Sarcina ta pentru astăzi, a început el brusc, pe un ton care prevestea multe, este unul dintre cele mai misterioase lucruri ale vrăjitoriei, care trece de limbaj, dincolo de orice explicație. Am mers într-o drumeție, am discutat, deoarece misterul vrăjitoriei trebuie învăluit în lucruri lumești. El trebuie să pornească din nimic și să se întoarcă în nimic. Asta este arta unui *războinic-călător*. să treacă neobservat prin urechile acului. Așa că trage aer în piept și sprijină-te de acest perete stîncos, cît mai departe de margine. Sînt lîngă tine, în cazul în care leșini sau cazi.

- Ce ai de gînd să faci, don Juan? am întrebat. Neliniștea mea era atît de evidentă, încît mi-am redus tonul vocii.

- Vreau să-ți încrucișezi picioarele și să intri în *tăcerea interioară*, mi-a zis. Hai să zicem că vrei să afli care ar fi articolele care ar putea confirma sau infirma ceea ce ți-am zis eu să cauți în mediul tău academic. Intră în starea de *tăcere interioară*, dar să nu adormi. Nu

este vorba despre o călătorie prin *marea întunecată a conștientizării*. Este vorba de a *vedea din tăcerea interioară*.

Îmi era foarte greu să intru în starea de *tăcere interioară* fără să adorm. Mă luptam cu o dorință aproape de neînvins de a adormi. Am reușit și m-am regăsit uitându-mă spre fundul văii din întunericul impenetrabil care mă înconjură. În acel moment, am *văzut* ceva care m-a făcut să-mi înghețe sîngele în vine. Am *văzut* o umbră uriașă, lată de vreo cinci metri, sărind prin văzduh și aterizînd apoi cu un zgomot înfundat. Simțeam vibrația în oase fără să o pot auzi.

- Sînt foarte grele, mi-a zis don Juan la ureche. Mă ținea de brațul stîng cît de tare putea.

Am *văzut*, pe pămînt, ceva care semăna cu o umbră șerpuitoare de noroi, care făcuse un salt uriaș, de aproape douăzeci de metri lungime ca să aterizezi apoi cu același zgomot înfundat. Mă luptam din răputeri să nu-mi pierd concentrarea. Eram îngrozit dincolo de orice închipuire. Fixam umbra săritoare de pe fundul văii. Am auzit apoi un bîzîit extraordinar de ciudat, un amestec de bătaie de aripi și de zgomotul emis de un radio nefixat pe post. Nu voi uita niciodată zgomotul căzăturii care a urmat. Ne-a zgîlțit pe amîndoi - pe don Juan și pe mine. O uriașă umbră întunecată de noroi aterizase la picioarele noastre.

- Nu te înspăimînta, mi-a zis don Juan cu tărie. Păstrează-ți *tăcerea interioară* și va pleca.

Tremuram din cap pînă în picioare. Știam cu siguranță că dacă nu mi-aș fi păstrat *tăcerea interioară* umbra de noroi m-ar fi acoperit ca o pătură și m-ar fi sufocat. Fără să împrăștii întunericul din jurul meu, am țipat cît am putut de tare. Nu mai fusesem niciodată atît de frustrat, de furios. Umbra de noroi a mai făcut un salt, de data aceasta către fundul văii. Am continuat să țip, dînd din picioare. Doream să scap de orice sau oricine ar fi vrut să mă mănînce. Starea mea de nervozitate era atît de intensă, încît am pierdut noțiunea timpului. Poate că am și leșinat.

Cînd mi-am revenit, eram așezat în patul meu din casa lui don Juan. Pe frunte îmi așezase un prosop înmuiat în apă rece ca gheața. Ardeam de febră. Una dintre discipolele lui don Juan îmi fricționa spatele, pieptul și fruntea cu alcool, dar acest lucru nu m-a făcut să-mi revin. Căldura pe care o simțeam venea din interior, izvora din mînia și

neputința mea. Don Juan ridea ca și cum ceea ce pățisem era cel mai amuzant lucru din lume. Mă bombarda la nesfârșit cu hohotele lui colosale de râs.

- Nu credeam că *vederea* unui *zburător* te va afecta atât de tare, mi-a zis.

M-a luat de mînă și m-a dus în spatele casei, unde m-a cufundat într-un jgheab uriaș, plin cu apă. Eram complet îmbrăcat, aveam pînă și pantofii în picioare și ceasul la mînă.

- Ceasul meu! am strigat. Don Juan se prăpădea de râs.

- Nu ar trebui să porți ceas cînd vii să mă vezi, mi-a zis. Acum ceasul tău s-a dus pe apa sîmbetei!

Mi-am scos ceasul și l-am așezat pe marginea jgheabului. Mi-am amintit că era rezistent la apă și că, de fapt, nu pățise nimic.

Baia mă ajutase enorm. Cînd don Juan m-a tras din apa înghețată, îmi recăpătasem oarecum controlul.

- Imaginea este absolut absurdă, repetam eu întruna, incapabil să spun altceva.

Animalul de pradă pe care mi-l descrisese don Juan nu era deloc binevoitor. Era enorm, extraordinar de greu, indiferent. I-am simțit disprețul pe care îl avea față de noi. Fără îndoială, ne strivise de ere întregi, făcîndu-ne, după cum spunea don Juan, slabi, vulnerabili și docili. M-am dezbrăcat de hainele ude și m-am acoperit cu un poncho, m-am așezat în pat și am plîns pînă nu am mai putut. Nu plîngeam pentru mine. Eu aveam mînia, aveam *intenția de neînvins* să nu-i las să mă mînnînce. Plîngeam pentru semenii mei și, mai ales, pentru tata. Pînă atunci nu mi-am dat seama cît de tare îl iubisem.

- Nu a avut nici cea mai mică șansă, repetam întruna, ca și cum nu erau cuvintele mele. Bietul meu tată, cea mai sensibilă ființă pe care am cunoscut-o, atât de blînd, de bun, de neajutorat.

ÎNCEPUTUL CĂLĂTORIEI FINALE

SALTUL ÎN ABIS

La platou se putea ajunge pe o singură cărare. Ajuns sus, mi-am dat seama că nu era atât de întins cît părea atunci cînd te uitai de departe. Vegetația de pe platou nu era diferită de cea din jur: tufișuri de un verde pal semănînd vag a copaci.

La început, nu am observat ripa. Numai cînd don Juan m-a dus la marginea povîrnișului mi-am dat seama că platoul se termina cu o

genune: practic nu era un platou propriu-zis, ci vârful aplatizat al unui munte de mari dimensiuni. În partea de est și de sud, muntele era erodat, dar la nord și la vest părea tăiat cu un cuțit uriaș. De la margine, puteam vedea fundul prăpastiei, aflat la vreo două sute de metri mai jos. Era acoperit de aceleași tufișuri lemnoase care creșteau pretutindeni.

Lanțurile de munți de la nord și de la sud dădeau impresia clară că făcuseră parte dintr-un canion uriaș, vechi de milioane de ani, săpat de un riu demult sec. Marginile canionului fuseseră erodate. În anumite locuri ajunseseră la același nivel cu restul reliefului. Singura porțiune intactă încă era cea pe care ne aflam noi.

- E stîncă masivă, mi-a zis don Juan ca și cum îmi citise gîndurile. A dat din cap spre rundul prăpastiei: Dacă s-ar întîmpla să cazi acolo, te-ai face praf și pulbere.

Au fost primele cuvinte pe care le-am schimbat în acea zi cu don Juan pe vârful muntelui. Înainte de a ajunge acolo îmi spusese că timpul său pe pămînt se încheiase. Urma să plece în *călătoria finală*. Cuvintele sale mă tulburau peste fire. Am pierdut contactul cu lumea și am intrat într-o stare de fericită fragmentare, similară cu cea a oamenilor care au o cădere nervoasă. Cu toate acestea, în mine s-a păstrat un nucleu de coeziune: eul copilăriei mele. Restul era neclar, incert. Fusesem fragmentat atîta timp, încît singura cale de a mă ridica deasupra disperării era să mă fragmentez din nou.

După aceasta a avut loc o interacțiune extrem de ciudată a diferitelor niveluri de conștientizare. Don Juan, discipolul său, don Genaro, doi dintre ucenicii săi, Pablito și Nestor împreună cu mine, urcaserăm pe acel munte. Pablito, Nestor și cu mine trebuia să ne îndeplinim ultima sarcină ca ucenici: trebuia să sărim în abis, un lucru extrem de misterios pe care don Juan mi-l explicase la diferite niveluri de conștientizare, dar care rămăsese o enigmă.

Don Juan mi-a zis, șugubăț, că ar trebui să pun mâna pe carnețel și să iau notițe despre ultimele noastre momente împreună. Prefăcându-se că mă lovește în coaste, mi-a zis rîzînd că, din moment ce îmi începusem ucenicia ca *război-nic-călător* luînd note, era normal să fac la fel și acum.

Don Genaro ne-a întrerupt și ne-a zis că și alți *războinici-că-lători* înaintea noastră au stat pe aceeași culme înainte de a porni în călătoria spre necunoscut. Don Juan s-a întors către mine și mi-a zis încetișor că, în curînd, voi avea acces în *infinitate* prin propriile mele forțe, iar don Genaro se afla acolo doar pentru a-și lua rămas-bun. Don Genaro ne-a întrerupt din nou și mi-a spus că eu mă aflam acolo și pentru a face același lucru pentru ei:

- Odată intrat în *infinitate*, nu poți să te mai bazezi pe noi ca să te aducem înapoi. Tu ești cel care va decide dacă te vei mai întoarce sau nu. Trebuie să te previn că puțini sînt *răz-boinicii-călători* care supraviețuiesc acestei înfilniri cu *infinitatea*, *infinitatea* este mai seducătoare decît ai putea crede. Un *războinic-călător* descoperă că reîntoarcerea în lumea dezordinii, a zgomotului și a obligațiilor de tot felul devine o perspectivă extrem de neplăcută. Trebuie să știi că decizia ta de a rămîne sau de a te întoarce nu va fi dictată de o alegere la nivel rațional, ci de adevărata ta *intenție*. Dacă alegi să nu te mai întorci, a continuat el, vei dispărea de parcă te-ar fi înghițit pămîntul. Dar dacă alegi să te întorci, trebuie să strîngi cureaua și să aștepti ca un adevărat *războinic-călător* pînă cînd îți vei îndeplini datoria, oricare ar fi ea, și vei ajunge fie învingător, fie învins.

În acel moment, conștientizarea mea a suferit o schimbare foarte subtilă. Am început să-mi amintesc figurile unor oameni pe care nu eram sigur că-i înfilnisem vreodată; m-am simțit cuprins de sentimente de frică și de afecțiune. Vocea lui don Juan nu se mai auzea deloc. Îmi

era dor de oameni pe care nu cred că i-am cunoscut vreodată. Fusesem deodată cuprins de o dragoste aproape de nesuportat pentru acești oameni, oricine ar fi fost ei. Sentimentele mele nu puteau fi transpuse în cuvinte, iar cu toate acestea nu știam cine sînt. Le simțeam doar prezența, ca și cum mai trăisem o viață înaintea acestora sau ca atunci cînd căutam oameni în vis. Simțeam cum forma lor se modifică: erau înalți la început, pentru a se micșora apoi. Rămînea însă neschimbată esența lor, ceea ce mă făcea să-mi fie atît de dor de ei.

Don Juan a venit către mine și mi-a zis:

- Ne-am înțeles să rămîi în starea de conștientizare a lumii de zi cu zi. Vocea sa era aspră, autoritară. Astăzi vei îndeplini o sarcină foarte concretă, a continuat, ultima dintr-un lung lanț și trebuie să faci acest lucru într-o stare superioară de maximă raționalitate.

Don Juan nu-mi mai vorbise niciodată pe acel ton. În acele momente, vorbeam cu o cu totul altă persoană, una care îmi era extrem de familiară. L-am ascultat umil și m-am reîntors la starea de conștientizare a lumii de zi cu zi. Cu toate acestea, nu îmi dădeam seama de acest lucru. Mie mi se părea că îl ascultasem pe don Juan datorită fricii și respectului pe care mi le inspira.

Don Juan a revenit la tonul cu care eram obișnuit. Și ceea ce mi-a spus mi s-a părut extrem de cunoscut. Mi-a zis: coloana vertebrală a unui *războinic-călător* trebuie să fie umilința și eficiența; el trebuie să servească fără să aștepte nimic în schimb și să facă față tuturor lucrurilor care îi sînt pregătite.

M-am concentrat asupra aceluiași punct printr-o nouă modificare a nivelului meu de conștientă. M-am concentrat asupra unui gînd, a unui sentiment de disperare. Am știut atunci, pur și simplu, că făcusem un pact cu niște oameni ca să murim împreună, dar nu mai știam unde se află ei. Am simțit, fără nici cea mai vagă umbră de îndoială că nu trebuia să mor singur. Suferința mea a devenit insuportabilă.

Don Juan mi-a vorbit:

- Sîntem singuri, mi-a zis. Asta este condiția noastră, dar a muri singur nu înseamnă a muri în singurătate.

Trăgeam lacom aer în piept pentru a scăpa de tensiunea pe care o acumulasem. Respirînd adînc, mintea mi s-a limpezit.

- Cea mai mare problemă a noastră, a bărbaților, este fragilitatea, a continuat el. Atunci cînd conștientizarea noastră începe să crească, ea

se ridică drept de la pământ, ca o coloană, chiar din mijlocul ființei noastre luminoase. Coloana trebuie să crească îndeajuns de mult înainte de a ne putea baza pe ea. În acest moment al vieții tale de vrăjitor poți să pierzi repede contactul cu noua ta conștientizare. Dacă acest lucru se întâmplă, uiți absolut tot ce ai făcut și ce ai *văzut* de-a lungul *căii războinicului-călător*, deoarece conștientizarea ta te aduce în starea de conștientizare a vieții de zi cu zi. Ți-am explicat că datoria fiecărui vrăjitor bărbat este să-și amintească absolut tot ce a făcut și ce a *văzut* de-a lungul *căii războinicului-călător* în timp ce se afla pe noile niveluri de conștientizare. Problema fiecărui vrăjitor bărbat este că uită foarte ușor; deoarece conștientizarea sa își poate pierde noile niveluri și să cadă la pământ la cea mai mică adiere.

- Am înțeles totul, don Juan, am zis. De-abia acum am înțeles de ce uit totul și de ce îmi reamintesc totul după aceea. Crezusem întotdeauna că aceste schimbări se datorau unei probleme patologice. Am înțeles acum de ce au loc aceste schimbări, dar nu pot exprima încă în cuvinte ce știu.

- Nu te obosi cu exprimările, mi-a zis don Juan. Vei putea exprima tot ce vei dori la timpul potrivit. Astăzi va trebui să te concentrezi asupra *tăcerii interioare*, asupra a ceea ce știi fără să știi. Știi la perfecție ceea ce trebuie să faci, dar aceste cunoștințe nu sînt încă formulate în gîndurile tale.

La nivelul gîndurilor și senzațiilor concrete, nu avusesem decît sentimentul vag că știam ceva care nu venea din interiorul minții mele. Aveam în acele momente sentimentul că mă afundasem în ceva; ceva se prăbușise în interiorul meu. Era ca un șoc. Știam că în acele momente intrasem într-un alt nivel de conștientizare.

Don Juan mi-a zis că un *războinic-călător* trebuie să-și ia rămas-bun de la toți cei pe care îi lasă în urmă. Trebuie să-i salute tare și răspicat, așa încît strigătul și sentimentele sale să rămînă pe vecie întipărite în munții dimprejur.

Am ezitat îndelung, nu fiindcă eram timid, ci pentru că nu știam cui să mulțumesc. Îmi însușisem complet principiul conform căruia un *războinic-călător* nu trebuie să datoreze nimănui nimic.

Don Juan incrustase în conștiința mea una dintre axiomele vrăjitorilor: „Un *războinic-călător* răsplătește întotdeauna elegant, generos și cu cea mai mare ușurință toate serviciile care i se fac. În

acest fel el scapă de povara de a fi îndatorat cuiva." Îi răsplătisem sau eram pe cale de a-i răsplăti pe toți cei care se preocupaseră sau se îngrijiseră vreodată de mine. Îmi *recapitulasem* viața pînă cînd nu mai rămăsese nici un loc necercetat. Credeam sincer că nu datoram nimănui nimic. I-am expus lui don Juan credința și ezitățile mele.

Don Juan mi-a zis că reușisem într-adevăr să-mi *recapitulez* viața cu multă rigoare, dar mai aveam pînă cînd să pot zice că nu datorez nimănui nimic.

- Ce e cu fantomele tale? a continuat el. Cele pe care nu le mai poți atinge?

Avea dreptate. În timpul *recapitulării* îi povestisem fiecare împlinire a vieții mele. Din sutele de împliniri pe care i le povestisem, alesese trei pentru a-mi arăta cui eram dator, încă din fragedă pruncie, și a adăugat la acestea datoria mea către persoana care ne ajutase să ne întîlnim. Îi mulțumisem din inimă prietenului meu și am avut sentimentul că mulțumirile mele fuseseră primite. Celelalte trei erau povești din viața mea, povești ale unor oameni care îmi dăruiseră lucruri atît de minunate, încît nu le poți cuprinde cu gîndirea și cărora nu le mulțumisem niciodată.

Una dintre acestea era povestea unui om pe care îl cunoscusem pe cînd eram copil. Îl chema domnul Leandro Acosta. Era cel mai mare dușman al bunicului meu, ghimpele din coasta sa. Bunicul îl acuzase în repetate rinduri că fura găini din ferma sa. Leandro Acosta nu era un vagabond, dar nu avea o slujbă anume, stabilă. Era un nonconformist care sfida soarta, cartofoi, om bun la toate: vindecător, vraci, furnizor de plante și insecte, reușind să prindă orice fel de mamifer sau de pasăre pentru cei care se ocupă cu taxidermia sau pentru magazinele de animale de companie.

Oamenii credeau că face o groază de bani, dar nu reușea să-i economisească sau să-i investească în ceva. Atît detractorii, cît și prietenii săi credeau că ar fi putut să pornească cea mai prosperă afacere din zonă, făcînd ceea ce știa el cel mai bine - să adune plante și să vîndeze - dar că era blestemat cu o ciudată boală a spiritului care nu-l lăsa să stea o clipă locului, să aibă grijă sau să se preocupe de același lucru mai mult timp.

Într-o bună zi, plimbîndu-mă la marginea fermei bunicului, am observat că mă privea cineva dintre tufișurile de la marginea pădurii.

Era domnul Acosta. Se lăsase pe vine între tufişuri şi dacă nu aş fi avut vederea foarte bună, nu l-aş mai văzut deloc. L-am observat cu greu. Stătea nemişcat. Remarcasem diferenţa dintre silueta sa şi tufişurile dimprejur, mai degrabă datorită intuiţiei decît văzului. M-am apropiat de el. Faptul că oamenii fie se purtau extraordinar de urît cu el, fie îl plăceau la nebunie mă făcea foarte curios.

- Ce faceţi aici, domnule Acosta? l-am întrebat candid.

- Mă uşurez şi trag cu ochiul în curtea bunicului tău, mi-a zis, aşa că fă bine şi cară-te înainte să mă ridic, dacă nu-ţi place putoarea.

M-am depărtat un pic. Doream să aflu dacă făcea într-adevăr ce spusese. Nu mă minţise. Am crezut că urma să iasă din tufişuri şi să intre pe pământul bunicului şi eventual să traverseze drumul, dar nu a fost aşa. S-a întors în partea cealaltă, către pădure.

- Hei, domnule Acosta, am ţipat. Mă iei şi pe mine? S-a oprit. Şi de data asta mai mult intuiam acest lucru, deoarece tufişul era foarte des.

- Te iau dacă găseşti o spărtură în tufiş.

Nu mi-a fost greu. În orele în care nu aveam ce face, marcasem intrarea cu un bolovan. Descoperisem în urma unui îndelungat proces de încercări şi eşecuri sistematice că exista o spărtură prin care te puteai tîrî şi care, după cîţiva paşi, se transforma într-o cărare.

Domnul Acosta mi-a zis:

- Bravo, băiete, ai reuşit. Da, hai cu mine dacă vrei. Acesta a fost începutul asocierii mele cu domnul Leandro

Acosta. Ieşeam zilnic în expediţii de vînătoare. Relaţia noastră era evidentă, deoarece plecam de acasă în zori şi reveneam seara fără să ştie cineva unde sînt şi, în cele din urmă, bunicul m-a certat cu severitate:

- Trebuie să-ţi alegi prietenii cu grijă, mi-a zis el, sau o să ajungi ca ei. Nu voi accepta ca acest bărbat să-ţi dăuneze cu ceva, cu orice. Ar putea, bineînţeles, să-ţi insufle elanul său. Sau ar putea să-ţi sucească minţile şi să ajungi ca el: un coate-goale. Ascultă-mă bine: dacă tu nu pui punct acestei prietenii, o voi face eu. Am să-l dau pe mîna poliţiei, pentru că îmi fură găinile, ştii doar foarte bine că vine în fiecare zi la furat.

Am încercat sâ-l fac pe bunicul să înţeleagă absurditatea acuzaţiilor sale. Domnul Acosta, nu avea nevoie să fure găini. Domnea pe toată întinderea pădurii după bunul său plac. Pădurea putea să-i dea tot ce

avea nevoie. Argumentele mele l-au înfuriat însă și mai tare pe bunicul. Mi-am dat seama că bunicul îl invidia pe domnul Acosta în secret pentru libertatea sa, iar astfel el s-a transformat în mintea mea dintr-un bun vînător în expresia supremă a ceea ce este în același timp interzis și dorit cu ardoare.

Am încercat să limitez înfîlnirile mele cu domnul Acosta, dar tentația era, pur și simplu, prea mare. Apoi, într-o bună zi, domnul Acosta, împreună cu trei dintre prietenii săi, mi-au propus să realizeze ceva pe care domnul Acosta nu reușise să-l facă vreodată înainte: să prind un vultur viu și nevătămat. Mi-a explicat că vulturii din zonă, care erau uriași, cu o anvergură a aripilor care putea ajunge aproape la doi metri, aveau șapte feluri de carne în corp și fiecare dintre aceste șapte feluri avea o anumită virtute curativă. Mi-a zis că era de dorit ca vulturul să fie nevătămat. Pasărea trebuia omorîta cu tranchilizante, nu prin violență. Era ușor să o împuști, pur și simplu, dar, astfel, carnea își pierdea valențele curative. Arta era deci să-i prinzi de vii, un lucru pe care el nu reușise să-l facă niciodată. Cu toate acestea însă, cu ajutorul meu și al celorlalți trei prieteni ai săi, problema era ca și rezolvată. M-a asigurat că ajunsese la această concluzie în urma sutelor de situații în care avusese ocazia să studieze comportamentul vulturilor.

- Pentru a reuși o să avem nevoie de un măgar mort, dar asta nu e nici o problemă, a zis el încîntat.

S-a uitat către mine, așteptînd să-l întreb ce vom face cu măgarul mort. Nu l-am întrebat, așa că a continuat din proprie inițiativă:

- Îi scoatem intestinalele și îl căpușim cu bețe pe dinăuntru pentru ca burta să rămîna rotundă. Șeful vulturilor masculi este regele, el este cel mai mare și mai deștept, a continuat. Nici un animal de pe lumea asta nu are ochi mai buni ca el. Din cauza asta este rege. El va fi cel care va repera măgarul mort și va ateriza primul lîngă el. Se va așeza în vînt pentru a miroși că este cu adevărat mort. Vom așeza intestinalele și organele măgarului afară, lîngă el. Așa, vulturul o să creadă că vreo pisică sălbatică a mîncat deja din hoit. Apoi, leneș, vulturul se va apropia de măgar. Nu are de gînd să se grăbească. Va veni în salturi, dînd din aripi, iar apoi se va așeza pe pulpa măgarului și va începe să-l hîțîne. Dacă nu ar fi cele patru bețe pe care le vom bate în pămînt și de care îl vom lega, ar reuși să-l întoarcă pe partea cealaltă. Va rămîne pe pulpă un timp. Asta va servi ca semnal pentru ceilalți vulturi să se

așeze și ei lîngă hoit. Numai după ce vor mai veni încă trei sau patru dintre însoțitorii săi, vulturul-rege va începe să mînînce.

- Și care este treaba mea în toate astea, domnule Acosta? am întrebat.

- Tu te ascunzi în interiorul măgarului, mi-a zis pe șleau. Nu-i mare brînză. Îți dau o pereche de mînuși speciale de piele și tu stai în interior și aștepți pînă cînd vulturul mascul sfîșie anusul măgarului mort cu ciocul lui enorm, puternic, și își bagă capul înăuntru și începe să mînînce. Atunci îl apuci de gît și nu-i mai dai drumul.

- Eu și cei trei prieteni ai mei ne ascundem pe cai într-un povîmiș adine. Eu o sî în operațiunea sub observație cu binoclul. Cînd văd că l-ai apucat pe vultur de gît, venim în galop, ne aruncăm pe vultur și îl imobilizam.

- Se poate așa ceva, domnule Acosta? am întrebat eu. Nu mă îndoiam de meșteșugul său, voiam doar să mă asigur.

- Sigur că eu pot, mi-a zis plin de încredere. Vom purta cu toții mînuși și jambiere de piele. Vulturul are gheare foarte puternice. Ar putea rupe cu ele fluierul piciorului ca pe o nuielușă.

Nu mai aveam cale de scăpare. Eram prins, bătut în cuie de un entuziasm colosal. Admirația mea pentru domnul Leandro Acosta nu avea limite. Îl priveam ca pe un adevărat vînător - inventiv, viclean și cu multă experiență.

- Ei bine, să o facem deci, am zis eu.

- Bravo, băiete! mi-a zis domnul Acosta. Asta am așteptat de la tine!

Pe șa, la spatele său, așezase o pătură groasă, iar unul dintre prietenii lui m-a ridicat și m-a pus pe calul domnului Acosta, în spatele șei, pe pătură.

- Ține-te de șa, mi-a zis domnul Acosta, și, dacă tot te ții de ea, ai grijă și de pătură.

Am plecat într-un trap ușor. Am mers cam o oră pînă cînd am ajuns într-un loc plat, complet uscat, pustiit. Ne-am oprit în dreptul unui cort care semăna cu o tarabă din piață. Avea un acoperiș plat, pentru a da umbră. Sub acoperiș se afla un măgar mort, cafeniu. Nu părea prea bătrîn; părea chiar un măgar foarte tînăr.

Nici domnul Acosta, nici vreunul dintre prietenii lui nu mi-au explicat unde găsiseră sau unde omorîseră măgarul. Am tot așteptat să-

mi spună, pentru că nu aveam de gînd să întreb eu din proprie inițiativă. În timp ce făceau pregătirile necesare, domnul Acosta mi-a explicat că ridicaseră acel cort pentru că vulturii stau la pîndă pe distanțe foarte mari, se află undeva, foarte sus, invizibili pentru ochiul omenesc, dar văd foarte clar absolut tot ce se petrece.

- Pentru aceste creaturi vederea este totul, mi-a zis domnul Acosta. Au auzul foarte slab, iar nasul nu le este tot atît de bun ca și văzul. Trebuie să astupăm toate găurile din hoit pentru că nu vreau să tragi cu ochiul prin vreo gaură. Te vor vedea și nu vor mai coborî. Nu trebuie să vadă nimic.

Au băgat niște bețe în burta măgarului și le-au pus cruciș, lăsînd un spațiu îndeajuns de mare ca să mă strecur înăuntru, în acel moment mi-am luat inima în dinți și am pus întrebarea care mă frămînta:

- Domnule Acosta, măgarul ăsta a murit sigur de vreo boală, nu-i așa? Credeți că aş putea să o iau și eu?

- Măi, băiete, trăiește aventura și nu te mai preocupa de amănunte prostești. Dacă aş fi fost mai scund, intram eu în burta măgarului. Ai idee ce înseamnă să-l prinzi pe regele vulturilor?

L-am crezut. Cuvintele sale mi-au insuflat o încredere totală. Doar nu era să mă îmbolnăvesc și să ratez întîmpla-rea-întîmplărilor.

A venit și momentul de care îmi era cel mai frică, atunci cînd domnul Acosta m-a băgat în măgar. Au întins apoi pielea peste armătura din bețe și au început să o coasă. Au lăsat o deschidere largă în partea de jos, pe pămînt, pentru a permite aerului să circule. Cel mai înfiorător moment a fost atunci cînd au tras pielea peste capul meu, ca un capac de coșciug. Respiram din greu, gîndindu-mă cum va fi să-l prind pe regele vulturilor de gît.

Domnul Acosta mi-a dat ultimele instrucțiuni. Mi-a zis că mă va anunța cu un fluier care imita strigătul unei păsări cînd va veni vulturul să survoleze zona și atunci cînd va ateriza, pentru ca eu să știu ce se întîmplă și să nu mă îngrijorez sau să devin nerăbdător. I-am auzit apoi demontînd cortul și plecînd pe cai. Făcuseră bine că nu-mi lăseseră vreo gaură prin care să mă uit pentru că exact asta aş fi făcut. Tentația să arunc un ochi și să văd ce se întîmplă era irezistibilă.

A trecut o perioadă lungă în care nu m-am gîndit la nimic. Am auzit apoi fluierul domnului Acosta și am presupus că regele vulturilor a început să survoleze zona. Presupunerea mea s-a adeverit în

momentul în care am auzit bătaia unor aripi puternice iar, apoi, dintr-o dată, măgarul a început să se clatine ca bătut de vînt. Am simțit o greutate și am știut că vulturul rege aterizase pe măgar și stătea nemișcat. Am auzit mai multe bătăi de aripi și fluierul domnului Acosta și m-am pregătit să fac față inevitabilului. Hoitul măgarului a început să se zguduie ca și cum cineva îl jupuia de piele.

Dintr-o dată am văzut un cap uriaș, pocit, cu creastă roșie, un cioc imens și ochi pătrunzători. Am strigat îngrozit și l-am apucat de gît cu ambele mîini. Cred că pentru un moment regele vulturilor a fost atît de surprins, încît nu a reacționat deloc. L-am apucat și mai bine de gît iar, apoi, s-a dezlănțuit infernul. Și-a revenit și a început să tragă cu ațîta forță, încît m-a lovit de armătura din interiorul burții măgarului iar, apoi, cu tot cu aceasta, m-a scos pe jumătate afară. Eu stringeam gîtul animalului cu forța disperării.

L-am auzit pe domnul Acosta venind în galop. Țipa:

- Dâ-i drumul, băiete, altfel o să te ia și pe tine în zbor. Regele-vultur urma într-adevăr, fie sâ-și ia zborul cu mine agățat de gîtul lui, fie să mă sfîșie cu ghearele de la picioare. Nu reușea să ajungă la mine, pentru că avea capul încurcat în armatură și în viscere. Ghearele îi alunecau pe intestine și nu au reușit să mă atingă deloc. M-a salvat, de asemenea, și un alt lucru: vulturul era prea preocupat sâ-și elibereze gîtul și nu putea sâ-și întindă ghearele îndeajuns de mult ca să mă rănească. În următorul moment, domnul Acosta s-a aruncat peste vultur, exact cînd mînușile de piele îmi erau smulse de pe mîini.

Domnul Acosta era nebun de fericire:

- Am reușit, băiete, am reușit! Data viitoare vom bate în pămînt bețe mai lungi, pe care vulturul să nu le poată smulge, iar pe tine o să te legăm de armatură.

Prietenia mea cu domnul Acosta a durat îndeajuns de mult ca să reușim să prindem un vultur. După aceasta, interesul meu a dispărut la fel de misterios cum apăruse și nu am avut niciodată ocazia să-i mulțumesc pentru tot ce mă învățase.

Don Juan mi-a spus că mă învățase răbdarea unui vînător în momentul propice; și mai presus de toate, mă învățase să găsesc în singurătate toată tihna de care are nevoie un vînător.

- Nu poți să confunzi singurătatea cu solitudinea, îmi explică. Singurătatea este, pentru mine, psihologică. Solitudinea este de ordin

fizic. Una te dărîmă, alta te alină.

Pentru toate astea îi eram pe vecie îndatorat domnului Acosta, fie că înțelegeam sau nu această îndatorare în felul în care o înțeleg *războinicii-călători*.

A doua persoană căreia trebuia să-i fiu recunoscător, considera Don Juan, era un copil de zece ani pe care-l văzusem crescînd. Îl chema Armando Velez. Ca și numele, era extrem de demn, bătos, un omuleț în toată firea. Îmi plăcea tare mult de el fiindcă se ținea semeț, dar era, în același timp, foarte prietenos. Nu își pierdeă firea cu ușurință. Ar fi putut să bată pe oricine și, cu toate acestea, nu se dădea deloc mare.

Obişnuiam să mergem împreună la pescuit. Prindeam peștișori foarte mici care trăiau sub pietre și pe care trebuia să-i luăm cu mîna. Îi puneam apoi să se usuce la soare și îi mîncam imediat.

Îmi plăcea și pentru că era inventiv, inteligent și ambi-dextru. Putea să arunce o piatră cu stînga mai departe decît cu mîna dreaptă. Jucam la nesfîrșit tot felul de jocuri și, spre mîhnirea mea, el cîștiga întotdeauna. Obişnuia să-și ceară scuze pentru că era tot timpul cîștigătorul, spunînd: „Dacă o las mai moale și te las să cîștigi, o să mă urăști și mai mult. Ar fi un afront adus bărbăției tale. Așa că, mai încearcă!”

Din cauza faptului că era un tip destul de rigid, îl numeam Senior Velez, dar Senior îl prescurtasem Sho, un obicei tipic regiunii sud-americane de unde provin eu.

Într-o zi, Sho Vellez m-a întrebat ceva neobișnuit. Totul începu, evident, ca o provocare.

- Fac prinsoare pe ce vrei tu că știu ceva ce n-ai îndrăzni să faci.
- Ce tot vorbești, Sho Velez?
- N-ai avea curajul să cobori în rîu într-o plută.
- Ba da. Am coborît pe un rîu învolburat. Am stat opt zile pe o insulă odată. A fost nevoie să-mi trimită mîncare.

Era adevărat. Mai aveam un prieten foarte bun poreclit Crazy Shepherd¹. Un torent ne-a aruncat odată pe o insulă, fără vreo șansă să fim salvați de cineva. Oamenii din oraș se așteptau ca insula să fie inundată și apa să ne ucidă pe amîndoi. Ne trimiteau pe rîu coșuri cu mîncare, sperînd ca acestea să ajungă pe insulă, ceea ce s-a și împlinit.

Ne-au ținut, astfel, în viață pînă cînd apa a scăzut îndeajuns de mult

ca să poată veni la noi cu o plută și să ne tragă spre malul riului.

- Nu, asta-i altceva, continuă Sho Velez cu atitudinea lui atotcunoscătoare. Eu îți spun să coborîm cu o plută pe un râu subteran.

Îmi spuse că o bună bucată din râul nostru trecea printr-un munte. Partea subterană a râului fusese întotdeauna pentru mine un mister. Intrarea în munte era o peșteră uriașă, plină de liliaci și mirosind a amoniu. Copiilor din zonă li se spunea că este intrarea în iad: vapori sulfuroși, căldură, miros îngrozitor.

- Te cred și eu că n-o să mă apropii în vecii vecilor de râul ăla, Sho Velez! am țipat. Nici într-o mie de ani! Trebuie să fii nebun de legat să faci una ca asta.

Fața serioasă a lui Sho Velez căpătă un aer și mai solemn:

- O, ce păcat, va trebui să mă duc singur. O clipă am crezut că pot să te păcălesc să vii cu mine. M-am înșelat. Pierderea mea!

- Hei, Sho Velez, ce e cu tine? De ce vrei să te duci în locul ăla?

-Trebuie, spuse cu vocea lui aspră. Vezi tu, tatăl meu este la fel de nebun ca și tine, numai că el este, și soț, și tată. Trebuie să întrețină șase guri care depind de el. Altfel, ar înnebuni de tot. Cele două surori ale mele, cei doi frați ai mei și eu, toți depindem de el. El este totul pentru noi.

Nu-l știam pe tatăl lui Sho Velez. Nu-l văzusem niciodată. Nu știam ce făcea să-și câștige existența. Sho Velez îmi mărturisi că tatăl lui era om de afaceri și că toată averea lui era în joc.

- Tatăl meu vrea să-și construiască o plută și să plece. Vrea să facă expediția asta. Mama spune că doar se asigură că va muri. Așa că o să iau pluta și o să merg chiar eu acolo. Știu că o să mor, dar cel puțin nu o să moară tata.

Am simțit ceva ca un șoc electric străfulgerîndu-mi corpul și m-am auzit spunînd febril:

- Merg cu tine, Sho Velez! Da, da, o să fie grozav! O să mergem împreună!

Sho Velez zîmbi cu superioritate. L-am luat drept un zîmbet de fericire, fiindcă mergeam cu el, nu pentru că reușise să mă convingă. Se exprimă imediat:

- Știu că dacă o să mergi cu mine, o să supraviețuiesc. Nu-mi păsa dacă Sho Velez supraviețuia sau nu. Știam că are curajul să facă ce zisese. El și Crazy Shepherd erau singurii puști curajoși din oraș.

Amîndoi aveau ceva unic și nemaiauzit: curaj. Nimeni altcineva din oraș nu mai avea curaj. Îi testasem pe toți și, în ceea ce mă privea, toți erau morți, cu excepția iubirii vieții mele, bunicul meu. Știam asta cu certitudine cînd aveam zece ani. Îndrăzneala lui Sho Velez era un lucru mare pentru mine. Voiam să fiu alături de el pînă la sfîrșit.

Am plănuisit să ne întîlnim cînd se crapă de ziuă, ceea ce am și făcut, și am cărat pluta destul de ușoară a tatălui său trei sau patru mile în afara orașului, la poalele unor munți joși, la intrarea în peștera de unde începea rîul subteran. Ne-am tîrît pe plută și ne-am aruncat în curent. Pluta avea faruri, pe care le-am aprins imediat. Era un întuneric de-ți bâgai degetele în ochi și umezeală și căldură. Apa era îndeajuns de adîncă pentru plută și suficient de rapidă, așa că nu eram nevoiți să dăm la rame.

Luminile făceau niște umbre grotești. Sho Velez îmi șopti în ureche că poate era mai bine să nu mă uit deloc pentru că era ceva de-a dreptul înspăimîntător. Avea dreptate; era o priveliște apăsătoare, care îmi făcea rău. Lumina i-a stîrnit pe liliecii care au început să zboare în jurul nostru, dînd fără rost din aripi. Intrînd mai adînc în peșteră, au dispărut pînă și liliecii, iar aerul devenise stătut, greu de respirat. După un timp care mie mi s-a părut foarte lung, am ajuns la un bazin cu apă foarte adîncă. Curentul devenise imperceptibil. Se părea că izvorul principal fusese îndiguit.

- Sîntem blocați, mi-a șoptit Sho Velez la ureche. Nu avem cum să trecem cu pluta și nu avem nici cum să ne întoarcem.

Curentul era prea mare ca noi să încercăm să ne întoarcem pe unde veniserăm. Am hotărît că trebuie să găsim o cale de ieșire. Am văzut că dacă ne ridicam în picioare pe plută atingeam tavanul și digul se ridica pînă aproape de plafon. La intrare, peștera era înaltă ca o catedrală, avea aproape douăzeci de metri înălțime. Concluzia mea a fost că pluteam pe un bazin adînc de douăzeci de metri.

Am legat pluta de o stîncă și am început să ne scufundăm, încercînd să vedem dacă nu exista vreun curent de apă. Apa era caldă la suprafață, dar se răcea brusc după cîțiva metri. Am simțit diferența de temperatură și m-am speriat groaznic, o frică animalică pe care nu o mai simțisem pînă atunci. Am ieșit la suprafață. Sho Velez avusese probabil același sentiment. Ne-am lovit unul de altul la suprafața apei.

- Cred că sîntem pe punctul de a muri, a zis el serios. Nu

împărtășeam nici seriozitatea sa, nici dorința de a muri. Am început să caut febril o cale de scăpare. Apele din inundații căraseră probabil bolovani care formaseră un baraj. Am găsit o spărtură îndeajuns de mare ca un băiat de zece ani să se strecoare pe acolo. L-am tras pe Sho Velez în jos și i-am arătat spărtura. Era imposibil să luăm și pluta cu noi. Ne-am luat hainele de pe ea și le-am înnodat într-o legătură foarte strînsă, ne-am scufundat pînă cînd am găsit din nou spărtura și ne-am strecurat prin ea.

Am ajuns pe un fel de tobogan cu apă, ca acelea din parcurile de distracție. Bolovanii acoperiți de licheni și mușchi ne-au permis să alunecăm pe distanțe foarte lungi fără să ne rănim cumva. Am ajuns într-o sală uriașă, ca o catedrală, unde apa curgea în continuare, adîncă pînă la talie. La capătul peșterii am văzut cerul și am ieșit la suprafață. Fără să rostim o vorbă, ne-am întins hainele ca să se usuce la soare, iar apoi ne-am îndreptat spre oraș. Sho Velez era de neconsolat pentru că pierduse pluta tatălui său.

- Tata ar fi murit acolo, a zis în cele din urmă. Nu ar fi reușit niciodată să treacă prin spărtură. E prea mare. Tata e gras, mi-a zis. Cu toate astea, ar fi fost îndeajuns de puternic să o ia înapoi spre intrare.

Eu unul mă îndoiam. Îmi aduceam aminte că, pe alocuri, din cauza pantei, curentul era extraordinar de rapid. Am acceptat totuși că un om disperat ar fi putut să iasă de acolo folosindu-se de frînghii, dar cu foarte mult efort.

Problema dacă tatăl lui Sho Velez ar fi murit acolo sau nu, nu a fost tranșată, dar nu avea nici o importanță. Important a fost că atunci, pentru prima dată în viață, m-am simțit invidios. Sho Velez a fost singura ființă umană pe care am invidiat-o vreodată. Avea pe cineva pentru care putea să moară și îmi dovedise că ar face-o; eu nu aveam pentru cine să mor, și nu dovedisem nimic.

În mod simbolic, i-am atribuit lui tot meritul. Triumful lui era total. Jos pălăria! Țsta era orașul lui, oamenii lui, iar el era cel mai bun dintre toți după părerea mea. Înainte de a ne despărți în acea zi, am spus o banalitate care s-a dovedit a fi un mare adevăr.

- Fii bun cu ei, Sho, ești cel mai tare.

De atunci n-am mai vorbit niciodată cu el. Am rupt prietenia intenționat. Am simțit că era singurul lucru pe care-l puteam face ca să arăt cît am fost de marcat de relația cu el.

Don Juan era de părere că îi datoram lui Sho Velez foarte mult, că era singurul de la care învățasem că trebuie să existe în viața noastră ceva pentru care să murim la nevoie, înainte de a ne gândi că avem pentru ce trăi.

- Dacă nu ai pentru ce muri, îmi spuse Don Juan, cum poți să pretinzi că ai pentru ce trăi? Cele două merg mînă în mînă, cu moartea drept steag.

A treia persoană căreia Don Juan credea că-i sînt îndatorat peste poate în viață era bunica din partea mamei. În iubirea mea oarbă pentru bunicul, uitasem de adevăratul reazim al casei: bunică-mea, excentrica.

Cu mult timp înainte de a veni eu la ei în casă, salvase un indian din partea locului de la moarte. Fusesse acuzat de vrăjitorie. Niște tineri fără minte chiar începuseră să-l spînzure de un copac care se afla pe proprietatea bunicii mele. Ea a venit și i-a oprit. Cei care voiau să-l linșeze s-au dovedit a fi chiar finii ei și nu aveau curajul să o înfrunte. Funia făcuse o rană adîncă pe gîtul indianului.

Rănilor i s-au vindecat, dar n-a mai părăsit-o niciodată pe bunica. Spunea că viața i se sfîrșise în acea zi, cînd era să fie spînzurat și că orice fel de viață ar mai fi avut, ea nu-i mai aparținea. Fiind un om de cuvînt, și-a dedicat viața bunicii mele. Era valetul, majordomul și sfătuitoarea ei. Mătușile mele spuneau că el fusese cel care o sfătuisese pe bunica să adopte un copil, lucru cu care ele nu fuseseră de acord.

Cînd am venit în casa bunicilor, fiul adoptiv al bunicii avea deja peste treizeci de ani. Îl trimisese la studii în Franța, într-o după-amiază, din senin, un domn corpolent, îmbrăcat elegant, se dădu jos dintr-un taxi în fața casei noastre. Șoferul îi duse valizele din piele în curte. Am remarcat dintr-o privire că trăsăturile lui erau foarte pronunțate. Avea părul lung, ondulat și gene foarte lungi. Arăta foarte bine, fără să fie neapărat foarte frumos. Cea mai frumoasă trăsătură a lui era totuși zîmbetul radios, cu care mă și întîmpină.

- Cum te cheamă, tinere? spuse cu cea mai plăcută voce pe care o auzisem vreodată.

Faptul că îmi spusese „tinere” mă cîștigă imediat.

- Numele meu este Carlos Aranha, domnule, am spus, aș putea să vă întreb cum vă numiți dumneavoastră?

Avu un gest de surpriză. Făcu ochii mari și se dădu un pas înapoi ca și cum ar fi fost atacat. Apoi începu să rida cu gura pînă la urechi.

Auzindu-l rîzînd, bunica veni în curte. Cînd îl văzu, ți pă ca o fetiță și se aruncă în brațele lui. El o ridică de parcă ar fi fost un fulg și o învîrți. Am observat atunci că era foarte înalt. î și dădu seama că îl privesc și își încorda mușchii.

- Am făcut ceva box la viața mea, domnule, spuse, dîn-du-și seama ce gîndeam.

Bunica ne făcu cunoștință. Spuse că era fiul ei, Antoine, copilașul ei, lumina ochilor ei; mai spuse că era dramaturg, scriitor, poet.

Prin înfățișarea lui atletică cîștigase mult în ochii mei. N-am înțeles la început că fusese adoptat. Am remarcat totuși că nu semăna cu nimeni din familie. În timp ce toți cei din familia mea arătau ca niște cadavre ambulante, el era viu, viu pe dinăuntru. Ne înțelegeam de minune. î mi plăcea faptul că toată ziua pocnea un sac. î mi plăcea nu numai că îl pocnea, dar și că îl lovea zdravăn, cu un stil extraordinar, un amestec de box și de lovituri de picioare. Corpul lui era tare ca piatra.

Într-o zi, Antoine î mi mărturisi că cea mai mare dorință a lui în viață este să fie un scriitor renumit.

- Am totul. Viața a fost foarte generoasă cu mine. Singurul lucru pe care nu-l am este și singurul pe care mi-l doresc: talentul. Muzele nu mă plac. Apreciez ceea ce citesc, dar nu pot să creez nimic. Asta-i povara mea, î mi lipsește disciplina sau farmecul pentru a ispiti muzele, așa că viața mea este cît se poate de goală.

Antoine a continuat și mi-a spus că singurul lucru adevărat pe care îl avea era mama sa.

Spunea că bunica era fortăreața lui, suportul lui, sufletul lui geamăn. Sfîrși prin a-mi spune ceva foarte tulburător.

- Dacă n-aș fi avut-o pe mama, n-aș mai fi trăit. Mi-am dat seama atunci cît de profund era legat de bunica. Toate poveștile teribile despre răsfățatul Antoine cu care î mi împuiaseră capul mătuișile mele deveniră dintr-o dată foarte prezente în mintea mea. Bunica într-adevăr îl răsfătase peste poate. Și cu toate astea, le era așa de bine împreună! î vedeam stînd ore în șir, el cu capul în poala ei, ca și cum ar fi fost un copil. N-o văzusem niciodată pe bunica stînd atîta timp de vorbă cu cineva.

Dintr-o dată, Antoine începu să scrie enorm. începu să regizeze o piesă la teatrul din oraș, o piesă pe care o scrisese chiar el. Cînd fu

pusă în scenă, deveni un succes. Poeziile lui erau publicate în ziarul local. Părea că a dat lovitura. Dar, numai după câteva luni, totul luă sfîșit. Redactorul ziarului local îl denunță public pe Antoine: îl acuză de plagiat și publică dovada incriminatoare.

Bunica, bineînțeles, nici nu voia să audă de așa ceva. Dădu vina pe invidie. Toți oamenii din oraș îl pizmuiau pentru eleganța și stilul lui. Îi invidiau personalitatea, mintea scilipitoare. Într-adevăr, era întruchiparea eleganței și a *savoir faire-ulm*. Dar era, în mod clar, un plagiator; nu încăpea îndoială.

Antoine n-a dat nici o explicație nimănui pentru purtarea lui. Îmi plăcea prea tare de el ca să-l întreb ceva. În plus, nici nu mă interesa. Motivele îi aparțineau, după părerea mea. Dar ceva se rupsesse; viețile noastre nu mai decurgeau ca înainte. Lucrurile s-au schimbat radical în casă și, de la o zi la alta, nu știam la ce să mă aștept, la ce e mai rău sau la ce e mai bun. Într-o seară, bunica s-a dus în camera lui Antoine într-un fel cît se poate de dramatic. Era ceva dur în privirea ei, cum nu mai văzusem niciodată pînă atunci. Îi tremurau buzele cînd începu să vorbească:

- S-a întîmplat ceva grav, Antoine, spuse ea. Antoine o întrerupse. O imploră să-l lase să-i explice. Ea îl întrerupse brusc:

- Nu, Antoine, nu, spuse hotărît. Nu are nici o legătură cu tine. Este vorba despre mine. În perioada asta atît de dificilă pentru tine, s-a întîmplat totuși ceva grav. Antoine, dragul meu fiu, nu mai am timp. Vreau să înțelegi că este inevitabil, continuă. Eu trebuie să plec, dar tu trebuie să rămîi. Tu reprezînți tot ce am reușit eu să fac în această viață. Bun sau rău, tu ești tot ce sînt eu. Dă o șansă vieții. În final, o să fim din nou împreună. Între timp, fă ceva, orice, nu contează, atît timp cît faci.

L-am văzut pe Antoine tremurînd de neliniște. L-am văzut cum își contractă tot corpul, toți mușchii, toată ființa. Era ca și cum trecuse de la problema lui, aidoma unui fluviu, într-un ocean.

- Promite-mi că nu o să mori înainte de a muri eu, strigă bunica.

Antoine dădu din cap.

A doua zi, la sfatul vrăjitorului-consilier, bunica își vîndu toate bunurile, care erau destul de numeroase, și îi dădu toți banii lui Antoine. Iar a doua zi de dimineață, am fost martorul celei mai ciudate scene din viața mea de băiat de zece ani: momentul în care Antoine își

luă adio de la mama lui. Era ceva la fel de ireal ca și un film; ireal în sensul că părea regizat, compus dintr-o serie de adăugiri pe care le face un scriitor și pe care un regizor le duce la îndeplinire.

Decorul era casa bunicilor mei. Antoine era personajul principal, mama lui, eroina. Antoine urma să călătorească în acea zi. Mergea în port. Trebuia să prindă un vas italian și să plece spre Europa traversînd Atlanticul într-o croazieră de lux. Era elegant ca întotdeauna. Un șofer de taxi îl aștepta afară, claxonînd nervos.

Fusesem martorul ultimei nopți febrile a lui Antoine, cînd încercase să-i scrie mamei sale o poezie.

- E o porcărie. Tot ce scriu e o porcărie. Sînt un nimeni. L-am asigurat, deși eram un nimeni, spunîndu-i că tot ceea ce scria era nemaipomenit. La un moment dat, m-am lăsat dus de val și am depășit puțin limita:

- Ascultă-mă pe mine, Antoine, am țipat. Eu sînt un nimic mai mare ca tine! Tu ai o mamă. Eu n-am nimic. Tot ce scrii este bun.

Mi-a cerut foarte politicos să părăsesc camera. Reușisem să-l fac să se simtă prost, fiind nevoit să asculte sfatul unui puști oarecare. Mi-am regretat amarnic ieșirea. Mi-ar fi plăcut să rămînem prieteni. Antoine avea haina frumos așezată, petrecută peste umărul drept. Purta un costum verde englezesc de cașmir, foarte elegant. Bunica vorbi:

- Trebuie să te grăbești, dragule. Timpul este prețios. Trebuie să pleci. Dacă nu, oamenii ăștia or să te omoare pentru bani.

Se referea la fiicele ei și la soții lor, care se făcuseră negri de minie cînd au aflat că mama lor îi dezmoștenise fără mare zarvă și că hidosul Antoine, dușmanul lor, urma să plece cu tot ceea ce le aparținea de drept.

- îmi pare rău că trebuie să te supun la toate astea, dar, cum știi și tu, timpul se scurge independent de voința noastră.

Antoine vorbi cu vocea lui gravă, melodioasă. Părea mai mult ca niciodată un actor.

- O să dureze puțin, mamă, spuse. Aș vrea să-ți citesc ceva ce am scris pentru tine.

Era o poezie de mulțumire. Cînd termină de citit, se opri. Atmosfera era atît de încărcată de emoție!

- Asta-i frumusețea adevărată, Antoine, spuse bunica oftînd. A exprimat tot ceea ce voiai să-mi spui. Tot ceea ce voiam să aud. Apoi

zîmbi delicat: Plagiat, Antoine?

Zîmbetul pe care Antoine i-l întoarse drept răspuns era la fel de strălucitor:

- Bineînțeles, mamă, bineînțeles.

Se îmbrățișară, plîngînd. Claxonul taxiului se auzea tot mai nervos. Antoine se uită la mine, în locul în care mă ascunsesem. Dădu ușor din cap, ca și cum mi-ar fi spus: „La revedere. Ai grijă de tine!” Apoi se întoarse și fără să se mai uite la mama lui, fugi spre ușă. Avea treizeci și șapte de ani, dar arata de șaizeci, părea că duce o imensă povară. Se opri înainte de a ajunge la ușă, cînd auzi pentru ultima oară vocea mamei lui certîndu-l.

- Nu te întoarce să privești înapoi, Antoine, spuse ea. Să nu mai privești înapoi niciodată. Fii fericit și fă ceva! Asta-i șmecheria! Fă ceva!

Toată scena mi-a pricinuit o adîncă tristețe care mai dăinuie și azi - o melancolie inexplicabilă pe care don Juan mi-a explicat-o ca prima mea conștientizare a faptului că, într-adevăr, timpul ni se scurge.

Ziua următoare, bunica plecă împreună cu cel care-i era sfătuitor, valet, servitor într-o călătorie spre un tărîm mitic numit Rodonia, unde vrăjitorul ei avea să o trateze. Bunica era bolnavă în ultimul stadiu, deși eu nu știam asta. Nu s-a mai întors, iar don Juan mi-a explicat gestul ei de a vinde tot ce avea și de a-i da banii lui Antoine ca strategie supremă a vrăjitorilor executată de sfetnicul ei pentru a o rupe de grija familiei ei. Erau atît de supărați pentru ceea ce făcuse mama lor, încît nu le mai păsa dacă ea se întorcea sau nu. Am sentimentul că, de fapt, ei nici nu-și dăduseră seama că ea plecase.

Pe vîrful aceluși munte, mi-am reamintit aceste trei întîm-plări de parcă s-ar fi petrecut cu puțin timp în urmă.

După ce mi-am exprimat recunoștința față de acele trei persoane, am reușit să le readuc pe vîrful acela de munte. Oprindu-mă din strigat, nu-mi puteam exprima singurătatea. Plîngeam fără să mă pot opri.

Don Juan îmi explică răbdător că singurătatea este inadmisibilă pentru un luptător. Spuse *cà ràzboinicii-luptători* se pot baza pe o singură ființă asupra căreia pot să-și concentreze toată dragostea, toată grija: acest miraculos pămînt, mama, matricea, epicentrul a tot ceea ce sîntem și facem; ființa la care ne reîntoarcem cu toții; ființa care permite *ràzboinicilor-luptători* să plece în *călătoria lor finală*.

Don Genaro începu să facă un număr de *intenție* magică pentru mine. Întins pe burtă, făcea o sumedenie de mișcări uluitoare. Se transformă într-un glob de luminozitate care părea că înoată, ca și cum pământul ar fi fost o imensă piscină. Don Juan îmi spuse că acesta era modul în care don Genaro îmbrățișa pământul și că, în ciuda diferențelor de mărime, pământul avea cunoștință de gestul lui don Genaro.

- Nu pot să suport ideea că pleci, don Juan, m-am auzit spunând.

Sunetul vocii mele și ceea ce spuseseam m-au făcut să mă simt jenat. Când însă am început să suspin fără să vreau, m-am simțit și mai prost.

- Ce se întâmplă cu mine, don Juan? am mormăit. De obicei, nu sînt așa.

Apoi, mi-am pierdut de tot controlul și am dat frîu liber tristeții și disperării:

- O să rămîn singur, am zis cu o voce plîngăcioasă. Ce o să se întîmple acum cu mine? Ce o să fac?

- Hai să ne gîndim altfel, spuse Don Juan calm. Pentru ca eu să părăsesc lumea aceasta și să înfrunt necunoscutul, am nevoie de toată forța, răbdarea și șansa; dar, mai presus de orice, am nevoie de fiecare strop din curajul de tăria flerului pe care-l are un *războinic-călător*. Pentru ca tu să rămîi în urmă și să duci o viață ca un *războinic-călător*, îți trebuie tot ce-mi trebuie și mie. Să te aventurezi acolo, așa cum o să facem noi, nu e glumă, dar nici să stai în urmă.

M-a năpădit un val de emoție și i-am sărutat mîna.

- Hei, hei! Următorul lucru pe care-l vei face va fi să-mi ridici un altar pentru *guarashes*.

Anxietatea care mă cuprinsese se transformă din autocompă-timire într-un sentiment de pierdere irevocabilă.

- Pleci! am reușit eu să spun. Dumnezeu, chiar pleci de tot în acel moment don Juan a făcut un gest pe care îl tot făcuse de cînd ne cunoșteam. Fața i se umflă ca și cum aerul pe care-l inspirase îl umflase. Mă bătui cu putere pe spate cu mîna stîngă și-mi zise:

- Ridică-te și revino-ți! în clipa următoare, eram din nou coerent, echilibrat și mă puteam controla. Știam ce se așteaptă de la mine. Nu mai aveam nici o ezitare sau grijă. Nu-mi păsa ce avea să mi se întîmple după ce don Juan avea să mă părăsească. Știam că plecarea

lui era iminentă. Mă privi și spuse cu privirea aceea totul.

- Nu o să ne mai întâlnim niciodată, spuse blînd. Nu mai ai nevoie de ajutorul meu, și nici nu mai vreau să ți-l dau, pentru că, dacă meriți să fii un *razboinic-călător*, mă vei scuipa în față că ți l-am oferit. Pînă la un anumit punct, singura bucurie a unui *râzboinic-călător* este singurătatea lui. Și nici n-aș vrea ca tu să încerci să mă ajuți. Odată plecat, nu mă mai întorc. Nu te mai gîndi la mine, pentru că nici eu nu o să mă mai gîndesc la tine. Dacă ești, într-adevăr, un *râz-boinic-călător*, fii neclintit! Ai grijă de lumea ta! Onoreaz-o; păzește-o cu viața ta!

Plecă de lîngă mine. Momentul era dincolo de autocom-pătimire, lacrimi sau bucurie. Dădu din cap ca pentru a-mi spune la revedere sau ca pentru a-mi arăta că știa ce simțeam.

- Uită-ți șinele și nu te vei mai teme de nimic, la orice nivel de conștientizare te vei afla, spuse. Deveni nesperios. Mă tachina pentru ultima dată pe acest pămînt: Sper să găsești dragostea! Întinse mîna către mine și își răsfiră degetele ca un copil, apoi le strinse din nou.

- *Ciao!* spuse.

Îmi dădeam seama că este inutil să regret sau să îmi pară rău de ceva și că era la fel de greu pentru mine să rămîn în urmă, așa cum pentru el era să plece. Amîndoi eram prinși într-o manevră energetică ireversibilă pe care nu o puteam opri. Cu toate acestea, voiam să mă duc cu el, să-l urmez peste tot. Mi-a trecut prin minte că, dacă aș muri, poate m-ar lua cu el.

Am văzut atunci cum don Juan Matus, nagualul, îi conducea pe ceilalți cincisprezece clarvăzători care erau tovarășii lui, gărzile lui, bucuria lui, unul cîte unul să dispară în ceața acelui platou, către nord. *Am văzut* cum fiecare dintre ei se transforma într-o pată de lumină și împreună se ridicau și pluteau deasupra vîrfului muntelui ca niște fantome. Au făcut un cerc deasupra muntelui, așa cum spusese don Juan că vor face: ultima privire, aruncată acestui minunat Pămînt.

Știam ce trebuie să fac. Eram în criză de timp. Am pornit cu cea mai mare viteză și am sărit în prăpastie. Am simțit adierea vîntului în față pentru cîteva clipe și, apoi, cel mai blînd întuneric m-a înghițit ca un liniștit rîu subteran.

ÎNTOARCEREA

Îmi dădeam vag seama de zgomotul asurzitor al unui motor care

părea să meargă stînd pe loc. M-am gîndit că cei prezenți reparau vreo mașină din parcare din spatele clădirii în care aveam eu biroul și apartamentul. Zgomotul deveni atît de intens, încît m-am trezit. I-am înjurat încet pe băieții care aleseseră să-și repare mașina chiar sub fereastra dormitorului meu. Îmi era cald, eram transpirat și obosit. M-am ridicat în vîrfurile patului, chinuit de cîrcei atroce de pulpe. Mi le-am masat un pic. Părea că se încheștaseră atît de tare, încît mi-era frică să nu am vînatăi cumplite. M-am îndreptat automat spre baie, să caut un unguent. Dar nu puteam să merg. Amețeam. Am căzut, ceea ce nu mi se întîmplase niciodată în viața mea. Cînd mi-am recăpătat un minimum de control, mi-am dat seama că nici nu-mi mai pasa de cîrceii din pulpe. Am fost întotdeauna puțin ipohondru. O durere așa de neobișnuită în pulpe precum cea de acum mi-ar fi dat, cu altă ocazie, o stare cumplită de anxietate.

M-am îndreptat apoi spre fereastră ca să o închid, deși nu se mai auzea zgomotul. Am realizat că fereastra era închisă și că afară era întuneric. Da, era noapte. Aerul din cameră era înăbușitor. Am deschis ferestrele. Nu puteam să înțeleg de ce le închisesem. Parcare era goală. Mi-a trecut prin minte că zgomotul trebuie să fi fost făcut de o mașină care accelera pe aleea dintre parcare și blocul meu. Nu m-am mai gîndit la asta și am mers să mă culc din nou. M-am întins de-a curmezișul patului, cu picioarele pe podea. Am vrut să dorm în această poziție ca să ajut circulația sîngelui în gambe, care mă dureau foarte tare, dar nu eram sigur dacă era mai bine să le țin în jos sau să le ridic ridic pe pемă.

Îmi găsisem o poziție confortabilă și eram pe punctul de a adormi din nou, cînd m-a străfulgerat ceva cu atîta putere, încît m-am ridicat din reflex în picioare. Sărisem într-o prăpastie în Mexic! Următorul gînd care mi-a venit în minte a fost o deducție aproape logică: din moment ce sărisem într-o prăpastie ca să mor, înseamnă că acum sînt o fantomă. Ce ciudat, m-am gîndit, să mă reîntorc ca fantomă în apartamentul meu de la întretăierea străzilor Westwood și Wilshire din Los Angeles. Nu era de mirare că sentimentele mele nu mai erau la fel. Dar dacă aș fi o fantomă, de ce am simțit adierea de aer proaspăt pe față sau durerea din gambe?

Am atins așternuturile de pe pat și mi s-au părut reale, ca și cadrul lui de metal. M-am dus la baie. M-am privit în oglindă. După cum

arătam, puteam fi cu ușurință o fantomă. Arătam ca dracu. Ochii îmi erau adânciți în orbite, cu pungi uriașe dedesubt. Eram deshidratat sau mort. Automat, am băut apă direct de la robinet. Beam cu înghițituri mari, ca și cum nu aș mai fi băut apă de zile întregi! Îmi simțeam respirația adâncă. Trăiam! Dumnezeuule, trăiam! Știam asta fără nici o urmă de îndoială, dar nu aveam moralul ridicat după cum ar fi trebuit.

Îmi veni un gând tare neobișnuit: mai murisem și reînvia-sem și altădată. Mă obișnuisem deja. Era o nimica toată pentru mine. Percutanta gândului îl transformă într-o cvasiamintire. Era o cvasiamintire care nu provenea din situații în care viața mea să fi fost în primejdie. Era ceva complet diferit de asta. Era, mai curînd, o recunoaștere vagă a ceva care nu se întîmplase niciodată și nu avea nici un motiv să se afle în gândurile mele.

Nu aveam nici o îndoială că sărisem într-o prăpastie în Mexic. Mă aflam acum în apartamentul meu din Los Angeles, la aproape cinci mii de kilometri distanță de locul unde sărisem, fără nici o amintire despre călătoria de întoarcere. Ca un robot, am dat drumul la apă în cadă și m-am așezat. Nu am simțit căldura apei; eram înghețat bocnă. Don Juan mă învățase că, în momentele de criză, precum acesta, trebuie să folosești apa ca un remediu de purificare. Mi-am amintit și am trecut sub duș. Am lăsat să curgă apa caldă mai bine de o oră.

Voiam să mă gândesc calm și rațional la ce mi se întîmplase, dar nu puteam. Mintea îmi era complet goală. Deși eram golit de gânduri, puteam să simt toate senzațiile care veneau spre corpul meu, fără să le pot însă analiza. Tot ceea ce puteam să fac era să simt atacurile senzațiilor și să le las să treacă prin mine. Singura alegere conștientă pe care am făcut-o a fost să mă îmbrac și să plec. M-am dus să iau micul dejun, ceea ce puteam să fac la orice oră din zi sau din noapte, la restaurantul Ship's, pe Wilshire, o stradă aproape de apartamentul meu.

De atîtea ori mersesem de la birou la Ship's, încît știam fiecare pas. Aceeași plimbare era de data asta o noutate pentru mine. Nu-mi simțeam pașii. Era ca și cum aș fi avut o pernă sub picioare sau ca și cum drumul ar fi fost acoperit cu un covor. Practic, alunecam. M-am trezit deodată în fața ușii restaurantului după ce mi se păru că făcusem doar doi-trei pași. Știam că eram în stare să înghit mîncarea, pentru că băusem apă în apartament. Știam, de asemenea, că puteam vorbi, pentru că îmi dresesem gîtul și înjurasem în timp ce apa șiroia pe mine.

Am intrat în restaurant ca întotdeauna. Stăteam la tejghea și o ospătăriță care mă cunoștea veni la mine.

- Nu prea arăți bine astăzi, dragă, spuse ea. Ai cumva gripă?

- Nu, i-am răspuns eu, încercînd să par vesel. Doar că am muncit prea mult. Am muncit douăzeci și patru din douăzeci și patru de ore ca să scriu o lucrare pentru un curs. Apropo, ce zi este astăzi?

S-a uitat la ceas și mi-a spus data, explicîndu-mi că avea un ceas mai deosebit care avea și calendar, un dar de la fiica ei. Mi-a spus și ora: 3.15 a.m.

Am comandat friptură și ouă, cartofi piure și pîine prăjită cu unt. După ce a plecat după comandă, m-a invadat un nou val de groază: fusese doar o iluzie sau, într-adevăr, sărisem în acea genune, în Mexic, ziua trecută, în amurg? Și chiar dacă săritura fusese doar o iluzie, cum ajunsesem la Los Angeles dintr-un loc atît de îndepărtat în numai zece ore? Dormisem timp de zece ore? Sau am avut nevoie de zece ore ca să zbor, să plutesc, să alunec sau orice altceva pînă la Los Angeles? Era imposibil să fi ajuns prin mijloace convenționale la Los Angeles din locul în care făcusem saltul în abis, deoarece mi-ar fi luat două zile numai ca să ajung pînă la Mexico City.

În minte mi-a venit un alt gînd ciudat. Avea aceeași claritate ca și cvasiamintirile mele privind morțile și învierile mele precedente și mi se părea la fel de străin de mine: continuitatea mea fusese distrusă și nu mai putea fi reparată sub nici o formă. Murisem cu adevărat, într-un fel sau altul, pe fundul acelei văi. Nu înțelegeam cum de trăiam, cum de mă aflam la Ship's, luînd micul dejun. Îmi era imposibil și să văd acel șir neîntrerupt de întîmplări pe care le vedem cu toții atunci cînd ne gîndim la trecut.

Singura explicație pe care o puteam găsi era aceea că urmasem sfaturile lui don Juan; îmi mutasem *punctul de reunire* într-o poziție care nu permitea moartea mea și din *tăcerea mea interioară, am făcut* călătoria la Los Angeles. Altă explicație rațională nu puteam găsi sub nici o formă. Pentru prima dată în viață acceptam complet acest mod de a gîndi, care acum mă satisfăcea pe deplin. Cu siguranță, nu explica nimic, dar făcea referire clară la o procedură foarte pragmatică, pe care o mai încercasem, într-o formă mult mai blîndă, în momentul cînd l-am întîlnit pe don Juan în orașul pe care îl alesesem. Acest gînd a reușit să mă liniștească total.

Mintea mi-a fost invadată de gânduri extrem de vii. Aveau darul unic de a clarifica lucrurile. Primul dintre ele era legat de un subiect care mă frustrase de la bun început. Don Juan îmi spusese că era vorba despre un simptom comun în rîndul vrăjitorilor bărbați: imposibilitatea de a-mi aminti că evenimentele avuseseră loc în timp ce mă aflam într-o stare de conștientizare sporită.

Don Juan îmi explicase această stare de conștientizare sporită, ca pe o deplasare imperceptibilă a *punctului de reunire* pe care o provoca de fiecare dată cînd de întîlneam apăsîndu-mă cu tărie pe spinare. Cu această modificare mă ajuta să implic o serie de cîmpuri de energie care se situau în mod obișnuit la periferia conștientizării mele. Cu alte cuvinte, cîmpurile de energie de la marginea *punctului* meu *de reunire* ajungeau în centrul acestuia în timpul acestei modificări. Deplasarea avea două rezultate: gândurile și simțurile deveneau extrem de ascuțite, iar, pe de altă parte, incapacitatea de a-mi aminti, reîntors în limitele obișnuite ale conștientizării, ceea ce se întîmplase cît timp mă aflasem în cealaltă stare.

Relația mea cu tovarășii mei era un exemplu al acestor fenomene. Îi aveam ca tovarăși pe ceilalți ucenici ai lui don Juan, însoțitorii mei în *călătoria finală*. Nu interacționam cu ei decît în starea de conștientizare sporită. În aceste momente, claritatea și acuitatea interacțiunii noastre erau la superlativ. Neajunsul era că, odată reîntors în viața de zi cu zi, toate acestea rămîneau numai niște cvasiamintiri care mă duceau la disperare din cauza fricii și a speranțelor pe care mi le deșteptau. Pot spune că nu-mi trăiam viața de zi cu zi decît pentru a căuta pe cineva care se va materializa brusc în fața mea, ieșind probabil dintr-o clădire de birouri sau de după vreun colț. Oriunde mă duceam, ochii îmi fugeau în toate părțile, căutînd oameni care nu existau și care aveau, în același timp, o existență cum nu mai avea nimeni altcineva.

Stînd la Ship's în dimineața aceea, tot ce trăisem în starea de conștientizare sporită, pînă în cele mai mici detalii, în toți anii petrecuți alături de don Juan, a devenit o amintire continuă, fără nici o întîmplare. Don Juan se lamenta că un vrăjitor bărbat care este și nagual vrînd-nevrînd trebuia să fie fragmentat din cauza mărimii masei sale energetice.

Mi-a zis că fiecare fragment acoperea o zonă specifică dintr-un

domeniu total de activitate, iar evenimentele pe care le trăise în cadrul fiecărui fragment trebuiau unite pentru a da o imagine completă, conștientă, asupra a ceea ce se petrecuse de-a lungul întregii sale vieți.

Uitându-se în ochii mei, îmi spusese că această unificare durează ani și că auzise de cazul unor naguali care nu reușiseră niciodată să adune toate activitățile lor într-un ansamblu conștient, trăindu-și astfel viața fragmentați.

Ce mi s-a întâmplat în acea dimineață la Ship's a depășit pînă și cele mai nebunești închipuiri ale mele. Don Juan îmi spusese de nenumărate ori că lumea vrăjitorilor nu este o lume de neschimbat, unde cuvintele sînt ținute de un singur sens, ci este o lume a evoluțiilor eterne, unde nimic nu trebuia luat de-a gata. Saltul în abis îmi modificase sistemul de cunoaștere atît de profund, încît mi-a deschis posibilități negîndite și misterioase în același timp.

Orice aș fi putut spune despre unificarea fragmentelor mele de cunoaștere pălea în comparație cu realitatea lor. În acea dimineață fatidică la Ship's am simțit ceva mult mai puternic decît atunci cînd *am văzut* pentru prima dată energia cum curge prin univers - ziua în care m-am regăsit în patul din apartamentul meu, direct din campusul UCLA, fără să merg efectiv către casă, cum ar fi cerut-o sistemul meu cognitiv, pentru ca întregul eveniment să devină real. La Ship's am reușit să integrez toate fragmentele ființei mele. În fiecare dintre acestea dădusem dovadă de siguranță și coerență și, cu toate acestea, nu eram conștient că făcusem acest lucru. Eram în esență ca un puzzle uriaș, iar fiecare piesă care își găsea locul producea un efect pe care nu îl pot numi nicicum.

Stăteam la tejgheaua de la Ship's, transpirînd din abundență, meditănd fără rost și punîndu-mi obsesiv întrebări la care nu se putea răspunde. Cum de au fost posibile toate acestea? Cum de am putut fi fragmentat în asemenea fel? Cine sîntem noi în realitate? Desigur, nu sîntem oamenii care am fost învățați să credem că sîntem. Am amintiri despre întîmplări care nu s-au petrecut niciodată, care nu au nici o legătură cu șinele meu profund. Nu puteam nici măcar să plîng.

- Un vrăjitor plînge atunci cînd este fragmentat, îmi spusese odată don Juan. Atunci cînd se simte întreg, este cuprins de un frison care, prin intensitatea sa, îi poate pune capăt zilelor.

Eu aveam un asemenea frison! Nu credeam că-i voi mai întîlni pe

tovarășii mei vreodată. Am înțeles că toți au plecat împreună cu don Juan. Eram absolut singur. Doream să mă gândesc la asta, să-mi plîng pierderea, să mă scufund într-o tristețe confortabilă, cum făcusem întotdeauna. Nu am reușit. Nu aveam nimic de plîns, nimic care să mă întristeze. Nimic nu mai conta. Eram cu toții *războinici-călători* și fusesem cu toții înghițiți de *infinitate*.

Îl auzisem tot timpul pe don Juan vorbind despre *războinicii-călători*. Îmi plăcuse nespus descrierea pe care le-o făcuse și mă identificasem cu ea pe baze pur emoționale. Cu toate acestea, nu simțisem niciodată cu adevărat sensul acestora, indiferent de cîte ori îmi explicase don Juan adevăratul înțeles al *razboinicilor-călători*. În noaptea aceea, în fața tejghelei de la Ship's am înțeles ce voia să spună don Juan. Eram un *război-nic-călător*. Pentru mine nu mai contau decît *faptele de energie*. Celelalte nu erau decît speculații fără nici o importanță.

În acea noapte, sfînd și așteptînd comanda, un alt gînd plin de viață mi-a izbucnit în minte. Am simțit cum mă cuprinde un val de empatie, m-am identificat cu tot ceea ce-mi spusese don Juan. Atinsesem în sfîrșit scopul învățăturilor sale: eram una cu el cum nu mai fusesem niciodată înainte. Este adevărat că nu a existat nici o situație în care eu să rezist pur și simplu și să nu combat conceptele lui don Juan care îmi apăreau atît de revoluționare, pentru că nu se conformau simplității gîndurilor mele de occidental. Cred că, mai degrabă, precizia lui don Juan în prezentarea conceptelor sale mă speria înfiorător. Eficiența sa îmi apăruse ca dogmatism. Această aparență fusese cea care mă forțase să caut modalități de a clarifica problema, și m-a făcut să par un sceptic.

Da, mi-am zis, sărisem în abis și nu murisem pentru că înainte de a atinge fundul prăpastiei mă lăsasem înghițit de *marea întunecată a conștientizării*. M-am predat ei, fără frică sau regret. Iar *marea întunecată* îmi dăduse tot ce aveam nevoie ca să nu mor și să mă trezesc în patul meu din Los Angeles. Acum cîteva zile, această explicație nu m-ar fi lămurit deloc. Acum, la trei dimineața, la Ship's, însemna totul pentru mine.

M-am dat cu capul de masă ca și cum eram de unul singur în acea cameră. Oamenii s-au uitat la mine și au zîmbit înțelegători. Nu-mi păsa. Mintea mea era centrată pe o dilemă fără răspuns: eram în viață,

în ciuda faptului că zece ore mai devreme sărisem în abis ca să mor. Știam că o asemenea dilemă nu-și putea găsi niciodată rezolvarea. Sistemul meu obișnuit de cunoaștere avea nevoie de o explicație liniară pentru a fi satisfăcut, iar asemenea explicații nu erau posibile. Aceasta era problema esențială a întreruperii continuității. Don Juan îmi spusese că această întrerupere era, de fapt, vrăjitoria. Acum știam asta, cât de clar îmi stătea în putință. Avusese dreptate don Juan când îmi spusese că, pentru ca eu să rămân la urmă aveam nevoie de toată puterea, hotărîrea și, mai presus de toate, de curajul de oțel al unui *razboinic-călător*.

Am dorit să mă gîndesc la don Juan, dar nu am putut. În plus, nici nu-mi păsa de don Juan. Era ca și cum între noi se ridicase o barieră colosală. Credeam cu adevărat în gîndul străin care mi se insinuase în minte de cînd mă treziseam: eram o altă persoană. În momentul saltului avusese loc o schimbare. Altfel, m-aș fi gîndit cu nostalgie la don Juan, mi-ar fi fost dor de el. Aș fi simțit înțepătura unui resentiment pentru că nu m-a luat cu el. Așa ar fi făcut adevăratul meu eu. Eram un altul. Acest gînd a luat amploare, pînă cînd mi-a invadat toată ființa. Ce mai rămăsese din fostul meu eu a dispărut complet în acel moment.

M-a cuprins o nouă stare de spirit. Eram absolut singur! Don Juan mă lăsase în interiorul unui vis ca agentul său provocator. Simțeam cum corpul meu își pierde rigiditatea. Devenea din ce în ce mai flexibil, pînă cînd am fost în stare să respir în voie. Am izbucnit în hohote de ris. Nu-mi păsa că se uită lumea la mine. Eram singur și nu puteam face nimic.

Aveam senzația fizică că intram într-o cale de trecere, care avea o forță proprie. Mă trăgea înăuntru. Era o cale de trecere liniștită. Don Juan era acea cale de trecere, liniștită și imensă. Era pentru prima dată cînd simțeam că Don Juan nu avea substanță fizică. Nu era momentul pentru sentimentalisme sau nostalgii. Nu avea de ce să-mi fie dor, deoarece era tot timpul prezent ca un sentiment depersonalizat care mă ademenea.

Calea de trecere mă provoca. Aveam o senzație de veselie, de lejeritate. Da, puteam traversa această cale de trecere, singur sau însoțit, poate pentru totdeauna. Iar acest lucru nu mă deranja în mod deosebit, dar nici nu-mi făcea plăcere. Era mai mult decît începutul *călătoriei finale*, destinul implacabil al unui *razboinic călător*, era

începutul unei noi vieți. Ar fi trebuit să plîng de bucurie că găsisem în sfîrșit calea de trecere, dar nu mă simțeam în stare. Mă confruntam cu *infinitatea* la restaurantul Ship's. Ce lucru extraordinar! Am simțit un fior rece pe spate. Am auzit vocea lui don Juan spunîndu-mi că universul este, într-adevăr, de nepătruns.

În acel moment, ușa din spate a restaurantului, aceea dinspre parcare, se deschise și un personaj ciudat își făcu apariția: un bărbat spre patruzeci de ani, îmbrăcat neglijent și cumplit de slab, dar cu trăsături frumoase. Îl știam de foarte multă vreme dînd tîrcoale Universității, amestecîndu-se cu studenții. Cineva îmi spusese că era un pacient al Spitalului Veteranilor. Părea să nu fie întreg la minte. Îl văzusem de multe ori la Ship's stînd cu o ceașcă de cafea în față, întotdeauna în același loc al tejghelei. Îl văzusem, de asemenea, și cum pîndea de-afară ca scaunul lui favorit să se elibereze.

Cînd intră în restaurant, se așează la locul lui și apoi se uită la mine. Privirile ni se încrucișară. Următorul lucru pe care mi-l mai aduc aminte este că a scos un strigăt care mă înmărmuri, pe mine și pe toți cei dinăuntru. Toată lumea s-a uitat la mine, cu ochii larg deschiși, unii dintre ei cu gura plină. Desigur, au crezut că eu țipasem. Stabilisem un precedent cînd mă dădusem cu capul de tejghea și izbucnisem apoi în rîs. Omul a sărit de pe scaun și a ieșit în fugă din restaurant, întorcîndu-se să se holbeze la mine în timp ce își flutura mîinile agitat deasupra capului.

Am cedat unui impuls de moment și am început să alerg după el. Doream să-mi spună ce a văzut în mine de a început să țipe. L-am ajuns în parcare și l-am rugat să-mi spună de ce a țipat. Și-a pus mîinile la ochi și a început să țipe și mai tare. Se purta ca un copil speriat de un coșmar, țipînd din toate puterile. L-am lăsat în pace și am revenit în restaurant.

- Ce ai pățit, dragule? m-a întrebat îngrijorată chelnerița. Credeam că ai fugit.

- M-am dus să mă întîlnesc cu un prieten, i-am zis. Chelnerița s-a uitat la mine și s-a prefăcut supărată și surprinsă:

- Tipul ăla ți-e prieten? m-a întrebat.

- Este singurul prieten pe care îl am pe lumea asta, i-am zis. Acesta era adevărul adevărat dacă prin prieten înțelegi pe cineva care vede prin scoarța cu care ești acoperit și care știe de unde vii tu cu adevărat.

